

Regelsamling för hushållning, planering och byggande

2011

Regelsamling för hushållning, planering och byggande

Boverket 2011

Titel: Regelsamling för hushållning, planering och byggande 2011

Utgivare: Boverket maj 2011

Upplaga: 9

Antal ex: 5 000

Tryck: Edita Västra Aros AB

ISBN (tryck): 978-91-86827-18-2

ISBN (pdf): 978-91-86827-19-9

ISSN: 1654-8817

Sökord: regelsamling, lagar, PBL, plan- och bygglagen, PBF, plan- och byggförordningen, MB, miljöbalken, miljö rätt

Diarienummer: 400-2342/2011

Publikationen kan beställas från:

Boverket, Publikationsservice, Box 534, 371 23 Karlskrona

Telefon: 0455-35 30 50

Fax: 0455-819 27

E-post: publikationsservice@boverket.se

Webbplats: www.boverket.se

Publikationen kan på begäran beställas i alternativt format som Daisy, inläst på kassett m.m.

Boverket 2011

Förord till nionde upplagan av Regelsamling för hushållning, planering och byggande

I den här regelsamlingen har Boverket samlat de bestämmelser – från lag till allmänt råd – som är centrala för tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen. Vår förhoppning är att regelsamlingen ska bidra till en enhetlig rättstillämpning över hela landet.

Boverkets webbaserade vägledning om plan- och bygglagen – PBL kunskapsbanken – är också ett bra verktyg för en enhetlig rättstillämpning. Den innehåller vägledning och lagtext som är kopplad till plan- och byggprocessens olika steg (www.boverket.se/pblkunskapsbanken).

Den nya plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och den nya plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, och flera av Boverkets föreskrifter och allmänna råd trädde i kraft den 2 maj 2011. Boverkets föreskrifter inom plan- och bygglagstiftningen har ändrats och anpassats till den nya lagen och den nya förordningen; tretton nya grundförfattningar och två ändringsförfattningar har beslutats. De flesta finns med i denna regelsamling. En samlad bild av Boverkets författningar och planerade regelsamlingar finns på webbplatsen.

För att göra det lättare för dig som läsare att orientera dig i regelsamlingen finns det sidmarkeringar på varje högersida. Sidmarkeringarna har olika nyanser, från nästan svart till ljust grått. Lagarna är markerade med den mörkaste nyansen, därefter följer förordningarna och föreskrifterna har den ljusaste nyansen.

En tryckt regelsamling kan av naturliga skäl endast omfatta de regler som gäller när den ges ut och tryckfel kan av misstag förekomma. Därför rekommenderar vi dig att följa de webbaserade författningssamlingarna. Svensk författningssamling, SFS, när det gäller lagar och förordningar (www.lagrummet.se) och Boverkets författningssamling, BFS, när det gäller Boverkets föreskrifter och allmänna råd (www.boverket.se).

Karlskrona maj 2011

Catarina Olsson
chefsjurist

Innehållsförteckning

Lagar med förordningar och föreskrifter

Plan- och bygglag (2010:900) – PBL9

1 kap. Syfte, innehåll och definitioner	9
2 kap. Allmänna och enskilda intressen	11
3 kap. Översiktsplan	13
4 kap. Reglering med detaljplaner och områdesbestämmelser	18
5 kap. Att ta fram detaljplan och områdesbestämmelser	26
6 kap. Genomförandet av detaljplaner	35
7 kap. Regionplanering	42
8 kap. Krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser	44
9 kap. Bygglov, rivningslov och marklov m.m.	50
10 kap. Genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder	61
11 kap. Tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder	69
12 kap. Byggnadsnämnden	80
13 kap. Överklagande	82
14 kap. Skadeersättning och inlösen.....	85
15 kap. Domstolsprövning m.m.	91
16 kap. Bemyndiganden	93

Plan- och byggförordning (2011:338) – PBF99

1 kap. Innehåll och definitioner	99
2 kap. Planer och områdesbestämmelser	101
3 kap. Krav på byggnadsverk.....	102
4 kap. Krav på byggprodukter m.m.	109
5 kap. Funktions- och säkerhetsåtgärder.....	111
6 kap. Lov och anmälan m.m.....	114
7 kap. kontrollplan, funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga.....	117
8 kap. Tillsyn, vägledning och uppföljning	119
9 kap. Byggsanktionsavgifter.....	122

10 kap. Bemyndiganden	127
Utdrag ur miljöbalken (1998:808) – MB.....	133
1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde	133
2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.	134
3 kap. Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden	137
4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet	138
Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.	143
Utdrag ur miljöbalken (1998:808) – MB, forts.....	147
5 kap. Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning	147
Hänvisningar till förordningar om miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning	151
Utdrag ur miljöbalken (1998:808) – MB, forts.....	153
6 kap. Miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag	153
Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar	161
Utdrag ur miljöbalken (1998:808) – MB, forts.....	173
7 kap. Skydd av områden	173
Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.	185
Utdrag ur miljöbalken (1998:808) – MB, forts.....	199
17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning	199
26 kap. Tillsyn	202

Lag (1998:811) om införande av miljöbalken211

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering kontrollansvariga
BFS 2011:14 KA 4 221

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga
inom brandskydd, BFS 2011:17 SAK 3 227

Boverkets föreskrifter och allmänna råd för certifiering av energiexpert,
BFS 2007:5 CEX 1
Ändringar införda t.o.m. BFS 2011:9 CEX 3..... 231

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga
avseende kulturvärden, BFS 2011:15 KUL 2 239

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga av
tillgänglighet, BFS 2011:18 TIL 2 245

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av
ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter,
BFS 2011:16 OVK 2 251

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om hissar och vissa andra
motordrivna anordningar, BFS 2011:12 H 12 257

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälp
hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser,
BFS 2011:13 HIN 2 295

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet
för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna
platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader,
BFS 2011:5 ALM 2 305

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle, BFS 2011:11 EVP 3	315
Boverkets föreskrifter om CE-märkning av byggprodukter, BFS 2011:8 CE 2.....	329
Boverkets föreskrifter och allmänna råd om typgodkännande och tillverkningskontroll, BFS 2011:19 TYP 5	331

Plan- och bygglag (2010:900)

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:413

1 kap. Syfte, innehåll och definitioner

1 § I denna lag finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

2 § Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten enligt denna lag.

3 § Lagen innehåller bestämmelser om

1. lagens syfte, innehåll och definitioner (1 kap.),
2. allmänna och enskilda intressen (2 kap.),
3. översiktsplan (3 kap.),
4. reglering med detaljplan och områdesbestämmelser (4 kap.),
5. att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser (5 kap.),
6. genomförandet av detaljplaner (6 kap.),
7. regionplanering (7 kap.),
8. krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser (8 kap.),
9. bygglov, rivningslov och marklov m.m. (9 kap.),
10. genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder (10 kap.),
11. tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder (11 kap.),
12. byggnadsnämnden (12 kap.),
13. överklagande (13 kap.),
14. skadeersättning och inlösen (14 kap.),
15. domstolsprövning m.m. (15 kap.), och
16. bemyndiganden (16 kap.). *Lag (2011:335).*

4 § I denna lag avses med

allmän plats: en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov,

bebygga: att förse ett område med ett eller flera byggnadsverk,

bebyggelse: en samling av byggnadsverk som inte enbart består av andra anläggningar än byggnader,

byggherre: den som för egen räkning utför eller låter utföra projekterings-, byggnads-, rivnings- eller markarbeten,

byggnad: en varaktig konstruktion som består av tak eller av tak och väggar och som är varaktigt placerad på mark eller helt eller delvis under mark eller är varaktigt placerad på en viss plats i vatten samt är avsedd att vara konstruerad så att människor kan uppehålla sig i den,

byggnadsnämnden: den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter enligt denna lag,

byggnadsverk: en byggnad eller annan anläggning,

byggprodukt: en produkt som är avsedd att stadigvarande ingå i ett byggnadsverk,

genomförandetiden: den tid för genomförandet av en detaljplan som ska bestämmas enligt 4 kap. 21–25 §§,

kvartersmark: mark som enligt en detaljplan inte ska vara allmän plats eller vattenområde,

miljönämnden: den eller de nämnder som fullgör kommunens uppgifter på miljö- och hälsoskyddsområdet,

nybyggnad: uppförande av en ny byggnad eller flyttning av en tidigare uppförd byggnad till en ny plats,

ombyggnad: ändring av en byggnad som innebär att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas,

planläggning: arbetet med att ta fram en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser,

sammanhållen bebyggelse: bebyggelse på tomter som gränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark,

tillbyggnad: ändring av en byggnad som innebär en ökning av byggnadens volym,

tomt: ett område som inte är en allmän plats men som omfattar mark avsedd för en eller flera byggnader och mark som ligger i direkt anslutning till byggnaderna och behövs för att byggnaderna ska kunna användas för avsett ändamål,

underhåll: en eller flera åtgärder som vidtas i syfte att bibehålla eller återställa en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde, och

ändring av en byggnad: en eller flera åtgärder som ändrar en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde.

5 § Om en fastighet har upplåtits med tomträtt, ska det som sägs i denna lag om fastighetsägaren eller fastigheten tillämpas på tomträttshavaren eller tomträtten. En tomträttshavare är dock inte skyldig att bekosta anläggande av gator och andra allmänna platser.

6 § Den som innehar egendom med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt eller på grund av testamenteriskt förordnande utan att äganderätten tillkommer någon ska vid tillämpning av denna lag anses som egendomens ägare.

2 kap. Allmänna och enskilda intressen

1 § Vid prövningen av frågor enligt denna lag ska hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

2 § Planläggning och prövningen i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företrädere ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas.

3 § Planläggning enligt denna lag ska med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja

1. en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse, grönområden och kommunikationsleder,
2. en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper,
3. en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt, och
4. en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens.

Även i andra ärenden enligt denna lag ska hänsyn tas till de intressen som anges i första stycket 1–4.

4 § Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.

5 § Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till

1. människors hälsa och säkerhet,
2. jord, berg- och vattenförhållandena,

3. möjligheterna att ordna trafik, vattenförsörjning, avlopp, avfallshantering, elektronisk kommunikation samt samhällsservice i övrigt,

4. möjligheterna att förebygga vatten- och luftföroreningar samt bullerstörningar, och

5. risken för olyckor, översvämning och erosion.

Bebyggelse och byggnadsverk som för sin funktion kräver tillförsel av energi ska lokaliseras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till energiförsörjningen och energihushållningen.

6 § Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till

1. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan,

2. skydd mot uppkomst och spridning av brand och mot trafikolyckor och andra olyckshändelser,

3. åtgärder för att skydda befolkningen mot och begränsa verkningarna av stridshandlingar,

4. behovet av hushållning med energi och vatten och av goda klimat- och hygienförhållanden,

5. möjligheterna att hantera avfall,

6. trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö,

7. möjligheter för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda området, och

8. behovet av framtida förändringar och kompletteringar.

Första stycket gäller också i fråga om skyltar och ljusanordningar.

Vid planläggning och i andra ärenden enligt denna lag ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.

7 § Vid planläggning enligt denna lag ska hänsyn tas till behovet av att det inom eller i nära anslutning till områden med sammanhållen bebyggelse finns

1. gator och vägar,

2. torg,

3. parker och andra grönområden,

4. lämpliga platser för lek, motion och annan utevistelse, och

5. möjligheter att anordna en rimlig samhällsservice och kommersiell service.

8 § Vid planläggning och i ärenden om bygglov enligt denna lag ska byggnadsverk som placeras under markytan i skälighetsomfattning utformas så att det inte försvårar användningen av marken ovanför.

9 § Planläggning av mark och vattenområden samt lokalisering, placering och utformning av byggnadsverk, skyltar och ljusanordningar enligt denna lag får inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket, skylten eller ljusanordningen kan medföra en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

10 § Vid planläggning och i andra ärenden enligt denna lag ska miljö kvalitetsnormerna i 5 kap. miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 kap. miljöbalken följas.

11 § Planläggning och annan prövning enligt denna lag som avser en användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag ska samordnas med det andra arbetet, om det lämpligen kan ske.

3 kap. Översiktsplan

1 § Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

2 § Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

3 § Översiktsplanen är inte bindande.

4 § Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses. I redovisningen ska riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

5 § Av översiktsplanen ska framgå

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,

2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljökvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen, och
5. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken.

6 § Översiktsplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

Förslag till översiktsplan

7 § Innan kommunen antar en översiktsplan eller en ändring i den ska kommunen

1. upprätta ett förslag till plan eller ändring som uppfyller kraven i 4–6 §§,
2. vid upprättandet av förslaget samråda med myndigheter, kommuner och andra som är berörda enligt 9–11 §§, och
3. ställa ut förslaget och låta det granskas enligt 12–18 §§.

8 § Om planförslaget kan antas medföra en sådan betydande miljöpåverkan som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken, ska kommunen låta det bli föremål för samråd och granskning på ett sätt som uppfyller också kraven i 6 kap. 11–18 och 22 §§ miljöbalken. Om en miljökonsekvensbeskrivning upprättas ska den finnas tillsammans med planförslaget.

Samråd om kommunens förslag

9 § När kommunen upprättar ett förslag till översiktsplan eller ändring i planen ska kommunen samråda med länsstyrelsen samt med de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering. Kommunen ska också ge kommunens medlemmar, de andra myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle att delta i samrådet.

Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

Under samrådet ska kommunen redovisa förslagets innebörd, skälen för förslaget, förslagets konsekvenser och det planeringsunderlag som har betydelse från nationell, regional, mellankommunal eller annan synpunkt.

10 § Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. tillhandahålla underlag för kommunens bedömningar och ge råd i fråga om sådana allmänna intressen enligt 2 kap. som hänsyn bör tas till vid beslut om användningen av mark- och vattenområden,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att bebyggelse och byggnadsverk inte blir olämpliga med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

11 § Kommunen ska redovisa resultatet av samrådet i en samrådsredogörelse som också ska innehålla de förslag som framförda synpunkter har gett anledning till. Samrådsredogörelsen ska finnas tillsammans med planförslaget.

Utställning och granskning av kommunens förslag

12 § Kommunen ska ställa ut planförslaget under minst två månader.

13 § Kommunen ska kungöra utställningen av planförslaget före utställningstidens början. Kommunen ska anslå kungörelsen på kommunens anslagstavla och införa den i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå var utställningen äger rum samt inom vilken tid, på vilket sätt och till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

14 § Innan utställningen äger rum ska kommunen skicka planförslaget och kungörelsen till länsstyrelsen och till de kommuner och kommunala organ som avses i 9 §.

15 § Den som vill lämna synpunkter på planförslaget ska göra det skriftligen under utställningstiden.

16 § Länsstyrelsen ska under utställningstiden avge ett granskningsyttrande över planförslaget.

Av yttrandet ska det framgå om

1. förslaget inte tillgodoser ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,
2. förslaget kan medverka till att en miljö kvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken,
4. sådana frågor rörande användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk blir olämpligt med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

17 § Efter utställningstiden ska kommunen i ett särskilt utlåtande sammanställa de synpunkter som kommit fram och redovisa de förslag som synpunkterna gett anledning till.

18 § Om planförslaget ändras väsentligt efter utställningen, ska kommunen ställa ut förslaget på nytt.

Antagande

19 § Kommunfullmäktige beslutar i frågor om antagande och ändring av översiktsplanen.

20 § Kommunen ska redovisa länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 16 § tillsammans med översiktsplanen. Om länsstyrelsen inte har godtagit planen i en viss del, ska det anmärkas i planen.

21 § Ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen gäller först sedan beslutet har vunnit laga kraft.

22 § När ett beslut att anta eller ändra översiktsplanen har vunnit laga kraft, ska kommunen utan dröjsmål skicka följande handlingar till Boverket och länsstyrelsen samt de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering:

1. översiktsplanen,
2. den samrådsredogörelse som avses i 11 §,
3. det granskningsyttrande som avses i 16 §,
4. det utlåtande som avses i 17 §, och
5. ett protokollsutdrag med beslutet.

Ändringar

23 § En översiktsplan kan ändras för en viss del av kommunen. Den kan också ändras genom ett tillägg för att tillgodose ett särskilt allmänt intresse. Om inte annat följer av 24–26 §§, ska 1–22 §§ tillämpas när planen ändras.

En ändring av planen för en viss del av kommunen får redovisas med en annan detaljeringsgrad än för översiktsplanen i övrigt.

Om planen innebär en ändring av den gällande översiktsplanen ska sambanden med och konsekvenserna för översiktsplanen som helhet redovisas.

24 § Om ett förslag till ändring avser endast en viss del av kommunen, får kommunen, i stället för att ställa ut det enligt 12 §, anslå en kungörelse om förslaget på kommunens anslagstavla och föra in kungörelsen i en ortstidning. Kommunen ska hålla förslaget, samrådsredogörelsen och i förekommande fall miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliga för granskning.

Av kungörelsen ska det framgå

1. var området som avses med ändringen ligger,
2. var förslaget finns tillgängligt för granskning,
3. att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss tid (granskningstid) som ska vara minst sex veckor, och
4. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas.

25 § Om kommunen kungör ett planförslag enligt 24 §, ska kommunen i stället för att skicka handlingar enligt 14 §

1. senast den dag då kungörandet sker skicka ett meddelande om innehållet i kungörelsen till länsstyrelsen samt till de kommuner och kommunala organ enligt 9 § som berörs,
2. skicka förslaget till länsstyrelsen, och
3. under granskningstiden hålla förslaget tillgängligt för dem som vill granska det.

26 § Om kommunen kungör ett förslag enligt 24 §, ska det som sägs i 15–17 §§ om utställningstiden i stället avse granskningstiden. Om förslaget ändras väsentligt efter granskningstiden, får kommunen kungöra det ändrade förslaget i stället för att ställa ut det på nytt.

Översyn av planens aktualitet

27 § Kommunfullmäktige ska minst en gång under mandattiden pröva om översiktsplanen är aktuell i förhållande till kraven i 5 §.

28 § Länsstyrelsen ska minst en gång under den mandattid som avses i 27 § redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen. Av redogörelsen ska det framgå hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen.

Länsstyrelsen ska lämna en sådan redogörelse till kommunen också när kommunen begär det.

4 kap. Reglering med detaljplan och områdesbestämmelser

1 § Inom kommunen får mark- och vattenområdets användning, bebyggelse och byggnadsverk regleras med detaljplaner eller områdesbestämmelser enligt detta kapitel.

Krav på reglering med detaljplan

2 § Kommunen ska med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse och byggnadsverk samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för

1. en ny sammanhållen bebyggelse, om det behövs med hänsyn till omfattningen av bygglovspliktiga byggnadsverk i bebyggelsen,
2. en bebyggelse som ska förändras eller bevaras, om regleringen behöver ske i ett sammanhang, och
3. ett nytt byggnadsverk som inte är ett vindkraftverk, om
 - a) byggnadsverket är en byggnad eller kräver bygglov enligt 9 kap. eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §, och
 - b) byggnadsverkets användning får betydande inverkan på omgivningen eller om det råder stor efterfrågan på området för bebyggande.

Trots första stycket 3 krävs det ingen detaljplan, om byggnadsverket kan prövas i samband med en prövning av ansökan om bygglov eller förhandsbesked och användningen av byggnadsverket inte kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

3 § Kommunen ska med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för ett vindkraftverk, om

1. vindkraftverket omfattas av krav på bygglov eller anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 eller 8 §,
2. det råder stor efterfrågan på området för bebyggande, och

3. kraftverket inte kan prövas i samband med prövning av ansökan om bygglov, förhandsbesked eller anmälan.

4 § Trots 2 och 3 §§ behöver reglering inte göras med en detaljplan, om tillräcklig reglering har gjorts med områdesbestämmelser.

5 § I en detaljplan ska kommunen

1. bestämma och ange gränserna för allmänna platser, kvartersmark och vattenområden,
2. bestämma användningen och utformningen av allmänna platser som kommunen är huvudman för, och
3. bestämma användningen av kvartersmark och vattenområden.

Markreservat och allmänna platser

6 § I en detaljplan får kommunen bestämma markreservat för sådana trafik- och väganläggningar, energianläggningar, anordningar för elektroniska kommunikationsnät och ledningar som behövs för allmänna ändamål.

7 § Kommunen ska vara huvudman för allmänna platser. Kommunen får dock, om det finns särskilda skäl för det, i detaljplanen bestämma att kommunen inte ska vara huvudman för en eller flera allmänna platser.

8 § I en detaljplan får kommunen bestämma

1. hur allmänna platser som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt ska skyddas, och
2. hur allmänna platser som kommunen inte ska vara huvudman för ska användas och utformas.

9 § I en detaljplan får kommunen bestämma om stängsel samt utfart eller annan utgång mot allmänna platser.

Markytan

10 § I en detaljplan får kommunen bestämma om vegetation och om markytans utformning och höjdläge.

Bebyggandets omfattning och byggnaders omfattning och användning

11 § I en detaljplan får kommunen bestämma

1. bebyggandets omfattning över och under markytan,

2. byggnaders användning, och
3. andelen lägenheter av olika slag i bostadsbyggnader och lägenheternas storlek.

Skydd mot störningar

12 § I en detaljplan får kommunen bestämma

1. skyddsåtgärder för att motverka markförorening, olyckor, översvämning och erosion,
2. skyddsåtgärder för att motverka störningar från omgivningen, och
3. om det finns särskilda skäl för det, högsta tillåtna värden för störningar genom luftförorening, buller, skakning, ljus eller andra olägenheter som omfattas av 9 kap. miljöbalken.

Parkering

13 § I en detaljplan får kommunen bestämma

1. de krav i fråga om att ordna utrymme för parkering, lastning och lossning som behövs med hänsyn till 8 kap. 9 § första stycket 4,
2. placeringen och utformningen av parkeringsplatser, och
3. att viss mark eller vissa byggnader inte får användas för parkering.

Bygglov, rivningslov och marklov

14 § I en detaljplan får kommunen bestämma att lov till en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning endast får ges under förutsättning att

1. en viss anläggning för trafik, energi- eller vattenförsörjning eller avlopp, som kommunen inte ska vara huvudman för, har kommit till stånd,
2. ett visst byggnadsverk på tomten har rivits, byggts om, flyttats eller fått den ändrade användning som anges i planen,
3. utfarten eller en annan utgång från fastigheten har ändrats,
4. markens lämplighet för bebyggande har säkerställts genom att en markförorening har avhjälpats eller en skydds- eller säkerhetsåtgärd har vidtagits på tomten. *Lag (2011:335).*

15 § I en detaljplan får kommunen bestämma omfattningen av kraven på

1. bygglov enligt det som anges i 9 kap. 7 och 8 §§,
2. rivningslov enligt 9 kap. 10 § första stycket 1 och andra stycket, och
3. marklov enligt 9 kap. 11 och 12 §§.

Placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter

16 § I en detaljplan får kommunen

1. bestämma placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter,
2. i fråga om byggnadsverk ange de områden och i övrigt bestämma de preciserade krav som behövs för att följa förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 §, kraven på varsamhet enligt 8 kap. 17 och 18 §§ eller kravet på skydd för ett bebyggelseområdes särskilda värden enligt 2 kap. 6 § tredje stycket,
3. bestämma att byggnader som omfattas av förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 § inte får rivas,
4. bestämma omfattningen av skyddet av tomter enligt 8 kap. 13 § andra stycket 2 och bestämma preciserade krav för att följa förbudet mot förvanskning av sådana tomter eller som annars behövs för att följa kravet på skydd för ett bebyggelseområdes särskilda värden enligt 2 kap. 6 § tredje stycket, och
5. i fråga om andra ändringar av byggnader än tillbyggnader bestämma sådana krav på byggnadsverk som avses i 16 kap. 2 och 5 §§ och bestämma undantag från sådana krav. *Lag (2011:335).*

Strandskydd

17 § I en detaljplan får kommunen upphäva strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken för ett område, om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset. En bestämmelse om upphävande får dock inte avse ett sådant område som enligt 7 kap. 18 § första stycket 2 miljöbalken omfattas av länsstyrelsens beslutanderätt. Bestämmelserna i 7 kap. 18 c–18 g §§ miljöbalken ska tillämpas på detaljplanebestämmelser om upphävande av strandskydd.

Fastighetsindelning m.m.

18 § I en detaljplan får kommunen bestämma en största eller minsta storlek på fastigheter, bestämma markreservat för gemensamhetsanläggningar samt, om det behövs för genomförandet av en ändamålsenlig indelning i fastigheter eller för att annars underlätta detaljplanens genomförande, bestämma

1. hur området ska vara indelat i fastigheter,
2. de servitut, ledningsrätter och liknande särskilda rättigheter som ska bildas, ändras eller upphävas,
3. de anläggningar som ska utgöra gemensamhetsanläggningar, och
4. de fastigheter som ska delta i gemensamhetsanläggningarna och de utrymmen som ska tas i anspråk för anläggningarna.

En detaljplanebestämmelse om markens indelning i fastigheter eller om servitut eller liknande särskilda rättigheter ska vara förenlig med 3 kap. 1 § och 5 kap. 4 § första stycket fastighetsbildningslagen (1970:988).

En detaljplanebestämmelse om inrättande av en gemensamhetsanläggning ska vara förenlig med 5 och 6 §§ anläggningslagen (1973:1149). En detaljplanebestämmelse om ledningsrätt ska vara förenlig med 6 § ledningsrättslagen (1973:1144).

18 a § Bestämmelserna i 18 § om fastigheter ska tillämpas också på mark eller annat utrymme som hör till flera fastigheter gemensamt. *Lag (2011:335).*

19 § I en detaljplan får kommunen bestämma att planen får genomföras med exploateringssamverkan enligt det som följer av 6 kap. 2 §, om det med hänsyn till bebyggelseutvecklingen är angeläget att i ett sammanhang ställa i ordning mark för bebyggelse och utföra sådana anordningar som behövs för bebyggelsen.

20 § Om en detaljplan antas efter det att ett exploateringsbeslut enligt lagen (1987:11) om exploateringssamverkan har vunnit laga kraft, ska kommunen i planen ange att den ska genomföras enligt den lagen.

Om mark ska tas i anspråk från någon fastighet vars ägare inte deltar i exploateringssamverkan, ska planen innehålla en uppgift om det.

Detaljplanens genomförandetid

21 § I detaljplanen ska kommunen ange en genomförandetid. Tiden ska bestämmas så att det finns rimliga möjligheter att genomföra planen, men tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Tiden räknas från den dag då beslutet att anta planen vinner laga kraft. Om någon del av planen får genomföras tidigare på grund av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket, räknas tiden från den dag då genomförandet får påbörjas. Detta gäller dock inte om kommunen i planen har bestämt att tiden ska räknas från en senare tidpunkt eller bestämt olika tider för skilda områden av planen.

22 § Om en detaljplan ändras, ska planens genomförandetid gälla också för den del som ändras.

Om planen vid ändringen inte innehåller någon uppgift om genomförandetid, ska kommunen med tillämpning av 21 § bestämma en särskild genomförandetid för den del av planen som ändras.

23 § Om detaljplanen saknar uppgift om genomförandetidens längd, ska längden anses vara femton år. Om planen saknar uppgift om när tiden ska börja räknas, ska den räknas enligt 21 § andra stycket.

24 § Innan genomförandetiden har gått ut får den förlängas med högst fem år i sänder. Efter det att genomförandetiden har gått ut, får den förnyas med högst fem år i sänder.

En förlängning eller förnyelse får avse ett visst område av detaljplanen.

25 § Om någon i fråga om en viss fastighet har påbörjat åtgärder för att genomföra detaljplanen men inte hinner fullfölja åtgärderna före genomförandetidens utgång och förseningen beror på omständigheter som kommunen råder över, ska kommunen förlänga genomförandetiden för den fastigheten. Förlängningen ska ske med den tid som är skälig.

En ansökan om förlängning ska göras före genomförandetidens utgång.

Tillfällig användning

26 § I detaljplanen får kommunen bestämma tillfällig användning av mark eller byggnader som inte genast behöver tas i anspråk för det ändamål som anges i planen.

27 § Den tid som den tillfälliga användningen får pågå ska bestämmas i planen. Tiden får bestämmas till högst tio år och ska räknas från den dag som följer av 21 § andra stycket.

28 § Om detaljplanen saknar uppgift om hur lång tid en tillfällig användning får pågå, är tiden fem år.

29 § Tiden för tillfällig användning får förlängas med högst fem år i sänder. Den sammanlagda tiden får dock inte överstiga tjugo år.

Detaljplanens omfattning och utformning

30 § En detaljplan ska bestå av en karta över det område som planen omfattar (plankarta) och de bestämmelser i övrigt som behövs. Av plankartan ska det framgå hur planområdet delas upp för skilda ändamål och vilka bestämmelser som gäller för olika områden.

Om det behövs för att planen ska bli tydlig, får reglering av frågor som avses i 18 § första stycket redovisas på en särskild plankarta.

31 § En beskrivning av hur detaljplanen ska förstås och genomföras (planbeskrivning) ska finnas tillsammans med planen.

32 § En detaljplan får inte omfatta ett större område än vad som behövs med hänsyn till planens syfte och genomförandetid.

Den avsedda regleringen av bebyggelsen, byggnadsverk och miljön i övrigt ska tydligt framgå av planen.

Detaljplanen får inte vara mer detaljerad än som behövs med hänsyn till planens syfte. *Lag (2011:335).*

33 § Planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av

1. planeringsförutsättningarna,
2. planens syfte,
3. hur planen är avsedd att genomföras,
4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser, och
5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikelsen.

Planbeskrivningen ska innehålla det illustrationsmaterial som behövs för att förstå planen.

Av redovisningen enligt första stycket 3 ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda.

34 § Om genomförandet av planen kan antas få en betydande miljöpåverkan, ska redovisningen enligt 33 § första stycket 4 i fråga om miljökonsekvenserna ha det innehåll som följer av 6 kap. 12 § och 13 § första stycket miljöbalken.

Redovisningen ska också uppfylla kraven i 6 kap. 7 § första och andra styckena miljöbalken, om genomförandet av detaljplanen kan antas få en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för

1. industriändamål,
2. ett köpcentrum, en parkeringsanläggning eller något annat projekt för sammanhållen bebyggelse,
3. en skidbacke, skidlift eller linbana med tillhörande anläggningar,
4. en hamn för fritidsbåtar,
5. ett hotellkomplex eller en fritidsby med tillhörande anläggningar, utanför sammanhållen bebyggelse,
6. en permanent campingplats,
7. en nöjespark, eller
8. en djurpark.

35 § Redovisningen enligt 33 § första stycket 4 behöver inte innehålla någon miljökonsekvensbeskrivning som är särskilt upprättad för detaljplaneärendet, om planen är en sådan som avses i 5 kap. 7 § 2 eller 3 och miljökonsekvensbeskrivningen i det andra ärendet återges i och är aktuell och tillräcklig för detaljplaneärendet.

36 § Detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande.

I de delar som planen medför att mark eller annat utrymme eller särskild rätt till mark eller annat utrymme kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 3, 4, 13 eller 16 § ska planen vara utformad så att de fördelar som kan vinnas med den överväger de olägenheter som planen orsakar enskilda.

37 § En detaljplan får innebära en närmare reglering av möjligheterna att bedriva handel endast om det finns skäl av betydande vikt för det.

Detaljplanens giltighet

38 § En detaljplan gäller till dess den ändras eller upphävs.

39 § En detaljplan får inte ändras eller upphävas före genomförandetidens utgång, om någon fastighetsägare som berörs motsätter sig det.

Första stycket gäller inte om ändringen eller upphävandet behövs

1. på grund av nya förhållanden av stor allmän vikt som inte har kunnat förutses vid planläggningen, eller
2. för införande av bestämmelser enligt 18 § första stycket.

40 § De rättigheter som har uppkommit genom detaljplanen hindrar inte att detaljplanen ändras eller upphävs efter genomförandetidens utgång.

Områdesbestämmelser

41 § Kommunen får anta områdesbestämmelser för att i vissa avseenden reglera begränsade områden av kommunen som inte omfattas av en detaljplan.

42 § Med områdesbestämmelser får kommunen endast reglera

1. grundragen för användningen av mark- och vattenområden för bebyggelse, fritidsanläggningar, kommunikationsleder och andra jämförbara ändamål,

om det behövs för att säkerställa syftet med översiktsplanen eller för att tillgodose ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken,

2. användningen och utformningen av mark för gemensam användning och, i samband med det, skydd för sådan mark som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt,

3. största tillåtna byggnads- eller bruksarean för fritidshus och storleken på tomter för sådana hus,

4. omfattningen av kraven på bygglov enligt det som anges i 9 kap. 7 och 8 §§, rivningslov enligt 9 kap. 10 § första stycket 2 och marklov enligt 9 kap. 13 §,

5. placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter och i samband med det bestämma

a) om vegetation och markytans utformning och höjdläge inom sådana områden som avses i 9 kap. 13 § 1,

b) om skyddsanordningar för att motverka sådana störningar från omgivningen som avses i 12 § 1, och

c) i frågor som avses i 16 § 2–5, och

6. om exploateringssamverkan.

En bestämmelse om exploateringssamverkan enligt första stycket 6 ska uppfylla de krav som enligt 6 kap. 2 § gäller för detaljplanebestämmelser om exploateringssamverkan. Det som där sägs om detaljplan ska på motsvarande sätt tillämpas på områdesbestämmelserna.

43 § Kommunen ska redovisa områdesbestämmelserna och skälen för dem i en särskild handling. Handlingen ska utformas så att det tydligt framgår hur bestämmelserna reglerar bebyggelse, byggnadsverk och miljön i övrigt.

Ett beslut om att ändra eller upphäva områdesbestämmelser och skälen för det ska också redovisas i en särskild handling.

5 kap. Att ta fram detaljplaner och områdesbestämmelser

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om hur en detaljplan och områdesbestämmelser upprättas, antas, ändras och upphävs samt om besked från kommunen om att inleda en sådan planläggning. *Lag (2011:335).*

Planbesked

2 § På begäran av någon som avser att vidta en åtgärd som kan förutsätta att en detaljplan antas, ändras eller upphävs eller att områdesbestämmelser ändras eller

upphävs, ska kommunen i ett planbesked redovisa sin avsikt i frågan om att inleda en sådan planläggning. *Lag (2011:335).*

3 § En begäran om planbesked ska vara skriftlig och innehålla en beskrivning av det huvudsakliga ändamålet med den avsedda åtgärden och en karta som visar det område som berörs.

Om åtgärden avser ett byggnadsverk, ska begäran också innehålla en beskrivning av byggnadsverkets karaktär och ungefärliga omfattning.

4 § När kommunen har fått en begäran om planbesked som uppfyller kraven i 3 § ska kommunen ge sitt planbesked inom fyra månader, om kommunen och den som har gjort begäran inte kommer överens om något annat.

5 § Av planbeskedet ska det framgå om kommunen avser att inleda en planläggning.

Om kommunen avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange den tidpunkt då planläggningen enligt kommunens bedömning kommer att ha lett fram till ett slutligt beslut om att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller ändra eller upphäva områdesbestämmelser.

Om kommunen inte avser att inleda en planläggning, ska kommunen i planbeskedet ange skälen för det. *Lag (2011:335).*

Processen innan en detaljplan antas

6 § Innan kommunen antar en detaljplan ska kommunen ha tagit fram ett planförslag, samrått om förslaget, kungjort det och låtit det granskas enligt 7–37 §§.

7 § Arbetet med att ta fram en detaljplan får förenklas i den utsträckning som anges i 15 och 16 §§, 18 § andra stycket, 19 § tredje stycket, 21 § andra stycket och 23 § andra stycket (enkelt planförfarande), om planförslaget är förenligt med översiktsplanen och länsstyrelsens granskningsyttrande enligt 3 kap. 16 § och

1. inte är av stor vikt eller har principiell betydelse och inte heller kan antas medföra en betydande miljöpåverkan samt saknar intresse för allmänheten,
2. enbart gäller en verksamhet som har tillståndsprövats eller ska tillståndsprövas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, eller

3. enbart gäller åtgärder som har prövats eller ska prövas genom upprättande och fastställande av en arbetsplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg.

Underlag för detaljplanearbetet

8 § I arbetet med att ta fram en detaljplan ska det, om det inte är uppenbart onödigt, finnas en eller flera kartor som är lämpliga för ändamålet (grundkartor) och en fastighetsförteckning.

9 § Av fastighetsförteckningen ska det framgå

1. vilka fastigheter som är berörda, vilken berörd mark som är samfällad för flera fastigheter och vilka allmänna vattenområden som är berörda,
 2. vilka som är ägare till de fastigheter, den mark och de vattenområden som avses i 1,
 3. vilka som är innehavare av någon annan särskild rätt till egendom som avses i 1 än bostadsrätt eller hyresrätt, och
 4. vilka gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen (1973:1149) som är berörda och vilka som är ägare till de fastigheter som deltar i anläggningarna.
- Om en samfällighet, särskild rätt eller gemensamhetsanläggning som avses i första stycket förvaltas av en samfällighetsförening enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, ska föreningen anges i förteckningen i stället för ägare eller innehavare.

10 § Om kommunen bedömer att det behövs för att underlätta detaljplanearbetet, ska kommunen ange planens utgångspunkter och mål i ett särskilt program.

Samråd

11 § I arbetet med att ta fram ett program enligt 10 § eller ett förslag till en detaljplan ska kommunen samråda med

1. länsstyrelsen, lantmäterimyndigheten och de kommuner som berörs,
2. de kända sakägarna och de kända bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs,
3. de kända organisationer av hyresgäster som har avtal om förhandlingsordning för en berörd fastighet eller, om någon förhandlingsordning inte gäller, som är anslutna till en riksorganisation inom vars verksamhetsområde en berörd fastighet är belägen, och
4. de myndigheter, sammanslutningar och enskilda i övrigt som har ett väsentligt intresse av förslaget.

För samråd enligt första stycket 2–4 är det tillräckligt att kommunen ger tillfälle till samråd.

Om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska samrådet genomföras så att det uppfyller bestämmelserna i 6 kap. 6 §, 13 § andra stycket och 15 § miljöbalken.

12 § Samrådet ska syfta till att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan.

13 § Under ett samråd om en detaljplan ska kommunen redovisa planförslaget, skälen för förslaget och det planeringsunderlag som har betydelse. Om det finns ett program enligt 10 §, ska programmet redovisas.

14 § Under samrådet ska länsstyrelsen särskilt

1. ta till vara och samordna statens intressen,
2. ge råd om tillämpningen av 2 kap.,
3. verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken följs och att strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken inte upphävs i strid med gällande bestämmelser,
4. verka för att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt, och
5. verka för att en bebyggelse eller ett byggnadsverk inte blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

15 § För ett planförslag som avses i 7 § 1 är det, i stället för det som sägs i 11 och 13 §§, tillräckligt att kommunen underrättar länsstyrelsen, kända sakägare och dem som anges i 11 § första stycket 3 och 4 och ger dem tillfälle till samråd om förslaget.

16 § För ett planförslag som avses i 7 § 2 eller 3 behöver samråd enligt 11–15 §§ endast ske om prövningen av det andra ärendet är avslutad och

1. den miljökonsekvensbeskrivning som finns i det ärendet inte är tillräcklig eller inte längre är aktuell för detaljplaneärendet, eller
2. samråd inte har skett i det andra ärendet med alla dem som ska omfattas av samråd enligt 11 §.

I ett fall som avses i första stycket 2 är det tillräckligt att komplettera detaljplaneärendet så att samråd sker med dem som inte omfattades av samrådet i det andra ärendet.

17 § Kommunen ska redovisa de synpunkter som kommit fram i samrådet samt de kommentarer och förslag som kommunen har med anledning av synpunkterna. Redovisningen ska göras samlat för alla synpunkter som har

kommit fram (samrådsredogörelse). För ett planförslag som avses i 7 § är det tillräckligt att redovisningen görs i granskningsutlåtandet enligt 23 §.

Om genomförandet av detaljplanen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska samrådsredogörelsen utformas så att den också uppfyller kraven i 6 kap. 16 § andra stycket miljöbalken.

Kungörelse och granskning

18 § När samrådet enligt 11–17 §§ är klart ska kommunen kungöra sitt förslag till detaljplan och låta det granskas under en viss tid (granskningstid) som ska vara minst tre veckor.

Om förslaget är ett sådant som avses i 7 § 1 behöver en kungörelse dock inte ske. I stället ska kommunen ge dem som har underrättats enligt 15 § tillfälle att godkänna förslaget eller att inom två veckor granska det och lämna synpunkter. Denna granskningstid får göras kortare, om alla berörda är överens om det.

19 § Kungörelsen ska anslås på kommunens anslagstavla och föras in i en ortstidning. Av kungörelsen ska det framgå

1. vilket område detaljplanen avser,
2. om förslaget avviker från översiktsplanen,
3. vilken mark eller särskild rätt till mark som kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 3 eller 4 §,
4. var förslaget finns tillgängligt för granskning och hur lång granskningstiden är,
5. att den som vill lämna synpunkter på förslaget ska göra det under granskningstiden,
6. till vem synpunkter på förslaget ska lämnas, och
7. att den som inte senast under granskningstiden har lämnat någon skriftlig synpunkt på förslaget kan förlora rätten att överklaga beslut att anta planen.

Kungörandet ska ske enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Om förslaget är ett sådant som avses i 7 § 2 eller 3, får kungörandet samordnas med det kungörande som ska ske i det andra ärendet.

20 § Kommunen ska senast den dag då kungörandet sker skicka

1. ett meddelande om innehållet i kungörelsen till kända sakägare och dem som avses i 11 § första stycket 3 och 4, och
2. förslaget och den samrådsredogörelse som avses i 17 § till länsstyrelsen och de kommuner som berörs.

21 § Under granskningstiden ska kommunen hålla förslaget tillgängligt för alla som vill granska det. Kommunen ska också se till att det underlag som avses i 8–10 §§ och den samrådsredogörelse som avses i 17 § finns tillgängliga liksom det planeringsunderlag i övrigt som kommunen anser har betydelse för bedömningen av förslaget.

Om förslaget är ett sådant som avses i 7 § 2 eller 3 och kungörandet har samordnats enligt 19 § tredje stycket, får kommunen fullgöra sin skyldighet enligt första stycket genom att hålla en kopia av handlingarna i det andra ärendet tillgänglig i den mån informationen finns där.

22 § Under granskningstiden ska länsstyrelsen yttra sig över planförslaget, om förslaget enligt länsstyrelsens bedömning innebär att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
3. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser,
4. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte har samordnats på ett lämpligt sätt, eller
5. en bebyggelse eller ett byggnadsverk annars blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

23 § Efter granskningstiden ska kommunen göra ett granskningsutlåtande. Det ska innehålla en sammanställning av de skriftliga synpunkter som har kommit in under granskningstiden och en redovisning av kommunens förslag med anledning av synpunkterna.

Om förslaget är ett sådant som avses i 7 § 2 eller 3 och kungörandet har samordnats enligt 19 § tredje stycket, ska granskningsutlåtandet också behandla de skriftliga synpunkter som har kommit in i det andra ärendet och har betydelse för detaljplaneprovningen.

24 § Kommunen ska så snart som möjligt skicka granskningsutlåtandet eller ett meddelande om var det finns tillgängligt till dem som inte har fått sina synpunkter tillgodosedda.

Granskningsutlåtandet ska finnas tillgängligt tillsammans med övriga handlingar i ärendet.

25 § Om kommunen efter granskningstiden ändrar sitt förslag väsentligt, ska kommunen kungöra och låta granska det ändrade förslaget enligt 18–24 §§.

Föreläggande om anspråk på ersättning eller inlösen

26 § Om ett förslag till detaljplan kan medföra en sådan skada som avses i 14 kap. 7, 10 eller 12 §, får kommunen förelägga den som kan komma att drabbas av skadan att inom en viss tid anmäla sitt anspråk på ersättning eller inlösen. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att rätten till ersättning annars kan gå förlorad.

Föreläggandet ska innehålla upplysningar om förslaget's innebörd.

Tidsfristen för anmälan ska bestämmas till minst två månader. En bestämmelse om att kommunen inte får anta planen innan tidsfristen har löpt ut finns i 28 §.

Antagandet av en detaljplan

27 § En detaljplan ska antas av kommunfullmäktige, men fullmäktige får uppdra åt kommunstyrelsen eller byggnadsnämnden att anta en plan som inte är av stor vikt eller har principiell betydelse.

28 § Om kommunen har meddelat ett föreläggande enligt 26 §, får kommunen inte anta detaljplanen innan tidsfristen för anmälan av anspråk har löpt ut.

Om kommunen har ansökt om att länsstyrelsen enligt 6 kap. 5 § ska pröva en fråga om skyldighet att upplåta eller avstå mark eller annat utrymme, får kommunen inte anta detaljplanen innan länsstyrelsens beslut har vunnit laga kraft.

29 § När detaljplanen har antagits ska kommunen skicka ett meddelande om detta till

1. länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten,
2. de kommuner och regionplaneorgan som är berörda, och
3. dem som anges i 11 § första stycket 2 och 3 och dem som får överklaga enligt 13 kap. 12 eller 13 § och

a) senast under granskningstiden har lämnat skriftliga synpunkter som inte blivit tillgodosedda, eller

- b) har rätt att överklaga beslutet enligt 13 kap. 11 § andra stycket 1.

Meddelandet ska innehålla ett protokollsutdrag med beslutet och upplysningar om vad den som vill överklaga beslutet måste göra.

Kommunen ska till länsstyrelsen skicka det granskningsutlåtande som avses i 23 § tillsammans med meddelandet om att planen har antagits, om kommunen inte redan har skickat utlåtandet enligt 24 §.

30 § Meddelandet enligt 29 § ska skickas senast dagen efter det att justeringen av det protokoll som innehåller beslutet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla.

31 § Om det för detaljplanen ska finnas en miljökonsekvensbeskrivning enligt 4 kap. 34 §, ska kommunen när planen har antagits skicka ett meddelande om det till den myndighet som avses i 6 kap. 8 § andra stycket miljöbalken.

32 § När beslutet att anta detaljplanen har vunnit laga kraft ska kommunen

1. på planhandlingarna anteckna det datum då planen vann laga kraft och, om ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket har meddelats, det datum då förordnandet meddelades,

2. snarast möjligt skicka planen, planbeskrivningen och fastighetsförteckningen enligt 9 § till länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten, om det inte är uppenbart obehövt, och

3. med en kungörelse på det sätt som anges i 19 § eller med ett skriftligt meddelande underrätta de fastighetsägare som kan ha rätt till ersättning enligt 14 kap. 5, 6, 7, 9, 10 eller 11 § och dem som enligt 14 kap. 12 § kan ha motsvarande rätt till ersättning samt i underrättelsen upplysa om innehållet i 15 kap. 5 §.

Om kommunen inte kan skicka de handlingar som anges i första stycket 2 inom två veckor, ska kommunen genast underrätta mottagarna om innehållet i handlingarna.

Meddelanden till samfälligheter och bostadsrättshavare

33 § Ett meddelande enligt 20, 24 eller 29 § som ska skickas till en samfällighet får skickas till

1. en ledamot av den styrelse som finns för samfälligheten,
2. den som är utsedd att förvalta samfällighetens angelägenheter, eller
3. om det inte finns någon styrelse eller förvaltare, någon av samfällighetens delägare för att hållas tillgänglig för de andra delägarna.

34 § Ett meddelande enligt 20, 24 eller 29 § som ska skickas till en bostadsrättshavare som saknar känd adress, får i stället skickas till en ledamot av styrelsen för bostadsrättsföreningen.

Meddelanden till ett stort antal personer

35 § Om ett meddelande enligt 20, 24 eller 29 § ska skickas till ett stort antal personer som inte är samfälligheter eller bostadsrättshavare, och det skulle inne-

bära större kostnader och besvär än vad som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med meddelandet att skicka det till var och en av dem, får kommunen

1. om meddelandet är ett sådant som avses i 20 §, låta bli att skicka det enligt 20 § 1, och

2. om meddelandet är ett sådant som avses i 24 eller 29 §, i stället för att skicka det, kungöra meddelandet genom att anslå det på kommunens anslags-tavla och

a) föra in det i en ortstidning, eller

b) sprida ett informationsblad om kungörelsen till de boende som är berörda, om det stora antalet mottagare av meddelandet är boende.

Om kungörelsen avser ett meddelande enligt 29 §, ska det av kungörelsen framgå vilket beslut som meddelandet avser, när beslutet tillkännagavs och vad den måste göra som vill överklaga beslutet. Om kungörelsen förs in i en ortstidning, ska det ske samma dag som beslutet tillkännages.

36 § Om ett meddelande avser en detaljplan som innebär att ett mark- eller vattenområde eller ett utrymme kan komma att tas i anspråk enligt 6 kap. 3, 4, 13 eller 16 §, får 35 § inte tillämpas för meddelanden till ägaren eller innehavaren av en särskild rätt till området eller utrymmet.

37 § I fråga om den som har fått ett föreläggande enligt 26 § får kommunen inte tillämpa 35 § för att meddela att detaljplanen har antagits.

Att ändra och upphäva detaljplaner

38 § Det som enligt detta kapitel gäller i fråga om förslag till och antagande av en detaljplan ska också gälla i fråga om förslag till och beslut om att ändra eller upphäva en detaljplan.

Att anta, ändra och upphäva områdesbestämmelser

39 § I fråga om förslag till och beslut om att anta, ändra eller upphäva områdesbestämmelser ska kommunen tillämpa bestämmelserna om förslag till och antagande av en detaljplan i 7 § 1, 8 § i den del som avser fastighetsförteckning, 9 och 10 §§, 11 § första och andra styckena, 12–15 §§, 17 § första stycket, 18 §, 19 § första stycket 1, 2 och 4–7 och andra stycket, 20 §, 21 § första stycket, 22 §, 23 § första stycket, 24, 25, 27, 29 och 30 §§, 32 § första stycket 1 och 2 och andra stycket, 33–35 §§ och 38 §. Vid tillämpningen ska det som sägs om detaljplan avse områdesbestämmelserna.

Effekten av beslut enligt detta kapitel

40 § Ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser gäller först sedan beslutet har vunnit laga kraft.

Bestämmelser som innebär att beslutet kan få tillämpas innan det har vunnit laga kraft finns i 13 kap. 17 § tredje stycket.

41 § Områdesbestämmelser upphör att gälla när ett beslut att anta en detaljplan för området vinner laga kraft eller när en detaljplan för området får genomföras med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket.

6 kap. Genomförandet av detaljplaner

1 § Genomförandet av en detaljplan ska grundas på den planbeskrivning som kommunen har gjort enligt 4 kap. 31 och 33 §§.

Exploateringssamverkan

2 § En bestämmelse enligt 4 kap. 19 § om genomförande med exploaterings-samverkan

1. ska avse exploateringssamverkan enligt lagen (1987:11) om exploaterings-samverkan,
2. ska ange samverkansområdets huvudsakliga avgränsning,
3. ska ange den tid inom vilken ett exploateringsbeslut enligt lagen om exploaterings-samverkan ska meddelas, och
4. upphör att gälla vid utgången av den tid som avses i 3, om något exploateringsbeslut enligt lagen om exploaterings-samverkan inte har meddelats innan dess.

Den tid som avses i första stycket 3 får inte vara längre än fem år från den dag då beslutet att anta detaljplanen vann laga kraft eller från den tidigare dag då genomförandet får påbörjas med stöd av ett förordnande enligt 13 kap. 17 § tredje stycket.

Skyldighet att utan ersättning upplåta eller avstå mark eller annat utrymme

3 § Den som äger mark eller annat utrymme som enligt detaljplanen ska användas för en allmän plats är skyldig att utan ersättning upplåta marken eller utrymmet till huvudmannen för den allmänna platsen, om

1. Inågon annan än kommunen ska vara huvudman för platsen,
2. marken eller utrymmet behövs för en ändamålsenlig användning av området, och
3. länsstyrelsen innan planen antogs har beslutat att marken eller utrymmet ska upplåtas till huvudmannen utan ersättning.

4 § Den som äger mark eller annat utrymme är skyldig att utan ersättning avstå marken eller utrymmet till kommunen, om

1. marken eller utrymmet enligt detaljplanen ska användas för en allmän plats som kommunen ska vara huvudman för eller för en allmän byggnad,
2. marken eller utrymmet behövs för en ändamålsenlig användning av området, och
3. länsstyrelsen, innan planen antogs, har beslutat att marken eller utrymmet ska avstås till kommunen utan ersättning.

5 § Länsstyrelsen ska pröva en fråga om skyldighet att upplåta eller avstå mark eller annat utrymme enligt 3 eller 4 §, om kommunen ansöker om det.

Länsstyrelsen får besluta att ägaren utan ersättning ska upplåta eller avstå från marken eller utrymmet endast i den mån det kan anses skäligt med hänsyn till den nytta som ägaren kan väntas få av planens genomförande och med hänsyn till omständigheterna i övrigt.

I samband med att en detaljplan ändras, får länsstyrelsen besluta att mark eller annat utrymme som ska upplåtas eller har avståtts ska bytas ut mot annan mark eller annat utrymme, om det är lämpligt och kan ske utan olägenhet för ägaren.
Lag (2011:335).

6 § När en fråga om prövning enligt 5 § har väckts, ska kommunen genast vidta de åtgärder som behövs för att en anteckning om det ska bli införd i fastighetsregistrets allmänna del.

7 § Den bedömning som ska göras enligt 5 § andra stycket påverkas inte av att mark eller annat utrymme överläts efter det att ärendet om anteckning i fastighetsregistret har anmälts hos den som ska föra in anteckningen i registret eller, om det är kommunen som ska föra in anteckningen i registret, efter att anteckningen har förts in i registret.

Bestämmelser om vem som ska föra in uppgifter i fastighetsregistrets allmänna del finns i 19 kap. 6 § fastighetsbildningslagen (1970:988).

8 § Om länsstyrelsen beslutar att en ägare ska upplåta eller avstå mark eller annat utrymme enligt 3 eller 4 §, ska länsstyrelsen i beslutet ange markens eller utrymmets läge och gränser.

Om kommunen har begärt det och i den mån det är skäligt, får länsstyrelsen i beslutet också bestämma att ägaren ska bekosta anläggande av gator och vägar samt anläggningar för vattenförsörjning och avlopp. *Lag (2011:335).*

9 § Den som är skyldig att upplåta eller avstå mark eller annat utrymme enligt 3 eller 4 §, ska upplåta eller avträda marken eller utrymmet senast den dag då marken eller utrymmet behöver tas i anspråk för det avsedda ändamålet.

10 § Den som har avstått mark eller annat utrymme enligt 4 § ska frigöra marken eller utrymmet från inteckningar och andra särskilda rättigheter. Om detta inte kan ske, ska den som har avstått marken eller utrymmet ersätta kommunen för den skada som därigenom uppkommer.

11 § Det som gäller i fråga om ägare enligt 3–10 §§ gäller också exploaterings-samfälligheter enligt lagen (1987:11) om exploateringssamverkan.

Konkurrens mellan olika rättigheter till mark eller annat utrymme

12 § En rätt att använda mark eller annat utrymme med stöd av 3 eller 4 § har företräde framför annan rätt till marken eller utrymmet som har uppkommit efter det att detaljplanen antogs.

Kommunens rätt att lösa fastigheter, mark och andra utrymmen

13 § Kommunen får lösa mark eller annat utrymme som enligt detaljplanen ska användas för

1. en allmän plats som kommunen ska vara huvudman för, eller
2. annat än enskilt bebyggande, om markens eller utrymmets användning för det avsedda ändamålet inte kan anses säkerställd ändå.

Bestämmelser om skyldighet för kommunen att lösa mark eller annat utrymme finns i 14 kap.

14 § Om ett markområde enligt detaljplanen ska vara en enda fastighet men vid genomförandetidens utgång omfattar flera fastigheter med olika ägare och kommunen enligt planen är huvudman för en allmän plats, får kommunen lösa fastigheter eller delar av fastigheter så att fastighetsindelningen överensstämmer med planen.

15 § Om kommunen är huvudman för en allmän plats som är avsedd att tillgodose en kvartersmarks eller ett annat utrymmes behov av den allmänna platsen och kvartersmarken eller utrymmet vid genomförandetidens utgång inte har be-

byggts på ett sätt som i huvudsak följer detaljplanen, får kommunen lösa marken eller utrymmet.

Första stycket gäller inte om marken eller utrymmet omfattas av ett bygglov som får tas i anspråk.

16 § Om någon har särskild rätt till mark eller annat utrymme som omfattas av kommunens rätt enligt 13, 14 eller 15 §, får kommunen också lösa den särskilda rätten.

17 § Om kommunen använder sig av sin rätt enligt 13, 14, 15 eller 16 §, ska ersättningen bestämmas enligt 4 kap. expropriationslagen (1972:719).

Ordnandet av allmänna platser

18 § Efter hand som bebyggelsen färdigställs enligt detaljplanen, ska kommunen ordna de gator och andra allmänna platser som kommunen är huvudman för, så att platserna kan användas för deras avsedda ändamål.

Kommunen ska upplåta platserna för allmän användning så snart det område som platserna finns inom har bebyggts enligt planen eller, om genomförandetiden har löpt ut, efter hand som bebyggelsen färdigställs.

När platserna upplåts för allmän användning ska de vara ordnade på ett ändamålsenligt sätt och i enlighet med ortens sed. De ska i fråga om gatubredd, höjd, läge och utformning i övrigt följa detaljplanen. Kommunen får göra små avvikelser från planen, om det inte motverkar syftet med planen.

19 § I den mån staten är väghållare inom ett område som omfattas av detaljplanen, ska det som enligt 18 § gäller i fråga om kommunens skyldighet att ordna gator i stället gälla staten.

Om en gata ges en större bredd eller ett dyrbarare utförande i övrigt än vad som behövs med hänsyn till trafiken, ska kommunen trots första stycket betala merkostnaden.

Regeringen får i det enskilda fallet besluta att staten ska svara för den merkostnad som avses i andra stycket.

20 § Innan kommunen har hunnit ordna den gata som en fastighet ska ha utgång till eller den avloppsledning som en fastighet ska få vara ansluten till, får den som vill bygga på fastigheten

1. själv ordna utfartsväg och avloppsanläggning, och
2. utan ersättning använda kommunens mark för utfartsvägen och avloppsanläggningen, om marken är avsedd för det ändamålet. *Lag (2011:335).*

Underhållet av allmänna platser

21 § Kommunen ska svara för underhållet av gator och andra allmänna platser som kommunen är huvudman för. Detta gäller även om detaljplanen upphävs.

22 § Om staten är väghållare för en allmän väg inom ett område som omfattas av detaljplanen, ska staten svara för att vägen underhålls i enlighet med väglagen (1971:948).

Om underhållet blir dyrare än vad som behövs med hänsyn till trafiken, ska kommunen trots första stycket betala merkostnaden. Detta gäller dock inte om regeringen beslutar att staten ska betala merkostnaden.

23 § I anläggningslagen (1973:1149) finns bestämmelser om underhåll av vägar och andra allmänna platser som kommunen inte är huvudman för.

Fastighetsägareshet att betala för gatukostnader m.m.

24 § Om kommunen i egenskap av huvudman har skyldighet att anlägga eller förbättra en gata eller annan allmän plats eller vidta en annan åtgärd som är avsedd att tillgodose ett områdes behov av allmänna platser och av anordningar som normalt hör till sådana platser, får kommunen besluta att ägarna till fastigheterna i området ska betala kostnaderna för sådana åtgärder.

Kostnaderna ska fördelas mellan fastigheterna på ett skäligt och rättvist sätt.

Kommunen ska besluta om avgränsningen av det område som ska omfattas av fördelningen, vilka kostnader som ska fördelas och grunderna för fördelningen.

25 § Om kommunen i egenskap av huvudman har skyldighet att anlägga eller förbättra en gata, får kommunen i stället för att tillämpa 24 § besluta att kostnaderna för detta ska betalas av ägarna till de fastigheter som ligger vid gatan.

Kostnaderna får fördelas mellan fastigheterna så att

1. varje fastighet svarar för hälften av den del av kostnaden som belöper på gatan framför fastigheten,
2. kostnaden för sådana anordningar som normalt hör till en gata fördelas lika, och
3. kostnaden för att anlägga ett gatukors fördelas lika mellan fastigheterna vid gatukorset.

Om kostnaden för att anlägga eller förbättra en gata inte är densamma utmed hela gatan, får kommunen besluta att kostnaden ska fördelas mellan fastigheterna på något annat sätt som är skäligt och rättvist.

Det som enligt denna paragraf gäller för en gata ska också gälla för andra allmänna platser än gator.

26 § Om en fastighet ligger vid en allmän plats som inte är en gata, ska platsen vid tillämpningen av 24 och 25 §§ anses ha en bredd som motsvarar fem fjärdedelar av den högsta byggnadshöjd som enligt detaljplanen gällde för fastigheten när den mark som platsen ligger på uppläts för allmän användning.

27 § Till grund för bestämmandet av betalningsskyldighetens omfattning enligt 24 eller 25 § får kommunen lägga

1. de faktiska kostnaderna, eller
2. beräkningar av vad det erfarenhetsmässigt kostar att i motsvarande utförande anlägga eller förbättra gator och andra allmänna platser.

Samråd och granskning före beslut om kostnadsfördelning

28 § Innan kommunen beslutar om betalningsskyldighet enligt 24 eller 25 §, ska kommunen utreda frågan och upprätta det förslag till kostnadsfördelning som utredningen föranleder.

Kommunen ska ge sakägare och de bostadsrättshavare, hyresgäster och boende som berörs av förslaget samt andra sammanslutningar och enskilda som kan ha ett väsentligt intresse av förslaget tillfälle till samråd med kommunen. Samrådet ska syfta till ett utbyte av information och synpunkter. Under samrådet bör kommunen redovisa skälen för förslaget, det planeringsunderlag som har betydelse och de viktigaste följderna av förslaget.

Kommunen ska redovisa resultatet av samrådet och de förslag som samrådet har gett anledning till i en samrådsredogörelse.

29 § Om kommunens förslag avser kostnadsfördelning enligt 24 §, ska kommunen kungöra att förslaget finns tillgängligt för granskning. Kungörelsen ska anslås på kommunens anslagstavla och föras in i en ortstidning enligt lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m.

Av kungörelsen ska det framgå vilket område som förslaget avser, att den som vill granska förslaget och lämna synpunkter får göra det inom en viss angiven granskningstid och till vem synpunkterna ska lämnas. Granskningstiden ska vara minst tre veckor. Kommunen ska skicka en underrättelse om kungörelsen och dess innehåll i brev till de kända fastighetsägare som berörs men som inte skriftligen har godkänt förslaget.

30 § Under granskningstiden enligt 29 § ska kommunen hålla förslaget till kostnadsfördelning och samrådsredogörelsen enligt 28 § tillgängliga för dem som vill granska förslaget.

31 § Om kommunens förslag avser kostnadsfördelning enligt 25 §, ska kommunen ge de kända fastighetsägare som berörs men som inte skriftligen har godkänt förslaget tillfälle att senast en viss dag yttra sig över förslaget och samrådsredogörelsen.

32 § Kommunen får inte slutligt besluta om kostnadsfördelning

1. enligt 24 § förrän granskningstiden enligt 29 § har löpt ut, eller
2. enligt 25 § förrän tiden för yttrande enligt 31 § har löpt ut.

Jämkning av betalningsskyldigheten

33 § En fastighetsägares betalningsskyldighet enligt 24 eller 25 § ska jämkas, om

1. kostnaden för kommunens åtgärder är oskäligt hög, eller
2. den eller de åtgärder som kostnaden avser har en omfattning eller ett utförande som går utöver det som kan anses normalt med hänsyn till den användning som är tillåten för fastigheten.

Fullgörandet av betalningsskyldigheten

34 § Om kommunen beslutar att en fastighetsägare ska betala kostnader enligt 24 eller 25 §, inträder betalningsskyldigheten när den anläggning som betalningen avser kan användas för fastigheten på avsett sätt.

35 § När betalningsskyldighet har inträtt enligt 34 §, ska betalningen ske när kommunen begär det.

På obetalt belopp som har förfallit till betalning ska ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) betalas från förfallodagen.

36 § Trots 35 § får betalningsskyldigheten fullgöras genom avbetalningar med minst en tiondel årligen, om

1. betalningsskyldigheten är betungande för fastighetsägaren med hänsyn till fastighetens ekonomiska bärkraft eller andra omständigheter, och
2. fastighetsägaren ställer godtagbar säkerhet.

På obetalt belopp som inte har förfallit till betalning ska ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) betalas från den dag då den första inbetalningen ska ske. På

obetalt belopp som har förfallit till betalning ska ränta enligt 6 § räntelagen betalas från förfallodagen.

37 § Betalningsvillkoren enligt 36 § ska jämkas, om de är alltför betungande för fastighetsägaren.

38 § Om en fastighetsägare har blivit betalningsskyldig enligt 34 § och fastigheten därefter byter ägare, är den nya ägaren betalningsskyldig i samma omfattning som den tidigare ägaren var. Detta gäller dock inte belopp som har förfallit till betalning före tillträdesdagen.

Kapitlets tillämpning på samfälligheter

39 § Det som gäller i fråga om fastigheter enligt detta kapitel ska också tillämpas på mark eller annat utrymme som hör till flera fastigheter gemensamt. Vid en sådan tillämpning ska

1. det som gäller i fråga om fastighetsägaren gälla ägarna till de fastigheter som har del i samfälligheten, och
2. en samfällighet som inte är avsedd för bebyggelse anses vara bebyggd när samfälligheten i väsentlig omfattning har tagits i anspråk för dess avsedda ändamål.

Om en samfällighet ska anses vara bebyggd enligt första stycket 2, ska den högsta tillåtna byggnadshöjden anses vara den genomsnittliga högsta tillåtna byggnadshöjden för de fastigheter som har del i samfälligheten.

7 kap. Regionplanering

1 § Regeringen får besluta att det under en viss tid eller tills vidare ska finnas ett regionplaneorgan med uppgift att

1. utreda sådana frågor om användningen av mark- eller vattenområden som angår två eller fler kommuner och behöver utredas gemensamt, och
2. samordna översiktlig planering för två eller fler kommuner i den mån det behövs.

Regeringen ska besluta om ett sådant regionplaneorgan endast om det gemensamma utredningsarbetet eller samordningen inte kommer till stånd på annat sätt och det bland de berörda kommunerna inte finns ett utbrett motstånd mot detta. I beslutet ska regionplaneorganets huvudsakliga uppgifter anges.

2 § I ett beslut enligt 1 § får regeringen bestämma att

1. ett kommunalförbund ska vara regionplaneorgan, eller

2. de berörda kommunerna ska bilda ett särskilt regionplaneförbund som ska vara regionplaneorgan.

3 § I frågor som inte särskilt regleras i detta kapitel ska bestämmelserna om kommunalförbund i kommunallagen (1991:900) tillämpas på regionplaneförbund.

4 § Bestämmelser om regionplanering i Stockholms län finns i lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län.

5 § Regionen för ett regionplaneorgan omfattar de kommuner som organet har utsetts för.

Regionplaneorganet ska inom sin region bevaka regionala frågor och i sådana frågor fortlöpande lämna underlag till kommunerna och de statliga myndigheterna för deras planering.

6 § Ett regionplaneorgan får, för regionen eller en del av den, anta en regionplan som ska

1. vara vägledande för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser, och
2. ange grundragen för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokaliseringen av bebyggelse och byggnadsverk, om det har betydelse för regionen. *Lag (2011:335).*

7 § Regionplanen ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår.

8 § Bestämmelserna i 3 kap. 7–18 §§ om samråd, utställning och granskning ska tillämpas också i fråga om regionplaner och även när en regionplan ska ändras eller upphävas. Vid tillämpningen ska det som sägs där om översiktsplan i stället gälla regionplan och det som sägs om kommunen gälla regionplaneorganet. Utställningstiden ska dock vara minst tre månader.

9 § En regionplan ska antas, ändras och upphävas av fullmäktige i det kommunalförbund eller regionplaneförbund som är regionplaneorgan.

Regionplaneorganet ska se till att

1. ett beslut om att anta, ändra eller upphäva en regionplan tillkännages genom att justeringen av protokollet med beslutet anslås på den plats som avses i 3 kap. 28 § 10 kommunallagen (1991:900),

2. ett meddelande om tillkännagivandet och ett protokollsutdrag med beslutet sänds till de kommuner och länsstyrelser som berörs av planen och till regeringen senast dagen efter tillkännagivandet, och

3. planen sänds till länsstyrelserna inom regionen och Boverket, när beslutet har vunnit laga kraft.

10 § En regionplan gäller i åtta år räknat från

1. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 13 § att inte överpröva planen, eller

2. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 14 §, om det innebär att regionplanen inte har upphävts i dess helhet.

11 § Om en regionplan ändras, gäller den ändrade planen från

1. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 13 § att inte överpröva ändringen, eller

2. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 14 §, om det innebär att ändringen inte har upphävts i dess helhet.

Den ändrade planen gäller endast under återstoden av planens ursprungliga giltighetstid enligt 10 §.

12 § Om en regionplan upphävs, upphör planen att gälla från

1. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 13 § att inte överpröva upphävandet, eller

2. dagen för regeringens beslut enligt 11 kap. 14 §, om det innebär att planen har upphävts.

8 kap. Krav på byggnadsverk, byggprodukter, tomter och allmänna platser

Byggnadsverks utformning

1 § En byggnad ska

1. vara lämplig för sitt ändamål,

2. ha en god form-, färg- och materialverkan, och

3. vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

2 § Om inte annat följer av detta kapitel eller av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § ska kraven i 1 § uppfyllas på så sätt att de,

1. vid nybyggnad uppfylls för hela byggnaden,

2. vid ombyggnad uppfylls för hela byggnaden eller, om detta inte är rimligt, den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden, och

3. vid annan ändring av en byggnad än ombyggnad uppfylls i fråga om ändringen.

När det gäller kravet i 1 § 3 ska hinder mot tillgänglighet till eller användbarhet av lokaler dit allmänheten har tillträde trots första stycket alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpa.

3 § I den omfattning som framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § ska det som

1. enligt 1 och 2 §§ gäller för en byggnad också gälla för en annan anläggning, och
2. enligt 1 § gäller för en byggnad också gälla för skyltar och ljusanordningar.

Byggnadsverks tekniska egenskaper

4 § Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om

1. bärförmåga, stadga och beständighet,
2. säkerhet i händelse av brand,
3. skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön,
4. säkerhet vid användning,
5. skydd mot buller,
6. energihushållning och värmeisolering,
7. lämplighet för det avsedda ändamålet,
8. tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, och
9. hushållning med vatten och avfall.

Vad som krävs för att ett byggnadsverk ska anses uppfylla första stycket framgår av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §.

5 § Kraven i 4 § ska uppfyllas på så sätt att de

1. uppfylls vid nybyggnad, ombyggnad och annan ändring av en byggnad än ombyggnad, och
2. med normalt underhåll kan antas komma att fortsätta att vara uppfyllda under en ekonomiskt rimlig livslängd.

De egenskapskrav som ska uppfyllas vid tillämpningen av första stycket är de krav som gäller när uppförandet eller ändringen görs. Kraven ska uppfyllas i

samma omfattning av byggnaden som anges i 2 § första stycket, om inte annat följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 §.

Det som enligt första och andra styckena gäller i fråga om byggnad ska också tillämpas på andra anläggningar än byggnader.

Undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk

6 § Kraven på tillgänglighet och användbarhet i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 gäller inte i fråga om

1. en arbetslokal, om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för,
2. ett fritidshus med högst två bostäder, och
3. tillgänglighet till ett en- eller tvåbostadshus, om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven. *Lag (2011:335).*

7 § Vid ändring eller flyttning av en byggnad får kraven i 1 och 4 §§ anpassas och avsteg från kraven göras med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte samt med hänsyn till byggnadens förutsättningar och till bestämmelserna om varsamhet och förbud mot förvanskning i detta kapitel. Avsteg från kraven i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 får dock göras endast om det med hänsyn till ändringens omfattning eller flyttningens syfte och byggnadens standard är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven.

Det som enligt första stycket gäller i fråga om en byggnad ska tillämpas också på andra anläggningar än byggnader.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om krav som alltid ska uppfyllas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § 4. *Lag (2011:335).*

8 § I fråga om en byggåtgärd som inte kräver bygglov eller anmälan enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, får kraven i 1 och 4 §§ anpassas och avsteg från kraven göras i den utsträckning som är skälig med hänsyn till åtgärdens art och omfattning. Avsteg från kraven i 1 § 3 och 4 § första stycket 8 får dock göras endast om det med hänsyn till åtgärdens omfattning och byggnadens standard är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven.

Första stycket gäller inte i fråga om krav som alltid ska uppfyllas enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 2 § 4. *Lag (2011:335).*

Tomter

9 § En obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska ordnas så att

1. naturförutsättningarna så långt möjligt tas till vara,
2. betydande olägenheter för omgivningen eller trafiken inte uppkommer,
3. det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter och tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon,
4. det på tomten eller i närheten av den i skälig utsträckning finns lämpligt utrymme för parkering, lastning och lossning av fordon,
5. personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt, och
6. risken för olycksfall begränsas.

Om tomten ska bebyggas med byggnadsverk som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler för fritidshem, förskola, skola eller annan jämförlig verksamhet, ska det på tomten eller i närheten av den finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Om det inte finns tillräckliga utrymmen för att ordna både friyta och parkering enligt första stycket 4, ska man i första hand ordna friyta.

10 § Det som gäller i fråga om utrymme för parkering, lastning och lossning och om friyta i 9 § första stycket 4 och andra stycket ska i skälig utsträckning också tillämpas om tomten är bebyggd.

11 § I fråga om att på en bebyggd tomt vidta sådana ändringar av en byggnad som kräver lov enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 § eller åtgärder som kräver anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 § ska 9 § tillämpas i den utsträckning som är skälig med hänsyn till kostnaderna för arbetet och tomtens särskilda egenskaper. *Lag (2011:335).*

Allmänna platser och andra områden

12 § Det som gäller i fråga om tomter enligt 9–11 §§ ska i skälig utsträckning tillämpas också på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader, dock att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna använda platsen eller området i den utsträckning som följer av föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Ett hinder mot tillgänglighet eller användbarhet på en allmän plats ska alltid avhjälpas, om hindret med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna är enkelt att avhjälpas. *Lag (2011:335).*

Förbud mot förvanskning

13 § En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Första stycket ska tillämpas också på

1. anläggningar som är bygglovspliktiga enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
2. tomter i de avseenden som omfattas av skyddsbestämmelser i en detaljplan eller i områdesbestämmelser,
3. allmänna platser, och
4. bebyggelseområden.

Underhåll och varsamhet

14 § Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4 § i huvudsak bevaras. Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt.

Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras.

En anordning för ett syfte som avses i 4 § första stycket 2–4, 6 eller 8, ska hållas i sådant skick att den alltid fyller sitt ändamål. *Lag (2011:335).*

15 § En tomt ska hållas i vårdat skick och skötas så att risken för olycksfall begränsas och betydande olägenheter för omgivningen och för trafiken inte uppkommer.

Om det på tomten finns en anordning som är avsedd att uppfylla kraven i 9 §, ska den i skälig utsträckning hållas i sådant skick att den fyller sitt ändamål. Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser ska underhållas så att risken för olycksfall begränsas.

Byggnadsnämnden får besluta att det ska planteras på tomten och att befintlig växtlighet på tomten ska bevaras, om det behövs för att uppfylla kraven i första stycket.

16 § Det som gäller i fråga om vård och skötsel av en tomt enligt 15 § ska i skälig utsträckning också tillämpas på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader.

17 § Ändring av en byggnad och flyttning av en byggnad ska utföras varsamt så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar till vara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden.

18 § Det som gäller i fråga om ändring och flyttning av en byggnad enligt 17 § ska tillämpas också på ändring och flyttning av en anläggning som kräver bygglov enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §.

Byggprodukters lämplighet

19 § En byggprodukt får ingå i ett byggnadsverk endast om den är lämplig för den avsedda användningen.

En byggprodukt ska anses lämplig, om den

1. har sådana egenskaper att det byggnadsverk som produkten ska ingå i kan uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § första stycket 1–6 när byggnadsverket är projekterat och uppfört på rätt sätt, eller

2. uppfyller kraven i föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 §. *Lag (2011:335).*

Utsläppande på marknaden

20 § En byggprodukt får släppas ut på marknaden för avsedd användning endast om den är lämplig enligt 19 §.

21 § För byggprodukter som ska vara CE-märkta enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 § 2 gäller bestämmelserna om märkning i lagen (1992:1534) om CE-märkning.

Typgodkännande och tillverkningskontroll

22 § Material, konstruktioner och anordningar får typgodkännas för användning i byggnadsverk. Ett sådant typgodkännande får endast meddelas av någon som är ackrediterad för uppgiften enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Om det följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 § 4 ska ett visst materialslag eller en viss konstruktion eller anordning vara typgodkänd för att få användas i ett byggnadsverk (obligatoriskt typgodkännande). Även om ett typgodkännande inte är obligatoriskt, får ett typgodkännande meddelas på ansökan (frivilligt typgodkännande).

Ett visst materialslag eller en viss konstruktion eller anordning som är typgodkänd ska anses uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § i de avseenden som typgodkännandet gäller.

23 § Ett typgodkännande enligt 22 § får förenas med ett villkor om att tillverkningen av produkten fortlöpande kontrolleras (tillverkningskontroll). Även i fråga om materialslag, konstruktioner eller anordningar som inte är typgodkända får den som är behörig att typgodkänna enligt 22 § på ansökan besluta att tillverkningen ska omfattas av tillverkningskontroll.

Material, konstruktioner och anordningar som är tillverkningskontrollerade ska anses uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 § i de avseenden som tillverkningskontrollen gäller.

Hissar och linbaneanläggningar

24 § Hissar i byggnader och linbaneanläggningar för persontransport ska alltid ha det utförande och den utrustning som skäligen kan fordras för att uppfylla de tekniska egenskapskrav som avses i 4 §.

Ventilationssystem

25 § Om det med stöd av 16 kap. 11 § är särskilt föreskrivet att funktionen hos ett ventilationssystem ska kontrolleras för att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat i byggnader enligt 4 § 3–6, ska byggnadens ägare se till att kontrollen görs av en sakkunnig funktionskontrollant som är certifierad av någon som är ackrediterad för uppgiften enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Dispens

26 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i detta kapitel.

9 kap. Bygglov, rivningslov och marklov m.m.

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. bygglov, rivningslov, marklov och anmälningsplikt,
2. förhandsbesked och villkorsbesked,
3. handläggningen av lovärenden,

4. förutsättningar och villkor för lov, och
5. vad ett beslut om lov ska innehålla, hur det ska expedieras och hur länge det gäller.

Bygglov

2 § Det krävs bygglov för

1. nybyggnad,
 2. tillbyggnad, och
 3. annan ändring av en byggnad än tillbyggnad, om ändringen innebär att
 - a) byggnaden helt eller delvis tas i anspråk eller inreds för ett väsentligen annat ändamål än det som byggnaden senast har använts för eller enligt senast beviljade bygglov har anpassats till utan att den avsedda användningen kommit till stånd,
 - b) det i byggnaden inreds någon ytterligare bostad eller någon ytterligare lokal för handel, hantverk eller industri, eller
 - c) byggnaden byter färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller byggnadens yttre utseende avsevärt påverkas på annat sätt.
- Första stycket 3 c gäller bara om byggnaden ligger i ett område som omfattas av en detaljplan.

3 § Trots 2 § första stycket 1, 2 och 3 b krävs det inte bygglov för en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring, om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av en detaljplan. *Lag (2011:335).*

4 § För en- och tvåbostadshus och till dem hörande fristående uthus, garage och andra små byggnader (komplementbyggnader) krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att

1. med en mur eller ett plank anordna en skyddad uteplats inom 3,6 meter från bostadshuset, om muren eller planket inte är högre än 1,8 meter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter,
2. anordna ett skärmtak över en sådan uteplats som anges i 1 eller över en altan, balkong eller entré, om skärmtaket tillsammans med andra skärmtak som har anordnats på tomten med stöd av undantag från krav på bygglov inte täcker en större area än 15,0 kvadratmeter och inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter, eller
3. i omedelbar närhet av bostadshuset uppföra en komplementbyggnad som
 - a) tillsammans med andra komplementbyggnader som har uppförts på tomten med stöd av undantag från krav på bygglov inte har en större byggnadsarea än 15,0 kvadratmeter,
 - b) har en taknockshöjd som inte överstiger 3,0 meter, och

c) inte placeras närmare gränsen än 4,5 meter.

En åtgärd som avses i 1–3 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första stycket 3 gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 2 a har bestämt att åtgärden kräver bygglov.

5 § För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader inom ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att färga om, byta fasadbeklädnad eller byta taktäckningsmaterial, om åtgärden inte väsentligt ändrar byggnadens eller områdets karaktär.

Första stycket gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 2 a har bestämt att åtgärden kräver bygglov.

6 § För en- och tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnader, murar och plank utanför ett område med detaljplan krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att

1. göra en liten tillbyggnad, om åtgärden inte vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, eller

2. uppföra en komplementbyggnad, en mur eller ett plank i omedelbar närhet av bostadshuset, om åtgärden inte vidtas närmare gränsen än 4,5 meter.

En åtgärd som avses i 1 eller 2 får vidtas närmare gränsen än 4,5 meter, om de grannar som berörs medger det.

Första och andra styckena gäller inte om kommunen enligt 8 § första stycket 3 har bestämt att åtgärden kräver bygglov eller om åtgärden vidtas inom en sammanhållen bebyggelse och bygglov behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen.

7 § I den omfattning som kommunen med stöd av 4 kap. 15 eller 42 § har bestämt ska gälla som undantag från kravet på bygglov krävs det, trots 2 §, inte bygglov för att

1. inom ett område med detaljplan, genomföra en åtgärd på det sätt och under den tid som kommunen har bestämt i planen, eller

2. inom ett område som omfattas av områdesbestämmelser på det sätt som kommunen har bestämt i områdesbestämmelserna

a) vidta en åtgärd som avser en komplementbyggnad,

b) göra en liten tillbyggnad,

c) göra en tillbyggnad till eller annan ändring av en industribyggnad, eller

d) vidta en åtgärd som avser ett enkelt fritidshus, en kolonistuga eller annan liknande byggnad.

För att inom en sammanhållen bebyggelse vidta en åtgärd som avses i första stycket 2 a eller b krävs medgivande från berörda grannar för att åtgärden ska få

vidtas utan bygglov, om ett sådant medgivande behövs med hänsyn till omfattningen av byggnadsverk i bebyggelsen.

Första och andra styckena gäller inte om en bygglovsprövning är nödvändig för att tillvarata grannars intressen eller allmänna intressen.

8 § Utöver det som följer av 2–7 §§ krävs det bygglov i den utsträckning som framgår av

1. föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §,
2. det som kommunen för ett område som utgör en värdefull miljö
 - a) i en detaljplan har bestämt för att vidta en åtgärd som avses i 4 § första stycket 3 eller 5 § första stycket,
 - b) i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att underhålla ett byggnadsverk eller bebyggelseområde som avses i 8 kap. 13 §,
 - c) i områdesbestämmelser har bestämt för att i området byta en byggnads färg, fasadbeklädnad eller taktäckningsmaterial eller vidta någon annan åtgärd som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende,
3. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt för att utanför en sammanhållen bebyggelse vidta åtgärder som avses i 6 § första stycket 1 och 2,
4. det som kommunen i områdesbestämmelser har bestämt i fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande näring,
5. det som kommunen i en detaljplan eller områdesbestämmelser har bestämt för att anordna eller väsentligt ändra anläggningar för sådana grundvattentäkter som avses i 11 kap. 11 § 1 miljöbalken.

Första stycket 4 och 5 gäller endast om det finns särskilda skäl för en bygglovsprövning.

9 § Om ett bygglov används för ett ändamål som har en sådan säsongskaraktär att den åtgärd som omfattas av bygglovets behöver upprepas under två eller flera år i följd, får åtgärden vidtas igen utan ny prövning, om det sker inom ett år från det att åtgärden senast avslutades.

Rivningslov

10 § Det krävs rivningslov för att riva en byggnad eller en del av en byggnad

1. inom ett område med detaljplan, om kommunen inte har bestämt något annat i planen, och
2. utanför ett område med detaljplan, om kommunen i områdesbestämmelser har bestämt att ett rivningslov krävs.

Det krävs dock inte rivningslov, om byggnaden eller byggnadsdelen får uppföras utan bygglov och kommunen i detaljplanen eller områdesbestämmelserna inte har bestämt att det krävs rivningslov.

Marklov

11 § Det krävs marklov för schaktning eller fyllning som inom ett område med detaljplan avsevärt ändrar höjdläget inom en tomt eller för mark inom en allmän plats, om inte kommunen har bestämt annat i detaljplanen.

Om ett viss höjdläge för markytan är bestämd i detaljplanen, krävs det trots första stycket inte marklov för att höja eller sänka markytan till den nivån.

12 § Det krävs marklov för trädfällning och skogsplantering inom ett område med detaljplan, om kommunen har bestämt det i planen.

13 § Det krävs marklov för schaktning, fyllning, trädfällning och skogsplantering i ett område utanför detaljplan, om

1. åtgärden ska genomföras i ett område som är avsett för bebyggelse eller i närheten av en befintlig eller planerad anläggning för totalförsvaret, statlig flygplats, annan flygplats för allmänt bruk, kärnreaktor, annan kärnenergianläggning eller annan anläggning som kräver ett skydds- eller säkerhetsområde, och

2. kommunen i områdesbestämmelser har bestämt att det krävs sådant marklov i området.

Lov för åtgärder som inte kräver lov

14 § Även om en åtgärd med ett bygnadsverk eller mark inte kräver bygglov, rivningslov eller marklov, får den som avser att vidta åtgärden ansöka om att åtgärden prövas och har rätt att få sin ansökan prövad som om åtgärden krävde lov. Prövningen ska avse åtgärdens förenlighet med denna lag.

Åtgärder för totalförsvaret

15 § Bestämmelser om bygglov, rivningslov och marklov gäller inte åtgärder med byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur. Sådana åtgärder ska föregås av samråd med länsstyrelsen som på lämpligt sätt ska underrätta kommunen om åtgärderna och var de ska utföras.

Anmälningsplikt

16 § Även om en åtgärd inte kräver bygglov, rivningslov eller marklov, får åtgärden inte påbörjas i strid med föreskrifter om skyldighet att anmäla åtgärden som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 §.

Förhandsbesked

17 § Om den som avser att vidta en bygglovspliktig åtgärd begär det, ska byggnadsnämnden ge ett förhandsbesked i fråga om åtgärden kan tillåtas på den avsedda platsen.

18 § Ett förhandsbesked som innebär att åtgärden kan tillåtas är bindande vid den kommande bygglovsprövningen, om ansökan om bygglov görs inom två år från den dag då förhandsbeskedet vann laga kraft.

Villkorsbesked

19 § Om den som avser att vidta en bygglovspliktig åtgärd begär det, ska byggnadsnämnden i ett villkorsbesked redovisa sin bedömning i fråga om åtgärden kan antas komma att bli föremål för villkor för att uppfylla kraven i 8 kap. 1 och 2 §§. Ett sådant villkorsbesked är inte bindande.

Handläggningen av ärenden om lov och förhandsbesked

20 § Ansökningar om bygglov, rivningslov, marklov och förhandsbesked prövas av byggnadsnämnden.

21 § En ansökan om lov eller förhandsbesked ska vara skriftlig och innehålla de ritningar, beskrivningar och andra uppgifter som behövs för prövningen.

En ansökan om lov ska dessutom innehålla

1. byggherrens förslag om vem eller vilka som ska vara kontrollansvariga enligt det som följer av 10 kap. 9 och 10 §§, och
2. de handlingar som krävs för beslut om startbesked enligt 10 kap., om ansökningen avser tillbyggnad eller annan ändring av ett en- eller tvåbostadshus.

22 § Om ansökningen är ofullständig, får byggnadsnämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristerna inom en viss tid. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att ansökan kan komma att avvisas eller att ärendet kan komma att avgöras i befintligt skick om föreläggandet inte följs.

Om föreläggandet inte följs, får byggnadsnämnden avvisa ansökan eller avgöra ärendet i befintligt skick.

23 § Om byggnadsnämnden finner att en åtgärd som avses med ansökningen också kräver tillstånd av eller anmälan till någon annan myndighet, ska nämnden upplysa sökanden om detta.

24 § Om ansökningen avser en åtgärd som måste anmälas till kommunen enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 9 kap. 6 § miljöbalken, ska byggnadsnämnden underrätta miljönämnden om sitt ärende. Byggnadsnämnden och miljönämnden ska samordna handläggningen av ärendena så att

1. berörda myndigheter, organisationer och enskilda parter ges tillfälle att i ett sammanhang yttra sig i båda ärendena, och
2. beslut i båda ärendena meddelas i ett sammanhang.

Om det finns särskilda skäl, får nämnderna besluta att någon samordning enligt första stycket inte ska ske. Innan de fattar ett sådant beslut ska de ge varandra och de berörda parterna tillfälle att yttra sig.

25 § Om ansökningen avser en åtgärd som innebär en avvikelse från en detaljplan eller områdesbestämmelser eller ska utföras i ett område som inte omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser och åtgärden inte är en sådan åtgärd som avses i 31 a § 1, ska byggnadsnämnden underrätta de som avses i 5 kap.

11 § första stycket 2 och 3 om ansökningen och ge dem tillfälle att yttra sig.

Om ett stort antal personer ska underrättas, får nämnden tillämpa 5 kap. 35 § första stycket 2.

Underrättelse enligt första stycket behöver inte ske om det är uppenbart att lov inte kan ges. *Lag (2011:335).*

26 § Om det inte är uppenbart onödigt, får en fråga om lov eller förhandsbesked inte avgöras utan att sökanden och fastighetsägaren har underrättats om vad andra har tillfört ärendet och fått tillfälle att yttra sig över det.

27 § Byggnadsnämnden ska handlägga ärenden om lov och förhandsbesked skyndsamt och meddela sitt beslut om lov eller förhandsbesked inom tio veckor från det att den fullständiga ansökningen kom in till nämnden. Om det är nödvändigt på grund av utredningen i ärendet, får tiden förlängas en gång med högst tio veckor utöver de ursprungliga tio veckorna. Sökanden ska informeras om förlängningen och skälen för den innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Bestämmelser om att ett mottagningsbevis ska skickas till sökanden när en fullständig ansökan har kommit in och om innehållet i ett sådant bevis finns i 8 § lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden.

28 § Om ett ärende om lov eller förhandsbesked avser en byggnad eller ett markområde som omfattas av en ansökan om expropriationstillstånd eller av ett påbörjat arbete för att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, får byggnadsnämnden besluta att ärendet om lov eller förhandsbesked inte ska avgöras förrän frågan om expropriationstillstånd har avgjorts

eller planarbetet har avslutats. Om kommunen inte har avslutat planarbetet inom två år från det att ansökningen om lov eller förhandsbesked kom in till byggnadsnämnden, ska dock ärendet om lov eller förhandsbesked avgöras utan dröjsmål.

29 § Om ett bygglov för en åtgärd tidigare har vägrats på grund av att ett tillstånd till expropriation har getts och det tillståndet har upphört att gälla, får en ny ansökan om bygglov till åtgärden inte avslås på grund av ett nytt expropriationstillstånd förrän tio år har förflutit från den dag då det första expropriationstillståndet gavs.

Förutsättningar för bygglov

30 § Bygglov ska ges för en åtgärd inom ett område med detaljplan, om

1. den fastighet och det byggnadsverk som åtgärden avser
 - a) överensstämmer med detaljplanen, eller
 - b) avviker från detaljplanen men avvikelsen har godtagits vid en tidigare bygglovsprövning enligt denna lag eller äldre bestämmelser eller vid en fastighetsbildning enligt 3 kap. 2 § första stycket andra meningen fastighetsbildningslagen (1970:988),
2. åtgärden inte strider mot detaljplanen,
3. åtgärden inte måste avvakta att genomförandetiden för detaljplanen börjar löpa, och
4. åtgärden uppfyller de krav som följer av 2 kap. 6 § första stycket 1 och 5, 6 § tredje stycket, 8 och 9 §§ och 8 kap. 1–3, 6, 7, 9–13, 17 och 18 §§.

Om åtgärden är en sådan ändring av en byggnad som avses i 2 § första stycket 3 b eller c, ska bygglov ges även om fastigheten eller byggnaden inte uppfyller kraven i första stycket 1. *Lag (2011:335).*

31 § Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. inte strider mot områdesbestämmelser,
2. inte förutsätter planläggning enligt 4 kap. 2 eller 3 §, och
3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. och 8 kap. 1–3, 6, 7, 9–13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. *Lag (2011:335).*

31 a § Bygglov ska ges för en åtgärd utanför ett område med detaljplan, om åtgärden

1. innebär endast att en byggnad ändras på ett sådant sätt som avses i 2 § första stycket 3 c eller att ett en- eller tvåbostadshus kompletteras med en komplementbyggnad eller en liten tillbyggnad,

2. inte strider mot sådana områdesbestämmelser som avses i 4 kap. 42 § första stycket 3 eller 5 c, och

3. uppfyller de krav som följer av 2 kap. samt 8 kap. 1–3, 6, 7, 9–13, 17 och 18 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser. *Lag (2011:335).*

31 b § Trots 30 § första stycket 2, 31 § 1 och 31 a § 2 får bygglov ges för en åtgärd som avviker från en detaljplan eller områdesbestämmelser, om avvikelsen är liten och förenlig med detaljplanens eller områdesbestämmelsernas syfte.

Om avvikande åtgärder tidigare har godtagits enligt första stycket eller 30 § första stycket 1 b, ska en samlad bedömning göras av den avvikande åtgärd som söks och de som tidigare har godtagits. *Lag (2011:335).*

32 § För en åtgärd på mark som enligt detaljplanen utgör kvartersmark för allmänt ändamål, får bygglov ges endast om ändamålet är närmare angivet i planen.

Tidsbegränsade bygglov

33 § För en åtgärd som uppfyller något eller några men inte alla förutsättningar enligt 30–32 §§ får ett tidsbegränsat bygglov ges, om sökanden begär det och åtgärden avses att pågå under en begränsad tid. Ett sådant lov ska ges, om åtgärden har stöd i en detaljplanebestämmelse om tillfällig användning av byggnad eller mark.

Ett tidsbegränsat bygglov får ges för högst fem år. Tiden kan på sökandens begäran förlängas med högst fem år i taget. Den sammanlagda tiden får överstiga tio år endast om lovet ska användas för ett ändamål som avses i 9 §.

Förutsättningar för rivningslov

34 § Rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte

1. omfattas av rivningsförbud i detaljplan eller områdesbestämmelser, eller
2. bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde.

Förutsättningar för marklov

35 § Marklov ska ges för en åtgärd som

1. inte strider mot en detaljplan eller områdesbestämmelser,
2. inte förhindrar eller försvårar det berörda områdets användning för bebyggelse,

3. inte medför olägenheter för användningen av sådana anläggningar som anges i 13 § 1,
4. inte medför störningar eller betydande olägenheter för omgivningen, och
5. uppfyller de krav som
 - a) följer av 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 9–12 §§, om lovet avser en åtgärd inom ett område med detaljplan, eller
 - b) följer av 2 kap. och 8 kap. 9–12 §§ i de delar som inte har prövats i områdesbestämmelser, om lovet avser en åtgärd utanför ett område med detaljplan.

Marklov får ges till en åtgärd som endast innebär en liten avvikelse från detaljplanen eller områdesbestämmelserna, om avvikelsen är förenlig med syftet med planen eller bestämmelserna. *Lag (2011:335).*

Villkorade lov

36 § Om ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser inte har vunnit laga kraft, får ett bygglov, rivningslov eller marklov för en åtgärd som avses att vidtas inom det område som detaljplanen eller områdesbestämmelserna omfattar ges med villkoret att planbeslutet vinner laga kraft. Beslutet om lov ska i så fall innehålla en upplysning om att åtgärden inte får påbörjas innan planbeslutet har vunnit laga kraft.

37 § I ett beslut om bygglov får byggnadsnämnden bestämma att byggnadsarbeten inte får påbörjas förrän fastighetsägaren har betalat ersättning för gator eller andra allmänna platser eller har ställt säkerhet för ersättningen.

38 § I ett bygglov eller marklov för en åtgärd som redan har utförts, får byggnadsnämnden bestämma om skyldighet att vidta de ändringar i det utförda som behövs. I beslutet ska nämnden i så fall ange den tid inom vilken ändringarna ska vara utförda.

Beslutets innehåll

39 § Ett förhandsbesked som innebär att en åtgärd kan tillåtas ska innehålla

1. en upplysning om att förhandsbeskedet endast gäller om bygglov för åtgärden söks inom två år efter det att beslutet om förhandsbesked vann laga kraft,
2. en upplysning om att förhandsbeskedet inte innebär att åtgärden får påbörjas, och
3. de villkor som behövs för att förhandsbeskedet ska vara förenligt med de förutsättningar som gäller för den kommande bygglovsprövningen.

40 § Av ett bygglov, rivningslov eller marklov ska det framgå

1. vilken giltighetstid lovet har,
2. om det ska finnas någon som är kontrollansvarig och i så fall vem eller vilka som är kontrollansvariga, och
3. att lovet inte innebär en rätt att påbörja den sökta åtgärden förrän byggnadsnämnden har gett startbesked enligt 10 kap.

Lovet ska också innehålla de villkor och upplysningar som följer av 23, 36, 37 eller 38 § eller behövs i övrigt.

Expediering och kungörelse

41 § Ett beslut om lov eller förhandsbesked ska, tillsammans med en uppgift om vad den som vill överklaga beslutet måste göra, delges

1. sökanden och annan part, om det inte är uppenbart obehövt, och
2. dem som anges i 25 § och har lämnat synpunkter i ärendet som inte har blivit tillgodosedda.

Delgivning med sökanden får inte ske enligt någon av bestämmelserna i 34–38 eller 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). *Lag (2011:336).*

41 a § Ett beslut om lov eller förhandsbesked ska kungöras genom ett meddelande i Post- och Inrikes Tidningar. I meddelandet ska beslutets huvudsakliga innehåll och var beslutet hålls tillgängligt anges. *Lag (2011:335).*

41 b § Det meddelande som kungörs enligt 41 a § ska senast den dag då kungörandet sker skickas till

1. ägaren eller innehavaren av en särskild rätt till en tomt eller fastighet, som gränsar till den tomt eller fastighet som lovet eller förhandsbeskedet avser, eller som skiljs åt från denna endast av en väg eller gata, och
2. övriga kända sakägare, om antalet inte är så stort att det skulle innebära större kostnader och besvär än vad som är försvarligt med hänsyn till ändamålet med meddelandet att skicka det till var och en av dem.

Första stycket gäller inte dem som enligt 41 § ska delges det beslut som meddelandet avser. *Lag (2011:335).*

42 § Om byggnadsnämndens beslut omfattas av ett beslut enligt 11 kap. 12 § om att länsstyrelsen ska pröva beslutet, ska byggnadsnämnden genast skicka beslutet till länsstyrelsen. *Lag (2011:335).*

Giltighetstiden för lov

43 § Om inte annat följer av 9 eller 33 §, upphör ett bygglov, rivningslov eller marklov att gälla, om den åtgärd som lovet avser inte har påbörjats inom två år och avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

10 kap. Genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. förutsättningar för att få påbörja vissa åtgärder och ta ett byggnadsverk i bruk,
2. byggherrens skyldighet att kontrollera genomförandet och ha en kontrollplan,
3. kontrollansvariga och deras uppgifter,
4. tekniskt samråd och startbesked innan åtgärderna påbörjas,
5. utstakning av en planerad byggnad, tillbyggnad eller anläggning,
6. byggnadsnämndens arbetsplatsbesök, och
7. slutsamråd och slutbesked i samband med att åtgärderna avslutas.

2 § Om annat inte särskilt anges i denna lag eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, ska en åtgärd som avser ett byggnadsverk, en tomt eller en allmän plats genomföras så att åtgärden inte strider mot

1. det lov som har getts för åtgärden, eller
2. om åtgärden inte kräver lov, den detaljplan eller de områdesbestämmelser som gäller för området.

Åtgärder som avses i 9 kap. 4 och 5 §§ får, trots första stycket 2, strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser.

Startbesked och slutbesked

3 § En åtgärd får inte påbörjas innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked, om åtgärden kräver

1. bygglov, marklov eller rivningslov, eller
2. en anmälan enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 8 §.

4 § Ett byggnadsverk får inte tas i bruk i de delar som omfattas av ett startbesked för byggåtgärder förrän byggnadsnämnden har gett ett slutbesked, om nämnden inte beslutar annat.

Byggherrens ansvar för kontrollen av genomförandet

5 § Byggherren ska se till att varje bygg-, rivnings- och markåtgärd som byggherren utför eller låter utföra genomförs i enlighet med de krav som gäller för åtgärden enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Om åtgärden är lov- eller anmälningspliktig, ska byggherren se till att den kontrolleras enligt den kontrollplan som byggnadsnämnden fastställer i startbeskedet.

Kontrollplan

6 § Byggherren ska se till att det finns en plan för kontrollen av en bygg- eller rivningsåtgärd som avses i 3 § (kontrollplan) med uppgifter om

1. vilka kontroller som ska göras och vad kontrollerna ska avse,
2. vem som ska göra kontrollerna,
3. vilka anmälningar som ska göras till byggnadsnämnden,
4. vilka arbetsplatsbesök som byggnadsnämnden bör göra och när besöken

bör ske,

5. vilket farligt avfall som rivningsåtgärder kan ge upphov till, och
6. hur farligt avfall och annat avfall ska tas om hand.

7 § Kontrollplanen ska vara anpassad till omständigheterna i det enskilda fallet och ha den utformning och detaljeringsgrad som behövs för att på ett ändamålsenligt sätt säkerställa att

1. alla väsentliga krav som avses i 8 kap. 4 § uppfylls,
2. förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 § följs, och
3. kraven på varsamhet enligt 8 kap. 17 och 18 §§ uppfylls. *Lag (2011:335).*

8 § Av kontrollplanen ska det framgå i vilken omfattning kontrollen ska utföras

1. inom ramen för byggherrens dokumenterade egenkontroll, eller
2. av någon som har särskild sakkunskap och erfarenhet i fråga om sådana åtgärder som kontrollen avser (sakkunnig) och som kan styrka sin sakkunnighet med ett certifikat som har utfärdats av ett organ som har ackrediterats för detta ändamål enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller av någon som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Kontrollansvariga

9 § För den kontroll som avses i 5 § ska det finnas en eller flera kontrollansvariga som

1. har den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften och kan styrka detta med ett bevis om certifiering, och
2. har en självständig ställning i förhållande till den som utför den åtgärd som ska kontrolleras.

Om det finns flera kontrollansvariga, ska byggherren se till att någon av dem samordnar de kontrollansvarigas uppgifter.

Den certifiering som avses i första stycket 1 ska vara gjord av någon som har ackrediterats för detta ändamål enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller av någon som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Certifieringen ska vara tidsbegränsad och avse ett visst slag av arbete.

10 § Trots 9 § krävs det inte någon kontrollansvarig i fråga om

1. små ändringar av en- eller tvåbostadshus, om byggnadsnämnden inte beslutar annat, eller
2. andra små åtgärder enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 10 §.

11 § En kontrollansvarig ska

1. biträda byggherren med att upprätta förslag till den kontrollplan som krävs enligt 6 § och, i fråga om rivningsåtgärder, biträda vid inventeringen av farligt avfall och annat avfall,
2. se till att kontrollplanen och gällande bestämmelser och villkor för åtgärderna följs samt att nödvändiga kontroller utförs,
3. vid avvikelser från föreskrifter och villkor som avses i 2 informera byggherren och vid behov meddela byggnadsnämnden,
4. närvara vid tekniska samråd, besiktningar och andra kontroller samt vid byggnadsnämndens arbetsplatsbesök,
5. dokumentera sina byggplatsbesök och notera iakttagelser som kan vara av värde vid utvärderingen inför slutbeskedet,
6. avge ett utlåtande till byggherren och byggnadsnämnden som underlag för slutbesked, och
7. om den kontrollansvarige lämnar sitt uppdrag, meddela detta till byggnadsnämnden.

12 § Om en kontrollansvarig inte utför sina uppgifter enligt 11 §, ska byggherren omedelbart underrätta byggnadsnämnden. Om en kontrollansvarig har lämnat sitt uppdrag, ska byggherren föreslå en ny kontrollansvarig.

13 § Om en kontrollansvarig har lämnat sitt uppdrag ska byggnadsnämnden utse en ny kontrollansvarig.

Tekniskt samråd

14 § I fråga om sådana åtgärder som avses i 3 § ska byggnadsnämnden utan dröjsmål efter att lov har getts eller anmälan har kommit in kalla till ett sammanträde för tekniskt samråd, om

1. det krävs en kontrollansvarig enligt det som följer av 9 och 10 §§,
2. ett sådant samråd inte är uppenbart obehövligt, eller
3. byggherren har begärt ett sådant samråd.

En kallelse enligt första stycket ska vara skriftlig och skickas till byggherren och den eller dem som är kontrollansvariga. Kallelsen ska också skickas till dem i övrigt som enligt detta kapitel ska ges tillfälle att delta i samrådet eller som enligt byggnadsnämndens bedömning bör ges tillfälle att delta.

15 § Om samrådet rör byggåtgärder som avser en arbetslokal eller ett personalrum för arbetstagare som ska utföra arbete för en arbetsgivares räkning, ska byggnadsnämnden ge den myndighet som ansvarar för arbetsmiljöfrågor (arbetsmiljömyndigheten) och en representant för arbetstagarna tillfälle att delta i samrådet. Om det behövs, ska nämnden även i andra fall ge arbetsmiljömyndigheten tillfälle att delta i samrådet.

Om samrådet rör byggåtgärder som avser tillfälliga personalbostäder för sammanlagt minst tio boende ska byggnadsnämnden ge en representant för arbetstagarna tillfälle att delta i samrådet.

Vid tillämpningen av denna paragraf ska det som gäller i fråga om arbetstagare också gälla andra som enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ska likställas med arbetstagare.

16 § Om samrådet avser en åtgärd för vilken det krävs en byggförsäkring eller ett färdigställandeskydd enligt lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., ska byggnadsnämnden ge försäkringsgivaren eller den som svarar för färdigställandeskyddet tillfälle att delta i samrådet.

17 § Om samrådet avser en befintlig byggnad som innehåller ett skyddsrum, ska byggnadsnämnden ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen (2006:545) om skyddsrum tillfälle att yttra sig.

18 § Byggherren ska senast vid det tekniska samrådet till byggnadsnämnden lämna

1. ett förslag till en sådan kontrollplan som krävs enligt 6 §, samt
2. de tekniska handlingar som, utöver ansökningshandlingarna enligt 9 kap. 21 §, krävs för att byggnadsnämnden ska kunna pröva frågan om startbesked.

Första stycket 1 gäller inte rivningsåtgärder, om byggnadsnämnden i det enskilda fallet har beslutat att det inte behövs någon kontrollplan.

19 § Vid det tekniska samrådet ska man gå igenom

1. arbetets planering och organisation,
2. byggherrens förslag till kontrollplan och de handlingar i övrigt som byggherren har gett in,
3. hur förekomsten av tänkbart farligt avfall har inventerats, om samrådet avser en rivningsåtgärd,
4. behovet av att byggnadsnämnden gör arbetsplatsbesök eller av andra tillsynsåtgärder,
5. behovet av en byggfelförsäkring eller ett färdigställandeskydd,
6. behovet av utstakning,
7. byggnadsnämndens behov av ytterligare handlingar inför beslut om kontrollplan eller startbesked, och
8. behovet av ytterligare sammanträden.

20 § Om byggnadsnämnden finner att de åtgärder som det tekniska samrådet avser kräver tillstånd av eller anmälan till någon annan myndighet, ska nämnden upplysa byggherren om detta under samrådet.

21 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över det tekniska samrådet.

Förfarandet när det inte behövs något tekniskt samråd

22 § Om det enligt 14 § inte behövs något tekniskt samråd, ska byggnadsnämnden i beslutet om lov eller snarast möjligt därefter eller efter det att anmälan har kommit in

1. ge startbesked, eller
2. förelägga byggherren att ge in de ytterligare handlingar som behövs för nämndens prövning i frågan om startbesked.

Om byggnadsnämnden finner att de åtgärder som lovet eller anmälan avser kräver tillstånd av någon annan myndighet, ska nämnden upplysa byggherren om detta.

Byggnadsnämndens startbesked

23 § Byggnadsnämnden ska med ett startbesked godkänna att en åtgärd som avses i 3 § får påbörjas, om

1. åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen,
2. ett bevis om att det finns en byggfelsförsäkring eller ett färdigställandeskydd som avses i 16 § har visats upp för nämnden, om det krävs en sådan försäkring eller ett sådant skydd,
3. ett bevis om besked om skyddsrum har visats upp för nämnden, om det krävs ett sådant besked enligt 3 kap. 4 § lagen (2006:545) om skyddsrum, och
4. en redovisning av alternativa energiförsörjningssystem har visats upp för nämnden, om en sådan redovisning krävs enligt 23 § lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader.

24 § I startbeskedet ska byggnadsnämnden

1. fastställa den kontrollplan som ska gälla för åtgärderna enligt byggherrens förslag och det som kommit fram i det tekniska samrådet eller annars i handläggningen av ärendet, med uppgift om vem eller vilka som är sakkunniga eller kontrollansvariga,
2. bestämma villkor för att få påbörja åtgärderna, om sådana villkor behövs,
3. bestämma villkor och ungefärlig tidpunkt för utstakning, om utstakning behövs,
4. bestämma vilka handlingar som ska lämnas till nämnden inför beslut om slutbesked, och
5. ge upplysningar om krav enligt annan lagstiftning, i den mån sådana upplysningar behövs.

25 § Ett startbesked för lovpliktiga åtgärder upphör att gälla den dag då beslutet om lov upphör att gälla.

Ett startbesked för anmälningspliktiga åtgärder upphör att gälla två år efter att startbeskedet gavs. Om arbetena då har påbörjats men inte avslutats och ett nytt tekniskt samråd behövs, ska byggnadsnämnden kalla till ett nytt sammanträde för tekniskt samråd. Om det finns förutsättningar för slutsamråd enligt 30 § får byggnadsnämnden i stället kalla till slutsamråd.

Det som sägs om slutsamråd i andra stycket gäller även när startbesked enligt första stycket upphör att gälla.

Utstakning

26 § När byggnadsnämnden har gett ett startbesked enligt 23 §, ska nämnden skyndsamt och inom den tid som anges i beskedet låta staka ut byggnaden, tillbyggnaden eller anläggningen och märka ut dess höjdläge, om det behövs med hänsyn till förhållandena på platsen och omständigheterna i övrigt.

Om byggnaden eller anläggningen till sitt läge är direkt beroende av gränsen mot en grannes fastighet, ska grannen kallas till utstakningen.

Arbetsplatsbesök

27 § Efter ett startbesked enligt 23 § ska byggnadsnämnden minst en gång under arbetets gång besöka den plats där åtgärderna genomförs, om

1. startbeskedet har föregåtts av ett tekniskt samråd, och
2. ett arbetsplatsbesök inte kan anses obehövligt.

Ett arbetsplatsbesök ska alltid göras, om startbeskedet avser ett stort eller komplicerat byggprojekt eller om byggnadsnämnden och byggherren vid det tekniska samrådet har kommit överens om ett arbetsplatsbesök.

28 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över arbetsplatsbesöket. Protokollet ska skickas till byggherren och den kontrollansvarige.

Kompletterande villkor

29 § Byggnadsnämnden får besluta om kompletterande villkor för bygg- eller rivningsåtgärderna eller för kontrollen, om

1. sådana villkor behövs för att uppfylla kraven enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, och
2. behovet av villkoren inte kunde förutses när startbeskedet gavs.

Slutsamråd

30 § I samband med att byggåtgärder som har omfattats av ett tekniskt samråd avslutas ska byggnadsnämnden kalla till ett sammanträde för slutsamråd, om det inte är uppenbart obehövligt.

31 § En kallelse enligt 30 § ska vara skriftlig och skickas till

1. byggherren,
2. den eller de kontrollansvariga, och
3. övriga som enligt byggnadsnämnden bör ges tillfälle att delta.

32 § Slutsamrådet ska normalt hållas på den plats där byggåtgärderna har genomförts. Vid slutsamrådet ska följande gås igenom:

1. hur kontrollplanen, andra villkor i startbeskedet och kompletterande villkor har följts,
2. avvikelser från de krav som gäller för åtgärderna,
3. den kontrollansvariges utlåtande enligt 11 § 6,
4. den kontrollansvariges och byggnadsnämndens dokumentation över besök på byggarbetsplatsen och annan dokumentation över arbetets utförande,
5. behov av andra åtgärder, och
6. förutsättningarna för ett slutbesked.

33 § Byggnadsnämnden ska föra protokoll över slutsamrådet.

Byggnadsnämndens slutbesked

34 § Byggnadsnämnden ska med ett slutbesked godkänna att en eller flera åtgärder som avses i 3 § ska anses slutförda och, i fråga om byggåtgärder, att byggnadsverket får tas i bruk, om

1. byggherren har visat att alla krav som gäller för åtgärderna enligt lovet, kontrollplanen, startbeskedet eller beslut om kompletterande villkor är uppfyllda, och
2. nämnden inte har funnit skäl att ingripa enligt 11 kap.

35 § Trots 34 § 1 får ett slutbesked ges om det finns brister i uppfyllandet som är försumbara.

Byggnadsnämnden ska i slutbeskedet göra de anmärkningar som behövs med anledning av bristerna.

36 § Om ett slutbesked inte kan ges på grund av att en brist som inte är försumbar behöver avhjälpas eller på grund av att en kontroll behöver göras i ett senare skede, får byggnadsnämnden ge ett slutbesked som är beroende av att bristen avhjälps eller att kontrollen görs (interimistiskt slutbesked). Om det behövs, ska nämnden i ett sådant besked ange vad som gäller i fråga om möjligheterna att ta ett byggnadsverk i bruk.

När bristen är avhjälpt eller kontrollen är gjord ska nämnden slutligt pröva frågan om slutbesked enligt 34 §.

37 § Byggnadsnämnden ska pröva frågan om slutbesked så snart nämnden har fått in eller skaffat sig det underlag som behövs för prövningen. Handläggningen ska ske skyndsamt.

Om nämnden finner att det finns skäl för ett ingripande enligt 11 kap., ska nämnden också handlägga den frågan skyndsamt.

11 kap. Tillsyn, tillträde, ingripanden och påföljder

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. tillsynen allmänt, möjlighet att få ett ingripandebesked samt skyldighet att ge tillträde och lämna upplysningar för tillsynen,
2. tillsynen över kommunala beslut och regionplanebeslut,
3. förelägganden som behövs för att regler, domar och beslut ska följas,
4. genomförande på den försumliges bekostnad och förbud mot fortsatt arbete eller användning av byggnadsverk,
5. ingripanden mot kontrollanter och kontrollansvariga,
6. att förelägganden och förbud får förenas med vite eller ska genomföras omedelbart,
7. handräckning,
8. anteckningar av förelägganden och förbud i fastighetsregistret samt verkan av förelägganden och förbud vid ägarbyte,
9. byggsanktionsavgifter,
10. överlåtelse av egendom efter en överträdelse, och
11. tystnadsplikt.

Allmänt om tillsynen

2 § Tillsynen över att denna lag och EU-förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller en sådan EU-förordning följs utövas enligt detta kapitel och föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap.

3 § Tillsynen ska utövas av regeringen, länsstyrelsen och den eller de statliga myndigheter i övrigt som regeringen bestämmer och av byggnadsnämnden (tillsynsmyndigheterna).

Tillsynsmyndigheterna ska samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

4 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgifter som byggnadsnämnden har enligt detta kapitel ska skötas helt eller delvis av byggnadsnämnden i den andra kommunen. Befogenheten att meddela beslut i tillsynsärenden får dock inte överlåtas.

5 § En tillsynsmyndighet ska pröva förutsättningarna för och behovet av att ingripa eller besluta om en påföljd enligt detta kapitel, så snart det finns anledning att anta att någon inte har följt en bestämmelse i denna lag, i föreskrifter, domar eller andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller i EU-förordningar som rör frågor inom lagens tillämpningsområde.

6 § Det som gäller för byggnadsverk i detta kapitel ska tillämpas också i fråga om skyltar och ljusanordningar.

Ingripandebesked

7 § Om någon begär det, ska byggnadsnämnden i ett skriftligt ingripandebesked redovisa om det i fråga om ett visst byggnadsverk har vidtagits någon åtgärd som enligt nämndens bedömning motiverar ett ingripande enligt detta kapitel.

Tillträde och upplysningar

8 § För att fullgöra sina uppgifter enligt denna lag har

1. byggnadsnämnden och länsstyrelsen samt den som på nämndens eller länsstyrelsens uppdrag utför ett arbete rätt att få tillträde till fastigheter och byggnadsverk samt att där vidta de åtgärder som behövs för att utföra arbetet,

2. en tillsynsmyndighet rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar från byggherren som behövs för tillsynen över bygg-, rivnings- och markåtgärder, och

3. en tillsynsmyndighet rätt att hos den som tillverkar, importerar, saluför eller använder byggprodukter som omfattas av tillsynen

a) få tillgång till produkter för kontroll,

b) på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs, och

c) få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder.

En myndighet som framställer kartor för samhällets behov har för att fullgöra sin kartläggningsuppgift också en sådan rätt till tillträde som anges i första stycket 1, dock inte till bostäder. Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna ta del av innehållet i ett utländskt certifikat, intyg eller annan handling, ska handlingen på myndighetens begäran visas i översättning till svenska. Översättningen behöver inte vara auktoriserad.

9 § Polismyndigheterna ska lämna det biträde som behövs för tillträde enligt 8 §.

Tillsyn över kommunala beslut

10 § När länsstyrelsen enligt 5 kap. 29, 38 eller 39 § har fått ett meddelande om att en kommun beslutat att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser, ska länsstyrelsen inom tre veckor besluta om den ska överpröva kommunens beslut eller inte.

Länsstyrelsen ska överpröva kommunens beslut, om beslutet kan antas innebära att

1. ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses,
2. regleringen av sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår flera kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt,
3. en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. miljöbalken inte följs,
4. strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken upphävs i strid med gällande bestämmelser, eller
5. en bebyggelse blir olämplig med hänsyn till människors hälsa eller säkerhet eller till risken för olyckor, översvämning eller erosion.

11 § Länsstyrelsen ska upphäva kommunens beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser i dess helhet, om beslutet har en sådan innebörd som anges i 10 § andra stycket. Om kommunen medger det, får beslutet upphävas i en viss del.

12 § För ett visst geografiskt område får regeringen eller länsstyrelsen, om det finns särskilda skäl, besluta att det som enligt 10 och 11 §§ gäller för länsstyrelsens prövning av kommunens beslut också ska tillämpas i fråga om byggnadsnämndens beslut om lov eller förhandsbesked enligt 9 kap.

Om länsstyrelsen beslutar att överpröva ett lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att lovet eller förhandsbeskedet inte ska gälla förrän prövningen har avslutats.

Tillsyn över regionplanebeslut

13 § När regeringen enligt 7 kap. 9 § har fått ett meddelande om ett beslut att anta, ändra eller upphäva en regionplan, ska regeringen inom tre månader besluta om den ska överpröva regionplanebeslutet eller inte.

Regeringen får överpröva regionplanebeslutet endast om beslutet kan antas innebära att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses.

14 § Regeringen får upphäva ett beslut att anta, ändra eller upphäva en regionplan i dess helhet eller i en viss del, om beslutet innebär att ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken inte tillgodoses.

Planförelägganden

15 § Regeringen får förelägga en kommun att inom en viss tid anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser (planföreläggande), om det behövs för att tillgodose ett intresse som avses i 10 § andra stycket 1 eller 2.

16 § Om kommunen inte följer ett planföreläggande, får regeringen

1. besluta att länsstyrelsen på kommunens bekostnad ska ta fram det förslag och i övrigt göra det arbete som enligt 5 kap. behövs för att detaljplanen eller områdesbestämmelserna ska kunna antas, ändras eller upphävas, och
2. anta, ändra eller upphäva detaljplanen eller områdesbestämmelserna.

Lovförelägganden

17 § Om en åtgärd som kräver bygglov, rivningslov eller marklov har vidtagits utan lov, ska byggnadsnämnden i ett föreläggande ge fastighetens eller byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ansöka om lov, om det är sannolikt att lov kan ges för åtgärden (lovföreläggande).

Förelägganden om underhållsutredning

18 § Om det brister i underhållet av ett byggnadsverk, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att utreda behovet av underhållsåtgärder. Innan nämnden beslutar om ett sådant uppdrag, ska nämnden i ett föreläggande ge byggnadsverkets ägare tillfälle att inom en viss tid ge synpunkter på uppdraget och på frågan om vem som ska betala kostnaderna för uppdraget.

Den sakkunnige ska vara certifierad enligt 10 kap. 8 § 2.

Åtgärdsförelägganden

19 § Om en byggherre, ägare, nyttjanderättshavare, väghållare, kontrollansvarig, sakkunnig eller huvudman för en allmän plats låter bli att vidta en åtgärd och därigenom bryter mot en skyldighet enligt denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga denne att inom en viss tid vidta åtgärden (åtgärdsföreläggande).

Rättelseförelägganden

20 § Om det på en fastighet eller i fråga om ett byggnadsverk har vidtagits en åtgärd i strid mot denna lag eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med

stöd av lagen, får byggnadsnämnden förelägga den som äger fastigheten eller byggnadsverket att vidta rättelse inom en viss tid (rättseföreläggande).

Byggnadsnämnden får inte besluta om ett föreläggande om det har förflutit mer än tio år från överträdelsen.

Den tioårsgräns som anges i andra stycket gäller inte om överträdelsen är att någon olovligen har tagit i anspråk eller inrett en bostadslägenhet för ett väsentligen annat ändamål än bostadsändamål. *Lag (2011:335).*

Rivningsförelägganden

21 § Om ett byggnadsverk är förfallet eller skadat i väsentlig omfattning och inte sätts i stånd inom skälig tid, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att inom viss tid riva byggnadsverket (rivningsföreläggande).

Förelägganden för ökad trafiksäkerhet

22 § Om ett byggnadsverk inom ett område med detaljplan innebär stora olägenheter för trafiksäkerheten på grund av att förhållandena har ändrats, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att ta bort byggnadsverket eller att vidta någon annan åtgärd med det som avhjälper eller minskar olägenheterna.

Om byggnadsverket är en byggnad, får ett föreläggande att ta bort eller flytta byggnaden meddelas endast om byggnaden kan flyttas utan svårighet eller har ett ringa värde.

23 § Byggnadsnämnden får förelägga ägaren av en fastighet eller en byggnad inom ett område med detaljplan att anordna stängsel eller ändra utfart eller annan utgång mot gator eller vägar, om det behövs med hänsyn till trafiksäkerheten.

Förelägganden om stängsel kring industrianläggningar som inte används

24 § Om ett byggnadsverk för industriändamål inte längre används, får byggnadsnämnden förelägga ägaren att anordna stängsel kring det, om det behövs till skydd mot olycksfall.

Produktförelägganden

25 § Tillsynsmyndigheten får i det enskilda fallet besluta om det föreläggande eller förbud som från skyddssynpunkt behövs för att bestämmelsen om byggprodukter i 8 kap. 20 § eller en bestämmelse som har meddelats med stöd av 16 kap. 6 § ska följas.

26 § Om en byggprodukt har CE-märkts trots att den inte överensstämmer med de krav som gäller för CE-märkning, får tillsynsmyndigheten förelägga tillverkaren, importören eller den som saluför byggprodukten att

1. upphöra med CE-märkningen,
2. upphöra med användningen av CE-märkningen,
3. återkalla osålda produkter, eller
4. ta bort CE-märkningen.

Ett sådant föreläggande gäller så länge som produkten inte överensstämmer med kraven.

Genomförande på bekostnad av den som fått ett föreläggande

27 § Om ett föreläggande enligt 17 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att på ägarens bekostnad låta upprätta de ritningar och beskrivningar samt vidta de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för att pröva frågan om lov.

När den tid för synpunkter som har angetts i ett föreläggande enligt 18 § har gått ut, får byggnadsnämnden uppdra åt en sakkunnig att på ägarens bekostnad utreda behovet av underhållsåtgärder.

Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § inte följs, får byggnadsnämnden besluta att åtgärden ska genomföras på den försumliges bekostnad och hur det ska ske.

28 § Byggnadsnämnden får besluta om genomförande enligt 27 § endast om förelägget har innehållit en upplysning om detta.

Nämnden ska se till att genomförandet inte ger upphov till oskäligen kostnader.

29 § Kronofogdemyndigheten ska lämna den hjälp som behövs för att genomföra en åtgärd som avses i 27 § tredje stycket.

Förbud mot fortsatt arbete eller åtgärd

30 § Om det är uppenbart att ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd äventyrar en byggnads hållfasthet eller medför fara för människors liv eller hälsa, ska byggnadsnämnden förbjuda att arbetet eller åtgärden fortsätter.

31 § Om det är uppenbart att ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd strider mot denna lag eller en föreskrift eller ett beslut som har meddelats med stöd av lagen, får byggnadsnämnden förbjuda att arbetet eller åtgärden fortsätter.

32 § Om byggherren i fråga om ett byggnads-, rivnings- eller markarbete eller en annan åtgärd inte följer någon väsentlig del av en kontrollplan, får byggnadsnämnden förbjuda att arbetet fortsätter till dess bristerna har avhjälpes.

Förbud mot användning av byggnadsverk

33 § Byggnadsnämnden får förbjuda den som äger eller har nyttjanderätt till ett byggnadsverk att använda hela eller delar av byggnadsverket, om

1. byggnadsverket har brister som kan äventyra säkerheten för dem som uppehåller sig i eller i närheten av byggnadsverket, eller
2. det inte finns förutsättningar för att ge slutbesked enligt 10 kap. 34 eller 35 §.

Byte av och ingripanden mot en funktionskontrollant eller kontrollansvarig

34 § Om byggnadsnämnden finner att en funktionskontrollant som avses i 8 kap. 25 § har åsidosatt sina skyldigheter, får nämnden besluta att en annan funktionskontrollant ska utses.

Nämnden ska anmäla sitt beslut till den som har certifierat kontrollanten.

35 § Om byggnadsnämnden finner att en kontrollansvarig som avses i 10 kap. 9 § har åsidosatt sina skyldigheter enligt 10 kap. 11 §, ska nämnden

1. entlediga den kontrollansvarige från sitt uppdrag och underrätta den som har certifierat den kontrollansvarige om beslutet, och
2. efter förslag från byggherren besluta om en ny kontrollansvarig.

36 § Om en kontrollansvarig har visat sig vara olämplig för sin uppgift, får den som har certifierat den kontrollansvarige återkalla certifieringen.

Vite

37 § Ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25 eller 26 § eller ett beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32 eller 33 § får förenas med vite.

Vitet får inte förvandlas till fängelse.

Frågor om utdömande av vite prövas av mark- och miljödomstol.

Omedelbart genomförande

38 § I ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23 eller 24 § eller ett beslut enligt 27 § tredje stycket får byggnadsnämnden bestämma att den åtgärd som föreläg-

gandet eller beslutet avser ska genomföras omedelbart trots att föreläggandet eller beslutet inte har vunnit laga kraft.

Beslut om förbud enligt 25, 30, 31, 32 eller 33 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Handräckning

39 § Kronofogdemyndigheten får efter ansökan av tillsynsmyndigheten besluta om handräckning för att genomföra en åtgärd

1. som avses i 8 §, eller

2. som avses med ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22, 23, 24 eller 25 § och det inte har förflutit mer än tio år från den överträdelse som föreläggandet avser.

Den tioårsgräns som anges i första stycket 2 gäller inte om överträdelsen är att någon olovligen har tagit i anspråk eller inrett en bostadslägenhet för ett väsentligen annat ändamål än bostadsändamål.

Bestämmelser om handräckning finns i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. *Lag (2011:335).*

Anteckningar i fastighetsregistrets inskrivningsdel m.m.

40 § Den myndighet som beslutar om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22 eller 23 § eller förbud enligt 33 § ska genast skicka sitt beslut till inskrivningsmyndigheten.

41 § När ett beslut som avses i 40 § har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten genast göra en anteckning om det i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Om föreläggandet eller förbudet har förenats med ett löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten, ska myndigheten göra en anteckning också om detta.

Inskrivningsmyndigheten ska genast i ett rekommenderat brev underrätta den som senast har sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt om anteckningen, om föreläggandet eller förbudet inte är riktat mot denne.

Lag (2011:335).

42 § Om byggnadsnämnden återkallar ett föreläggande eller ett förbud som avses i 40 §, ska nämnden genast anmäla återkallelsen till inskrivningsmyndigheten.

43 § Så snart byggnadsnämnden har fått kännedom om att ett föreläggande eller förbud som avses i 40 § har upphävts genom ett lagakraftvunnet beslut eller

av annan anledning har upphört att gälla, ska nämnden anmäla detta till inskrivningsmyndigheten.

44 § Så snart byggnadsnämnden har fått kännedom om att ett föreläggande som avses i 40 § har följts, ska nämnden anmäla detta till inskrivningsmyndigheten.

45 § När en anmälan enligt 42, 43 eller 44 § som avser en anteckning som har gjorts enligt 41 § har kommit in till inskrivningsmyndigheten, ska myndigheten ta bort anteckningen.

Verkan av ett föreläggande eller förbud vid ägarbyte

46 § Om ett föreläggande enligt 19, 20, 21, 22 eller 23 § eller förbud enligt 33 § har riktats mot fastighetens ägare och fastigheten därefter byter ägare, gäller förelägget eller förbudet i stället mot den nya ägaren.

47 § Om ett föreläggande eller förbud i ett fall som avses i 46 § har förenats med löpande vite enligt 4 § lagen (1985:206) om viten och ägarbytet har skett genom köp, byte eller gåva, gäller vitet mot den nya ägaren räknat från och med den första tidsperiod som börjar löpa efter äganderättsövergången under förutsättning att vitesförelägget dessförinnan har antecknats enligt 41 §.

48 § Andra viten än sådana löpande viten som avses i 47 § gäller inte mot den nya ägaren vid ett ägarbyte som avses i 46 §. Byggnadsnämnden får i stället besluta om ett särskilt vitesföreläggande mot den nya ägaren.

49 § Det som enligt 46 och 48 §§ gäller i fråga om byte av ägare till en fastighet ska tillämpas också på byte av ägare till en byggnad på mark som tillhör någon annan.

50 § I ärenden om föreläggen eller förbud som avses i 46 § ska rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överläts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Byggsanktionsavgifter

51 § Om någon bryter mot en bestämmelse i 8–10 kap. eller i föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av någon av bestämmelserna i 16 kap. 2–10 §§ eller mot en bestämmelse i en EU-förordning om krav på byggnadsverk

eller byggprodukter, ska tillsynsmyndigheten ta ut en särskild avgift (byggsanktionsavgift) enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §.

52 § Byggsanktionsavgiftens storlek ska framgå av de föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 12 §. Avgiften får uppgå till högst 50 prisbasbelopp enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. När avgiftens storlek bestäms, ska hänsyn tas till överträdelsens allvar och betydelsen av den bestämelse som överträdelsen avser.

53 § En byggsanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen inte har skett uppsåtligt eller av oaktsamhet.

Avgiften behöver dock inte tas ut om det är oskäligt med hänsyn till

1. att den avgiftsskyldige på grund av sjukdom inte har förmått att själv eller genom någon annan fullgöra sin skyldighet,
2. att överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige inte har kunnat eller bort förutse eller kunnat påverka, eller
3. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika att en överträdelse skulle inträffa.

54 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om rättelse sker innan frågan om sanktion eller ingripande enligt detta kapitel har tagits upp till överläggning vid ett sammanträde med tillsynsmyndigheten.

55 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om överträdelsen har medfört att ett vite har dömts ut.

56 § En byggsanktionsavgift ska inte tas ut om överträdelsen avser rivning av en byggnad och rivningen har

1. gjorts med stöd av annan lag eller författning,
2. varit nödvändig för att undanröja risk för människors liv eller hälsa eller för att avvärja eller begränsa en omfattande skada på annan egendom, eller
3. gjorts på grund av att byggnaden till väsentlig del var skadad till följd av en eldsvåda eller någon annan liknande händelse.

57 § En byggsanktionsavgift ska tas ut av

1. den som när överträdelsen begicks var ägare till den fastighet eller det byggnadsverk som överträdelsen avser,
2. den som begick överträdelsen, eller
3. den som har fått en fördel av överträdelsen.

58 § Innan tillsynsmyndigheten beslutar att ta ut en byggsanktionsavgift ska den som anspråket riktas mot ges tillfälle att yttra sig.

En byggsanktionsavgift får inte beslutas, om den som anspråket riktas mot inte har getts tillfälle att yttra sig inom fem år efter överträdelsen.

59 § Ett beslut om att ta ut en byggsanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

60 § Om två eller flera är avgiftsskyldiga för samma överträdelse, är de solidariskt ansvariga för betalningen.

61 § En byggsanktionsavgift ska betalas inom två månader efter det att beslutet om att ta ut avgiften har delgetts den avgiftsskyldige enligt 59 §. Det gäller dock inte, om tillsynsmyndigheten i beslutet har bestämt en senare betalningsdag.

Ett beslut om byggsanktionsavgift får efter sista betalningsdagen verkställas som en dom som har vunnit laga kraft.

Om ett beslut om byggsanktionsavgift inte har verkställts inom tio år från det att beslutet vann laga kraft, behöver avgiften inte betalas.

62 § Byggsanktionsavgiften ska tillfalla kommunen när det är byggnadsnämnden som har beslutat att ta ut avgiften och i övrigt tillfalla staten.

63 § Om en skyldighet att betala en byggsanktionsavgift har upphävts genom ett beslut som har vunnit laga kraft, ska tillsynsmyndigheten återbetala avgiften jämte ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) för tiden från den dag avgiften betalades till och med den dag återbetalningen sker.

Överlåtelse av egendom efter en överträdelse

64 § Bestämmelserna om rätt till avdrag på köpeskilling eller hävning av köp i 4 kap. 12 § jordabalken ska tillämpas när egendom överläts mot ersättning efter en överträdelse som avses i 51 § men innan rättelse har skett, om inte överlåtaren vid överlåtelsen upplyst om överträdelsen eller förvärvaren annars känt till eller bort känna till överträdelsen.

Tystnadsplikt

65 § Den som i ett ärende som gäller tillsyn enligt denna lag eller EU-förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av lagen eller en sådan EU-förordning har fått information om någons affärs- eller driftsförhållanden eller

förhållanden av betydelse för landets försvar, får inte obehörigen röja eller utnyttja informationen.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

12 kap. Byggnadsnämnden

1 § I varje kommun ska det finnas en byggnadsnämnd.

2 § Utöver de uppgifter som byggnadsnämnden har enligt andra bestämmelser i denna lag ska nämnden

1. verka för en god byggnadskultur samt en god och estetiskt tilltalande stads- och landskapsmiljö,
2. uppmärksamt följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning samt ta de initiativ som behövs i frågor om planläggning, byggande och fastighetsbildning,
3. samarbeta med de myndigheter, organisationer och enskilda vars arbete och intressen rör nämndens verksamhet, och
4. lämna råd och upplysningar i frågor som rör nämndens verksamhet.

3 § Om någon begär det, ska byggnadsnämnden ge skriftliga upplysningar om planläggning, byggande och fastighetsbildning.

4 § Om det behövs en karta för prövningen av en fråga om bygglov inom ett område med sammanhållen bebyggelse (nybyggnadskarta) och sökanden begär det, ska byggnadsnämnden tillhandahålla en sådan karta.

5 § Bestämmelserna i kommunallagen (1991:900) om nämnder ska gälla för byggnadsnämnden.

6 § Ett delegationsuppdrag enligt 6 kap. 33 § kommunallagen (1991:900) får, utöver det som följer av 6 kap. 34 § kommunallagen, inte omfatta befogenhet att

1. avgöra ärenden som är av stor vikt eller har principiell betydelse,
2. i andra fall än som avses i 11 kap. 30–32 §§ och 33 § 1 besluta förelägganden eller förbud som förenas med vite,
3. besluta förelägganden som förenas med en upplysning om att den åtgärd som föreläggandet avser kan komma att utföras genom byggnadsnämndens försorg på bekostnad av den som föreläggandet riktas mot, eller
4. avgöra frågor om byggsanktionsavgift enligt 11 kap.

7 § Byggnadsnämnden ska ha minst en person med arkitektutbildning till sin hjälp och i övrigt ha tillgång till personal i den omfattning och med den särskilda kompetens som behövs för att nämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

8 § Byggnadsnämnden får ta ut avgifter för

1. beslut om planbesked, förhandsbesked, villkorsbesked, startbesked, slutbesked och ingripandebesked,
2. beslut om lov,
3. tekniska samråd och slutsamråd,
4. arbetsplatsbesök och andra tillsynsbesök på byggarbetsplatsen,
5. upprättande av nybyggnadskartor,
6. framställning av arkivbeständiga handlingar,
7. expediering och kungörelse enligt 9 kap. 41–41 b §§, och
8. andra tids- eller kostnadskrävande åtgärder. *Lag (2011:335).*

9 § Byggnadsnämnden får ta ut en planavgift för att täcka programkostnader och kostnader för andra åtgärder som behövs för att upprätta eller ändra detaljplaner eller områdesbestämmelser, om

1. nämnden ger bygglov för nybyggnad eller ändring av en byggnad, och
2. den fastighet som bygglovets avser har nytta av planen eller områdesbestämmelserna.

Det som enligt första stycket gäller i fråga om en byggnad ska också tillämpas på en anläggning som kräver bygglov enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 16 kap. 7 §.

10 § En avgift enligt 8 eller 9 § får inte överstiga kommunens genomsnittliga kostnad för den typ av besked, beslut eller handläggning som avgiften avser.

Grunderna för hur avgifterna ska beräknas ska anges i en taxa som beslutas av kommunfullmäktige.

11 § En avgift enligt 8 eller 9 § ska betalas av den som är sökande eller har gjort anmälan i det ärende som beskedet, beslutet eller handläggningen avser. Avgiften får tas ut i förskott.

13 kap. Överklagande

Överklagande av kommunala beslut

1 § Följande beslut enligt denna lag får överklagas i den ordning som gäller för laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900):

1. kommunfullmäktiges beslut om översiktsplan,
2. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att anta, ändra eller upphäva detaljplaner eller områdesbestämmelser,
3. kommunfullmäktiges beslut om uppdrag åt byggnadsnämnden att fatta beslut om skyldighet för fastighetsägare att betala kostnader för gator och andra allmänna platser eller att fatta beslut om villkoren för sådan betalning,
4. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut att inte anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser,
5. kommunfullmäktiges eller byggnadsnämndens beslut om grunderna för skyldighet att betala kostnader för gator och andra allmänna platser och om generella villkor för sådan betalning,
6. kommunfullmäktiges beslut om taxa i ärenden hos byggnadsnämnden, och
7. ett kommunalförbunds eller regionplaneförbunds fullmäktiges beslut om regionplan.

2 § Kommunala beslut enligt denna lag får inte överklagas i den del de avser

1. avbrytande av ett planarbete,
2. planbesked enligt 5 kap. 2 §,
3. andra frågor om gatukostnader än de som avses i 1 § 5,
4. villkorsbesked enligt 9 kap. 19 §,
5. förlängd handläggningstid enligt 9 kap. 27 §,
6. behovet av kontrollansvarig, särskilt sakkunnig, tekniskt samråd eller slutsamråd,
7. ingripandebesked enligt 11 kap. 7 §, eller
8. en fråga som redan är avgjord genom en detaljplan, områdesbestämmelser eller ett förhandsbesked.

Att tvister rörande gatukostnader prövas av mark- och miljödomstol framgår av 15 kap. 10 §.

3 § Andra kommunala beslut enligt denna lag än de som avses i 1 och 2 §§ får överklagas hos länsstyrelsen.

Överklagande av länsstyrelsens och andra statliga förvaltningsmyndigheters beslut

4 § Länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 10 § i frågan om att överpröva kommunens beslut får inte överklagas. Detsamma gäller länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 12 § om att överprövningsbestämmelserna också ska gälla lov eller förhandsbesked inom ett visst geografiskt område eller att ett lov eller förhandsbesked inte ska gälla förrän en överprövning har avslutats.

5 § Länsstyrelsens beslut enligt 11 kap. 11 § att helt eller i en viss del upphäva kommunens beslut om detaljplan, områdesbestämmelser, lov eller förhandsbesked får överklagas hos regeringen.

6 § Andra beslut av länsstyrelsen enligt denna lag än de som avses i 4 och 5 §§ och andra beslut av en statlig förvaltningsmyndighet enligt denna lag får överklagas hos mark- och miljödomstol.

7 § Om ett ärende som har överklagats hos en mark- och miljödomstol rör en fråga som har särskild betydelse för Försvarmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materielverk eller Försvarets radioanstalt, ska domstolen överlämna målet till regeringen för prövning.

Rätten att överklaga

8 § Bestämmelser om vem som får överklaga beslut som avses i 3, 5 och 6 §§ finns i 22 § förvaltningslagen (1986:223).

9 § Enbart det förhållandet att någon har underrättats eller ska ha underrättats enligt denna lag ger inte denne rätt att överklaga beslut som avses i 3, 5 och 6 §§. *Lag (2011:335).*

10 § Ett beslut som gäller staten i egenskap av fastighetsägare eller innehavare av en särskild rätt till en fastighet får överklagas av den statliga myndighet som förvaltar fastigheten.

11 § Ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser får överklagas endast av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda.

Den inskränkning i rätten att överklaga som följer av första stycket gäller inte om

1. beslutet har gått emot sakägaren genom att förslaget ändrats efter granskningstiden, eller
2. överklagandet grundas på att beslutet inte har tillkommit i laga ordning.

12 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap.

13 § miljöbalken får överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk för verksamheter eller åtgärder som anges i 4 kap. 34 § denna lag.

13 § En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap.

13 § miljöbalken eller en sådan ideell förening som avses i 16 kap. 14 § miljöbalken får överklaga ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan som innebär att ett område inte längre ska omfattas av strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken.

14 § Ett beslut om lov eller förhandsbesked inom sådana skydds- eller säkerhetsområden som avses i 9 kap. 13 § får överklagas av

1. Transportstyrelsen, om beslutet rör en civil flygplats,
2. Strålsäkerhetsmyndigheten, om beslutet rör en kärnkraftsreaktor eller annan kärnteknisk anläggning, och
3. Försvarsmakten eller Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, i andra fall än de som anges i 1 och 2.

15 § Ett beslut om startbesked får överklagas endast av sökanden i bygglovsärendet.

Överklagandetid m.m.

16 § Bestämmelser om överklagande av ett beslut som avses i 3, 5 och 6 §§ finns i 23–25 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Tiden för överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser räknas dock från den dag då beslutet eller justeringen av protokollet över beslutet har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. När beslutet har fattats av kommunfullmäktige, ska det som enligt 23–25 §§ förvaltningslagen gäller i fråga om den myndighet som har meddelat beslutet i stället gälla kommunstyrelsen.

Tiden för överklagande av ett beslut om lov eller förhandsbesked räknas, för alla som inte ska delges beslutet enligt 9 kap. 41 §, från den dag som infaller en vecka efter att beslutet har kungjorts i Post- och Inrikes Tidningar.

Lag (2011:335).

Prövningen av ett överklagande

17 § Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna.

Om myndigheten vid en prövning enligt första stycket finner att beslutet strider mot en rättsregel, ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Beslutet ska inte upphävas om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om kommunen har medgett det, får dock beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. Ändringar som har ringa betydelse får göras utan kommunens medgivande.

Om kommunen begär det, får myndigheten förordna att det överklagade beslutet i sådana delar som uppenbarligen inte berörs av överklagandet får genomföras trots att överklagandet inte har avgjorts slutligt. Ett sådant förordnande får inte överklagas.

18 § Om länsstyrelsen enligt 11 kap. 10 eller 12 § har beslutat att överpröva en kommuns beslut om en detaljplan eller områdesbestämmelser eller ett lov eller förhandsbesked, får länsstyrelsen besluta att ett överklagande av samma kommunala beslut inte ska prövas förrän ärendet om överprövning enligt 11 kap. är slutligt avgjort.

14 kap. Skadeersättning och inlösen

1 § Detta kapitel innehåller bestämmelser om

1. skyldighet för kommunen att betala ersättning för skador som uppkommer till följd av beslut enligt denna lag,
2. skyldighet för kommunen och andra att lösa in eller på annat sätt förvärva rätt till egendom,
3. hur en skada ska bedömas och ersättning beräknas,
4. kommunens rätt till ersättning i vissa fall, och
5. att rätten till ersättning eller inlösen kan gå förlorad.

Ersättning i samband med en myndighets tillträde m.m.

2 § Om en skada har uppkommit till följd av en åtgärd som avses i 11 kap. 8 § första stycket 1 eller andra stycket, har den skadelidande rätt till ersättning av

kommunen eller, om åtgärden har vidtagits på uppdrag av en statlig myndighet, av staten.

Ersättning vid vissa förelägganden

3 § Om byggnadsnämnden med stöd av 11 kap. 22, 23 eller 24 § har meddelat ett föreläggande som innebär att ett byggnadsverk ska tas bort eller bli föremål för en annan åtgärd eller att en utfart eller annan utgång ska ändras, har den som äger byggnadsverket rätt till ersättning för den skada som föreläggandet medför.

Ersättning på grund av vägrat bygglov

4 § Om ersättning har betalats för gatukostnader enligt 6 kap. 24 eller 25 § eller enligt motsvarande äldre bestämmelser, ska kommunen betala tillbaka ersättningen i den mån skada uppkommer genom att fastighetsägaren på grund av att bygglov vägras inte kan använda fastigheten på det sätt som förutsattes när ersättningen togs ut.

Kommunen ska också betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från den dag ersättningen betalades till kommunen.

5 § Om bygglov vägras för en åtgärd som avser att en byggnad som är förstörd genom en olyckshändelse eller riven ska ersättas med en i huvudsak likadan byggnad, har fastighetens ägare rätt till ersättning av kommunen för den skada som det vägrade bygglov medför.

Om den byggnad som ska ersättas inte är förstörd genom en olyckshändelse, gäller rätten till ersättning endast om den skada som det vägrade bygglov medför är betydande i förhållande till värdet av den berörda delen av fastigheten.

Rätten till ersättning gäller endast om ansökan om bygglov har gjorts inom fem år från det att byggnaden revs eller förstördes.

Ersättning på grund av vägrat marklov

6 § Om marklov vägras med stöd av 9 kap. 35 § första stycket 2 eller 3, har fastighetens ägare rätt till ersättning av kommunen för den skada som det vägrade marklov medför.

Rätten till ersättning gäller dock endast om det vägrade marklov innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av fastigheten.

Ersättning på grund av rivningsförbud eller vägrat rivningslov

7 § Om en detaljplan eller områdesbestämmelser innehåller ett rivningsförbud eller om ett rivningslov vägras enligt 9 kap. 34 §, har fastighetens ägare rätt till ersättning av kommunen för den skada som rivningsförbudet eller det vägrade rivningslovet medför.

Rätten till ersättning gäller dock endast om den skada som rivningsförbudet eller det vägrade rivningslovet medför är betydande i förhållande till värdet av den berörda delen av fastigheten.

Ersättning när en detaljplan ändras eller upphävs

8 § Om ett område som enligt en detaljplan har varit avsett för allmän samfärdsel kommer att helt eller delvis användas för ett annat ändamål eller få sitt höjdläge ändrat när en ny eller ändrad detaljplan genomförs, har den som äger en fastighet som ligger intill området rätt till ersättning av väghållaren för den skada som genomförandet av den nya eller ändrade detaljplanen medför för ägaren.

9 § Om en detaljplan ändras eller upphävs före genomförandetidens utgång, har den som äger en fastighet rätt till ersättning av kommunen för den skada som ändringen eller upphävandet medför för ägaren.

En sådan rätt till ersättning gäller också om ändringen eller upphävandet sker efter genomförandetidens utgång och skadan avser en åtgärd som när genomförandetiden löpte ut omfattades av ett bygglovsärende som inte var slutligt avgjort.

Ersättning på grund av bestämmelser om skydd, placering, utformning och utförande av byggnadsverk och tomter

10 § Om kommunen i en detaljplan inför en bestämmelse som avses i 4 kap. 8 § 1 eller 16 § eller i områdesbestämmelser inför en bestämmelse som avses i 4 kap. 42 § första stycket 2 eller 5, har den som äger en fastighet som berörs av bestämmelsen rätt till ersättning av kommunen för den skada som bestämmelsen medför.

Rätten till ersättning gäller dock endast om bestämmelsen innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Första och andra styckena gäller inte bestämmelser om rivningsförbud. För sådana bestämmelser gäller i stället 7 §. *Lag (2011:335).*

Ersättning på grund av områdesbestämmelser om vegetation och markyta

11 § Om kommunen i områdesbestämmelser för ett område som avses i 9 kap. 13 § inför en bestämmelse om vegetation eller om markytans utformning eller höjdläge, har den som äger en fastighet som berörs av bestämmelsen rätt till ersättning av kommunen för den skada som bestämmelsen medför.

Rätten till ersättning gäller dock endast om bestämmelsen innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

Lag (2011:335).

Ersättning till innehavare av särskild rätt

12 § Det som enligt 5–11 §§ gäller i fråga om fastighetens ägare ska gälla också den som har en särskild rätt till fastigheten.

Inlösen

13 § Om ett beslut som avses i 5, 6 eller 7 §, 9 § första stycket eller 10 eller 11 § medför att användningen av fastigheten synnerligen försvåras, är kommunen skyldig att på fastighetsägarens begäran lösa in fastigheten.

14 § Om mark eller annat utrymme enligt en detaljplan ska användas för en allmän plats som kommunen är huvudman för eller för annat än enskilt byggande, är kommunen skyldig att på fastighetsägarens begäran lösa in marken eller utrymmet.

15 § Om mark eller annat utrymme enligt en detaljplan ska användas för en allmän plats som kommunen inte är huvudman för, är den som ska vara huvudman för platsen skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken eller utrymmet.

Första stycket gäller inte om staten enligt 16 § eller kommunen enligt 17 § är skyldig att lösa in marken eller utrymmet.

16 § Om mark eller annat utrymme enligt en detaljplan ska användas för en väg som staten ska vara väghållare för enligt väglagen (1971:948) och som kommunen inte är huvudman för, är staten skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken eller utrymmet.

17 § Om mark eller annat utrymme enligt en detaljplan ska användas för en väg som kommunen ska vara väghållare för enligt väglagen (1971:948) men som kommunen inte är huvudman för, är kommunen skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva äganderätt, nyttjanderätt eller annan särskild rätt till marken eller utrymmet.

18 § Om mark eller annat utrymme enligt en detaljplan ska användas för enskilt byggande men också för en allmän ledning, en allmän trafikanläggning eller en trafikanläggning som är gemensam för flera fastigheter, är den som ska vara huvudman för anläggningen skyldig att på fastighetsägarens begäran förvärva nyttjanderätt eller annan särskild rätt i den omfattning som behövs för ändamålet.

19 § Den som är skyldig att förvärva en rätt till mark eller utrymme enligt 15, 16, 17 eller 18 § får bestämma vilken rätt som förvärvet ska avse.

20 § Skyldigheterna i 14–17 §§ gäller inte för tid då tillfällig användning av marken eller utrymmet enligt detaljplanen får pågå enligt det som följer av 4 kap. 26–29 §§.

21 § Särskilda bestämmelser om inlösen av mark eller utrymme inom ett samverkansområde finns i lagen (1987:11) om exploateringssamverkan.

Bedömningen av en skadas betydelse

22 § Vid bedömningen av en skadas betydelse enligt någon av bestämmelserna i 5–7 och 10–13 §§ ska hänsyn också tas till

1. andra beslut som avses i 5–7 och 10–13 §§,
2. beslut enligt 3 kap. 2 § lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
3. beslut enligt 7 kap. 3, 5, 6, 9, 22 eller 24 § miljöbalken,
4. beslut som innebär att tillstånd enligt 7 kap. 11 § andra stycket eller 28 b–29 a §§ miljöbalken inte ges,
5. förelägganden eller förbud enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket miljöbalken,
6. beslut som innebär att dispens inte ges i fråga om de bestämmelser som avses i 1–5,
7. beslut enligt 18 § skogsvårdslagen (1979:429), och
8. inverkan av föreskrifter som har meddelats med stöd av 30 § skogsvårdslagen.

Första stycket gäller endast i fråga om beslut och föreskrifter som har meddelats inom tio år före det senaste beslutet.

Att en talerätt eller rätt till ersättning eller inlösen med anledning av ett beslut som avses i första stycket har gått förlorad till följd av bestämmelserna i 15 kap. 4 § eller motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller lagen om kulturminnen m.m. hindrar inte att hänsyn tas till beslutet.

Ersättningens bestämmande

23 § Vid bestämmande av ersättning enligt detta kapitel ska 4 kap. expropriationslagen (1972:719) tillämpas.

24 § I fall som avses i någon av bestämmelserna i 3 och 5–8 §§, 9 § första stycket samt 10–12 §§ ska, trots det som sägs i 23 §, ersättning för minskning av en fastighets marknadsvärde bestämmas

1. som skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde före och efter beslutet eller den åtgärd som avses i 8 §, och

2. utan hänsyn till förväntningar om ändring av markanvändningen.

Vid bestämmande av ersättningen ska 4 kap. 1 § andra stycket expropriationslagen (1972:719) tillämpas.

I fall som avses i 5, 7 och 12 §§ ska ersättningen minskas med ett belopp som motsvarar det som på grund av 5 § andra stycket och 7 § andra stycket ska tålas utan ersättning.

Ersättning för kommunens kostnader enligt detta kapitel

25 § Om kommunens införande av ett rivningsförbud som avses i 7 § eller en bestämmelse som avses i 10 § har gjorts efter ett planföreläggande enligt 11 kap. 15 § och för att tillgodose ett riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken, är staten skyldig att ersätta kommunen dess kostnader för ersättning eller inlösen.

26 § Om kommunen har betalat ersättning på grund av någon av bestämmelserna i 6, 11 och 12 §§, är ägaren till den anläggning för vilken skydds- eller säkerhetsområdet har beslutats skyldig att ersätta kommunen dess kostnader för ersättning eller inlösen.

Förlorad rätt till ersättning eller inlösen

27 § Den som inte anmäler sina anspråk inom den tid som avses i 5 kap. 26 § förlorar sin rätt till ersättning eller inlösen.

Trots det som sägs i första stycket gäller rätt till ersättning eller inlösen om skadan inte rimligen kunde förutses inom den angivna tiden.

15 kap. Domstolsprövning m.m.

1 § Om annat inte anges i denna lag, ska, utöver det som följer av 6 kap. 17 § och 14 kap. 23 och 24 §§ denna lag, expropriationslagen (1972:719) tillämpas i mål om

1. inlösen enligt 6 kap. 13, 14, 15 eller 16 §, och
2. ersättning eller inlösen eller förvärv av nyttjanderätt eller annan särskild rätt i fall som avses i någon av bestämmelserna i 14 kap. 2–18 §§.

2 § En talan om inlösen enligt 6 kap. 13 § får väckas även om beslutet att anta detaljplanen inte har vunnit laga kraft.

3 § Om en talan om inlösen av ett markområde enligt 6 kap. 14 § har väckts, ska mark- och miljödomstolen omedelbart underrätta lantmäterimyndigheten.

Om det vid prövningen av målet om inlösen pågår ett ärende om fastighetsbildning i överensstämmelse med den detaljplan som gäller för markområdet, ska målet om inlösen förklaras vilande till dess att fastighetsbildningsärendet är slutligt avgjort.

Om en fastighet bildas som överensstämmer med detaljplanen, förfaller kommunens talan om inlösen.

4 § En talan om inlösen av mark eller utrymme enligt 6 kap. 15 § ska väckas inom tre år efter utgången av detaljplanens genomförandetid.

Om det vid prövningen av målet om inlösen pågår ett ärende om en förlängning eller förnyelse av genomförandetiden, ska målet om inlösen förklaras vilande till dess ärendet om genomförandetiden är slutligt avgjort.

Om genomförandetiden förlängs eller förnyas, förfaller kommunens talan om inlösen.

5 § I fall som avses i 14 kap. 3–7 och 9–13 §§ ska talan väckas inom två år från den dag då det beslut som talan grundas på vann laga kraft.

I fall som avses i 14 kap. 2 och 8 §§ ska talan väckas inom två år från den dag då den åtgärd som talan grundas på utfördes.

En talan får dock väckas senare än som anges i första och andra styckena, om skadan inte rimligen kunde förutses inom tvåårsperioden.

6 § Ersättning enligt 14 kap. 2, 3 och 5–13 §§ ska bestämmas i pengar som ska betalas på en gång eller, om det finns särskilda skäl, med ett visst årligt belopp. Om ersättningen ska betalas årligen och förhållandena ändras, ska det årliga

beloppet omprövas på begäran av kommunen, fastighetsägaren eller den som har en särskild rätt till fastigheten.

Om kommunen begär det och det inte är uppenbart oskäligt, ska domstolen förordna att ersättning enligt 14 kap. 7, 10 eller 12 § ska betalas ut först när vissa åtgärder med byggnaden har utförts.

7 § Om kommunen och fastighetsägaren eller den som har en särskild rätt till fastigheten har träffat avtal eller uppenbarligen förutsatt att något ska gälla i fråga om ersättning gäller det även mot en ny ägare av fastigheten eller en ny innehavare av den särskilda rätten.

8 § Om domstolen i ett mål som avses i 1 § ogillar en talan på grund av att en fastighetsägare eller någon som har en särskild rätt till en fastighet har inlett rättegången utan tillräckliga skäl, får domstolen förordna att den som väckte talan ska bära sina egna kostnader. Om rättegången inleddes trots att det måste ha varit uppenbart för den som väckte talan att talan väcktes utan skälig grund, får domstolen dessutom förplikta den som väckte talan att ersätta motparten för dennes rättegångskostnader.

9 § På begäran av den som har rätt till ersättning som har fastställts i ett mål om inlösen enligt denna lag, ska den väckta frågan om avstående av mark eller annat utrymme förfalla i den del som rör dennes rätt, om

1. ersättningen inte har nedsatts på det sätt som sägs i expropriationslagen (1972:719), och
2. marken eller utrymmet inte har tillträtts eller övergått enligt 6 kap. 10 § expropriationslagen.

10 § En tvist mellan kommunen och en fastighetsägare om ersättning för gatukostnader eller kostnader för andra allmänna platser eller om villkoren för betalning av sådan ersättning prövas av den mark- och miljödomstol inom vars område fastigheten ligger.

I ett sådant mål ska lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar tillämpas. I mål om jämkning av ersättning enligt 6 kap. 37 § ska dock expropriationslagen (1972:719) tillämpas i fråga om rättegångskostnader.

Om fastighetsägaren förlorar ett mål om jämkning på grund av att fastighetsägaren har inlett rättegången utan tillräckliga skäl, får domstolen förordna att fastighetsägaren ska bära sina egna kostnader. Om fastighetsägaren inledde rättegången trots att det måste ha varit uppenbart för fastighetsägaren att talan väcktes utan skälig grund, får domstolen dessutom förplikta fastighetsägaren att ersätta kommunens rättegångskostnader.

16 kap. Bemyndiganden

Föreskrifter om planer och områdesbestämmelser

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. att kommunen ska skicka beslut enligt 3 kap. 27 § om översiktsplanens aktualitet till myndigheter, kommuner och andra berörda,
2. när genomförandet av en detaljplan på grund av en sådan användning som avses i 4 kap. 34 § andra stycket kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, och
3. undantag från kommunens skyldighet enligt 5 kap. 32 eller 39 § att skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen. *Lag (2011:335).*

Föreskrifter om byggnadsverk, tomter och allmänna platser m.m.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. att det som gäller i fråga om en byggnad i 8 kap. 1 och 2 §§ ska tillämpas också på en annan anläggning än en byggnad,
2. att det som gäller i fråga om en byggnad i 8 kap. 1 § 2 ska tillämpas också på skyltar och ljusanordningar,
3. vad som krävs för att ett byggnadsverk, skyltar och ljusanordningar ska anses uppfylla kraven i 8 kap. 1 och 4 §§,
4. att vissa krav trots 8 kap. 2 och 5 §§ eller vid tillämpning av 8 kap. 7 och 8 §§ alltid ska uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad, och
5. att vissa krav trots 8 kap. 2 och 5 §§ eller vid tillämpning av 8 kap. 7 och 8 §§ inte behöver uppfyllas vid nybyggnad, ombyggnad eller annan ändring av en byggnad. *Lag (2011:335).*

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att vissa slags hinder mot tillgänglighet eller användbarhet vid tillämpningen av 8 kap. 2 eller 12 § ska anses vara enkla att avhjälpa.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana undantag från de tekniska egenskapskrav som avses i 8 kap. 4 § som det finns särskilda skäl för och avser nybyggnad eller ändring av en byggnad i experimentsyfte. Undantagen får inte medföra en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela de föreskrifter om krav på byggnadsverk, tomter, allmänna platser och annat som omfattas av 8 kap. och som utöver bestämmelserna i 8 kap. behövs

1. till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa, och
2. för en lämplig utformning av byggnadsverk, tomter, områden för andra anläggningar än byggnader och allmänna platser.

Föreskrifter om byggprodukter

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad som krävs för att en byggprodukt enligt 8 kap. 19 § ska anses lämplig för att ingå i ett byggnadsverk,
2. märkning av byggprodukter enligt 8 kap. 21 § som förutsättning för att de ska få släppas ut på marknaden och användas,
3. typgodkännanden och tillverkningskontroll enligt 8 kap. 22 och 23 §§,
4. att en byggprodukt måste vara typgodkänd enligt 8 kap. 22 § för att få användas i ett byggnadsverk, och
5. bestyrkande av överensstämmelse med gällande krav på byggprodukter och att, i fråga om byggprodukter som har liten betydelse med hänsyn till hälsa och säkerhet, det för ett sådant bestyrkande är tillräckligt att tillverkaren har utfärdat en försäkran om byggprodukternas överensstämmelse med allmänt erkänd och tillämpad teknik.

Föreskrifter enligt första stycket 4 får endast avse typgodkännande som behövs till skydd för liv, personlig säkerhet eller hälsa.

Föreskrifter om bygglov

7 § Regeringen får meddela föreskrifter om att det, utöver det som följer av 9 kap. 2–7 §§, krävs bygglov för

1. skyltar och ljusanordningar, och
2. andra anläggningar än byggnader, om anläggningarna genom sin storlek eller funktion kan ha en betydande inverkan på omgivningen.

Föreskrifter om anmälningsplikt

8 § Regeringen får meddela föreskrifter om att anmälan krävs för vissa åtgärder enligt 9 kap. 16 §.

Föreskrifter om funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela

1. föreskrifter om funktionskontrollanter enligt 8 kap. 25 §,
2. föreskrifter om vad som i fråga om kunskap, erfarenhet och certifiering krävs av sådana kontrollansvariga och sakkunniga som avses i 10 kap., och
3. de föreskrifter i övrigt om kontrollansvariga och sakkunniga som behövs utöver bestämmelserna i 10 kap. 9–13 §§.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om vilka små åtgärder som enligt 10 kap. 10 § 2 innebär ett undantag från kravet på kontrollansvarig enligt 10 kap. 9 §.

Föreskrifter om kontroll

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kontroll av att föreskrifter som har meddelats med stöd av 2, 5 eller 6 § följs.

Föreskrifter om tillsyn och byggsanktionsavgifter

12 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om tillsyn och byggsanktionsavgifter enligt 11 kap.

Föreskrifter i extraordinära situationer

13 § Om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter på miljön eller egendom och om det behövs för att nödvändiga åtgärder snabbt ska kunna vidtas, får regeringen meddela föreskrifter om tidsbegränsade undantag från

1. krav på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap.,
2. krav på byggnader, andra anläggningar, tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap.,
3. krav på att en åtgärd ska vara förenlig med en detaljplan eller områdesbestämmelser,
4. krav på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap., samt
5. bestämmelserna i 10 kap. om förfarandet efter bygg- och rivningslov m.m.

14 § Om riket är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som beror på krig eller krigsfara som riket har befunnit sig i, får regeringen meddela sådana från denna lag avvikande föreskrifter som är av betydelse för totalförsvaret eller som behövs för att nödvändig byggnadsverksamhet i övrigt ska kunna utföras.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 2 maj 2011 då plan- och bygglagen (1987:10) och lagen (1994:847) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m. ska upphöra att gälla.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. För överträdelser som har ägt rum före den 2 maj 2011 ska äldre bestämmelser tillämpas på prövningen i sak. Den nya lagen ska dock tillämpas, om den leder till lindrigare påföljd.

4. Generalplaner som den 1 maj 2011 gäller som områdesbestämmelser enligt 17 kap. 3 § första stycket i den upphävda plan- och bygglagen ska även i fortsättningen gälla som områdesbestämmelser.

5. Stadsplaner, byggnadsplaner, avstyckningsplaner och andra planer och bestämmelser som den 1 maj 2011 enligt 17 kap. 4 § i den upphävda plan- och bygglagen ska anses ha antagits med stöd av den upphävda lagen ska även i fortsättningen anses ha antagits med stöd av den upphävda lagen. Bestämmelserna i 17 kap. 4 § sista stycket i den upphävda plan- och bygglagen gäller fortfarande för sådana planer.

6. Bestämmelserna i 6 kap. 15 § gäller inte i fråga om planer som avses i punkten 5.

7. Bestämmelserna i 4 kap. 7 § gäller inte inom områden som omfattas av en byggnadsplan eller avstyckningsplan som avses i punkten 5. *Lag (2011:335).*

8. Bestämmelserna i 9 kap. 32 § gäller inte inom områden som omfattas av en stadsplan eller byggnadsplan som avses i punkten 5.

9. Fastighetsplaner enligt den upphävda plan- och bygglagen och tomtindelningar som före den 2 maj 2011 gäller som fastighetsplaner enligt 17 kap. 11 § i den upphävda lagen ska i fortsättningen gälla som detaljplanebestämmelser enligt 4 kap. 18 § i den nya lagen.

10. Sådana förbud mot nybyggnad som avses i 17 kap. 14 § i den upphävda plan- och bygglagen ska i fortsättningen gälla som detaljplanebestämmelser enligt 4 kap. 14 § 1 i den nya lagen.

11. I områden som avses i 17 kap. 16 § första stycket i den upphävda plan- och bygglagen ska det som gäller för detaljplaner i 11 kap. 10 och 11 §§ i den nya lagen också tillämpas i fråga om bygglov, marklov och förhandsbesked.

12. Kravet på marklov för schaktning, fyllning, trädfällning eller andra åtgärder enligt 17 kap. 16 § andra stycket eller 17 § i den upphävda plan- och bygglagen ska gälla även i fortsättningen. För marklovsprövningen gäller 9 kap. 11–13 §§ i den nya lagen.

13. I ett beslut om bygglov får byggnadsnämnden förklara att en sådan avvikelse från en stadsplan, byggnadsplan, avstyckningsplan eller tomtindelning som avses i 17 kap. 18 a § i den upphävda plan- och bygglagen ska anses vara en sådan avvikelse som avses i 9 kap. 30 § första stycket 1 b i den nya lagen.

Lag (2011:335).

14. Förordnanden som avses i 17 kap. 19 § i den upphävda plan- och bygglagen om skyldighet att upplåta mark ska gälla som beslut enligt 6 kap. 3 § i den nya lagen. Förordnanden som avses i 17 kap. 19 § i den upphävda plan- och bygglagen om skyldighet att avstå mark ska gälla som beslut enligt 6 kap. 4 § i den nya lagen.

15. Den upphävda plan- och bygglagen gäller fortfarande för ersättning med anledning av

a) ett sådant beslut som avses i 14 kap. 3, 5, 7 och 8 §§ i den lagen, om beslutet har meddelats före den 2 maj 2011, och

b) en sådan åtgärd som avses i 14 kap. 4 och 6 §§ i den lagen, om åtgärden har utförts före den 2 maj 2011.

16. För sådana mål och ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011 men som vid denna tidpunkt inte har inletts hos en allmän förvaltningsdomstol respektive hos regeringen ska, trots vad som anges i punkten 2, bestämmelserna om instansordningen i den nya lagen tillämpas. *Lag (2011:413).*

17. Trots de krav som en kontrollansvarig ska uppfylla enligt 10 kap. 9 § får den som före den 2 maj 2011 har utsetts till kvalitetsansvarig enligt 9 kap. 14 § i den upphävda plan- och bygglagen utses till kontrollansvarig före utgången av 2012, om det finns särskilda skäl för det. *Lag (2011:335).*

Plan- och byggförordning (2011:338)

1 kap. Innehåll och definitioner

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om

1. innehåll och definitioner (1 kap.),
2. planer och områdesbestämmelser (2 kap.),
3. krav på byggnadsverk (3 kap.),
4. krav på byggprodukter m.m. (4 kap.),
5. funktions- och säkerhetsåtgärder (5 kap.),
6. lov och anmälan m.m. (6 kap.),
7. kontrollplan, funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga (7 kap.),
8. tillsyn, vägledning och uppföljning (8 kap.),
9. byggsanktionsavgifter (9 kap.), och
10. bemyndiganden (10 kap.).

2 § Termer och uttryck i denna förordning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900).

3 § Med *byggnadshöjd* avses i denna förordning den höjd som byggnaden har enligt andra och tredje styckena. Vid beräkningen får byggnaden delas upp i flera byggnadskroppar och höjden beräknas för varje del för sig, om det finns särskilda skäl.

Byggnadshöjden ska räknas från den medelnivå som marken har invid byggnaden. Om byggnaden ligger mindre än sex meter från allmän plats, ska dock beräkningen utgå från den allmänna platsens medelnivå invid tomten, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Byggnadshöjden ska räknas upp till skärningen mellan fasadplanet och ett plan som med 45 graders lutning inåt byggnaden berör byggnadens tak.

4 § Med *våning* avses i denna förordning ett utrymme i en byggnad där utrymmet avgränsas åt sidorna av byggnadens ytterväggar, uppåt av ett tak eller bjälklag och nedåt av ett golv.

En vind ska anses vara en våning endast om

1. ett bostadsrum eller en arbetslokal kan inredas i utrymmet, och
2. byggnadshöjden är mer än 0,7 meter högre än nivån för vindsbjälklagets översida.

En källare ska anses vara en våning endast om golvets översida i våningen närmast ovanför källaren ligger mer än 1,5 meter över markens medelnivå invid byggnaden.

5 § Med *motordrivna anordningar* avses i denna förordning motordrivna

1. hissar med tillhörande säkerhetskomponenter och andra motordrivna anordningar som är avsedda för transport av personer eller gods, med undantag för sådana anordningar som avses i 2 kap. 13 § ordningslagen (1993:1617),
2. portar, dörrar, galler, grindar och liknande anordningar som är avsedda för passage av personer eller av mark- eller spårbundna fordon, och
3. anordningar som är avsedda att ta hand om och forsla bort avfall från byggnader som har försetts med en sådan anordning.

Med motordrivna anordningar avses i denna förordning inte anordningar som är avsedda att användas endast yrkesmässigt av särskilt instruerad personal.

6 § Med *tillsyn* avses i denna förordning

1. tillsyn som utövas
 - a) direkt gentemot den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd, eller
 - b) i enlighet med bestämmelserna om tillsyn över kommunala beslut och regionplanebeslut samt planförelägganden i 11 kap. 10–16 §§ plan- och bygglagen (2010:900), eller
2. marknadskontroll enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93¹.

7 § Med *sanktionsarea* avses i denna förordning den area som i fråga om

1. en bygg- eller rivningsåtgärd motsvarar bruttoarean minskad med 15 kvadratmeter, eller
2. en markåtgärd motsvarar den area som åtgärden avser.

8 § Med *prisbasbelopp* avses prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

9 § När det i beslut som meddelas med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) eller denna förordning eller i föreskrifter som meddelas med stöd av denna förordning används termer och uttryck som definieras i 3–7 §§, ska dessa ha samma betydelse som i denna förordning om inte annat är särskilt angivet.

¹ EUT L 218, 13.8.2008, s. 30 (Celex 32008R0765).

2 kap. Planer och områdesbestämmelser

Samordning av statens intressen

1 § Under ett samråd om ett förslag att anta, ändra eller upphäva en regionplan, en översiktsplan, en detaljplan eller områdesbestämmelser ska länsstyrelsen på lämpligt sätt hålla andra berörda statliga myndigheter underrättade om planarbetet. Om förslaget rör skogsmark, ska länsstyrelsen inhämta Skogsstyrelsens yttrande.

Om förslaget avser en detaljplan eller områdesbestämmelser, behöver länsstyrelsen dock inte underrätta

1. lantmäterimyndigheten och myndigheter som är sakägare och som kommunen ska samråda med enligt 5 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), eller

2. andra myndigheter än de som har invänt mot översiktsplanen, utom när förslaget saknar stöd i översiktsplanen eller särskilt berör myndigheten.

2 § När ett förslag till en regionplan eller en översiktsplan ställs ut eller på annat sätt görs tillgängligt för granskning, ska länsstyrelsen underrätta de statliga myndigheter som kan väntas ha synpunkter i sådana frågor som länsstyrelsen ska ta ställning till i sitt granskningsyttrande.

3 § Om en statlig myndighet under samrådet enligt 1 § har synpunkter på ett planförslag, ska myndigheten framföra synpunkterna till länsstyrelsen.

4 § Om en regionplan eller översiktsplan antas, ändras eller upphävs, ska länsstyrelsen underrätta lantmäterimyndigheten om beslutet. Länsstyrelsen ska underrätta andra statliga myndigheter, om de har haft synpunkter på planförslaget eller om de särskilt berörs av beslutet.

Betydande miljöpåverkan

5 § När kommunen tar fram en detaljplan som medger att planområdet får tas i anspråk för en sådan verksamhet eller åtgärd som avses i 4 kap. 34 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900), ska kommunen vid sin bedömning av om planen medför en betydande miljöpåverkan tillämpa kriterierna i bilaga 2 till förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Planhandlingar

6 § De handlingar som enligt 3 kap. 22 §, 5 kap. 32 eller 39 § eller 7 kap. 9 § plan- och bygglagen (2010:900) ska skickas till Boverket, länsstyrelsen och lantmäterimyndigheten ska vara lämpliga för arkivering.

Redovisning av planer

7 § När kommunen har beslutat om översiktsplanens aktualitet enligt 3 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900), ska kommunen utan dröjsmål skicka beslutet till Boverket, länsstyrelsen och de berörda kommuner, regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering.

8 § Kommunen behöver inte skicka handlingar om detaljplaner eller områdesbestämmelser till länsstyrelsen enligt 5 kap. 32 eller 39 § plan- och bygglagen (2010:900), om länsstyrelsen har rutiner för att ta del av handlingarna på annat sätt och därför beslutat att handlingarna inte behöver skickas.

3 kap. Krav på byggnadsverk

Utformningskrav avseende lämplighet

1 § För att uppfylla det krav på lämplighet för sitt ändamål som anges i 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad som innehåller bostäder vara utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skäligen utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Bostäderna ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

2 § Det som gäller för en byggnads lämplighet enligt 8 kap. 1 § 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader.

Utformningskrav avseende form-, färg- och materialverkan

3 § Det som gäller för en byggnads form-, färg- och materialverkan enligt 8 kap. 1 § 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för

1. andra anläggningar än byggnader som omfattas av krav på bygglov enligt 6 kap. 1 §, och

2. skyltar och ljusanordningar som omfattas av krav på bygglov enligt 6 kap. 3 §.

Första stycket gäller för sådana upplag, materialgårdar, tunnlar och bergrum som avses i 6 kap. 1 § 2 och 3 endast i den mån det behövs för att uppfylla kravet på hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan enligt 2 kap. 6 § första stycket 1 plan- och bygglagen.

Utformningskrav avseende tillgänglighet och användbarhet

4 § Om det behövs för att en byggnad enligt 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar.

Trots första stycket behöver en bostad inte vara tillgänglig genom en hiss eller annan lyftanordning, om byggnaden har färre än tre våningar. Om bostaden inte kan nås från marken, ska byggnaden dock vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att en hiss eller annan lyftanordning kan installeras utan svårighet. Vid tillämpningen av detta stycke ska med våning jämsställas vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

5 § Det som gäller för en byggnads tillgänglighet och användbarhet enligt 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader, om anläggningen kräver bygglov enligt 6 kap. 1 § 1, 2, 3, 5, 8 eller 9.

Andra anläggningar än byggnader ska göras tillgängliga och användbara enligt första stycket endast i den utsträckning det behövs med hänsyn till anläggningens syfte och behovet av tillträde för allmänheten.

Uppfyllandet av utformningskraven

6 § Det som sägs om uppfyllandet av kraven på utformning i 8 kap. 2 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla för uppfyllandet av utformningskraven i 1–5 §§.

Egenskapskrav avseende bärförmåga, stadga och beständighet

7 § För att uppfylla det krav på bärförmåga, stadga och beständighet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 1 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att den påverkan som byggnadsverket sannolikt utsätts för när det byggs eller används inte leder till

1. att byggnadsverket helt eller delvis rasar,
2. oacceptabla större deformationer,
3. skada på andra delar av byggnadsverket, dess installationer eller fasta utrustning till följd av större deformationer i den bärande konstruktionen, eller
4. skada som inte står i proportion till den händelse som orsakat skadan.

Egenskapskrav avseende säkerhet i händelse av brand

8 § För att uppfylla det krav på säkerhet i händelse av brand som anges i 8 kap. 4 § första stycket 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sätt som innebär att

1. byggnadsverkets bärförmåga vid brand kan antas bestå under en bestämd tid,
2. utveckling och spridning av brand och rök inom byggnadsverket begränsas,
3. spridning av brand till närliggande byggnadsverk begränsas,
4. personer som befinner sig i byggnadsverket vid brand kan lämna det eller räddas på annat sätt, och
5. hänsyn har tagits till räddningsmanskaps säkerhet vid brand.

Egenskapskrav avseende skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö

9 § För att uppfylla det krav på skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö som anges i 8 kap. 4 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det inte medför en oacceptabel risk för användarnas eller grannarnas hygien eller hälsa, särskilt inte som följd av

1. utsläpp av giftig gas,
2. förekomst av farliga partiklar eller gaser i luften,
3. farlig strålning,
4. förorening eller förgiftning av vatten eller mark,
5. bristfällig hantering av avloppsvatten, rök eller fast eller flytande avfall, eller
6. förekomst av fukt i delar av byggnadsverket eller på ytor inom byggnadsverket.

Egenskapskrav avseende säkerhet vid användning

10 § För att uppfylla det krav på säkerhet vid användning som anges i 8 kap. 4 § första stycket 4 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det vid användning eller drift inte

innebär en oacceptabel risk för halkning, fall, sammanstötning, brännskador, elektriska stötar, skador av explosioner eller andra olyckor.

Särskilda säkerhetskrav avseende redan uppförda byggnader

11 § För att uppfylla rimliga säkerhetskrav vid användning ska

1. en byggnad som har uppförts eller omfattas av ett bygglov före den 1 juli 1960 vara försedd eller utrustad med de anordningar som behövs för uppstigning på byggnadens tak och till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket,

2. portar och liknande anordningar i en byggnad som har uppförts eller omfattas av en bygglovsansökan före den 1 juli 1974 vara utförda så att risk för olycksfall inte uppkommer,

3. en byggnad som har uppförts eller omfattas av ett bygglov före den 1 juli 1977 vara försedd eller utrustad med de anordningar som skäligen kan krävas för att skapa godtagbara arbetsförhållanden för dem som hämtar avfall från byggnaden,

4. en hiss som är avsedd för persontransport alltid vara försedd med

a) en korgdörr eller ett annat lämpligt skydd i korgöppningen, om hissen är installerad i en byggnad som huvudsakligen innehåller arbetslokaler, eller

b) en skylt som varnar för risken att klämmas av föremål som fastnar i schaktväggen, om hissen är installerad i en byggnad som inte huvudsakligen innehåller arbetslokaler och inte är försedd med en korgdörr eller annat sådant lämpligt skydd som avses i a, och

5. i skäligen utsträckning de åtgärder vidtas som är nödvändiga för att höja säkerheten vid användningen av en hiss som är installerad i en byggnad.

12 § Kraven i 11 § 1–3 ska alltid vara uppfyllda genom att

1. en byggnad som avses i 11 § 1 har sådana anordningar som skäligen kunde krävas av en ny byggnad den 1 juli 1960,

2. portar och anordningar som avses i 11 § 2 är utförda på det sätt som skäligen kunde krävas av en ny port eller anordning den 1 juli 1974, och

3. en byggnad som avses i 11 § 3 har sådana anordningar som skäligen kunde krävas av en ny byggnad den 1 juli 1977.

Kravet i 11 § 5 ska uppfyllas senast när hissen genomgår en större ändring eller en väsentlig del i hissen byts ut.

Egenskapskrav avseende skydd mot buller

13 § För att uppfylla det krav på skydd mot buller som anges i 8 kap. 4 § första stycket 5 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att buller, som uppfattas av användarna eller andra

personer i närheten av byggnadsverket, ligger på en nivå som inte medför en oacceptabel risk för dessa personers hälsa och som möjliggör sömn, vila och arbete under tillfredsställande förhållanden.

Egenskapskrav avseende energihushållning och värmeisolering

14 § För att uppfylla det krav på energihushållning och värmeisolering som anges i 8 kap. 4 § första stycket 6 plan- och bygglagen (2010:900) ska ett byggnadsverk och dess installationer för uppvärmning, kylning och ventilation vara projekterade och utförda på ett sådant sätt att den mängd energi som med hänsyn till klimatförhållandena på platsen behövs för användandet är liten och värme- komforten för användarna tillfredsställande.

15 § Utöver det som följer av 14 § ska en byggnad som innehåller en eller flera bostäder eller lokaler samt deras installationer för uppvärmning, kylning och ventilation ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med elenergi.

Uppvärmningssystemet i en byggnad som innehåller en eller flera bostäder eller arbetslokaler ska i skälig utsträckning med hänsyn till uppvärmningssättet och energislaget utformas så att man utan omfattande ändringar kan använda skilda energislag som är lämpliga från allmän energisynpunkt.

Första och andra styckena gäller inte fritidshus med högst två bostäder. Första stycket gäller inte heller lokaler avsedda för verksamhet av tillfällig karaktär eller byggnader med en area som inte överstiger 50 kvadratmeter.

Egenskapskrav avseende lämplighet för det avsedda ändamålet

16 § Ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som behövs för att göra byggnadsverket lämpligt för sitt ändamål.

17 § För att uppfylla det krav på lämplighet för det avsedda ändamålet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 7 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad som innehåller bostäder vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att bostäderna i skälig utsträckning har avskiljbara utrymmen för sömn och vila, samvaro, matlagning, måltider, hygien och förvaring.

Bostäderna ska med hänsyn till användningen ha inredning och utrustning för matlagning och hygien.

Egenskapskrav avseende tillgänglighet och användbarhet

18 § För att uppfylla det krav på tillgänglighet och användbarhet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad vara

projekterad och utförd på ett sådant sätt att byggnaden är tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Om det behövs för att en byggnad enligt 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar.

Trots andra stycket behöver en bostad inte vara tillgänglig genom en hiss eller annan lyftanordning, om byggnaden har färre än tre våningar. Om bostaden inte kan nås från marken, ska byggnaden dock vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att en hiss eller annan lyftanordning kan installeras utan svårighet. Vid tillämpningen av detta stycke ska med våning jämföras vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

19 § Det som gäller för en byggnads tillgänglighet och användbarhet enligt 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla också för andra anläggningar än byggnader, om anläggningen kräver bygglov enligt 6 kap. 1 § 1, 2, 3, 5, 8 eller 9.

Andra anläggningar än byggnader ska göras tillgängliga och användbara enligt första stycket endast i den utsträckning det behövs med hänsyn till anläggningens syfte och behovet av tillträde för allmänheten.

Egenskapskrav avseende hushållning med vatten

20 § För att uppfylla det krav på hushållning med vatten som anges i 8 kap. 4 § första stycket 9 plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnad vara projekterad och utförd på sådant sätt att den medger god hushållning med vatten.

Inom områden där det är eller kan uppkomma brist på vatten får kommunen i detaljplan eller områdesbestämmelser meddela de hushållningsbestämmelser som situationen inom området kräver.

Om byggnaden är ett fritidshus med högst två bostäder som på grund av sin standard eller sitt läge inte är lämplig för boende under längre perioder, ska första stycket tillämpas endast i den utsträckning som det är skäligt med hänsyn till vattensituationen och till i vilken omfattning byggnaden används.

Genomförande av eigenskapskraven vid senare tidpunkt

21 § Om en ombyggnad ska genomföras i etapper och eigenskapskraven i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) medför krav på omfattande ändringar av andra delar av byggnaden än den direkt berörda delen, får byggnadsnämnden i kontrollplanen enligt 10 kap. plan- och bygglagen eller i ett särskilt beslut be-

stämman att en sådan ändring inte behöver utföras förrän vid en viss senare tidpunkt, om detta av tekniska, sociala eller ekonomiska skäl är lämpligare.

Uppfyllandet av egenskapskraven

22 § Det som sägs om uppfyllandet av kraven på tekniska egenskaper i 8 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) ska gälla för uppfyllandet av egenskapskraven i 7–10 och 13–20 §§.

Undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk

23 § I fråga om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska 8 kap. 7 § första stycket andra meningen plan- och bygglagen (2010:900) tillämpas på så sätt att det är möjligt att anpassa eller göra avsteg från kraven i 8 kap. 1 § 3 och 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen med hänsyn till plan- och bygglagens bestämmelser om varsamhet och förbud mot förvanskning och därutöver

1. vid ombyggnad endast om det är uppenbart oskäligt att uppfylla kraven, och
2. vid annan ändring av en byggnad eller vid flyttning av en byggnad i den utsträckning det är lämpligt med hänsyn till byggnadens förutsättningar.

Dispens

24 § Trots utformnings- och egenskapskraven i 8 kap. 1 och 4 §§ plan- och bygglagen (2010:900) och kraven på hissar i denna förordning får Boverket i det enskilda fallet ge dispens från bestämmelserna i 1, 4, 15, 17, 18 och 20 §§, om det finns särskilda skäl och dispensen

1. avser uppförande eller ändring av en byggnad i experimentsyfte, och
2. inte medför en oacceptabel risk för människors hälsa eller säkerhet.

Vissa byggnaders tillgänglighet och användbarhet

25 § Bestämmelser om vissa byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i förordningen (2011:339) om handikappanpassning av vissa byggnader.

El-, vatten- och värmemätare

26 § Särskilda bestämmelser om el-, vatten- och värmemätare finns i förordningen (1994:99) om vatten- och värmemätare.

4 kap. Krav på byggprodukter m.m.

CE-märkning

1 § En byggprodukt ska anses vara lämplig för användning i byggnadsverk om den uppfyller kraven i 8 kap. 19 § andra stycket 1 plan- och bygglagen (2010:900) och är CE-märkt enligt

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, lagen (1992:1534) om CE-märkning samt 2–4 §§, eller

2. de motsvarande bestämmelser som gäller för CE-märkning i något annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

2 § En byggprodukt får CE-märkas om det är bestyrkt att produkten

1. överensstämmer med en teknisk specifikation som utgörs av
 - a) en harmoniserad standard för byggprodukter som har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning och överförs till nationell standard, eller
 - b) ett europeiskt tekniskt godkännande som avses i 6 §, och
2. uppfyller de föreskrifter som kan finnas i andra författningar om krav för CE-märkning.

3 § Ett bestyrkande enligt 2 § ska ske på det sätt som anges i anslutning till den tekniska specifikationen.

4 § Om det i anslutning till den tekniska specifikationen anges att det vid bestyrkandet krävs medverkan av ett tredjepartsorgan, ska förordning (EG) 765/2008 och bestämmelserna i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll om organ som ska anmälas enligt 3 § i nämnda lag tillämpas på organet.

Europeiska tekniska godkännanden

5 § Europeiska tekniska godkännanden beslutas av de organ som regeringen utser.

6 § Ett europeiskt tekniskt godkännande får efter ansökan beslutas för en byggprodukt

1. som påtagligt skiljer sig från en sådan teknisk specifikation som avses i 2 § första stycket 1 a,

2. som inte omfattas av något standardiseringsuppdrag från Europeiska kommissionen, eller

3. om Europeiska kommissionen annars inte funnit hinder för meddelande av godkännande.

Godkännandet ska avse en bestämd tid. Det ska offentliggöras av godkännandeorganet och skickas till godkännandeorganen i de andra länderna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

7 § För att kunna utses som ett godkännandeorgan enligt 5 § ska Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll ha bedömt organets kompetens enligt de bestämmelser i lagen (1992:1119) om teknisk kontroll som gäller för organ som ska anmälas enligt 3 § i nämnda lag och i föreskrifter som ansluter till de bestämmelserna.

8 § De godkännandeorgan som har utsetts enligt 5 § ska vara medlemmar i Europeiska organisationen för tekniska godkännanden (EOTA).

De svenska medlemmarna i EOTA ska företrädas av det organ som regeringen bestämmer.

Typgodkännande och tillverkningskontroll

9 § Av ett beslut om typgodkännande enligt 8 kap. 22 § plan- och bygglagen (2010:900) ska det framgå i vilka avseenden och under vilka förutsättningar materialet, konstruktionen eller anordningen uppfyller kraven i 8 kap. 4 § samma lag och anslutande föreskrifter.

Typgodkännandet ska vara tidsbegränsat. Det får förenas med villkor om tillverkningskontroll.

10 § Av ett beslut om tillverkningskontroll utan samband med typgodkännande enligt 8 kap. 23 § plan- och bygglagen (2010:900) ska det framgå hur det ska kontrolleras att materialet, konstruktionen eller anordningen uppfyller kraven i 8 kap. 4 § samma lag och anslutande föreskrifter.

Beslutet ska avse en begränsad tidsperiod och får förenas med villkor.

Hissar

11 § En hiss eller säkerhetskomponent som avses i föreskrifter meddelade med stöd av 10 kap. 15 § 4 får släppas ut på marknaden bara om den uppfyller de krav som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 15 § 3.

En hiss eller säkerhetskomponent som inte uppfyller de krav som avses i första stycket får visas på mässor, utställningar och liknande, om

1. det tydligt anges att kraven inte är uppfyllda och att hissen eller säkerhetskomponenten inte får tillhandahållas förrän den uppfyller kraven, och
 2. de åtgärder vidtas som behövs till skydd mot olycksfall under visningen.
- En komponent som är avsedd att ingå i en hiss men som inte är en säkerhetskomponent får släppas ut på marknaden, om tillverkaren eller tillverkarens representant uppger att komponenten är avsedd att ingå i en sådan hiss som avses i första stycket.

Värmepannor

12 § En värmepanna som avses i föreskrifter meddelade med stöd av 10 kap. 16 § 2 eller en anordning till en värmepanna får släppas ut på marknaden bara om den uppfyller de krav som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 kap. 16 §.

En värmepanna eller anordning till en värmepanna som inte uppfyller de krav som avses i första stycket får visas på mässor, utställningar och liknande, om

1. det tydligt anges att kraven inte är uppfyllda och att pannan eller anordningen inte får tillhandahållas förrän den uppfyller kraven, och
2. de åtgärder vidtas som behövs till skydd mot olycksfall undervisningen.

5 kap. Funktions- och säkerhetsåtgärder

Funktionskontroll av ventilationssystem

1 § För att säkerställa ett tillfredsställande inomhusklimat enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900) ska en byggnads ägare se till att funktionen hos ventilationssystemet i byggnaden kontrolleras innan systemet tas i bruk för första gången (första besiktning) och därefter regelbundet vid återkommande tillfällen (återkommande besiktning).

En- och tvåbostadshus omfattas inte av kravet på återkommande besiktning.

2 § Vid den första besiktningen ska det kontrolleras att

1. funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet överensstämmer med gällande föreskrifter,
2. systemet inte innehåller föroreningar som kan spridas i byggnaden,
3. instruktioner och skötselanvisningar finns lätt tillgängliga för dem som ska sköta systemet, och
4. systemet i övrigt fungerar på det sätt som är avsett.

3 § Vid varje återkommande besiktning ska det

1. kontrolleras att funktionen och egenskaperna hos ventilationssystemet i huvudsak överensstämmer med de föreskrifter som gällde när systemet togs i bruk samt att kraven enligt 2 § 2–4 är uppfyllda, och
2. undersökas vilka åtgärder som kan vidtas för att förbättra energihushållningen i ventilationssystemet och som inte medför ett försämrat inomhusklimat.

4 § Vid varje besiktning ska den som utför besiktningen föra protokoll och i protokollet anteckna

1. resultatet av kontrollen,
2. resultatet av undersökningen enligt 3 § 2, om besiktningen är en återkommande besiktning, och
3. sådana uppgifter om luftflöden och om ventilationssystemets drifttider och installerade eleffekt som behövs för att kunna beräkna den mängd energi som används för ventilation av byggnaden.

5 § Den som har utfört besiktningen ska

1. lämna ett exemplar av protokollet till byggnadens ägare och skicka ett exemplar till byggnadsnämnden, och
2. utfärda ett intyg om att besiktningen har gjorts med uppgift om datum för besiktningen, resultatet av kontrollen och datum för nästa besiktning.

6 § Byggnadens ägare ska anslå besiktningsintyget på en väl synlig plats i byggnaden.

7 § Om byggnadens ägare har anledning att misstänka att ventilationssystemet inte uppfyller de krav som avses i 2 § 1 eller 3 § 1, ska ägaren snarast möjligt vidta de åtgärder som behövs för att kraven ska vara uppfyllda.

Kontroll av motordrivna anordningar i byggnadsverk

8 § Om Boverket med stöd av 10 kap. 19 § har meddelat föreskrifter om det, ska den som äger eller annars ansvarar för en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk se till att anordningen kontrolleras

1. innan anordningen tas i bruk första gången (första besiktning),
2. med intervaller på minst sex månader och högst sex år (återkommande besiktning), eller
3. innan anordningen för första gången tas i bruk efter att ha ändrats (revisionsbesiktning).

Vid besiktningen ska det kontrolleras om anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter.

9 § Om tillsynsmyndigheten med stöd av 8 kap. 7 § har beslutat om det, ska den som äger eller annars ansvarar för en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk se till att anordningen kontrolleras (särskild besiktning) i enlighet med det som anges i tillsynsmyndighetens beslut.

10 § En besiktning enligt 8 eller 9 § ska utföras av någon vars kompetens för uppgiften har styrkts genom ackreditering enligt lagen (1992:1119) om teknisk kontroll och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/ 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, eller av någon som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

11 § Den som har utfört besiktningen ska

1. utfärda ett protokoll om att besiktningen har gjorts och vad den omfattat,
2. i protokollet ange om anordningen har sådana brister som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1 eller 2 och vilka bristerna i så fall är, och
3. lämna ett exemplar av protokollet till den som äger eller annars ansvarar för anordningen.

Om anordningen har sådana brister som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1 ska den som har utfört besiktningen omedelbart underrätta den som äger eller annars ansvarar för anordningen om detta samt skicka ett exemplar av protokollet till byggnadsnämnden.

Användning av motordrivna anordningar i byggnadsverk

12 § En motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk får användas endast för det ändamål och med den belastning och hastighet som anordningen är avsedd för och endast om den uppfyller kraven på skydd för säkerhet och hälsa.

13 § Om en motordriven anordning ska kontrolleras enligt 8 eller 9 § och kontrollen inte har gjorts inom föreskriven tid, får anordningen inte användas förrän kontrollen är gjord.

14 § En motordriven anordning får inte användas om den som äger eller annars ansvarar för anordningen inte kan visa med ett protokoll enligt 11 § att anordningen uppfyller de krav på skydd för säkerhet och hälsa som avses i 10 kap. 20 § andra stycket 1.

15 § Om det vid användningen av en motordriven anordning i ett byggnadsverk inträffar ett olycksfall eller olyckstillbud, får anordningen inte användas innan nödvändiga skyddsåtgärder har vidtagits.

16 § Vid ett olycksfall eller tillbud som avses i 15 §, ska den som äger eller annars ansvarar för anordningen omedelbart rapportera olycksfallet eller tillbudet till tillsynsmyndigheten.

Skyddsåtgärder vid rivning

17 § Vid rivning av ett byggnadsverk ska den som låter utföra rivningen se till att

1. virkesförstörande insekter eller annan ohyra som finns i byggnadsverket avlägsnas och oskadliggörs, och
2. material som kan ge skador på människor, djur eller växter tas om hand på ett betryggande sätt.

6 kap. Lov och anmälan m.m.

Bygglov för andra anläggningar än byggnader

1 § I fråga om andra anläggningar än byggnader krävs det bygglov för att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra

1. nöjesparker, djurparker, idrottsplatser, skidbackar med liftar, kabinbanor, campingplatser, skjutbanor, småbåtshamnar, friluftsbad, motorbanor och golfbanor,
2. upplag och materialgårdar,
3. tunnlar och bergrum som inte är avsedda för väg, järnväg, tunnelbana eller gruvdrift,
4. fasta cisterner och andra fasta anläggningar för kemiska produkter som är hälso- och miljöfarliga och för varor som kan medföra brand eller andra olyckshändelser,
5. radio- eller telemaster eller torn,
6. vindkraftverk som
 - a) är högre än 20 meter över markytan,

- b) placeras på ett avstånd från gränsen som är mindre än kraftverkets höjd över marken,
- c) monteras fast på en byggnad, eller
- d) har en vindturbin med en diameter som är större än tre meter,
- 7. murar och plank,
- 8. parkeringsplatser utomhus,
- 9. begravningsplatser, och
- 10. transformatorstationer.

2 § Trots 1 § krävs det inte bygglov för att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra

- 1. en anläggning som avses i 1 § 4 eller 5, om det är fråga om en liten anläggning som är avsedd endast för en viss fastighets behov,
- 2. ett vindkraftverk som avses i 1 § 6, om verket omfattas av tillstånd enligt 9 eller 11 kap. miljöbalken, eller
- 3. en parkeringsplats som avses i 1 § 8, om det på fastigheten finns endast ett eller två enbostadshus eller ett tvåbostadshus och parkeringsplatsen är avsedd uteslutande för fastighetens behov eller om parkeringsplatsen anläggs med stöd av väglagen (1971:948) eller på mark som i detaljplan har avsatts till gata eller väg.

Bestämmelserna i 9 kap. 7 och 8 §§ plan- och bygglagen (2010:900) om att kommunen får besluta om undantag från krav på bygglov eller om mer långtgående krav gäller även för andra anläggningar än byggnader.

Bygglov för skyltar och ljusanordningar

3 § I områden som omfattas av en detaljplan krävs det bygglov för att sätta upp, flytta eller väsentligt ändra skyltar eller ljusanordningar.

Bestämmelserna i 9 kap. 7 och 8 §§ plan- och bygglagen (2010:900) om att kommunen får besluta om undantag från krav på bygglov eller om mer långtgående krav gäller även för skyltar eller ljusanordningar.

4 § Kommunen får i områdesbestämmelser bestämma att det krävs bygglov för att

- 1. sätta upp, flytta eller väsentligt ändra ljusanordningar inom ett område som ligger i närheten av en befintlig eller planerad anläggning för totalförsvaret, statlig flygplats, annan flygplats för allmänt bruk, kärnreaktor, annan kärnenergi-anläggning eller annan anläggning som kräver ett skydds- eller säkerhetsområde, eller
- 2. sätta upp, flytta eller väsentligt ändra skyltar eller ljusanordningar inom ett område som utgör en värdefull miljö.

Anmälan

5 § För åtgärder som inte kräver lov krävs det en anmälan vid

1. rivning av en byggnad eller del av en byggnad som inte är
 - a) en komplementbyggnad, eller
 - b) en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring,
2. en ändring av en byggnad, om ändringen innebär att konstruktionen av byggnadens bärande delar berörs eller byggnadens planlösning påverkas avsevärt,
3. en installation eller väsentlig ändring av en hiss, eldstad, rökkanal eller anordning för ventilation i byggnader,
4. en installation eller väsentlig ändring av en anläggning för vattenförsörjning eller avlopp i en byggnad eller inom en tomt,
5. en sådan ändring av en byggnad som väsentligt påverkar brandskyddet i byggnaden,
6. underhåll av ett sådant byggnadsverk med särskilt bevarandevärde som omfattas av skyddsbestämmelser som har beslutats med stöd av 4 kap. 16 § eller 42 § första stycket 5 c plan- och bygglagen (2010:900) eller motsvarande äldre föreskrifter, eller
7. nybyggnad eller väsentlig ändring av ett vindkraftverk.

Om det vid sådana byggnadsåtgärder som avses i första stycket 2–5 kan antas uppkomma rivningsmaterial som innehåller sådant farligt avfall som avses i plan- och bygglagen eller miljöbalken, ska detta framgå av anmälan.

6 § Kravet på anmälan enligt 5 § gäller inte

1. sådana åtgärder som rör en- eller tvåbostadshus och till dessa hörande komplementbyggnader som enligt 9 kap. 4–6 §§ plan- och bygglagen (2010:900) har undantagits från krav på bygglov och inte innebär en ändring av befintliga bärande delar,
2. ändring av en ekonomibyggnad för jordbruk, skogsbruk eller annan liknande näring inom områden som inte omfattas av en detaljplan,
3. sådana åtgärder som avses i 5 § 2–4 i fråga om byggnader eller tomter som tillhör staten eller ett landsting, och
4. åtgärder som rör sådana byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur.

Handläggningen av ärenden om lov, förhandsbesked och anmälan

7 § En anmälan för en åtgärd som avses i 5 § ska vara skriftlig och göras till byggnadsnämnden.

8 § En ansökan om lov eller en anmälan ska, utöver det som sägs i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900), innehålla uppgifter om

1. fastighetens beteckning,
2. byggherrens person- eller organisationsnummer, namn och adress,
3. den tidpunkt då byggnads-, rivnings- eller markarbetena är avsedda att påbörjas, och
4. den föreslagna kontrollansvariges person- eller organisationsnummer, namn och adress, om det behövs en kontrollansvarig.

9 § En ansökan om lov, förhandsbesked eller anmälan och sådana andra handlingar som avses i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900) ska vara utförda så att de är lämpliga för arkivering, om byggnadsnämnden begär det.

10 § Om en anmälan är ofullständig, får byggnadsnämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom en viss tid. Föreläggandet ska innehålla en upplysning om att anmälan kan komma att avvisas eller ärendet avgöras i befintligt skick om föreläggandet inte följs.

Om föreläggandet inte följs, får byggnadsnämnden avvisa anmälan eller avgöra ärendet i befintligt skick.

7 kap. Kontrollplan, funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

Kontrollplan

1 § Om en ombyggnad ska genomföras i etapper, ska de tidpunkter som avses i 3 kap. 21 § framgå av kontrollplanen enligt 10 kap. plan- och bygglagen (2010:900).

Funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

2 § När byggnadsnämnden prövar behovet av att en åtgärd eller ett byggnadsverk kontrolleras av någon som är sakkunnig enligt 10 kap. 8 § 2 plan och bygglagen (2010:900) ska nämnden ta särskild hänsyn till den risk för allvarliga personskador som uppkommer om åtgärden eller byggnadsverket inte uppfyller föreskrivna krav.

3 § Sådana funktionskontrollanter som avses i 8 kap. 25 § och sakkunniga enligt 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900) ska ha den kunskap, erfarenhet och lämplighet som behövs för uppgiften och kunna styrka detta med ett intyg om certifiering.

Certifieringen ska vara tidsbegränsad och avse ett visst slag av arbete.

4 § Byggnadsnämnden ska godta certifierade kontrollansvariga och funktionskontrollanter samt utlåtanden från sakkunniga vars kompetens har styrkts genom certifiering. Nämnden ska även godta kontrollansvariga, funktionskontrollanter och utlåtanden från sakkunniga som har styrkt sin kompetens på annat motsvarande sätt enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

5 § En kontrollansvarig krävs inte för

1. åtgärder som inte kräver lov eller anmälan,
2. andra små ändringar än sådana som avses i 10 kap. 10 § 1 plan- och bygglagen (2010:900),
3. åtgärder avseende uthus, garage och andra små byggnader,
4. att anordna, inrätta, uppföra, flytta eller väsentligt ändra en anläggning som avses i
 - a) 6 kap. 1 § 4, om anläggningen är liten och avsedd endast för en viss fastighets behov,
 - b) 6 kap. 1 § 6, om vindturbinens diameter är mindre än tre meter,
 - c) 6 kap. 1 § 7,
 - d) 6 kap. 1 § 8 eller 9, om anläggningen är liten, eller
 - e) 6 kap. 1 § 10,
5. en sådan ändring av en byggnad som avses i 9 kap. 2 § 3 c plan- och bygglagen, om åtgärden inte berör en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i 8 kap. 13 § plan- och bygglagen,
6. en åtgärd avseende en skylt eller ljusanordning,
7. en åtgärd som kräver rivningslov efter beslut i detaljplan eller områdesbestämmelser, eller
8. en åtgärd som kräver marklov enligt 9 kap. 11–13 §§ plan- och bygglagen, om åtgärden är liten.

Första stycket 2–8 gäller endast om byggnadsnämnden inte beslutar annat.

8 kap. Tillsyn, vägledning och uppföljning

1 § Statliga myndigheters och byggnadsnämndens ansvar för tillsyn över att plan- och bygglagen (2010:900) och EU-förordningar i frågor inom lagens tillämpningsområde samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats i anslutning till lagen eller en sådan EU-förordning följs, framgår av bestämmelserna i 11 kap. plan- och bygglagen och detta kapitel.

Byggnadsnämndens tillsyn

2 § Om inte annat anges i detta kapitel eller annan författning, ansvarar byggnadsnämnden för tillsynen över att

1. byggherren fullgör sina skyldigheter enligt plan- och bygglagen (2010:900) och enligt föreskrifter i anslutning till lagen, och
2. bestämmelserna i 8 kap. 1–18 och 24–26 §§ samt 9 och 10 kap. plan och bygglagen och i anslutande föreskrifter följs i övrigt.

Marknadskontroll av byggprodukter

3 § Boverket ska i egenskap av marknadskontrollmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93, utöva marknadskontroll över byggprodukter som omfattas av

1. rådets direktiv 89/106/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter², senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1882/2003³,
2. rådets direktiv 92/42/EEG av den 21 maj 1992 om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle⁴, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/28/EG⁵,
3. Europaparlamentets och rådets direktiv 95/16/EG av den 29 juni 1995 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om hissar⁶, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG⁷ och

² EGT L 40, 11.2.1989, s. 12 (Celex 31989L0106).

³ EUT L 284, 31.10.2003, s. 1 (Celex 32003R1882).

⁴ EGT L167, 22.6.1992, s. 17 (Celex 31992L0042).

⁵ EUT L 81, 20.3.2008, s. 48 (Celex 32008L0028).

⁶ EGT L 213, 7.9.1995, s. 1 (Celex 31995L0016).

⁷ EUT L 157, 9.6.2006, s. 24 (Celex 32006L0042).

4. Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/9/EG av den 20 mars 2000 om linbaneanläggningar för persontransport⁸.

4 § Boverket ska enligt förordning (EG) nr 765/2008 i fråga om det marknadskontrollansvar som följer av 3 §

1. informera allmänheten om sin verksamhet enligt artikel 17.2,
2. inrätta lämpliga förfaranden enligt artikel 18.2,
3. utarbeta program för sin marknadskontroll, skicka underrättelser om detta och göra det tillgängligt för allmänheten enligt artikel 18.5,
4. utföra de uppgifter som följer av artiklarna 20–22 och 23.2, och
5. samarbeta med andra enligt artikel 24.4.

5 § Boverket får, med stöd av det marknadskontrollansvar som följer av 3 §, förstöra eller på annat sätt göra produkter obrukbara enligt artikel 29.4 i förordning (EG) nr 765/2008.

Tillsyn över motordrivna anordningar i byggnadsverk

6 § Om det behövs för att säkerställa att en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk uppfyller de krav som gäller för anordningen enligt 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter, ska byggnadsnämnden förelägga den som äger eller annars ansvarar för anordningen att se till att anordningen kontrolleras. Myndigheten ska i beslutet om föreläggande ange vad som ska undersökas.

7 § I den mån en motordriven anordning som är installerad i ett byggnadsverk omfattas av tillsyn enligt arbetsmiljölagen (1977:1160) ansvarar Arbetsmiljöverket även för tillsynen över att bestämmelserna om kontroll av motordrivna anordningar i 5 kap. och anslutande föreskrifter om kontroll av motordrivna anordningar följs.

Samordning och utvärdering m.m.

8 § En tillsynsmyndighet ska regelbundet följa upp och utvärdera tillsynsarbetet.

9 § En tillsynsmyndighet ska på begäran lämna den information som en tillsynsvägledande myndighet behöver för sin tillsynsvägledning.

⁸ EGT L 106, 3.5.2000, s. 21 (Celex 32000L0009).

10 § Om en tillsynsmyndighet uppmärksammar en omständighet som kan föranleda tillsynsåtgärder med stöd av plan- och bygglagen (2010:900) och anslutande föreskrifter men som omfattas av en annan myndighets ansvarsområde, ska tillsynsmyndigheten anmäla denna omständighet till den ansvariga myndigheten.

11 § Om ett tillsynsobjekt omfattas av krav på tillsyn enligt lagar och förordningar som har ett nära samband med varandra ska de ansvariga tillsynsmyndigheterna samordna tillsynen.

12 § Skyldigheterna i 8–11 §§ gäller inte regeringen och Boverket.

Tillsynsvägledning

13 § Boverket och länsstyrelsen ska ge tillsynsvägledning när det gäller tillsynen enligt plan- och bygglagen (2010:900) och denna förordning på det sätt som närmare framgår av 14 och 15 §§.

Myndigheterna ska aktivt verka för samordning och samverkan i tillsynsvägledningen.

14 § Länsstyrelsen ska

1. ge tillsynsvägledning i länet genom att ge byggnadsnämnden råd och stöd i nämndens tillsynsarbete,
2. följa upp och utvärdera byggnadsnämndens tillsynsarbete, och
3. lämna uppgifter till Boverket om länsstyrelsens tillsynsvägledning och utvecklingen av byggnadsnämndens tillsynsarbete, om Boverket begär det.

15 § Boverket ska ge tillsynsvägledning till

1. länsstyrelsen i plan- och byggfrågor, och
2. byggnadsnämnden genom råd och stöd i dess tillsynsarbete.

16 § Både Boverket och länsstyrelsen ska ha en plan för sin tillsynsvägledning. Planerna ska omfatta en period av tre år och vid behov revideras.

17 § Boverket ska regelbundet sammanställa erfarenheterna från

1. kommunens tillsynsarbete, och
 2. länsstyrelsens och verkets tillsynsarbete och tillsynsvägledning.
- Sammanställningen ska lämnas till regeringen.

Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagen och anslutande föreskrifter

18 § Länsstyrelsen ska

1. följa upp byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och vid behov ge byggnadsnämnden råd och stöd, och
2. på Boverkets begäran lämna
 - a) uppgifter om byggnadsnämndens tillämpning av plan- och bygglagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen, och
 - b) sådana redovisningar av detaljplaner och områdesbestämmelser samt av planeringsunderlag för regionplaner, översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser som behövs för att Boverket ska få kännedom om aktuella utvecklingstendenser inom verkets ansvarsområde.

19 § Boverket ska ge råd och stöd om, följa upp och analysera samt regelbundet sammanställa erfarenheterna från tillämpningen av plan- och bygglagen (2010:900) och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Sammanställningen ska lämnas till regeringen.

9 kap. Byggsanktionsavgifter

Allmänna bestämmelser

1 § En byggsanktionsavgift enligt 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900) ska tas ut för de överträdelser och med det belopp som följer av detta kapitel. Avgiften fastställs med tillämpning av det prisbasbelopp som gäller för det år som beslutet om avgiften fattas.

2 § Om en byggsanktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter inte vidtar rättelse ska en ny avgift för överträdelserna tas ut med dubbla det belopp som följer av detta kapitel. Den sammanlagda avgiften för överträdelserna får uppgå till högst 50 prisbasbelopp.

En ny avgift får beslutas endast om den avgiftsskyldige har fått skälig tid att vidta rättelse.

3 § Om en byggsanktionsavgift har beslutats för en överträdelse och den avgiftsskyldige därefter på nytt gör sig skyldig till en överträdelse av samma slag, ska en avgift för den nya överträdelserna tas ut med dubbla det belopp som följer av detta kapitel, dock högst 50 prisbasbelopp.

Första stycket gäller endast överträdelser som begås inom två år från det tidigare beslutet om byggsanktionsavgift.

4 § Tillsynsmyndigheten ansvarar för indrivning av byggsanktionsavgifter.

Bestämmelser om begäran om indrivning m.m. finns i 4–9 §§ indrivningsförrordningen (1993:1229). Att den betalningsskyldige ska uppmanas att betala fordringen innan ansökan om indrivning görs framgår av 3 § nämnda förordning.

Indrivning behöver inte begäras för en fordran som understiger 100 kronor, om indrivning inte krävs från allmän synpunkt.

Användning av motordrivna anordningar i byggnadsverk

5 § Byggsanktionsavgiften för användning av en motordriven anordning i ett byggnadsverk i strid mot 5 kap. 12, 13, 14 eller 15 § är 2 prisbasbelopp.

Bygglov för nybyggnad eller tillbyggnad

6 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en nybyggnad trots att det krävs lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 1 eller 8 § första stycket 2 a eller 3 plan- och bygglagen (2010:900) är

1. för ett en- eller tvåbostadshus, 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av byggnadens sanktionsarea,
2. för en komplementbyggnad som är större än 15 kvadratmeter, 0,35 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av byggnadens sanktionsarea,
3. för en byggnad som är högst 15 kvadratmeter, 0,25 prisbasbelopp och
4. för en annan byggnad än de som avses i 1–3, 3,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av byggnadens sanktionsarea.

7 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en tillbyggnad trots att det krävs lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 2 eller 8 § första stycket 3 plan- och bygglagen (2010:900) är

1. för ett en- eller tvåbostadshus, 0,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av tillbyggnadens sanktionsarea,
2. för en komplementbyggnad som är större än 15 kvadratmeter, 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av tillbyggnadens sanktionsarea,
3. för en byggnad som är högst 15 kvadratmeter, 0,25 prisbasbelopp, och
4. för en annan byggnad än de som avses i 1–3, 2,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av tillbyggnadens sanktionsarea.

Bygglov för annan ändring av en byggnad än tillbyggnad

8 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en sådan ändring som innebär ändrad användning trots att det krävs lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 a plan- och bygglagen (2010:900) är

1. för ett en- eller tvåbostadshus, 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den bruttoarea som ändringen avser,
2. för en komplementbyggnad som är större än 15 kvadratmeter, 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den bruttoarea som ändringen avser,
3. för en byggnad som är högst 15 kvadratmeter, 0,125 prisbasbelopp, och
4. för en annan byggnad än de som avses i 1–3, 0,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den bruttoarea som ändringen avser.

9 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en sådan ändring av en byggnad som kräver lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 b plan- och bygglagen (2010:900) är

1. för en sådan ändring som innebär att det i byggnaden inreds någon ytterligare bostad, 0,25 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den bruttoarea som ändringen avser, och
2. för en sådan ändring som innebär att det i byggnaden inreds någon ytterligare lokal för handel, hantverk eller industri, 0,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den bruttoarea som ändringen avser.

10 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en sådan ändring av en byggnads yttre utseende som kräver lov enligt 9 kap. 2 § första stycket 3 c eller 8 § första stycket 2 a eller c plan- och bygglagen (2010:900) är 0,5 prisbasbelopp.

Bygglov i vissa fall enligt krav i detaljplan eller områdesbestämmelser

11 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov trots att det krävs lov enligt detaljplan eller områdesbestämmelser är

1. 2 prisbasbelopp i fall som avses i 9 kap. 8 § första stycket 2 b plan- och bygglagen,
2. 1 prisbasbelopp i fall som avses i 9 kap. 8 § första stycket 4 plan- och bygglagen, och
3. 3 prisbasbelopp i fall som avses i 9 kap. 8 § första stycket 5 plan- och bygglagen.

Bygglov för andra anläggningar än byggnader

12 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en annan anläggning än en byggnad trots att det krävs lov enligt 6 kap. 1 § är

1. 5 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 1 § 1 eller 4,
2. 2,5 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 1 § 2, 3, 5 eller 6,
3. 0,5 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 1 § 7,
4. 1,25 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 1 § 8 eller 9, och
5. 1,5 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 1 § 10.

Bygglov för skyltar och ljusanordningar

13 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en skylt trots att det krävs lov enligt 6 kap. 3 eller 4 § är

1. 0,125 prisbasbelopp för en skylt med en yta på maximalt 5 kvadratmeter,
2. 0,5 prisbasbelopp för en skylt med en yta på över 5 och maximalt 20 kvadratmeter, och
3. 0,75 prisbasbelopp för en skylt med en yta på över 20 kvadratmeter.

Byggsanktionsavgiften för att inte söka bygglov för en ljusanordning trots att det krävs lov enligt 6 kap. 3 eller 4 § är 0,25 prisbasbelopp.

Rivningslov

14 § Byggsanktionsavgiften för att utan rivningslov riva ett en- eller tvåbo-stadshus trots att lov krävs enligt 9 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900) är 0,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens sanktionsarea.

För en sådan byggnad som avses i första stycket och som enligt 9 kap. 34 § 2 plan- och bygglagen bör bevaras är byggsanktionsavgiften i stället 4 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens bruttoarea.

15 § Byggsanktionsavgiften för att utan rivningslov riva en komplementbyggnad som är större än 15 kvadratmeter trots att lov krävs enligt 9 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900) är 0,125 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens sanktionsarea.

För en sådan byggnad som avses i första stycket och som enligt 9 kap. 34 § 2 plan- och bygglagen bör bevaras är byggsanktionsavgiften i stället 2 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens bruttoarea.

16 § Byggsanktionsavgiften för att utan rivningslov riva en komplementbyggnad som är högst 15 kvadratmeter trots att lov krävs enligt 9 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900) är 0,125 prisbasbelopp.

För en sådan byggnad som avses i första stycket och som enligt 9 kap. 34 § 2 plan- och bygglagen bör bevaras är byggsanktionsavgiften i stället 2 prisbasbelopp.

17 § Byggsanktionsavgiften för att utan rivningslov riva en annan byggnad än de som avses i 14–16 §§ trots att lov krävs enligt 9 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900) är 2,5 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens sanktionsarea.

För en sådan byggnad som avses i första stycket och som enligt 9 kap. 34 § 2 plan- och bygglagen bör bevaras är byggsanktionsavgiften i stället 12 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av den rivna byggnadens eller byggnadsdelens bruttoarea.

Marklov

18 § Byggsanktionsavgiften för att inte söka marklov för markåtgärd trots att lov krävs enligt 9 kap. 11, 12 eller 13 § plan- och bygglagen (2010:900) är

1. 0,5 prisbasbelopp för schaktning eller fyllning inom en tomt,
2. 1,25 prisbasbelopp för schaktning eller fyllning inom en allmän plats,
3. 0,5 prisbasbelopp för schaktning eller fyllning i ett område utanför detaljplan,
4. 0,25 prisbasbelopp per träd för trädfällning, och
5. 0,0025 prisbasbelopp per kvadratmeter för skogsplantering.

Anmälan

19 § Byggsanktionsavgiften för att inte anmäla en anmälningspliktig åtgärd är

1. 0,25 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 5 § första stycket 1–5 och andra stycket, och
2. 0,5 prisbasbelopp i fall som avses i 6 kap. 5 § första stycket 6 och 7.

Startbesked och slutbesked

20 § Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 3 § plan- och bygglagen (2010:900) påbörja en åtgärd innan byggnadsnämnden har gett ett startbesked är

1. 0,5 prisbasbelopp för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea om högst 150 kvadratmeter,
2. 1 prisbasbelopp för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea över 150 och högst 300 kvadratmeter, och
3. 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av sanktionsarean, för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea över 300 kvadratmeter.

21 § Byggsanktionsavgiften för att trots förbudet i 10 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) ta ett byggnadsverk i bruk innan byggnadsnämnden har gett ett slutbesked eller interimistiskt slutbesked är

1. 0,5 prisbasbelopp för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea om högst 150 kvadratmeter,
2. 1 prisbasbelopp för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea över 150 och högst 300 kvadratmeter, och
3. 1 prisbasbelopp med ett tillägg av 0,025 prisbasbelopp per kvadratmeter av sanktionsarean för åtgärd avseende en byggnad med en bruttoarea över 300 kvadratmeter.

10 kap. Bemyndiganden

Byggnadsverks utformning

1 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om

1. utformning av byggnader i 2 kap. 6, 8 och 9 §§ plan- och bygglagen (2010:900),
2. utformningskrav avseende lämplighet i 3 kap. 1 §,
3. utformningskrav avseende tillgänglighet och användbarhet i 8 kap. 1 § 3 plan- och bygglagen samt 3 kap. 4 och 5 §§, och
4. uppfyllandet av utformningskraven i 8 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 6 §.

2 § Boverket får meddela föreskrifter om vilka hinder mot tillgänglighet och användbarhet som enligt 8 kap. 2 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska anses enkla att avhjälpa samt de övriga föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om enkelt avhjälpna hinder och om undantag från sådana krav.

Byggnadsverks tekniska egenskaper

3 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om

1. egenskapskrav avseende bärförmåga, stadga och beständighet i 3 kap. 7 §,
2. egenskapskrav avseende säkerhet i händelse av brand i 3 kap. 8 §,
3. egenskapskrav avseende skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö i 3 kap. 9 §,
4. egenskapskrav avseende säkerhet vid användning i 3 kap. 10 §,
5. särskilda säkerhetskrav avseende redan uppförda byggnader i 3 kap. 11 och 12 §§,
6. egenskapskrav avseende skydd mot buller i 3 kap. 13 §,
7. egenskapskrav avseende energihushållning och värmeisolering i 3 kap. 14 och 15 §§,
8. egenskapskrav avseende lämplighet för det avsedda ändamålet i 3 kap. 17 §§,
9. egenskapskrav avseende tillgänglighet och användbarhet i 8 kap. 4 § första stycket 8 plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 18 och 19 §§,
10. egenskapskrav avseende hushållning med vatten i 3 kap. 20 §,
11. egenskapskrav avseende hushållning med avfall i 8 kap. 4 § första stycket 9 plan- och bygglagen, och
12. genomförande av egenskapskraven vid senare tidpunkt i 3 kap. 21 §.

4 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om uppfyllandet av egenskapskraven i 8 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 22 §.

5 § Boverkets rätt att meddela föreskrifter enligt 3 och 4 §§ gäller inte i fall som sägs i 6 och 7 §§ eller om någon annan myndighet har rätt att meddela sådana föreskrifter enligt annan författning.

Före det att Boverket meddelar föreskrifter med stöd av 3 eller 4 § ska verket höra andra berörda myndigheter i den omfattning som behövs.

6 § Trafikverket får efter att ha hört Boverket meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av 3 kap. 7–10 och 13 §§ i fråga om vägar och gator, utom för vägtunnlar, samt anordningar som hör till vägarna eller gatorna.

7 § Transportstyrelsen får efter att ha hört Boverket meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av 3 kap. 7–10 och 13 §§ i fråga om vägtunnlar samt anordningar som hör till vägtunnlarna.

Undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk

8 § Boverket får, utom i fall som sägs i 6 och 7 §§, efter att ha hört andra berörda myndigheter meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om undantag från utformnings- och egenskapskraven på byggnadsverk i 8 kap. 6–8 §§ plan- och bygglagen (2010:900) och 3 kap. 23 § om inte någon annan myndighet enligt annan författning har rätt att meddela sådana föreskrifter.

Tomter, allmänna platser och andra områden

9 § Boverket får i fråga om tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av 8 kap. 9 § första stycket 2, 3, 5 och 6 samt 12 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900).

10 § Boverket får meddela föreskrifter om vilka hinder mot tillgänglighet och användbarhet som enligt 8 kap. 12 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900) ska anses enkla att avhjälpa samt de övriga föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om enkelt avhjälpta hinder och om undantag från sådana krav.

Underhåll

11 § Boverket får meddela föreskrifter om sådana krav på underhåll som avses i 8 kap. 14 § tredje stycket plan- och bygglagen (2010:900).

Byggprodukter

12 § Boverket får meddela föreskrifter om

1. villkor för CE-märkning av olika produktslag,
2. vilka uppgifter EG-intyg om överensstämmelse och EG-försäkran om överensstämmelse ska innehålla, och
3. vilken klass eller nivå som får användas för en byggprodukt om en sådan indelning har gjorts i anslutning till den tekniska specifikationen och någon annan myndighet inte enligt denna förordning eller annan författning har rätt att meddela sådana föreskrifter om de byggnadsverk där byggprodukten ska ingå.

13 § Boverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av 4 kap. 5–8 §§.

14 § Boverket får meddela ytterligare föreskrifter om typgodkännande och tillverkningskontroll.

Hissar, värmepannor och linbaneanläggningar

15 § Boverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. vilka hissar som omfattas av 3 kap. 11 § 4 och vilka åtgärder som ska vidtas,
2. vilka förändringar av en hiss som kan föranleda åtgärder enligt 3 kap. 11 § 5,
3. sådana krav på hälsa och säkerhet samt tillgänglighet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga som ska uppfyllas av permanent installerade hissar som betjänar byggnadsverk och av säkerhetskomponenter som används i sådana hissar, och
4. vilka hissar och säkerhetskomponenter som omfattas av föreskrifterna enligt 3.

16 § Boverket får meddela föreskrifter om

1. sådana krav på nyttoverkningsgrad som ska uppfyllas av nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformiga bränslen,
2. vilka värmepannor som omfattas av föreskrifterna enligt 1,
3. bestyrkande av överensstämmelse med gällande krav på hissar med tillhörande säkerhetskomponenter och på värmepannor eller anordningar till värmepannor, och
4. märkning av hissar med tillhörande säkerhetskomponenter och av värmepannor eller anordningar till värmepannor.

17 § Boverket får meddela ytterligare föreskrifter om

1. innebörden av de krav på lämplighet samt tillgänglighet och användbarhet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 7 och 8 plan- och bygglagen (2010:900) för linbaneanläggningar som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/9/EG om linbaneanläggningar för persontransport,
2. innebörden av de krav på säkerhet som anges i 8 kap. 4 § första stycket 4 plan- och bygglagen för linbaneanläggningar som uppförts före den 3 maj 2004 och som omfattas av 8 kap. 24 § samma lag, och
3. delsystem och säkerhetskomponenter som behövs till följd av nämnda direktiv, varvid det som sägs om hissar och säkerhetskomponenter i 4 kap. 11 § samt 15 och 16 §§ ska gälla linbaneanläggningars delsystem och säkerhetskomponenter.

Funktionskontroll av ventilationssystem

18 § Boverket får meddela föreskrifter om

1. att vissa typer av ventilationssystem och system i vissa slag av byggnader ska vara helt eller delvis undantagna från bestämmelserna om funktionskontroll, och
2. intervaller för återkommande besiktning av ventilationssystem.

Kontroll av motordrivna anordningar i byggnadsverk

19 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs om

1. besiktning eller annan teknisk kontroll enligt 5 kap. 8 §,
2. kompetenskrav för att utföra besiktning eller annan teknisk kontroll enligt 5 kap. 8 §, och
3. tillämpningen av 5 kap. 11 §.

Boverket får meddela ytterligare föreskrifter om vilka hissar och säkerhetskomponenter som avses i 1 kap. 5 § 1.

20 § När Boverket bedömer om det behövs föreskrifter enligt 19 § och när verket meddelar sådana föreskrifter ska det utgå från kraven på skydd för säkerhet och hälsa. Vid utformningen av föreskrifterna ska Boverket också beakta anordningarnas konstruktion och utförande samt den tillsyn och kontroll av anordningarna som ändå bedrivs.

I föreskrifterna ska det närmare anges

1. vilka slag av brister som har omedelbar betydelse med hänsyn till kraven på skydd för säkerhet och hälsa,
2. vilka brister som i övrigt kan ha betydelse med hänsyn till kraven på skydd för säkerhet och hälsa.

Före det att Boverket meddelar föreskrifterna ska verket höra Arbetsmiljöverket och Elsäkerhetsverket i den omfattning som behövs.

Handläggningen av ärenden om lov, förhandsbesked eller anmälan

21 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om handläggning av ärenden om lov, förhandsbesked och anmälan i 9 kap. 21 § plan- och bygglagen (2010:900) och 6 kap. 7–10 §§.

Kontrollplan

22 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs om utformningen av en kontrollplan enligt 10 kap. 6–8 §§ plan- och bygglagen (2010:900).

Funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga

23 § Boverket får meddela de föreskrifter om funktionskontrollanter, kontrollansvariga och sakkunniga som behövs för tillämpningen av 7 kap. 2–4 §§.

Kontrollen av genomförandet av bygg-, rivnings- och markarbeten

24 § Boverket får meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av bestämmelserna om

1. utförande av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900), och
2. skyddsåtgärder vid rivning i 5 kap. 17 §.

Tillsyn

25 § Boverket får inom sitt vägledningsområde meddela föreskrifter om vilken information en tillsynsmyndighet enligt 8 kap. 9 § ska lämna samt hur och när informationen ska lämnas.

-
1. Denna förordning träder i kraft den 2 maj 2011.
 2. Genom förordningen upphävs
 - a) plan- och byggförordningen (1987:383),
 - b) förordningen (1991:1273) om funktionskontroll av ventilationssystem,
 - c) förordningen (1994:1215) om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk, m.m.,
 - d) förordningen (1999:371) om kontroll av hissar och vissa andra motordrivna anordningar i byggnadsverk.
 3. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för mål och ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.
 4. Det särskilda säkerhetskravet på en korgdörr eller ett annat lämpligt skydd i 3 kap. 11 § 4 a behöver inte uppfyllas före den 31 december 2012, om hissen är försedd med en skylt som varnar för risken att klämmas av föremål som fastnar i schaktväggen.

Utdrag ur miljöbalken (1998:808)

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:393

1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

1 § Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

2 § *Har upphävts genom lag (2006:1014).*

3 § I fråga om verksamhet som kan orsaka skada eller olägenhet för människors hälsa, miljön eller andra intressen som skyddas enligt miljöbalken tillämpas utöver balken även bestämmelser i annan lag.

Såvitt gäller skydd mot ohälsa och olycksfall i arbete samt i sådana hänseenden i övrigt som huvudsakligen avser arbetsmiljön tillämpas bestämmelserna i arbetsmiljölagen (1977:1160).

4 § I fråga om viss miljöfarlig verksamhet och viss vattenverksamhet gäller särskilda bestämmelser enligt lagen (2010:897) om gränsöverskridande samarbete mellan Sverige och Finland, lagen (1974:268) med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige och lagen (1929:404) om giltighet här i riket av svensk-norska vattenrättskonventionen av den 11 maj 1929. *Lag (2010:898).*

5 § Regeringen får, i den utsträckning det på grund av rådande särskilda förhållanden är nödvändigt för att stärka försvarsberedskapen, meddela föreskrifter för totalförsvaret som avviker från denna balk, dock inte inom sådant ämnesområde för vilket föreskrifter måste meddelas i lag.

6 § I lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen finns föreskrifter om verkan av unionens fördrag och andra instrument samt unionens beslut. *Lag (2011:322).*

7 § I fråga om renhållning inom vissa vägområden och angränsande områden gäller 26 § väglagen (1971:948).

I fråga om framförande av luftfartyg i överljudsfart och luftfartygs miljövårdighet gäller 1 kap. 7 § och 3 kap. 1 § luftfartslagen (2010:500).

I fråga om framdragande och begagnande av rörledning gäller i vissa fall 23 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar. I fråga om byggande av naturgasledning gäller 2 kap. 4 § naturgaslagen (2005:403). *Lag (2010:504).*

2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.

Tillämpning och bevisbörda

1 § När frågor provas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor provas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön.

I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte är av försumbar betydelse i det enskilda fallet.

Hänsynsregler

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att

verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

4 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism. *Lag (2006:1014).*

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

Val av plats

6 § För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6 §, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas. *Lag (2010:902).*

Rimlighetsavvägning

7 § Kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en totalförsvarsverksamhet eller

en åtgärd som behövs för totalförsvaret, ska vid avvägningen hänsyn tas även till detta förhållande.

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1. Om det finns ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen, ska det vara vägledande för bedömningen av behovet.

Vid prövning av tillåtlighet, tillstånd, godkännande eller dispens för en verksamhet eller åtgärd som ger en ökad förorening eller störning och kan antas på ett inte obetydligt sätt bidra till att en miljökvalitetsnorm som avses i 5 kap. 2 § första stycket 1 inte följs, får verksamheten eller åtgärden vid avvägningen enligt första och andra styckena tillåtas om den

1. är förenlig med ett åtgärdsprogram som har fastställts för att följa normen,
2. förenas med villkor om att vidta eller bekosta kompenserande åtgärder som ökar möjligheterna att följa normen i en utsträckning som inte är obetydlig, eller
3. trots att den försvårar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormen på kort sikt eller i ett litet geografiskt område, kan antas ge väsentligt ökade förutsättningar att följa normen på längre sikt eller i ett större geografiskt område. *Lag (2010:882).*

Ansvar för skadad miljö

8 § Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.

Slutavvägning

9 § Kan en verksamhet eller åtgärd befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller miljön, även om sådana skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått vidtas som kan krävas enligt denna balk, får verksamheten bedrivas eller åtgärden vidtas endast om regeringen finner att det finns särskilda skäl.

En verksamhet eller åtgärd får inte bedrivas eller vidtas om den medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller miljön försämras avsevärt.

Vad som sägs i första och andra stycket gäller inte, om regeringen har tillåtit verksamheten enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 §. *Lag (2002:175).*

10 § Om en verksamhet eller åtgärd är av synnerlig betydelse från allmän synpunkt kan regeringen tillåta denna, även om förutsättningarna är sådana som anges i 9 § andra stycket. Detta gäller dock inte om verksamheten eller åtgärden kan befaras försämra det allmänna hälsotillståndet.

Beslut enligt första stycket får förenas med villkor för att tillgodose allmänna intressen.

3 kap. Grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden

1 § Mark- och vattenområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

2 § Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

3 § Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

4 § Jord- och skogsbruk är av nationell betydelse.

Brukingsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra ett rationellt skogsbruk.

5 § Mark- och vattenområden som har betydelse för rennäringen eller yrkesfisket eller för vattenbruk skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringarnas bedrivande.

Områden som är av riksintresse för rennäringen eller yrkesfisket skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

6 § Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt

skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

7 § Mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa.

Områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

8 § Mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av sådana anläggningar.

Områden som är av riksintresse för anläggningar som avses i första stycket skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

9 § Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt motverka totalförsvarets intressen.

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

10 § Om ett område enligt 5–8 §§ är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde.

Beslut med stöd av första stycket får inte strida mot bestämmelserna i 4 kap.

4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet

1 § De områden som anges i 2–8 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvården som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om

1. det inte möter något hinder enligt 2–8 §§ och
2. det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i första stycket 2 och i 2–6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna inte heller hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 3 kap. 7 § andra stycket. *Lag (2001:437).*

2 § Inom följande områden skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön:

Kustområdet och skärgården i Bohuslän från riksgränsen mot Norge till Lysekil,

Kustområdet i Halland,

Kullaberg och Hallandsåsen med angränsande kustområden,

Kustområdet i Skåne från Örnahusen söder om Skillinge till Åhus,

Kustområdena och skärgårdarna i Småland och Östergötland från Oskarshamn till Arkösund,

Kustområdena och skärgårdarna i Södermanland och Uppland från Oxelösund till Herräng och Singö,

Kustområdet och skärgården i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde,

Kustområdet och skärgården i Norrbotten från Bondöfjärden till riksgränsen mot Finland,

Öland,

Gotland,

Sjö- och åslandskapet vid Romeleåsen i Skåne,

Åsnen med öar och strandområden och områdena söder därom utmed Mörrumsån och vid sjön Mien till Pukaviksbukten och Listerlandet,

Vänern med öar och strandområden,

Vättern med öar och strandområden,

Tiveden med områdena vid sjön Unden och sjön Viken samt området utmed Göta kanal mellan Karlsborg och Sjötorp,

Området Dalsland-Nordmarken från Mellerud och sjön Ånimmen vid Vänern till sjösystemet från Dals-Ed i söder till Årjäng och Östervallskog i norr,

Fryksdalen från Kil till Torsby samt området utmed övre delen av Klarälven inom Torsby kommun,

Mälaren med öar och strandområden,

Området Malingsbo-Kloten mellan Storå, Kopparberg, Smedjebacken och Skinnskatteberg,

Området utmed Dalälven från Avesta till Skutskär,

Siljan och Orsasjön med öar och strandområden samt området utmed Oreälven, sjön Skattungen och Oresjön med området söder därom över Gulleråsen och Boda till Rättvik,

Området utmed Ljusnan från Färila till Bergvik, Vindelådalen,

Fjällvärlden från Transtrandsfjällen i söder till Treriksröset med undantag för de fjällområden som anges i 5 §.

3 § Inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 och 4 a § 1–11 inte komma till stånd.

På Öland får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 och 4 a § 1–6 och 8–11 inte komma till stånd. *Lag (2009:652).*

4 § Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 samt 4 a § 1–6, 9 och 10 komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§. *Lag (2005:571).*

5 § Inom fjällområdena Långfjället-Rogen, Sylarna-Helags, Skäcker-fjällen, Burvattnet, Hotagsfjällen, Frostviken-Borgafjällen, Marsfjällen-Vardofjällen, Artfjället, Tärna-Vindelfjällen, Sarek-Mavas, Kebnekaise-Sjaunja, Rostu och Pessinki får bebyggelse och anläggningar komma till stånd endast om det behövs för rennäringen, den bofasta befolkningen, den vetenskapliga forskningen eller det rörliga friluftslivet. Andra åtgärder inom områdena får vidtas endast om det kan ske utan att områdenas karaktär påverkas.

6 § Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i nationalälvarna Torneälven, Kalixälven, Piteälven och

Vindelälven med tillhörande vattenområden, källflöden och biflöden samt i följande vattenområden med tillhörande käll- och biflöden:

I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet
I Ljusnan	Voxnan uppströms Vallhaga
I Ljungan	Ljungan uppströms Storsjön samt Gimån uppströms Holmsjön
I Indalsälven	Åreälven, Ammerån, Storån-Dammån samt Hårkan
I Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmån uppströms Vojmsjön
Vapstälven	
Moälven	
Lögdeälven	
Öreälven	
I Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken
Sävarån	
I Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes samt Malån
Byskeälven	
Åbyälven	
I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktjajaure samt Pärlälven
Råneälven	
Emån	
Bräkneån	
Mörrumsån	
Fylleån	
I Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven	sträckan mellan Höljes och Edebäck
I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt Dalälven nedströms Näs bruk
I Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna
I Ljungan	sträckan mellan Havern och Holmsjön samt sträckan nedströms Viforsen
I Indalsälven	Långan nedströms Landösjön
I Ångermanälven	Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön
I Umeälven	Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta

Första och andra stycket gäller inte vattenverksamhet som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan.

7 § Området Ulriksdal–Haga–Brunnsviken–Djurgården är en nationalstadspark.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Trots bestämmelsen i andra stycket får en åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada i en nationalstadspark vidtas, om

1. åtgärden höjer parkens natur- och kulturvärden eller tillgodoser ett annat angeläget allmänt intresse, och

2. parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada. *Lag (2009:293).*

8 § En användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats. *Lag (2001:437).*

Förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:367

Myndigheternas ansvar

1 § De statliga myndigheter som anges i denna förordning har var och en inom sitt verksamhetsområde uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden. Myndigheterna ska i samverkan med länsstyrelserna följa utvecklingen av frågor om hushållningen med mark- och vattenområden. Tyngdpunkten i denna verksamhet ska läggas på frågor som har stor betydelse i ett nationellt perspektiv och frågor vars utveckling Sverige enligt internationella åtaganden ska följa.

Boverket har uppsikten över hushållningen med de mark- och vattenområden som omfattas av bestämmelserna i 4 kap. miljöbalken. Bestämmelser om att Boverket ska verka för samordning av de statliga myndigheternas arbete med underlag för tillämpningen av 3 och 4 kap. och 6 kap. 19–21 §§ miljöbalken finns i förordningen (2007:1065) med instruktion för Boverket. Boverket har dessutom allmän uppsikt över hushållningen med mark- och vattenområden.

Länsstyrelsen har uppsikt inom länet över hushållningen med mark- och vattenområden. *Förordning (2008:232).*

Underlag om riksintressen m.m.

2 § Myndigheterna ska, enligt den fördelning som anges i denna paragraf, efter samråd med Boverket samt de länsstyrelser och andra myndigheter som anges i andra stycket och som är berörda lämna uppgifter i skriftlig form till länsstyrelserna om områden som myndigheterna bedömer vara av riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken.

Uppgifterna ska i fråga om områden

1. av riksintresse för rennäringen (3 kap. 5 §) lämnas av Sametinget,
2. av riksintresse för yrkesfisket (3 kap. 5 §) lämnas av Fiskeriverket,
3. av riksintresse för naturvården och friluftslivet (3 kap. 6 §) lämnas av Naturvårdsverket,
4. av riksintresse för kulturmiljövården (3 kap. 6 §) lämnas av Riksantikvarieämbetet,
5. som innehåller fyndigheter av ämnen eller material som är av riksintresse (3 kap. 7 §) lämnas av Sveriges geologiska undersökning,
6. av riksintresse för anläggningar för industriell produktion (3 kap. 8 §) lämnas av Tillväxtverket,

7. av riksintresse för anläggningar för energiproduktion och energidistribution (3 kap. 8 §) lämnas av Statens energimyndighet,
8. av riksintresse för anläggningar för slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall (3 kap. 8 §) lämnas av Strålsäkerhetsmyndigheten,
9. av riksintresse för anläggningar för kommunikationer (3 kap. 8 §) lämnas av Trafikverket och Post- och telestyrelsen inom sina verksamhetsområden,
10. av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning eller avfallshantering (3 kap. 8 §) lämnas av Naturvårdsverket, och
11. av riksintresse för totalförsvarets anläggningar (3 kap. 9 §) lämnas av Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap inom sina ansvarsområden. *Förordning (2010:140).*

3 § Länsstyrelsen ska ta de initiativ som behövs för att det i arbetet med miljökonsekvensbeskrivningar och i planerings- och beslutsprocesser tas hänsyn till 3 och 4 kap. miljöbalken. Initiativen ska tas så tidigt som möjligt i processerna. När 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas vid prövningen av ett mål eller ärende, ska länsstyrelsen särskilt verka för att riksintressena tillgodoses i den prövningen. Av plan- och bygglagen (2010:900) framgår att länsstyrelsen ska verka för att riksintressen tillgodoses i kommunala planer enligt den lagen.

Länsstyrelsens arbete ska grundas på underlag från de andra myndigheter som anges i 2 §. Om det inte finns något sådant underlag från myndigheterna, ska arbetet grundas på det underlag som länsstyrelsen bedömer lämpligt.

En bestämmelse om tillämpningen av 3 och 4 kap. miljöbalken i mål och ärenden enligt miljöbalken finns i 2 kap. 6 § andra stycket miljöbalken. Bestämmelser om att 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas i mål och ärenden som prövas enligt andra lagar finns i

1. lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,
2. väglagen (1971:948),
3. lagen (1978:160) om vissa rörledningar,
4. lagen (1983:293) om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn,
5. lagen (1985:620) om vissa torvfyndigheter,
6. minerallagen (1991:45),
7. lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
8. lagen (1995:1649) om byggande av järnväg,
9. ellagen (1997:857),
10. naturgaslagen (2005:403),
11. luftfartslagen (2010:500), och
12. plan- och bygglagen (2010:900). *Förordning (2011:367).*

4 § Länsstyrelsen ska underrätta Boverket och andra berörda myndigheter som anges i 2 § om länsstyrelsen anser att

1. ett ytterligare mark- eller vattenområde bör anges som riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken, eller
2. klassificeringen eller avgränsningen i stort av ett område som riksintresse enligt 3 kap. miljöbalken bör omprövas. *Förordning (2008:232).*

Regionplan och översiktsplan som bedömningsunderlag

5 § Den myndighet, som skall tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, skall i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

Underrättelse till regeringen i vissa fall

6 § Länsstyrelserna och de andra myndigheterna ska vid uppsikten inom sina verksamhetsområden göra regeringen uppmärksam på om urvalet av områden av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken behöver regleras närmare. *Förordning (2008:232).*

7 § En anmälan som en statlig myndighet lämnar till regeringen enligt 6 kap. 21 § andra stycket miljöbalken ska innehålla uppgift om vilken samverkan som behövs mellan staten och den eller de berörda kommunerna för att kommunerna i sin planering enligt plan- och bygglagen (1987:10) ska

1. tillgodose ett intresse som rör hushållningen med mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken, eller
2. skapa förutsättningar för att miljökvalitetsnormer enligt 5 kap. miljöbalken uppfylls. *Förordning (2008:232).*

Övergångsbestämmelser

2008:232

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2008.
2. För tiden före den 1 juli 2008 ska det som i 2 § sägs om Strålsäkerhetsmyndigheten i stället gälla Statens kärnkraftinspektion.

Utdrag ur miljöbalken (1998:808), forts.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:393

5 kap. Miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning

Föreskrifter om miljökvalitet

1 § Regeringen får för vissa geografiska områden eller för hela landet meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt, om det behövs för att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador på eller olägenheter för människors hälsa eller miljön (miljökvalitetsnormer).

Regeringen får överlåta till en myndighet att meddela miljökvalitetsnormer som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

2 § Miljökvalitetsnormer skall ange

1. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som människor kan utsättas för utan fara för olägenheter av betydelse eller som miljön eller naturen kan belastas med utan fara för påtagliga olägenheter och som inte får överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,

2. föroreningsnivåer eller störningsnivåer som skall eftersträvas eller som inte bör överskridas eller underskridas efter en viss angiven tidpunkt eller under en eller flera angivna tidsperioder,

3. högsta eller lägsta förekomst i yt- och grundvatten av organismer som kan tjäna till ledning för bedömning av tillståndet i miljön, eller

4. de krav i övrigt på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Miljökvalitetsnormer skall vid behov omprövas. *Lag (2003:890).*

3 § Myndigheter och kommuner ska ansvara för att miljökvalitetsnormer följs. *Lag (2010:882).*

Åtgärdsprogram

4 § Om det behövs för att följa en miljökvalitetsnorm, ska regeringen eller den eller de myndigheter eller kommuner som regeringen bestämmer upprätta ett förslag till åtgärdsprogram.

Om en miljökvalitetsnorm för ett geografiskt område inte kan följas på grund av att miljön påverkas av en verksamhet som ligger utanför området, ska ett

förslag till åtgärdsprogram upprättas för hela det område där störningar som påverkar möjligheten att följa normen förekommer.

Den som upprättar förslaget ska

1. genom kungörelse i ortstidning eller på annat sätt ge de myndigheter, kommuner, organisationer, verksamhetsutövare, allmänheten och övriga som berörs av åtgärdsprogrammet tillfälle under minst två månader att lämna synpunkter på förslaget, och
2. i en särskild sammanställning redovisa synpunkterna och hur hänsyn tas till dem samt foga sammanställningen till de övriga handlingarna i ärendet. *Lag (2010:882).*

5 § Ett åtgärdsprogram som avses i 4 § skall fastställas av regeringen eller den myndighet eller kommun som regeringen bestämmer. Om det behövs får regeringen bestämma att ett åtgärdsprogram skall fastställas av flera myndigheter eller kommuner.

Ett åtgärdsprogram som skall fastställas av en kommun skall beslutas av kommunfullmäktige.

Åtgärdsprogrammet skall skickas till de myndigheter som regeringen bestämmer.

Med kommun avses i denna paragraf även kommunalförbund. *Lag (2003:890).*

6 § Ett åtgärdsprogram får omfatta all verksamhet och alla åtgärder som kan påverka möjligheten att följa miljökvalitetsnormer.

Programmet ska innehålla

1. uppgifter om den eller de miljökvalitetsnormer som ska följas,
2. uppgifter om de åtgärder som myndigheter eller kommuner behöver vidta för att miljökvalitetsnormerna ska följas, vilka myndigheter eller kommuner som behöver vidta åtgärderna och när åtgärderna behöver vara genomförda,
3. uppgifter om hur krav på förbättringar ska fördelas mellan olika typer av källor som påverkar möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna och mellan olika åtgärder som avses i 2,
4. i fråga om åtgärder för att följa en miljökvalitetsnorm som avses i 2 § första stycket 1, uppgifter om den förbättring som var och en av åtgärderna bedöms medföra och hur åtgärderna tillsammans bedöms bidra till att normen följs,
5. de uppgifter som i övrigt behövs till följd av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, och
6. en analys av programmets konsekvenser från allmän och enskild synpunkt och hur åtgärderna enligt 2 är avsedda att finansieras.

Ett åtgärdsprogram ska omprövas vid behov, dock minst vart sjätte år. *Lag (2010:882).*

7 § Regeringen får föreskriva att vissa åtgärdsprogram skall prövas av regeringen.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om hur åtgärdsprogram skall upprättas, vad sådana program skall innehålla och hur samråd skall ske. *Lag (2003:890).*

8 § Myndigheter och kommuner skall inom sina ansvarsområden vidta de åtgärder som behövs enligt ett åtgärdsprogram som fastställts enligt 5 §. *Lag (2003:890).*

Kontroll

9 § Regeringen ska, i samband med att föreskrifter enligt 1 § meddelas, även besluta vilka som ska kontrollera att en miljökvalitetsnorm följs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om provtagning och andra metoder för att kontrollera att en miljökvalitetsnorm följs samt om godkännande av mätmetoder och mätutrustning. *Lag (2010:882).*

Förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

10 § För förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön skall Sveriges landområden och kustvattenområden delas in i

1. Bottenvikens vattendistrikt: det landområde från vilket all ytvattenavrinning sker direkt till eller i avrinningsområden som mynnar i Bottenviken,
2. Bottenhavets vattendistrikt: det landområde från vilket all ytvattenavrinning sker direkt till eller i avrinningsområden som mynnar i Bottenhavet,
3. Norra Östersjöns vattendistrikt: det landområde från vilket all ytvattenavrinning sker direkt till eller i avrinningsområden som mynnar i södra Ålands hav eller norra Gotlandshavet,
4. Södra Östersjöns vattendistrikt: det landområde från vilket all ytvattenavrinning sker direkt till eller i avrinningsområden som mynnar i västra Gotlandshavet, östra Gotlandshavet, Bornholmshavet, Arkonahavet eller Öresund, och
5. Västerhavets vattendistrikt: det landområde från vilket all ytvattenavrinning sker direkt till eller i avrinningsområden som mynnar i Västerhavet.

I varje vattendistrikt ingår det anslutande grundvattnet och det anslutande kustvattenområdet ut till en nautisk mil utanför den baslinje som avses i lagen (1966:374) om Sveriges sjöterritorium.

Med avrinningsområde avses ett landområde från vilket all ytvattenavrinning strömmar till havet genom ett enda utlopp eller delta.

Ytvatten, grundvatten, kustvatten och landområden vid kusten som inte kan hänföras till ett visst avrinningsområde skall hänföras till det vattendistrikt som är närmast eller lämpligast.

Regeringen meddelar föreskrifter om gränsdragningen mellan vattendistriktet. Vid gränsdragningen får ett enskilt avrinningsområde hänföras till annat vattendistrikt än vad som följer av första stycket, om det är lämpligt med hänsyn till förvaltningsarbetet. *Lag (2004:224).*

11 § En länsstyrelse i varje vattendistrikt skall vara vattenmyndighet med ansvar för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön i distriktet.

Regeringen meddelar föreskrifter om vattenmyndigheterna.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om karakterisering av vattenområden, förvaltningsplaner för vattendistrikt och övervakning av vattenmiljön samt de föreskrifter som i övrigt behövs för förvaltningen av kvaliteten på vattenmiljön. *Lag (2004:224).*

Hänvisningar till förordningar om miljökvalitetsnormer och miljökvalitetsförvaltning

Förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten

Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön

Förordning (2004:675) om omgivningsbuller

Luftkvalitetsförordning (2010:477)

Hänvisningar till
förordningar om ...

Utdrag ur miljöbalken (1998:808), forts.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:393

6 kap. Miljökonsekvensbeskrivningar och annat beslutsunderlag

När det krävs en miljökonsekvensbeskrivning

1 § En miljökonsekvensbeskrivning skall ingå i en ansökan om tillstånd att anlägga, driva eller ändra verksamheter enligt 9, 11 eller 12 kap. eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av bestämmelser i dessa kapitel. En sådan beskrivning skall finnas även vid tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. samt i en ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

Regeringen får föreskriva att det skall upprättas en miljökonsekvensbeskrivning även i dispensärenden eller andra ärenden enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken där det behövs för att kunna bedöma miljöpåverkan. Regeringen får även föreskriva om undantag från skyldigheten enligt första stycket att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för verksamheter vars miljöpåverkan kan antas bli mindre betydande.

Att en miljökonsekvensbeskrivning skall upprättas när en myndighet eller kommun gör en miljöbedömning av en plan eller ett program följer av 12 §. *Lag (2004:606).*

2 § Om det behövs för att miljöpåverkan skall kunna bedömas, får regeringen föreskriva att det skall finnas en miljökonsekvensbeskrivning

1. i ärenden enligt annan lag, av vilken det framgår att hänsyn till människors hälsa eller miljön skall beaktas vid lagens tillämpning,
2. i särskilda ärenden av annat slag inom miljöbalkens område än som avses i 1 §.

I fråga om sådana miljökonsekvensbeskrivningar som avses i första stycket gäller vad som sägs i detta kapitel, om inte något annat har föreskrivits.

Miljökonsekvensbeskrivningar och miljökonsekvensbedömningar av verksamheter och åtgärder

3 § Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållningen med

mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt, dels på annan hushållning med material, råvaror och energi. Vidare är syftet att möjliggöra en samlad bedömning av dessa effekter på människors hälsa och miljön.

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning som berör en verksamhet som avses i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor är också att identifiera och bedöma faktorer i verksamhetens omgivning som kan påverka säkerheten hos denna. *Lag (2004:606)*.

4 § Den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska samråda

1. med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda, om verksamheten eller åtgärden kräver tillstånd eller beslut om tillåtlighet enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller

2. med dem som anges i 1 och med de övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda, om

a) verksamheten eller åtgärden till följd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 a § ska antas medföra en betydande miljöpåverkan,

b) tillsynsmyndigheten har förelagt den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden att ansöka om ett tillstånd som avses i 9 kap. 6 §, eller

c) verksamheten eller åtgärden till följd av länsstyrelsens beslut enligt 5 § andra stycket ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Samrådet ska genomföras i god tid och i behövlig omfattning innan en ansökan om tillstånd görs och den miljökonsekvensbeskrivning som krävs enligt 1 § upprättas. Samrådet ska avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Före samrådet ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden lämna uppgifter om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. Uppgifterna ska lämnas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs.

Det som sägs i första–tredje styckena gäller också ärenden för vilka en miljökonsekvensbeskrivning krävs enligt 1 § andra stycket. *Lag (2009:652)*.

4 a § Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slags verksamheter och åtgärder skall antas medföra en betydande miljöpåverkan. *Lag (2005:571)*.

5 § Länsstyrelsen ska under samrådet enligt 4 § verka för att miljökonsekvensbeskrivningen får den inriktning och omfattning som behövs för tillståndsprövningen.

Om länsstyrelsen finner att en verksamhet eller åtgärd inte omfattas av 4 § första stycket 2 a eller b, ska länsstyrelsen under samrådet pröva om verksamheten eller åtgärden ändå ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen ska besluta i frågan sedan den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden gett tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda möjlighet att yttra sig. Beslutet får inte överklagas särskilt. *Lag (2009:652).*

6 § Om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land, skall den ansvariga myndighet som regeringen bestämmer informera det landets ansvariga myndighet om den planerade verksamheten eller åtgärden och ge den berörda staten och den allmänhet som berörs där möjlighet att delta i ett samrådsförfarande om ansökan och miljökonsekvensbedömningen.

Sådan information skall också lämnas om en annan stat som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det.

7 § Miljökonsekvensbeskrivningen ska, i den utsträckning det behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 3 §.

Om verksamheten eller åtgärden omfattas av samrådskravet i 4 § första stycket 2, ska miljökonsekvensbeskrivningen alltid innehålla

1. en beskrivning av verksamheten eller åtgärden med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,
2. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att skadliga verkningar ska undvikas, minskas eller avhjälpas och hur det ska undvikas att verksamheten eller åtgärden medverkar till att en miljökvalitetsnorm enligt 5 kap. inte följs,
3. de uppgifter som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på människors hälsa, miljön och hushållningen med mark och vatten samt andra resurser som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra,
4. en redovisning av alternativa platser, om sådana är möjliga, samt alternativa utformningar tillsammans med dels en motivering varför ett visst alternativ har valts, dels en beskrivning av konsekvenserna av att verksamheten eller åtgärden inte kommer till stånd, och
5. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–4.

När en miljökonsekvensbeskrivning ska redovisa alternativa utformningar enligt andra stycket 4 får länsstyrelsen, inom ramen för samrådsförfarandet, ställa krav på att även andra jämförbara sätt att nå samma syfte ska redovisas.

För verksamheter eller åtgärder som kan antas påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 ska en miljökonsekvensbeskrivning alltid innehålla de uppgifter som behövs för prövningen

enligt 7 kap. 28 b och 29 §§. Om miljökonsekvensbeskrivningen har upprättats enbart för en prövning enligt 7 kap. 28 b och 29 §§, behöver beskrivningen endast innehålla de uppgifter som behövs för den prövningen. *Lag (2010:882).*

8 § När en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i ett mål eller ärende om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet, skall detta kungöras tillsammans med kungörelsen om ansökan enligt 19 kap. 4 § och 22 kap. 3 §. Om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats i något annat mål eller ärende som rör en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, skall detta kungöras. Har en ansökan gjorts skall kungörelsen ske tillsammans med kungörelsen av ansökan. Därefter skall ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen hållas tillgängliga för allmänheten, som skall beredas tillfälle att yttra sig över dessa innan målet eller ärendet prövas.

När dom eller beslut har meddelats i målet eller ärendet skall detta kungöras. Samtidigt skall också kungöras hur allmänheten kan få tillgång till information om innehållet. Vidare skall den ansvariga myndigheten i den stat med vilken samråd hållits enligt 6 § informeras.

När en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats enbart för en prövning enligt 7 kap. 28 b och 29 §§, eller när ett beslut avser enbart en sådan prövning, skall vad som anges i första och andra styckena i denna paragraf tillämpas i den utsträckning som behövs för prövningen eller, om det är lämpligt, för att allmänheten skall få tillgång till information om innehållet. *Lag (2001:437).*

9 § Den myndighet som skall pröva en ansökan i ett mål eller ett ärende där det krävs en miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd skall genom ett särskilt beslut eller i samband med avgörandet av målet eller ärendet ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i detta kapitel. Ett sådant ställningstagande får inte överklagas särskilt utan endast i samband med att avgörandet i målet eller ärendet överklagas.

Vid prövningen av ansökan skall myndigheten beakta innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och resultatet av samråd och yttranden enligt 4, 6 och 8 §§. *Lag (2005:571).*

10 § En miljökonsekvensbeskrivning för en verksamhet eller åtgärd samt förfarandet när miljökonsekvensbeskrivningen tas fram skall bekostas av den som gjort en ansökan som avses i 1 § eller i annat fall är skyldig att upprätta miljökonsekvensbeskrivningen. *Lag (2005:571).*

Miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar av planer och program

11 § När en myndighet eller kommun upprättar eller ändrar en plan eller ett program, som krävs i lag eller annan författning, skall myndigheten eller kommunen göra en miljöbedömning av planen, programmet eller ändringen, om dess genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planen eller programmet så att en hållbar utveckling främjas.

Regeringen får meddela föreskrifter om vilka slags planer och program som alltid kan antas medföra en betydande miljöpåverkan samt om undantag från kravet på miljöbedömning. Regeringen får också meddela föreskrifter om samråd i samband med bedömningen av om en plan, ett program eller en ändring kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. *Lag (2004:606).*

12 § Inom ramen för en miljöbedömning enligt 11 § skall myndigheten eller kommunen upprätta en miljökonsekvensbeskrivning där den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivs och bedöms. Rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd skall också identifieras, beskrivas och bedömas.

Miljökonsekvensbeskrivningen skall innehålla

1. en sammanfattning av planens eller programmets innehåll, dess huvudsakliga syfte och förhållande till andra relevanta planer och program,
2. en beskrivning av miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen, programmet eller ändringen inte genomförs,
3. en beskrivning av miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt,
4. en beskrivning av relevanta befintliga miljöproblem som har samband med ett sådant naturområde som avses i 7 kap. eller ett annat område av särskild betydelse för miljön,
5. en beskrivning av hur relevanta miljökvalitetsmål och andra miljöhänsyn beaktas i planen eller programmet,
6. en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, människors hälsa, djurliv, växtliv, mark, vatten, luft, klimatfaktorer, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och annat kulturarv samt det inbördes förhållandet mellan dessa miljöaspekter,
7. en beskrivning av de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan,

8. en sammanfattande redogörelse för hur bedömningen gjorts, vilka skäl som ligger bakom gjorda val av olika alternativ och eventuella problem i samband med att uppgifterna sammanställdes,

9. en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför, och

10. en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i 1–9. *Lag (2004:606).*

13 § En miljökonsekvensbeskrivning enligt 12 § skall innehålla de uppgifter som är rimliga med hänsyn till

1. bedömningsmetoder och aktuell kunskap,
2. planens eller programmets innehåll och detaljeringsgrad,
3. allmänhetens intresse, och

4. att vissa frågor kan bedömas bättre i samband med prövningen av andra planer och program eller i tillståndsprövningen av verksamheter eller åtgärder.

Innan en myndighet eller kommun bestämmer omfattningen av och detaljeringsgraden för miljökonsekvensbeskrivningen, skall myndigheten eller kommunen samråda med den eller de kommuner och länsstyrelser som berörs av planen eller programmet. För planer och program på nationell nivå skall samråd i stället ske med Naturvårdsverket och andra berörda centrala förvaltningsmyndigheter. *Lag (2004:606).*

14 § Den myndighet eller kommun som upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt 12 § skall göra den och förslaget till plan eller program tillgängliga för berörda kommuner och myndigheter samt allmänheten. Dessa skall ges skälig tid att yttra sig. *Lag (2004:606).*

15 § Om en miljökonsekvensbeskrivning enligt 12 § avser en plan eller ett program vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land, skall den myndighet som regeringen bestämmer sända beskrivningen och förslaget till plan eller program till den berörda staten. Sådan information skall också lämnas om en annan stat som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det.

Om den berörda staten begär det, skall samråd ske avseende den gränsöverskridande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet kan antas medföra och de åtgärder som planeras för att förebygga, hindra eller motverka betydande negativ miljöpåverkan. *Lag (2004:606).*

16 § Om en miljöbedömning krävs enligt 11 §, skall den miljökonsekvensbeskrivning som avses i 12 § samt synpunkter från samråd enligt 14 och 15 §§ beaktas innan planen eller programmet antas eller läggs till grund för reglering.

När planen eller programmet har antagits skall den beslutande myndigheten eller kommunen i en särskild sammanställning redovisa

1. hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet,
2. hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats,
3. skälen till att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för överväganden, och
4. de åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Sammanställningen och planen eller programmet skall göras tillgängliga för dem med vilka samråd skett enligt 14 och 15 §§. Dessa skall även informeras om att planen eller programmet har antagits. *Lag (2004:606).*

17 § Regeringen får meddela föreskrifter om hur samråd och information enligt 14–16 §§ skall ske. *Lag (2004:606).*

18 § När en plan eller ett program har antagits skall den beslutande myndigheten eller kommunen skaffa sig kunskap om den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande faktiskt medför. Detta skall göras för att myndigheten eller kommunen tidigt skall få kännedom om sådan betydande miljöpåverkan som tidigare inte identifierats så att lämpliga åtgärder för avhjälpande kan vidtas. *Lag (2004:606).*

Planer och planeringsunderlag

19 § Varje myndighet som ska tillämpa denna balk ska se till att sådana planer enligt plan- och bygglagen (2010:900) och sådant planeringsunderlag som behövs för att belysa frågor om hushållning med mark och vatten finns tillgängliga i målet eller ärendet. Myndigheten ska också se till att sådana beslutade åtgärdsprogram och förvaltningsplaner som avses i 5 kap. och som har betydelse för prövningen finns tillgängliga i målet eller ärendet.

Om myndigheten begär det, är kommunen skyldig att tillhandahålla planer enligt plan- och bygglagen samt planeringsunderlaget till dessa. *Lag (2010:902).*

20 § Länsstyrelsen skall ställa samman utredningar, program och annat planeringsunderlag som har betydelse för hushållningen med mark och vatten i länet och som finns hos statliga myndigheter. Länsstyrelsen är skyldig att på begäran

tillhandahålla sådant planeringsunderlag åt kommuner och myndigheter som skall tillämpa denna balk samt åt den som är skyldig att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning. *Lag (2004:606).*

21 § Regeringen får i ett visst fall besluta att en eller flera kommuner ska redovisa till regeringen eller någon annan myndighet hur kommunen eller kommunerna i sin planering enligt plan- och bygglagen (2010:900) avser att

1. genomföra ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 5 § eller på annat sätt skapa förutsättningar för att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. följs, och
2. tillgodose ett intresse som rör hushållningen med mark och vatten enligt 3 och 4 kap.

Statliga myndigheter ska anmäla till regeringen om det uppkommer behov av en sådan redovisning. *Lag (2010:902).*

Samordning

22 § Myndigheter och kommuner skall sträva efter att samordna arbetet med de bedömningar och beskrivningar som görs enligt bestämmelserna i detta kapitel. *Lag (2004:606).*

Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:370

1 § Denna förordning gäller miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap. miljöbalken. *Förordning (2005:356)*.

Miljökonsekvensbeskrivningar för verksamheter och åtgärder

2 § Skyldigheten enligt 6 kap. 1 § första stycket miljöbalken att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning gäller inte vid en ansökan om tillstånd till

1. en åtgärd som avses i 13 eller 17 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd,

2. en verksamhet eller åtgärd för vilken tillståndsplikt har föreskrivits med stöd av 39, 40 eller 42 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, samt

3. markavvattning enligt 11 kap. miljöbalken om ansökan avser en markavvattning, vars miljöpåverkan är utan betydelse. *Förordning (1998:1350)*.

3 § En verksamhet eller åtgärd ska alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan, om verksamheten eller åtgärden

1. enligt bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd omfattas av verksamhetsbeskrivningen i 1.10, 1.11, 5.10, 11.10, 11.20, 13.10, 13.20, 13.30, 13.40, 13.50, 13.60, 17.10, 17.20, 18.10, 18.20, 20.50, 21.10, 21.20, 21.30, 21.40, 23.10, 23.30, 23.40, 23.50, 24.10, 24.20, 24.40, 24.50, 24.60, 24.80, 26.10, 26.20, 26.70, 26.80, 26.130, 26.140, 27.10, 27.20, 27.30, 27.31, 27.32, 27.40, 27.50, 27.70, 27.80, 27.90, 27.91, 27.100, 27.101, 27.110, 27.120, 27.130, 31.10, 31.40, 31.50, 34.30, 34.60, 34.70, 35.10, 39.10, 39.40, 39.60, 39.80, 40.10, 40.30, 40.40, 40.50, 40.90, 40.95, 45.10, 63.10, 63.30, 63.40, 90.10, 90.119, 90.150, 90.160, 90.180, 90.190, 90.200, 90.210, 90.220, 90.290, 90.320, 90.330, 90.340, 90.350, 90.360, 90.380, 90.400, 90.410, 90.440, 90.450, 90.455, 90.460, 90.470 eller 92.10,

2. enligt bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd omfattas av verksamhetsbeskrivningen i 10.10, 10.11 eller 10.20 och

a) är en torvtäkt som omfattar mer än 150 hektar eller har en produktion som överstiger 25 000 kubikmeter per kalenderår, eller

b) är en täkt för annat än husbehov av berg, naturgrus eller andra jordarter, torv och matjord undantagna, som omfattar mer än 25 hektar eller har en produktion som överstiger 25 000 ton per kalenderår,

3. är en vattenverksamhet med

- a) minikraftverk eller annat vattenkraftverk,
- b) vattenöverledning av mer än fem procent av normal lågvattenmängd i något av berörda områden, eller
- c) muddring i ett miljöriskområde eller muddring för en farled, eller
- 4. omfattas av någon av bestämmelserna om regeringens tillåtlighetsprövning i 17 kap. 1 § 2–4 eller 4 a § 13–17 miljöbalken.

I fråga om andra verksamheter och åtgärder än de som avses i första stycket samt i fråga om ändring av sådana verksamheter och åtgärder som avses i första stycket ska länsstyrelsen med stöd av de kriterier som anges i bilaga 2 till denna förordning besluta om verksamheten eller åtgärderna kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. *Förordning (2009:864).*

Miljöbedömningar av planer och program

4 § Vid tillämpningen av 6 kap. 11 § miljöbalken ska genomförandet av en plan, ett program eller en ändring i en plan eller ett program antas medföra en betydande miljöpåverkan om

- 1. genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas innefatta en verksamhet eller åtgärd som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken, eller
- 2. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningarna för kommande tillstånd för sådana verksamheter eller åtgärder som anges i 3 § första stycket eller i bilaga 3 till denna förordning och är
 - a) en översiktsplan enligt 3 kap. plan- och bygglagen (2010:900),
 - b) en plan för tillförsel, distribution och användning av energi enligt lagen (1977:439) om kommunal energiplanering,
 - c) en avfallsplan enligt 15 kap. 11 § miljöbalken,
 - d) ett åtgärdsprogram enligt 5 kap. 5 § miljöbalken,
 - e) en länsplan enligt förordningen (1997:263) om länsplaner för regional transportinfrastruktur, eller
 - f) en annan plan eller ett annat program som utarbetas för jord- eller skogsbruk, fiske, energi, industri, transporter, regional utveckling, avfallshantering, vattenförvaltning, telekommunikationer, turism, fysisk planering eller markanvändning.

I fråga om detaljplaner enligt plan- och bygglagen eller andra planer och program som avses i första stycket och som enbart avser användningen av små områden på lokal nivå ska, trots första stycket, genomförandet antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om myndigheten eller kommunen med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till denna förordning finner att så är fallet. Detsamma gäller när myndigheten eller kommunen gör endast mindre ändringar i sådana planer och program som avses i första stycket. *Förordning (2011:370).*

5 § När en myndighet eller kommun upprättar eller ändrar en plan eller ett program som omfattas av 6 kap. 11 § miljöbalken men inte av 4 § denna förordning skall genomförandet av planen, programmet eller ändringen antas medföra en betydande miljöpåverkan endast om

1. planen, programmet eller ändringen anger förutsättningarna för kommande tillstånd för verksamheter eller åtgärder som kan påverka miljön, och
2. myndigheten eller kommunen med beaktande av de kriterier som anges i bilaga 4 till denna förordning finner att genomförandet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. *Förordning (2005:356).*

6 § Vid bedömningen av om genomförandet av en plan eller ett program som avses i 4 § andra stycket eller 5 § skall antas medföra en betydande miljöpåverkan skall myndigheten eller kommunen ge den eller de länsstyrelser, kommuner och andra myndigheter som berörs av planen eller programmet tillfälle att yttra sig. För planer och program på nationell nivå skall samråd i stället ske med Naturvårdsverket och andra berörda centrala förvaltningsmyndigheter.

Myndighetens eller kommunens bedömning i frågan om en plan eller ett program kan antas medföra en betydande miljöpåverkan skall redovisas i plan- eller programärendet och göras tillgänglig för allmänheten. *Förordning (2005:356).*

7 § Bestämmelserna i 4–6 §§ gäller inte

1. planer och program som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten,
2. finansiella planer eller budgetplaner och budgetprogram. *Förordning (2007:18).*

8 § För planer och program som kräver samråd enligt 6 kap. 14 § miljöbalken skall den myndighet eller kommun som upprättat miljökonsekvensbeskrivningen tillgängliggöra information om

1. hur berörda myndigheter och kommuner samt allmänheten och andra intresserade kan ta del av miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan eller program, och
2. hur och inom vilken tidsram synpunkter kan lämnas.

Om ett förslag till plan eller program kräver samråd enligt både 6 kap. 14 § miljöbalken och annan författning skall berörda myndigheter och kommuner sträva efter att genomföra samråden i ett sammanhang. *Förordning (2005:356).*

Miljöpåverkan i annat land

9 § Naturvårdsverket är ansvarig myndighet enligt 6 kap. 6 och 15 §§ miljöbalken och enligt Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i gränsöverskridande sammanhang (SÖ 1992:1), om inte regeringen efter anmälan av verket i ett visst ärende beslutar att den ansvariga myndighetens uppgifter skall fullgöras av en annan myndighet. *Förordning (2005:356)*.

10 § Den ansvariga myndigheten enligt 9 § ska

1. lämna och ta emot underrättelser och i övrigt fullgöra de skyldigheter som en part har enligt artikel 2 punkterna 4–6, artikel 3 punkterna 1–3 och 5–8, artikel 4 punkten 2 och artiklarna 5–7 i Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang samt artikel 10 i konventionens protokoll om strategiska miljöbedömningar,

2. fullgöra de uppgifter som följer av 6 kap. 6 och 15 §§ miljöbalken,

3. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 7 i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, senast ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG,

4. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan,

5. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 16 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG av den 15 mars 2006 om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG, ändrat genom Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 596/2009, och

6. fullgöra de uppgifter som följer av artikel 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/1/EG av den 15 januari 2008 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar, ändrat genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG.

Vid behov ska myndigheten samråda med andra berörda myndigheter.

Den ansvariga myndigheten får kungöra information i Sverige, i andra medlemsstater i Europeiska unionen och i ett annat land som är utsatt part enligt Esbokonventionen eller dess protokoll om strategiska miljöbedömningar. Ett sådant kungörande i ett annat land bör göras i samråd med den andra statens ansvariga myndighet. *Förordning (2011:195)*.

11 § Statliga myndigheter som får kännedom om en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan i ett annat land skall underrätta Naturvårdsverket om detta.

Statliga myndigheter som får kännedom om att en plan eller ett program som avses i 6 kap. 11 § miljöbalken kan antas medföra betydande miljöpåverkan i ett annat land skall underrätta Naturvårdsverket om detta. *Förordning (2005:356)*.

Avslutande bestämmelser

12 § En kungörelse enligt 6 kap. 8 § miljöbalken om att en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats skall, när annat inte har föreskrivits, föras in i ortstidning. I kungörelsen skall det anges att skriftliga synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen får lämnas inom den tid som den myndighet som skall pröva beskrivningen har bestämt, samt var beskrivningen hålls tillgänglig. Platsen för detta bör bestämmas i samråd med de berörda kommunerna. *Förordning (2005:356)*.

13 § En underrättelse till regeringen enligt 17 kap. 5 § miljöbalken skall lämnas snarast efter det att en myndighet eller kommun vid samrådsförfarandet enligt 6 kap. miljöbalken har fått kännedom om att en verksamhet förbereds som inte omfattas av obligatorisk tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken men som kan antas uppfylla kraven på tillåtlighetsprövning efter förbehåll enligt 17 kap. 3 § miljöbalken. *Förordning (2005:356)*.

14 § Naturvårdsverket får efter samråd med Boverket, Riksantikvarieämbetet och Socialstyrelsen meddela föreskrifter för tillämpningen av denna förordning. *Förordning (2005:356)*.

Övergångsbestämmelser

2001:1074

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2002.
2. Följande gäller för verksamheter och åtgärder som till följd av denna förordning alltid skall antas medföra betydande miljöpåverkan. Om beslut enligt 6 kap. 4 § miljöbalken har meddelats före den 1 januari 2002, skall beslutet gälla oavsett denna förordning.

2008:691

1. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2008.
2. Äldre bestämmelser gäller för prövningen och handläggningen av mål och ärenden som inletts före den 1 augusti 2008.

2009:864

1. Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 2009.
2. Följande gäller för verksamheter och åtgärder som till följd av denna förordning alltid ska antas medföra en betydande miljöpåverkan. Om det i fråga om verksamheten har meddelats ett beslut enligt 6 kap. 5 § miljöbalken före den 1 augusti 2009, ska det beslutet gälla oavsett de nya bestämmelserna i denna förordning.

Bilaga 1 Har upphävts genom förordning (2008:691).

Bilaga 2

Kriterier som avses i 3 § andra stycket förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

1. Projektens karaktäristiska egenskaper
Projektets karaktäristiska egenskaper måste beaktas, särskilt

- a) projektets omfattning,
- b) projektets förening med andra projekt,
- c) projektets utnyttjande av mark, vatten och andra resurser,
- d) projektets alstrande av avfall,
- e) föroreningar och störningar, och
- f) risken för olyckor, särskilt när det gäller de ämnen och den teknik som har använts.

2. Projektens lokalisering
Miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade måste beaktas.
Vid bedömningen skall särskild hänsyn tas till

- a) nuvarande markanvändning,
- b) markens, vattnets och andra resursers förekomst, kvalitet och förnyelseförmåga i området, och
- c) den befintliga miljöns känslighet, med särskild uppmärksamhet på
 - större opåverkade områden,
 - våtmarker,
 - kustområden,
 - bergs- och skogsområden,
 - nationalparker, naturreservat, kulturresevat och andra områden som är skyddade enligt 7 kap. miljöbalken,
 - områden där kvalitetsnormer har överträtts eller riskerar att överträdas,
 - tätbefolkade områden, och
 - historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden.

3. De möjliga effekternas karaktäristiska egenskaper
Projektets möjliga påverkan av betydelse måste beaktas i förhållande till de kriterier som finns under 1 och 2 och särskilt när det gäller

- a) effekternas omfattning (geografiskt område och den berörda befolkningens storlek),
- b) effekternas gränsöverskridande karaktär,
- c) effekternas betydelse och komplexitet, varvid särskild hänsyn bör tas till allmänhetens behov av information,
- d) effekternas sannolikhet, och
- e) effekternas varaktighet, vanlighet och uppträdande (reversibilitet)

Bilaga 3

Förteckning över verksamheter och åtgärder

JORDBRUK, SKOGSBRUK OCH VATTENBRUK

- a) Projekt för omstrukturering av fastighetsbildningen på landsbygden.
- b) Projekt för utnyttjande av obrukad mark eller delvis orörda naturområden för intensivjordbruk.
- c) Vattenförsörjningsprojekt inom jordbruket, inklusive bevattnings- och markavvattningsprojekt.
- d) Nyplantering av skog och avskogning i syfte att ändra markanvändningen.
- e) Andra anläggningar för intensiv djuruppfödning än de som anges i bilaga 1.
- f) Intensiv fiskodling.
- g) Återvinning av land från havet.

UTVINNINGSINDUSTRI

- a) Stenbrott, gruvdrift i dagbrott och torvutvinning (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- b) Underjordisk gruvdrift.
- c) Utvinning av mineraler genom muddring till havs eller i vattendrag.
- d) Djupborrning och då särskilt
 - geotermisk borrning,
 - borrning för lagring av kärnavfall,
 - borrning efter vatten, dock inte borrning för att undersöka markens bärighet.
- e) Industrianläggningar ovan jord för utvinning av kol, olja, naturgas och malmer, liksom bituminös skiffer.

ENERGIPRODUKTION

- a) Anläggningar för produktion av elektricitet, ånga och hetvatten (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- b) Anläggningar för transport av gas, ånga och hetvatten; överföring av elektrisk energi med luftledning (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- c) Lagring av naturgas ovan jord.
- d) Lagring under jord av brännbara gaser.
- e) Lagring av fossila bränslen ovan jord.
- f) Industriell tillverkning av briketter av kol eller brunkol.
- g) Anläggningar för behandling och lagring av radioaktivt avfall (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- h) Anläggningar för produktion av vattenkraftsbaserad energi.
- i) Anläggningar för utnyttjande av vindkraft för energiproduktion (grupper av vindkraftverk).

FRAMSTÄLLNING OCH BEARBETNING AV METALLER

- a) Anläggningar för produktion av råjärn eller stål (primär eller sekundär smältning), inklusive utrustning för kontinuerlig gjutning.
- b) Anläggningar för behandling av järnbaserade metaller genom varmvalsning, genom hammarsmide eller genom anbringande av skyddsbeläggningar av smält metall.
- c) Järn- och stålgyterier.
- d) Anläggningar för smältning, inklusive framställning av legeringsmetaller, av andra ickejärnmetaller än ädelmetaller, inklusive återvinningsprodukter (färskning, formgjutning osv.).
- e) Anläggningar för ytbehandling av metaller eller plaster med användning av en elektrolytisk eller kemisk process.
- f) Tillverkning och sammansättning av motorfordon samt tillverkning av fordonsmotorer.
- g) Skeppsvarv.
- h) Anläggningar för tillverkning eller reparation av flygplan.
- i) Tillverkning av järnvägsutrustning.
- j) Formning med användning av sprängmedel.
- k) Rostnings- och sintringsverk för metalliska malmer.

MINERALINDUSTRI

- a) Koksverk (torrdestillation av kol).
- b) Cementfabriker.
- c) Anläggningar för produktion av asbest eller tillverkning av asbestbaserade produkter (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- d) Anläggningar för produktion av glas, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av glasfiber.
- e) Anläggningar för smältning av mineraler, inklusive sådana som är avsedda för tillverkning av mineralull.
- f) Tillverkning av keramiska produkter genom bränning, i synnerhet takpannor, tegel, eldfast sten, kakel, stengods eller porslin.

KEMISK INDUSTRI

- a) Behandling av mellanprodukter och framställning av kemikalier.
- b) Framställning av bekämpningsmedel, farmaceutiska produkter, färger, lacker, elastomerer eller peroxider.
- c) Anläggningar för lagring av olja, petrokemiska produkter eller kemiska produkter.

LIVSMEDELSINDUSTRI

- a) Framställning av vegetabiliska eller animaliska oljor eller fetter.
- b) Förpackning och konservering av animaliska eller vegetabiliska produkter.
- c) Framställning av mejeriprodukter.
- d) Bryggning och maltning.
- e) Sockervaruindustrier.
- f) Slakterier.
- g) Industriell framställning av stärkelse.
- h) Fiskmjöls- och fiskoljefabriker.
- i) Sockerfabriker.

TEXTIL-, LÄDER-, TRÄ- OCH PAPPERSINDUSTRI

- a) Industriärläggningar för framställning av papper eller papp (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).
- b) Anläggningar för förbehandling (som tvättning, blekning, mercerisering) eller för färgning av fibrer eller textiler.
- c) Garverier.
- d) Anläggningar för produktion eller bearbetning av cellulosa.

GUMMIINDUSTRI

Tillverkning och behandling av elastomerbaserade produkter.

INFRASTRUKTURPROJEKT

- a) Anläggning av industriområden.
- b) Projekt för tätortsbebyggelse, inklusive byggande av shoppingcentrum och parkeringsplatser.
- c) Byggande av järnvägar, omlastningsstationer eller terminaler för kombinerad trafik (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- d) Anläggning av flygfält (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- e) Byggande av vägar, hamnar eller hamnanläggningar, inklusive fiskehamnar (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- f) Anläggning av inre vattenvägar (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1) och anläggningar för reglering av vattenflöden.
- g) Dammar och andra fördämningar eller vattenmagasin för långvarigt bruk (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- h) Spårvägar, upphöjda eller underjordiska järnvägar, hängbanor eller liknande banor av speciell typ som endast eller i huvudsak används för passagerartransport.
- i) Byggande av rörledningar för gas eller olja (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).
- j) Anläggning av vattenledningar över långa avstånd.

k) Kustanläggningar för att bekämpa erosion och havsanläggningar varigenom kustlinjen kan ändras, som till exempel vallar, pিরer, vågbrytare och andra anläggningar för skydd mot havet, utom underhåll och återuppbyggnad av sådana anläggningar.

l) System för utvinning av grundvatten eller konstgjord grundvattenbildning (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).

m) Anläggningar för överledning av vatten mellan avrinningsområden (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

ANDRA PROJEKT

a) Permanenta tävlings- och testbanor för motorfordon.

b) Anläggningar för bortskaffande av avfall (andra anläggningar än de som omfattas av bilaga 1).

c) Avloppsreningsverk (andra projekt än de som omfattas av bilaga 1).

d) Deponering av slam från reningsverk.

e) Lagring av järnskrot, inklusive skrotbilar.

f) Provbänkar, för motorer, turbiner eller reaktorer.

g) Anläggningar för tillverkning av konstgjorda mineralfibrer.

h) Anläggningar för återvinning eller förstöring av explosiva ämnen.

i) Anläggningar för behandling av djurkadaver.

TURISM OCH FRITID

a) Skidbackar, skidliftar och linbanor med tillhörande anläggningar.

b) Hamnar för fritidsbåtar.

c) Hotellkomplex och fritidsbyar med tillhörande anläggningar utanför sammanhållen bebyggelse.

d) Permanenta campingplatser.

e) Temaparker. Förordning (2005:356).

Bilaga 4

Bedömningskriterier

1. Planens eller programmets karaktäristiska egenskaper

I bedömningen skall särskilt beaktas i vilken utsträckning planen eller programmet

- a) anger förutsättningarna för verksamheter eller åtgärder när det gäller plats, art, storlek och driftsförhållanden eller genom att fördela resurser,
- b) har betydelse för andra planers eller programs miljöpåverkan,
- c) har betydelse för integreringen av miljöaspekter särskilt för att främja en hållbar utveckling,
- d) innebär miljöproblem som är relevanta för planen eller programmet, eller
- e) har betydelse för genomförandet av gemenskapens miljölagstiftning.

2. Typen av påverkan och det område som kan antas bli påverkat

I bedömningen skall särskilt beaktas

- a) sannolikheten, varaktigheten och frekvensen av påverkan och möjligheten att avhjälpa den,
- b) påverkans totaleffekt,
- c) påverkans gränsöverskridande art,
- d) riskerna för människors hälsa eller för miljön,
- e) påverkans storlek och fysiska omfattning,
- f) vilken betydelse och sårbarhet som det påverkade området har på grund av intensiv markanvändning, överskridna miljökvalitetsnormer, kulturarvet eller speciella särdrag i naturen, och
- g) påverkan på områden eller natur som har erkänd nationell, gemenskaps- eller internationell skyddsstatus. *Förordning (2005:356)*.

Utdrag ur miljöbalken (1998:808), forts.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:393

7 kap. Skydd av områden

Allemansrätt m.m.

1 § Var och en som utnyttjar allemansrätten eller annars vistas i naturen skall visa hänsyn och varsamhet i sitt umgänge med den.

Nationalpark

2 § Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får efter riksdagens medgivande av regeringen förklaras som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

3 § Föreskrifter om vård och förvaltning av nationalparker och om inskränkningar i rätten att använda mark eller vatten inom nationalparker får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Naturreservat

4 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

5 § I ett beslut om att bilda naturreservat skall skälen för beslutet anges.

I beslutet skall också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får länsstyrelsen eller kommunen meddela beslut om detta.

6 § Om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen eller kommunen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

7 § Länsstyrelsen eller kommunen får helt eller delvis upphäva beslut som den har meddelat enligt 4–6 §§, om det finns synnerliga skäl.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett naturreservat, om det finns särskilda skäl. Ett beslut om dispens upphör att gälla, om den åtgärd som avses med dispensen inte har påbörjats inom två år eller avslutats inom fem år från den dag då beslutet vann laga kraft.

Att regeringens tillåtelse behövs i vissa fall innan det beslutas om upphävande eller dispens för ett sådant särskilt skyddsområde eller särskilt bevarandeområde som anges i 28 § följer av 29 §.

Beslut om upphävande eller dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

8 § Beslut i frågor om bildande eller ändring av naturreservat får inte strida mot en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas. *Lag (2010:902).*

Kulturreservat

9 § Ett mark- eller vattenområde får förklaras som kulturreservat i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. På ett sådant område skall bestämmelserna i 4–6 §§ tillämpas. Att det inom ett område finns en byggnad eller anläggning som är skyddad som byggnadsminne, kyrkligt kulturminne eller fast

fornlämning enligt lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. hindrar inte att området förklaras som kulturresevat.

I fråga om beslut enligt denna paragraf gäller också 7 och 8 §§.

Naturminne

10 § Ett särpräglad naturföremål får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturminne, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövt utrymme.

Vad som i 5–8 §§ föreskrivs om naturresevat skall gälla även för naturminnen.

Biotopskyddsområde

11 § Regeringen får i fråga om små mark- eller vattenområden som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller som annars är särskilt skyddsvärda meddela föreskrifter om

1. att samtliga lätt igenkännbara områden av ett visst slag i landet eller i en del av landet ska utgöra biotopskyddsområden, och
2. att en myndighet eller kommun i det enskilda fallet får besluta att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde.

Inom ett biotopskyddsområde får man inte bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Om det finns särskilda skäl, får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet. En fråga om dispens ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer, om dispensen avser ett område enligt första stycket 1, och i andra fall av den myndighet eller kommun som har bildat biotopskyddsområdet.

De åtgärder som behövs för att vårda ett biotopskyddsområde får vidtas av kommunen, om den har bildat området, och i fråga om andra områden av den myndighet som regeringen bestämmer. Innan en åtgärd vidtas ska den som äger eller har särskild rätt till området underrättas särskilt.

Ett beslut som avses i första stycket 2 ska gälla omedelbart även om det överklagas. *Lag (2009:1322).*

Djur- och växtskyddsområde

12 § Om det utöver förbud enligt 8 kap. 1 och 2 §§ eller förbud och begränsningar enligt jakt- och fiskelagstiftningen behövs särskilt skydd för en djur- eller växtart inom ett visst område, får länsstyrelsen eller kommunen meddela före-

skrifter som inskränker rätten till jakt eller fiske eller allmänhetens eller markägarens rätt att uppehålla sig inom området.

Strandskyddsområde

13 § Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt

1. trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden, och
2. bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. *Lag (2009:532).*

14 § Strandskyddet omfattar land- och vattenområdet intill 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd (strandskyddsområde).

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att utvidga strandskyddsområdet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Ett beslut om att utvidga strandskyddsområdet ska gälla omedelbart även om det överklagas. *Lag (2009:532).*

15 § Inom ett strandskyddsområde får inte

1. nya byggnader uppföras,
2. byggnader eller byggnaders användning ändras eller andra anläggningar eller anordningar utföras, om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt,
3. grävningsarbeten eller andra förberedelsearbeten utföras för byggnader, anläggningar eller anordningar som avses i 1 och 2, eller
4. åtgärder vidtas som väsentligt förändrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. *Lag (2009:532).*

16 § Förbuden i 15 § gäller inte

1. byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,
2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken,
3. byggande av allmän väg enligt en fastställd arbetsplan enligt väglagen (1971:948), eller

4. byggande av järnväg enligt en fastställd järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg. *Lag (2009:532).*

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att förbuden i 15 § inte ska gälla kompletteringsåtgärder till en huvudbyggnad som vidtas

1. inom 15 meter från huvudbyggnaden men inte närmare strandlinjen än 25 meter, och
2. inom en tomtplats som har angetts i ett beslut om dispens. *Lag (2009:532).*

18 § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om

1. det är uppenbart att området saknar betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, eller
2. området enligt plan- och bygglagen (2010:900) avses att omfattas av en detaljplan och
 - a) behövs för byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, eller

b) skyddas enligt andra bestämmelser i detta kapitel än bestämmelserna om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde och skyddet har beslutats av någon annan än en kommun.

Ett upphävande enligt första stycket 2 får göras endast om det finns särskilda skäl och intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset.

Bestämmelser om kommunens möjligheter att upphäva strandskyddet genom en bestämmelse i en detaljplan finns i 4 kap. 17 § plan- och bygglagen. *Förordning (2011:393).*

18 a § Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 15 §, om det finns särskilda skäl och dispensen avser

1. byggande av en försvarsanläggning, allmän väg eller järnväg, eller
2. ett område som skyddas enligt andra bestämmelser i detta kapitel än bestämmelserna om miljöskyddsområde eller vattenskyddsområde och skyddet har beslutats av någon annan än en kommun. *Lag (2011:392).*

18 b § Kommunen får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 15 §, om det finns särskilda skäl och dispensen avser något annat än det som anges i 18 a § 1 och 2. *Lag (2009:532).*

18 c § Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet får man beakta endast om det område som upphävet eller dispensen avser

1. redan har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften,
2. genom en väg, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är väl avskilt från området närmast strandlinjen,
3. behövs för en anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller
6. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

I 18 d § finns bestämmelser om vad man får beakta som särskilda skäl utöver det som anges i första stycket, om prövningen gäller ett sådant område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 18 e §. *Lag (2009:532)*.

18 d § Som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen får man också beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. *Lag (2009:532)*.

18 e § Med område för landsbygdsutveckling i strandnära lägen avses vid tillämpningen av 18 d § ett område som

1. är lämpligt för utvecklingen av landsbygden,
2. är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt,
3. endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften
 - a) i eller i närheten av tätorter,
 - b) i ett kust- eller kustskärgårdsområde från Forsmark till Klockestrand vid Ångermanälven eller från Skataudden vid Näskefjärden till gränsen mot Finland,
 - c) på Gotland, eller
 - d) vid Vätern, Vättern, Mälaren, Siljan, Orsasjön, Skattungen, Oresjön eller Oreälven mellan Orsasjön och Skattungen, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse i området, och

4. inte är ett kust- eller kustskärgårdsområde från gränsen mot Norge till Forsmark, utmed Ölands kust eller i Ångermanland från Klockestrand vid Ångermanälven till Skataudden vid Näskefjärden.

En översiktsplan enligt 3 kap. 1 § plan- och bygglagen (2010:900) ska ge vägledning vid bedömningen av om en plats ligger inom ett sådant område som avses i första stycket. Översiktsplanen är inte bindande. *Förordning (2011:393).*

18 f § Ett beslut om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet ska inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna eller anläggningarna säkerställa fri passage för allmänheten och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet. Detta gäller inte om en sådan användning av området närmast strandlinjen är omöjlig med hänsyn till de planerade byggnadernas eller anläggningarnas funktion.

I ett dispensbeslut ska det anges i vilken utsträckning mark får tas i anspråk som tomt eller annars användas för det avsedda ändamålet. *Lag (2009:532).*

18 g § I fråga om strandskydd som har upphävts för ett område genom en bestämmelse i en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900) eller för ett område som har avsetts att omfattas av en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt samma lag gäller strandskyddet åter, om

1. området upphör att omfattas av detaljplanen eller områdesbestämmelserna, eller

2. detaljplanen eller områdesbestämmelserna ersätts med en ny detaljplan.
Lag (2010:902).

18 h § En dispens från strandskyddet upphör att gälla om den åtgärd som dispensen avser inte har påbörjats inom två år eller inte har avslutats inom fem år från den dag då dispensbeslutet vann laga kraft. *Lag (2009:532).*

Miljöskyddsområde

19 § Ett större mark- eller vattenområde får av regeringen förklaras som miljöskyddsområde, om det krävs särskilda föreskrifter på grund av att området eller en del av området är utsatt för föroreningar eller på annat sätt innebär att en miljökvalitetsnorm inte följs. *Lag (2010:882).*

20 § För miljöskyddsområde skall regeringen eller efter regeringens bemyndigande länsstyrelsen meddela sådana föreskrifter om skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått för verksamheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Länsstyrelsen får meddela dispens från före-

skrifter som har meddelats för ett miljöskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

I 10 kap. finns särskilda bestämmelser om miljöriskområden.

Vattenskyddsområde

21 § Ett mark- eller vattenområde får av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

22 § För ett vattenskyddsområde skall länsstyrelsen eller kommunen meddela sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området. Om det behövs, får länsstyrelsen eller kommunen föreskriva att skyltar eller stängsel skall sättas upp och att annans mark får tas i anspråk för detta. Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett vattenskyddsområde, om det finns särskilda skäl.

En länsstyrelse får överlåta åt den eller de kommunala nämnder som skall fullgöra kommunens uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet att på ansökan av den som berörs av ett beslut enligt första stycket medge undantag från beslutet. Vidare får bestämmas att anmälningar om en verksamhet eller åtgärd inom ett vattenskyddsområde skall göras hos den kommunala nämnden. *Lag (2002:175).*

Marinvetenskaplig forskning

23 § För att skydda den marina miljön får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreskriva att marinvetenskaplig forskning inom svenskt sjöterritorium inte får bedrivas från forskningsfartyg som är registrerade i eller tillhör en annan stat utan att det finns tillstånd för forskningen eller utan att den har anmälts.

Tillstånd får begränsas till viss tid och förenas med villkor.

Interimistiska förbud

24 § När en fråga har väckts om att ett område eller ett föremål skall skyddas som naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde eller om att ett redan skyddat sådant område eller föremål skall få utökat skydd, får länsstyrelsen eller kommunen för viss tid dock högst tre år meddela förbud mot att sådana åtgärder vidtas utan tillstånd som berör området eller föremålet och som

strider mot syftet med det tilltänkta skyddet. Om det finns särskilda skäl, får förbudet förlängas att gälla i ytterligare högst ett år. Om det finns synnerliga skäl, får förbudet därefter förlängas att gälla i ytterligare högst ett år.

Ett förbud enligt första stycket skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Intresseprövning

25 § Vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

26 § Dispens enligt någon av bestämmelserna i 7, 9–11, 18 a–18 e, 20 och 22 §§ från förbud eller andra föreskrifter som meddelats med stöd av detta kapitel får ges endast om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. *Lag (2009:532).*

Särskilda skyddade områden

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fortlopande föra en förteckning över naturområden som bör beredas skydd eller har beretts skydd

1. som särskilt skyddsområde enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar⁴, senast ändrat genom direktiv 97/49/EG⁵,
2. som särskilt bevarandeområde enligt rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter⁶, ändrat genom direktiv 97/62/EG⁷, eller
3. enligt internationella åtaganden eller nationella mål om skydd för naturområden.

Av förteckningen skall det framgå vad som föranlett att området har tagits upp i förteckningen och enligt vilket direktiv, internationellt åtagande eller nationellt mål som förtecknandet har skett.

Ett område som tagits upp i förteckningen skall prioriteras i det fortsatta skyddsarbetet. *Lag (2001:437).*

28 § Regeringen får förklara ett naturområde som särskilt skyddsområde, om området enligt direktiv 79/409/EEG är särskilt betydelsefullt för skyddet av vilda fåglar.

Ett område som enligt artikel 4.4 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv

2006/105/EG, har valts ut som ett område av intresse för unionen ska av regeringen förklaras som särskilt bevarandeområde.

Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring enligt första eller andra stycket, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring. *Lag (2011:322)*.

28 a § Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett naturområde som har förtecknats enligt 27 § första stycket 1 eller 2.

Tillstånd enligt första stycket krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området. *Lag (2001:437)*.

28 b § Tillstånd enligt 28 a § får lämnas endast om verksamheten eller åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter eller åtgärder inte

1. kan skada den livsmiljö eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas,

2. medför att den art eller de arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet i området av arten eller arterna. *Lag (2001:437)*.

29 § Trots bestämmelserna i 28 b § får tillstånd enligt 28 a § lämnas, om

1. det saknas alternativa lösningar,

2. verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och

3. de åtgärder vidtas som behövs för att kompensera för förlorade miljövärden så att syftet med att skydda det berörda området ändå kan tillgodoses.

Ett beslut om tillstånd med stöd av första stycket får lämnas endast efter regeringens tillåtelse. *Lag (2001:437)*.

29 a § Om ett tillstånd lämnas efter regeringens tillåtelse enligt 29 §, är den som ansökt om tillståndet skyldig att bekosta de kompensationsåtgärder som anges i beslutet om tillstånd.

Första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att kräva att sökanden skall stå för kostnaderna. Vid avvägningen skall särskilt beaktas det allmänintresse som avses i 29 § första stycket 2. *Lag (2001:437)*.

29 b § Frågor om tillstånd enligt 28 a § prövas av länsstyrelsen i det län där det berörda området finns.

För en verksamhet eller åtgärd som omfattas av tillståndsplikt eller dispensprövning till följd av bestämmelserna i 9 kap. eller 11–15 kap. skall dock frågan om tillstånd enligt 28 a § prövas av den myndighet som prövar den andra tillståndsfrågan eller dispensen. Innan myndigheten meddelar sitt beslut, skall den länsstyrelse som avses i första stycket beredas tillfälle att yttra sig. *Lag (2001:437).*

Ordningsföreskrifter

30 § Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I de fall kommunen beslutar om skydd av ett område får den meddela sådana föreskrifter.

Föreskrifterna skall gälla omedelbart, även om de överklagas.

31 § *Har upphävts genom lag (2009:532).*

Skydd av områden i Sveriges ekonomiska zon

32 § Bestämmelserna i denna balk om sådana särskilda skyddade områden som avses i 27 § första stycket 1 och 2 ska tillämpas även i Sveriges ekonomiska zon. Om ett sådant område finns i den ekonomiska zonen, ska det som i 29 b § första stycket sägs om länsstyrelsen gälla länsstyrelsen i det län där Sveriges sjöterritorium är närmast det berörda området.

Bestämmelser om hänsyn till folkrättsliga grundsatser finns i 10 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon. *Lag (2008:831).*

Förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:371

Allmänna bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser om skydd av områden enligt 7 kap. miljöbalken. I förordningen finns också bestämmelser om vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken och om föreläggande om stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § miljöbalken.

I nationalparksförordningen (1987:938) finns bestämmelser om nationalparker.

2 § Naturvårdsverket har det centrala ansvaret för områdesskyddet. Riksantikvarieämbetet har dock det centrala ansvaret i fråga om kulturresevat och Skogsstyrelsen det centrala ansvaret för biotopskyddsområden enligt 6 §.

Länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet. Kommunen ansvarar dock för det områdesskydd som den har förordnat om och Skogsstyrelsen ansvarar i länet för biotopskyddsområden enligt 6 §. *Förordning (2005:1159).*

Skötselplan för naturreservat och kulturresevat

3 § Länsstyrelsen eller kommunen skall fastställa en skötselplan för ett naturreservats eller kulturresevatns långsiktiga vård. En skötselplan skall ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat eller kulturresevat. Om det finns särskilda skäl, får skötselplanen fastställas efter det att beslutet om bildande av reservatet har fattats.

Föreskrifter för naturminne

4 § Länsstyrelsen eller kommunen får meddela sådana föreskrifter som behövs för att skydda och vårda ett visst naturminne.

Biotopskyddsområde

5 § Sådana mark- eller vattenområden som anges i bilaga 1 utgör biotopskyddsområden enligt 7 kap. 11 § första stycket 1 miljöbalken.

Länsstyrelsen prövar frågor om dispens enligt 7 kap. 11 § andra stycket miljöbalken som avser sådana biotopskyddsområden.

Länsstyrelsen får besluta om de åtgärder som behövs för att vårda områdena. *Förordning (2009:1328).*

6 § Skogsstyrelsen får inom områden som omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) i det enskilda fallet besluta att ett sådant särskilt skyddsvärt mark- eller vattenområde som anges i bilaga 2 ska utgöra ett biotopskyddsområde. I beslutet ska gränserna för biotopskyddsområdet anges.

Skogsstyrelsen får besluta om de åtgärder som behövs för att vårda ett sådant biotopskyddsområde. *Förordning (2009:1328).*

7 § Länsstyrelsen får inom områden som inte omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) i det enskilda fallet besluta att ett sådant särskilt skyddsvärt mark- eller vattenområde som anges i bilaga 3 ska utgöra ett biotopskyddsområde. I beslutet ska gränserna för biotopskyddsområdet anges.

Länsstyrelsen får besluta om de åtgärder som behövs för att vårda ett sådant biotopskyddsområde. *Förordning (2009:1328).*

7 a § En kommun får i det enskilda fallet besluta att ett sådant särskilt skyddsvärt mark- eller vattenområde som anges i bilaga 2 eller 3 ska utgöra ett biotopskyddsområde. I beslutet ska gränserna för biotopskyddsområdet anges.

Kommunen får besluta om de åtgärder som behövs för att vårda ett sådant biotopskyddsområde. *Förordning (2010:319).*

8 § Bestämmelserna i 5–7 a §§ gäller inte mark- eller vattenområden i omedelbar anslutning till bebyggelse. *Förordning (2010:319).*

8 a § Även om ett mark- eller vattenområde är ett biotopskyddsområde får de verksamheter bedrivs och åtgärder vidtas som behövs för att genomföra en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900), en arbetsplan enligt väglagen (1971:948) eller en järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, om planen eller bestämmelserna antogs eller fastställdes innan biotopskyddsområdet beslutades. *Förordning (2011:371).*

8 b § Försvarsmakten får bedriva verksamhet inom ett mark- eller vattenområde som används som övningsfält eller skjutfält även om området är ett biotopskyddsområde. *Förordning (2010:319).*

Djur- och växtskyddsområde

9 § Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den har meddelat för ett djur- eller växtskyddsområde, om det finns särskilda skäl. En sådan dispens får ges endast om det är förenligt med föreskriftens syfte.

10 § Länsstyrelsen eller kommunen får meddela föreskrifter om förvaltningen av djur- och växtskyddsområden.

Strandskyddsområde

11 § Länsstyrelsen får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 17 § miljöbalken. *Förordning (2009:622).*

12 § *Har upphävts genom förordning (2009:622).*

Miljöskyddsområde

13 § Länsstyrelsen meddelar föreskrifter enligt 7 kap. 20 § första stycket miljöbalken.

Marinvetenskaplig forskning

14 § Marinvetenskaplig forskning får inte bedrivas inom svenskt sjöterritorium från forskningsfartyg som är registrerade i eller tillhör en annan stat utan tillstånd från Kustbevakningen. Om det finns särskilda skäl, får Kustbevakningen besluta om undantag från kravet på tillstånd.

Kustbevakningen får efter samråd med Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning meddela ytterligare föreskrifter i frågor om tillstånd.

Särskilda skyddade områden

15 § Naturvårdsverket ska föra den förteckning över naturområden som avses i 7 kap. 27 § miljöbalken.

Förteckningen ska omfatta de områden som regeringen har

1. förklarat som särskilda skyddsområden eller särskilda bevarandeområden enligt 7 kap. 28 § miljöbalken,

2. föreslagit att ingå i det europeiska nät av sådana särskilda bevarandeområden, Natura 2000, som avses i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, senast ändrat genom rådets direktiv 2006/105/EG,

3. beslutat ska föras upp på förteckningen med anledning av att Europeiska kommissionen inlett ett samrådsförfarande enligt artikel 5 i direktiv 92/43/EEG, eller

4. beslutat ska föras upp på förteckningen med anledning av ett internationellt åtagande eller nationellt mål om skydd för områden.

Förteckningen ska kungöras på det sätt som gäller för författningar som utfärdas av Naturvårdsverket. Kartor som utvisar områdenas avgränsningar ska finnas tillgängliga hos Naturvårdsverket. Naturvårdsverket ska se till att Skogsstyrelsen och berörda länsstyrelser har tillgång till förteckningen och kartorna samt får kännedom om tillägg och ändringar som görs i dem. *Förordning (2010:1189).*

16 § Myndigheterna ska prioritera skyddsarbetet för de områden som har förtecknats enligt 15 §. Inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett område förtecknats. I fråga om sådana områden som avses i 15 § andra stycket 1–3 ska myndigheterna särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter. Särskild hänsyn ska tas till prioriterade arter och prioriterade livsmiljötyper.

Med prioriterad art och prioriterad livsmiljötyp avses en sådan art eller livsmiljötyp som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller bilaga 4 till denna förordning har markerats med P.

Med bevarandestatus för en livsmiljö avses summan av de faktorer som påverkar en livsmiljö och dess typiska arter och som på lång sikt kan påverka dess naturliga utbredning, struktur och funktion samt de typiska arternas överlevnad på lång sikt. En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när

1. dess naturliga eller hävdbetingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande,
2. den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den ska kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid, och
3. bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses gynnsam när

1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,
2. artens naturliga eller hävdbetingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och

3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt. *Förordning (2007:849).*

17 § I fråga om de områden som har förtecknats enligt 15 § första stycket 1–3 skall länsstyrelserna upprätta beskrivningar av bevarandesyftet samt de livsmiljöer och arter för vilka en gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas eller återställas. Beskrivningarna skall vara ägnade att underlätta sådana prövningar som avses i 7 kap. 28 a–29 §§ miljöbalken. Beskrivningarna skall vara tillgängliga för allmänheten och andra som är berörda eller har intresse av dem. *Förordning (2001:449).*

18 § Bestämmelserna i 11 kap. 10 och 11 §§ plan- och bygglagen (2010:900) ska tillämpas på beslut att ge lov eller förhandsbesked i fråga om verksamheter eller åtgärder som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken. *Förordning (2011:371).*

19 § Myndigheter som meddelar ett beslut som kan påverka miljön i ett naturområde som avses i 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 miljöbalken skall särskilt bevaka att en gynnsam bevarandestatus upprätthålls för de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området. Innan ett sådant beslut meddelas, skall myndigheten ha gjort en bedömning av beslutets konsekvenser för det ifrågavarande naturområdet. Bedömningen skall avse de förhållanden som anges i 16 §. *Förordning (2001:449).*

20 § Om en tillåtlighetsprövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken avser en verksamhet eller åtgärd som kan påverka miljön i ett område som innehåller en prioriterad art eller en prioriterad livsmiljötyp, får vid prövningen hänsyn tas till endast sådana omständigheter som rör

1. människors hälsa,
2. den allmänna säkerheten,
3. väsentliga miljöskyddsintressen, eller
4. andra tvingande förhållanden som har ett allt överskuggande allmänintresse.

I fråga om sådana omständigheter som avses i första stycket 4 ska Europeiska kommissionen ges tillfälle att yttra sig innan ärendet avgörs.

Med prioriterad art och prioriterad livsmiljötyp avses en sådan art eller livsmiljötyp som i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller bilaga 4 till denna förordning har markerats med P. *Förordning (2010:1189).*

20 a § I tillståndsärenden där kompensationsåtgärder krävs enligt 7 kap. 29 § miljöbalken ska tillståndsmyndigheten underrätta Europeiska kommissionen om de kompensationsåtgärder som vidtagits. *Förordning (2010:1189)*.

Överlåtelse av förvaltning

21 § Länsstyrelsen eller kommunen får besluta att en annan myndighet, juridisk person eller markägare som har förutsättningar för att ha ett sådant ansvar skall förvalta ett naturreservat, kulturresevat, naturminne eller djur- och växtskyddsområde. Länsstyrelsen eller kommunen får återkalla ett sådant förordnande som den själv har meddelat.

Ordningsföreskrifter

22 § Länsstyrelsen får meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

Föreskrifter enligt första stycket för ett djur- och växtskyddsområde får inte innebära någon inskränkning i det som kan ha föreskrivits för området med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken.

Vad som sägs i första stycket om länsstyrelsen skall gälla Skogsstyrelsen för biotopskyddsområden enligt 6 §.

Av 7 kap. 30 § första stycket sista meningen miljöbalken framgår att kommunen, i de fall den beslutar om skydd av ett område, får meddela sådana föreskrifter som avses i första stycket. *Förordning (2005:1159)*.

Innehåll i ansökan om tillstånd och dispens

23 § En ansökan om tillstånd eller dispens enligt 7 kap. miljöbalken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. miljöbalken eller om tillstånd till vilthägn enligt 12 kap. 11 § miljöbalken skall vara skriftlig och åtföljd av en karta samt i den utsträckning som det behövs i det enskilda fallet en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken.

En ansökan enligt första stycket som avser en åtgärd som kan inverka negativt på ett särskilt skydds- eller bevarandeområdes bevarandestatus skall alltid vara åtföljd av en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken.

Om ett ärende som avses i första stycket är av stort allmänt intresse, skall ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen kungöras även om detta inte krävs enligt 6 kap. 8 § miljöbalken. Kungörelsen skall föras in i ortstidning. I kungörelsen skall det anges att skriftliga synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen får lämnas inom den tid som länsstyrelsen eller kommunen har bestämt samt var beskrivningen hålls tillgänglig.

Föreläggande att yttra sig

24 § Innan länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen fattar ett beslut enligt tredje stycket ska den förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom viss tid yttra sig över förslaget. Tiden får inte sättas kortare än en månad. Föreläggandet ska delges. Delgivning behöver dock inte ske med sakägare som skriftligen har godkänt förslaget till beslut.

Om alla sakägare med känt hemvist har lämnat ett skriftligt godkännande, får länsstyrelsen, Skogsstyrelsen eller kommunen pröva ärendet utan att meddela ett föreläggande.

Beslut som avses i första stycket är

1. beslut enligt 7 kap. 4, 9 eller 10 § miljöbalken att förklara ett område eller naturföremål som naturreservat, kulturresevat eller naturminne,
2. beslut enligt 7 kap. 5 § tredje stycket miljöbalken om nya skäl eller ytterligare inskränkningar som avser naturreservat, kulturresevat eller naturminne,
3. beslut enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla intrång inom naturreservat, kulturresevat eller naturminne,
4. beslut enligt 6, 7 eller 7 a § denna förordning att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde,
5. beslut enligt 7 kap. 12 § miljöbalken om föreskrifter för ett djur- eller växtskyddsområde,
6. beslut enligt 7 kap. 14 § miljöbalken om utvidgning av strandskyddsområdet, om beslutet är avsett att gälla längre tid än sex månader,
7. beslut enligt 7 kap. 20 § miljöbalken om föreskrifter för ett miljöskyddsområde, och
8. beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som vatten-skyddsområde. *Förordning (2010:319).*

Myndighetssamråd

25 § Länsstyrelsen och kommunen skall samråda med varandra innan de fattar beslut i frågor som anges i 24 § tredje stycket.

25 a § En myndighet eller kommun ska innan den beslutar om bildande, ändring eller upphävande av ett områdesskydd enligt 7 kap. miljöbalken samråda med

1. Skogsstyrelsen, om beslutet berör skogsmark och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Skogsstyrelsen, och
2. Fiskeriverket, om beslutet berör fiske eller vattenbruk och det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Fiskeriverket. *Förordning (2010:319).*

25 b § En myndighet eller kommun ska innan den beslutar om bildande, ändring eller upphävande av ett naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde samråda med Sveriges geologiska undersökning, om det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för Sveriges geologiska undersökning. *Förordning (2010:319).*

25 c § Skogsstyrelsen ska i ett ärende enligt 6 § samråda med

1. länsstyrelsen, om det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för länsstyrelsen, och
2. kommunen, om det inte är uppenbart att ärendet saknar betydelse för kommunen. *Förordning (2010:319).*

26 § Innan länsstyrelsen fattar beslut i ett ärende enligt 7 kap. eller 26 kap. 11 § miljöbalken som berör Naturvårdsverket eller Riksantikvarieämbetet ska länsstyrelsen samråda med myndigheten, om beslutet

1. kan leda till ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken eller annan ekonomisk förpliktelse för staten, eller
2. annars är av vikt. *Förordning (2010:319).*

Underrättelse om beslut

27 § När ett beslut enligt andra stycket meddelas eller ett redan tidigare meddelat beslut ändras eller upphävs ska beslutet snarast möjligt kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet. Kungörelse om beslutet ska också införas i ortstidning. Sökande och sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidning. Om det är uppenbart att beslutet berör endast viss eller vissa sakägare, får beslutet delges dessa sakägare i stället för att kungöras.

Beslut som avses i första stycket är

1. beslut enligt 7 kap. miljöbalken att förklara ett område eller naturföremål som naturreservat, kulturresevat eller naturminne och beslut om föreskrifter för sådana områden och naturföremål,
2. beslut enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla intrång inom naturreservat, kulturresevat eller naturminne,
3. beslut enligt 6, 7 eller 7 a § denna förordning att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde,
4. beslut enligt 7 kap. 12 § miljöbalken om föreskrifter för ett djur- eller växtskyddsområde, om föreskrifterna gäller för markinnehavaren,
5. beslut enligt 7 kap. 14 § miljöbalken om utvidgning av strandskyddsområdet och beslut enligt 7 kap. 18 § miljöbalken om upphävande av strandskydd,

6. beslut enligt 7 kap. 20 § miljöbalken om föreskrifter för ett miljöskydds-
område,

7. beslut enligt 7 kap. 21 § miljöbalken att förklara ett område som
vattenskyddsområde och beslut enligt 7 kap. 22 § miljöbalken om föreskrifter
för ett sådant område,

8. beslut enligt 7 kap. 24 § miljöbalken om interimistiskt förbud, och

9. beslut enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om föreskrifter. *Förordning
(2010:319).*

28 § Följande beslut ska sändas till de myndigheter som anges här.

Naturvårdsverket

1. Beslut att skydda områden och naturföremål och beslut om föreskrifter för
områden och naturföremål.

2. Beslut om skötselplan enligt 3 §.

3. Beslut att utse någon till förvaltare enligt 21 § och beslut att återkalla ett
sådant förordnande.

4. Beslut om tillstånd eller dispens som rör områden och naturföremål, dock
inte en kommuns beslut om dispens enligt 7 kap. 18 b § miljöbalken.

5. Beslut om ersättning och inlösen enligt 31 kap. miljöbalken som rör områ-
den och naturföremål.

6. Beslut att meddela föreläggande eller förbud enligt 26 kap. miljöbalken
som rör områden och naturföremål samt föreläggande enligt 26 kap. 11 §
miljöbalken.

7. Beslut om tillstånd enligt 12 kap. 11 § miljöbalken.

8. Sådana beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning som inte följer
av 1.

Riksantikvarieämbetet

1. Beslut att förklara områden som naturreservat eller kulturresevat och
beslut om föreskrifter för sådana områden.

2. Beslut om skötselplan enligt 3 §.

3. Beslut att utse någon till förvaltare enligt 21 § och beslut att återkalla ett
sådant förordnande.

4. Beslut om tillstånd eller dispens som rör naturreservat eller kulturresevat.

5. Beslut om ersättning och inlösen enligt 31 kap. miljöbalken som rör
naturreservat eller kulturresevat.

6. Beslut att meddela föreläggande eller förbud enligt 26 kap. miljöbalken
som rör kulturresevat.

Transportstyrelsen

Beslut om föreskrifter för områden och naturföremål, om föreskriften har betydelse för luftfarten.

Fiskeriverket och Boverket

Beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning, om inte kännedom om beslutet uppenbart saknar betydelse för myndigheten.

Skogsstyrelsen

1. Beslut enligt 7 eller 7 a § att ett område ska utgöra ett biotopskyddsområde och beslut om ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken till följd av ett sådant beslut.

2. Beslut enligt 21 § att utse någon till förvaltare för ett område eller naturföremål på mark som omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen (1979:429) och beslut att återkalla ett sådant förordnande.

3. Beslut om tillstånd eller dispens rörande områden och naturföremål på mark som omfattas av bestämmelserna i skogsvårdslagen.

4. Beslut enligt 27 § andra stycket som inte följer av 1, om inte kännedom om beslutet uppenbart saknar betydelse för Skogsstyrelsen.

Sveriges geologiska undersökning

Beslut om naturreservat, kulturresevat, naturminne eller vattenskyddsområde, om inte kännedom om beslutet uppenbart saknar betydelse för Sveriges geologiska undersökning.

Lantmäterimyndigheten

1. Beslut att skydda områden och naturföremål och beslut om föreskrifter för områden och naturföremål.

2. Beslut om föreläggande om stängselgenombrott enligt 26 kap. 11 § första stycket miljöbalken.

3. Beslut om ändring eller upphävande av sådana beslut som avses i 1–2.

4. Beslut om ersättning och inlösen enligt 31 kap. 4 och 8 §§ miljöbalken.

5. Beslut att ge dispens enligt 7 kap. 18 a–18 e §§ miljöbalken, om beslutet har betydelse för myndigheten.

6. Beslut om tillstånd enligt 12 kap. 11 § miljöbalken, om beslutet har betydelse för myndigheten.

7. Sådana beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning som inte följer av 1, om beslutet har betydelse för myndigheten.

Väghållningsmyndigheten

1. Beslut att ge dispens enligt 7 kap. 18 a–18 e §§ miljöbalken, om beslutet har betydelse för myndigheten.
2. Beslut om tillstånd enligt 12 kap. 11 § miljöbalken, om beslutet har betydelse för myndigheten.
3. Beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning, om beslutet har betydelse för myndigheten. *Förordning (2010:319).*

29 § Följande beslut ska sändas till länsstyrelsen.

1. Beslut att skydda områden och naturföremål och beslut om föreskrifter för områden och naturföremål.
2. Beslut om ersättning enligt 31 kap. 4 § miljöbalken som rör ett biotopskyddsområde enligt 6 eller 7 a § denna förordning, om inte kännedom om beslutet uppenbart saknar betydelse för länsstyrelsen.
3. Beslut att ge dispens enligt 7 kap. 18 b–18 e §§ miljöbalken.
4. Beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning som inte följer av 1. *Förordning (2010:319).*

30 § Följande beslut ska sändas till kommunen.

1. Beslut att skydda områden och naturföremål och beslut om föreskrifter för områden och naturföremål.
2. Beslut att ge dispens enligt 7 kap. 18 a och 18 c–18 e §§ miljöbalken.
3. Beslut att upphäva strandskydd enligt 7 kap. 18 § miljöbalken.
4. Beslut om tillstånd enligt 12 kap. 11 § miljöbalken.
5. Sådana beslut enligt 27 § andra stycket denna förordning som inte följer av 1. *Förordning (2009:622).*

31 § Till markägaren skall sändas beslut att skydda områden och naturföremål, beslut om föreskrifter för områden och naturföremål och beslut om skötselplan enligt 3 §.

32 § Länsstyrelsen eller kommunen skall för anteckning i fastighetsregistrets allmänna del skriftligen underrätta lantmäterimyndigheten om förhållanden som avses i 9 § andra stycket lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. *Förordning (2000:331).*

Naturvårdsregister

33 § Länsstyrelsen skall föra ett register över beslut enligt 7 kap. miljöbalken och andra förhållanden på naturvårdens område (naturvårdsregister) i enlighet med föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket efter samråd med

Riksantikvarieämbetet och Skogsstyrelsen. Naturvårdsverket skall föra ett sammanfattande nationellt register över sådana beslut och förhållanden.

Ersättning och inlösen

34 § I ärenden enligt 7 kap. miljöbalken skall länsstyrelsen på statens vägnar söka träffa uppgörelse med sakägare som gör anspråk på ersättning eller fordrar inlösen av fastighet. Samma skyldighet har Skogsstyrelsen i ärenden som rör biotopskyddsområden enligt 6 §.

Länsstyrelsen kan på begäran förskottera medel för ändamål som avses i 31 kap. 11 § miljöbalken. *Förordning (2005:1159).*

35 § Ingår en fastighet i en häradsallmänning eller annan samfällighet som enligt gällande bestämmelser inte får minskas, skall länsstyrelsen eller kommunen hålla inne ersättningsbelopp som samfälligheten har rätt till enligt 31 kap. 4 och 8 §§ miljöbalken, till dess det slutligen har avgjorts hur det skall förfaras med beloppet.

36 § Om talan om ersättning eller inlösen enligt 31 kap. miljöbalken förs i domstol, företräds staten av Kammarkollegiet. Kammarkollegiet skall samråda med den myndighet som enligt 2 § första stycket denna förordning har det centrala ansvaret för det aktuella skyddet.

Förskott på allmänna medel

37 § Kostnad för handräckning enligt 26 kap. 17 § miljöbalken i frågor som avses i 7 kap. eller 12 kap. 11 § miljöbalken kan på kronofogdemyndighetens begäran förskottas av allmänna medel.

Mätning och kartläggning

38 § Länsstyrelsen eller kommunen ska se till att områden och naturföremål mäts och kartläggs, om det behövs. *Förordning (2010:171).*

Tillsyn och avgifter

39 § Bestämmelser om tillsyn finns i 26 kap. miljöbalken och i miljötillsynsförordningen (2011:13). Bestämmelser om det operativa tillsynsansvar som hör samman med denna förordning finns i 2 kap. 4 och 7–10 §§ miljötillsynsförordningen.

Bestämmelser om avgifter finns i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. *Förordning (2011:29)*.

Överklagande

40 § Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Fiskeriverket får överklaga beslut som rör frågor som avses i 7 kap. miljöbalken. Naturvårdsverket får dock i fråga om strandskydd endast överklaga beslut enligt 7 kap. 18 och 18 a §§ miljöbalken.

Naturvårdsverket får även överklaga beslut enligt 12 kap. 11 § miljöbalken. *Förordning (2009:622)*.

41 § En kommuns beslut enligt denna förordning får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut enligt 3, 4, 10–13, 21 och 22 §§ och Kustbevakningens beslut enligt 14 § får överklagas hos regeringen.

Bestämmelser om överklagande till mark- och miljödomstol och Mark- och miljööverdomstolen finns i 19 kap. 1 § miljöbalken samt 1 kap. 2 § första stycket och 5 kap. lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar. *Förordning (2010:960)*.

Straff och förverkande

42 § I 29 kap. miljöbalken finns bestämmelser om straff och förverkande.

Övergångsbestämmelser

1998:1252

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999, då naturvårdsförordningen (1976:484) skall upphöra att gälla.

2. En skötselplan som har fastställts med stöd av äldre bestämmelser skall fortsätta att gälla. Skötselplanen skall anses ha tillkommit med stöd av 3 §.

3. I fråga om biotopskydd som har beslutats före ikraftträdandet gäller fortfarande 19 e § andra stycket naturvårdsförordningen (1976:484).

4. Ett förordnande med stöd av 28 a § naturvårdsförordningen (1976:484) om att en kommunal nämnd skall ha den befogenhet som länsstyrelsen har att medge dispens enligt 16 a § naturvårdslagen (1964:822) skall fortsätta att gälla. Förordnandet skall anses vara meddelat med stöd av 12 § denna förordning.

5. Naturvårdsförvaltare som har utsetts med stöd av äldre bestämmelser skall efter ikraftträdandet anses som förvaltare enligt 21 §.

6. Innehas en fastighet som fideikommiss tillämpas 35 §.

1999:1202

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2000.

2000:331

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2000.

2001:449

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001.

2005:1159

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2006. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut av en skogsvårdsstyrelse som meddelats före den 1 januari 2006. Ärenden som inte har avgjorts före den 1 januari 2006 skall överlämnas till Skogsstyrelsen.

2006:1018

Denna förordning träder i kraft den 1 september 2006.

2007:849

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2008.

2009:622

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2009.
2. Äldre bestämmelser gäller för ärenden som har inletts före den 1 juli 2009.

Bilagorna är här uteslutna

Utdrag ur miljöbalken (1998:808), forts.

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:393

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen skall pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uran-
haltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärn-
bränsle,
2. motorvägar och motortrafikleder samt andra vägar med minst fyra körfält
och en sträckning av minst tio kilometer,
3. järnvägar avsedda för fjärrtrafik och anläggande av nytt spår på en sträcka
av minst fem kilometer för befintliga järnvägar för fjärrtrafik, och
4. allmänna farleder. *Lag (2005:571).*

2 § Om det finns särskilda skäl, får regeringen i ett visst fall avstå från att
pröva en verksamhet som sägs i 1 §.

Tillåtlighetsprövning efter förbehåll

3 § Regeringen får för ett visst fall förbehålla sig att pröva tillåtligheten av en
verksamhet som inte omfattas av kravet på prövning enligt 1 §, om

1. verksamheten i betraktande av de intressen som denna balk enligt 1 kap.
1 § skall främja kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag,
2. verksamheten utanför ett område som förtecknats enligt 7 kap. 27 § kan
antas mer än obetydligt skada naturvärdet inom området,
3. verksamheten omfattas av bestämmelserna i 4 kap. 6 § tredje stycket.

Rätten till förbehåll enligt första stycket 2 gäller enbart verksamhet som är
tillståndspliktig enligt balken eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av
balken.

Om ett mål eller ärende enligt denna balk pågår om tillståndsprövning av
verksamheten, skall regeringen omedelbart lämna besked om förbehållet till den
tillståndsprövande mark- och miljödomstolen eller myndigheten. *Lag
(2010:923).*

4 § I samband med prövningen av en verksamhet enligt 1 eller 3 § får regeringen förbehålla sig prövningen av tillåtligheten av en annan verksamhet, om ansökan avser tillstånd till båda verksamheterna och dessa hänger samman med varandra eller om det är fråga om jämkning eller företräde mellan verksamheterna enligt 16 kap. 11 §. För ett sådant förbehåll gäller 3 § tredje stycket.

4 a § På kommunfullmäktiges begäran ska regeringen förbehålla sig tillåtlighetsprövningen av en ny verksamhet av något av följande slag, om ett sådant förbehåll är möjligt enligt 3 § och det inte finns särskilda skäl för att avstå från prövningen:

1. järn-, stål- och andra metallverk samt ferrolegeringsverk,
2. massafabriker och pappersbruk,
3. fabriker för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion,
4. fabriker för framställning av baskemikalier eller gödselmedel,
5. cementfabriker,
6. förbränningsanläggningar som har en tillförd effekt om minst 200 megawatt,
7. anläggningar för vindkraft som är tillståndspliktiga enligt föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 9 kap. 6 §,
8. anläggningar för lagring av minst 50 miljoner normalkubikmeter naturgas,
9. anläggningar för behandling av farligt avfall där huvuddelen av det avfall som avses bli behandlat kommer från andra inrättningar och där mer än 10 000 ton farligt avfall årligen förbränns eller på annat sätt återvinns eller bortskaffas,
10. anläggningar för att utvinna ämnen eller material inom de områden som anges i 4 kap. 5 §,
11. byggande av plattformar som är avsedda att användas vid utvinning av olja eller gas inom havsområden samt annan än helt tillfällig ankring eller förstötning av sådana plattformar för reparation, ombyggnad eller av någon annan anledning,
12. vattenkraftverk som är avsedda för en installerad generatoreffekt av minst 20 megawatt,
13. vattenregleringar varigenom ett vattenmagasin av minst 100 miljoner kubikmeter under året eller tio miljoner kubikmeter under veckan ska utnyttjas,
14. vattenöverledningar eller andra vattenbortledningar från vattendrag eller sjöar med en normal oreglerad lågvattenföring av minst tio kubikmeter i sekunden i bortledningspunkten eller utloppet, om därigenom en sådan mängd vatten tas i anspråk att vattenföringen understiger fyra femtedelar av den normala oreglerade lågvattenföringen,
15. grundvattentäkter för tillgodogörande av en större vattenmängd än 10 000 kubikmeter om dygnet, om inte minst nio tiondelar av det uttagna vattnet återförs till grundvattenmagasinet,

16. andra vattenregleringar, vattenöverledningar och vattenbortledningar än som har angetts förut, om verksamheten avser någon av sjöarna Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren, Storsjön i Jämtland eller Siljan och företaget kan antas få betydande omfattning eller bli av ingripande slag, och

17. flygplatser med en banlängd av minst 2 100 meter. *Lag (2009:652).*

Underrättelse

5 § En myndighet eller kommun som inom sitt verksamhetsområde får kännedom om en verksamhet som avses i 3 § skall underrätta regeringen om verksamheten.

Förutsättningar för tillåtlighet

6 § Regeringen får tillåta en verksamhet som avses i 1 § 1, endast om kommunfullmäktige har tillstyrkt detta.

Samma förutsättning för regeringens tillåtlighet gäller också i fråga om verksamheter som avses i 3 § första stycket 1 eller 4 §, om de avser annat än vattenverksamhet eller trafikanläggningar.

Om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd, får regeringen trots det som sägs i första och andra styckena, tillåta

1. en verksamhet som anges i 1 § 1, om det är fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, och

2. en verksamhet som anges i 4 a § 6–9.

Tredje stycket gäller dock inte om en annan plats bedöms vara lämpligare för verksamheten eller om en lämplig plats har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där. *Lag (2009:652).*

6 a § Regeringen får tillåta en ny kärnkraftsreaktor endast om den nya reaktorn är avsedd att

1. ersätta en kärnkraftsreaktor som efter den 31 maj 2005 har varit i drift för att utvinna kärnenergi och som kommer att vara permanent avstängd när den nya reaktorn tas i kommersiell drift, och

2. uppföras på en plats där en kärnkraftsreaktor efter den 31 maj 2005 har varit i drift för att utvinna kärnenergi.

Med en permanent avstängd kärnkraftsreaktor avses detsamma som i 2 § 4 lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. *Lag (2010:945).*

Villkor för att tillgodose allmänna intressen

7 § Om regeringen finner att en verksamhet får komma till stånd enligt detta kapitel, får regeringen besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

26 kap. Tillsyn

Allmänt om tillsynen

1 § Tillsynen skall säkerställa syftet med denna balk och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken.

Tillsynsmyndigheten skall för detta ändamål på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som omfattas av tillstånd skall tillsynsmyndigheten även fortlöpande bedöma om villkoren är tillräckliga.

Tillsynsmyndigheten skall dessutom, genom rådgivning, information och liknande verksamhet, skapa förutsättningar för att balkens ändamål skall kunna tillgodoses. *Lag (2005:182).*

2 § Tillsynsmyndigheten skall anmäla överträdelser av bestämmelser i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken till polis- eller åklagarmyndigheten, om det finns misstanke om brott.

Om tillsynsmyndigheten finner att villkoren i ett tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet inte är tillräckliga och förutsättningar i övrigt föreligger enligt 24 kap. 5 eller 6 §, skall myndigheten ansöka om prövning eller ta upp frågan om att ändra eller upphäva villkor utan någon särskild framställning om detta enligt vad som sägs i 24 kap. 7 §. *Lag (2002:175).*

3 § Tillsynen utövas av Naturvårdsverket, generalläkaren, länsstyrelsen, andra statliga myndigheter och kommunerna (tillsynsmyndigheter), i enlighet med vad regeringen bestämmer.

Bestämmelser om tillsyn finns också i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Varje kommun utövar genom den eller de nämnder som fullmäktige bestämmer tillsyn inom kommunen över miljö- och hälsoskyddet enligt 9 kap., med undantag för sådan miljöfarlig verksamhet som kräver tillstånd, och över avfallshanteringen enligt 15 kap.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en tillsynsmyndighet får överlåta åt en kommun som begär det att i ett visst avseende utöva sådan tillsyn som annars skulle skötas av en statlig tillsynsmyndighet. Detta gäller inte verksamheter som utövas av Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Försvarets materialverk eller Försvarets radioanstalt. *Lag (2010:1542).*

4 § Har en kommun gjort framställning om överlåtelse av tillsynen enligt 3 § och finner den tillsynsmyndighet som avses där att tillsynen inte bör överlåtas i enlighet med framställningen, skall tillsynsmyndigheten med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för avgörande, om kommunen begär det.

Tillsynsmyndigheten får återkalla överlåtelsen av tillsyn till en kommun. Tillsynsmyndigheten skall återkalla överlåtelsen om kommunen ändrar sin nämndorganisation så att den strider mot 3 kap. 5 § andra stycket kommunallagen (1991:900). Har regeringen beslutat om överlåtelse, skall regeringen besluta om återkallelse. *Lag (2003:518).*

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om att detta kapitel ska gälla även i fråga om tillsyn över att EU-förordningar inom denna balks tillämpningsområde följs. *Lag (2010:1542).*

6 § Tillsynsmyndigheter skall samarbeta med varandra samt med sådana statliga och kommunala organ som skall utöva tillsyn i särskilda hänseenden eller som på annat sätt fullgör uppgifter av betydelse för tillsynsverksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheterna skall lämna sådana uppgifter som behövs för att en regional eller central tillsynsmyndighet skall kunna fullgöra sitt samordnande, kontrollerande och uppföljande ansvar.

7 § En kommun får träffa avtal med en annan kommun om att tillsynsuppgifter som kommunen har enligt denna balk skall skötas helt eller delvis av den andra kommunen. Kommunen får dock inte överlåta befogenheten att meddela beslut i ärendet.

Kommunen får också efter överenskommelse med en annan kommun uppdra åt anställda i den kommunen att besluta på kommunens vägnar i ett visst ärende eller en grupp av ärenden, dock inte i de fall som avses i 6 kap. 34 § kommunallagen (1991:900). Föreskrifterna i 6 kap. 24–27 och 35 §§ kommunallagen om jäv och anmälan av beslut till nämnd skall tillämpas på den som fattar sådana beslut.

8 § Den tillsynsmyndighet som har ansvar för tillsynen kan uppdra åt någon som inte är anställd vid en tillsynsmyndighet att utföra i tillståndsbeslut föreskriven besiktning av en anläggning.

Förelägganden och förbud

9 § En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas.

Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Förelägganden och förbud får inte begränsa ett beslut eller en dom om tillstånd i ansökningsmål som har rättskraft enligt 24 kap. 1 §.

Ett tillståndsbeslut eller en tillståndsdom hindrar dock inte en tillsynsmyndighet från att meddela sådana brådskande förelägganden eller förbud som är nödvändiga för att undvika att ohälsa eller allvarlig skada på miljön uppkommer.

I fråga om verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (2004:1199) om handel med utsläppsätter får inte beslutas förelägganden om begränsning av utsläpp av koldioxid, dikväveoxid eller perfluorkolväten eller förelägganden som genom att reglera använd mängd fossilt bränsle syftar till en begränsning av koldioxidutsläpp. Detta gäller inte förelägganden som i fråga om dikväveoxid eller perfluorkolväten behövs för att hindra betydande lokala föroreningar. *Lag (2009:1326).*

10 § Om tillståndet till en vattenverksamhet har förfallit enligt 24 kap. 2 §, får tillsynsmyndigheten förelägga tillståndshavaren att riva ut en med stöd av tillståndet uppförd anläggning som kan skada allmänna eller enskilda intressen.

11 § En tillsynsmyndighet får förelägga den som håller stängsel i ett område av betydelse för friluftslivet eller i närheten av ett sådant område att ordna grindar eller andra genomgångar som behövs för att allmänheten skall kunna komma till mark inom ett sådant område som omfattas av allemansrätten.

Är det uppenbart att ett stängsel endast är avsett att utestänga allmänheten från området, får föreläggande meddelas om att ta bort det. Vad som nu har sagts om stängsel skall tillämpas på motsvarande sätt när det gäller diken.

12 § Har tidigare ägare av en fastighet eller tidigare tomträttshavare i denna egenskap kunnat föreläggas att avhjälpa skada eller olägenhet som uppstått vid deras användning av en fastighet eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark enligt 7, 8, 11 eller 12 kap., får en tillsynsmyndighet ge ett sådant föreläggande mot en ny ägare eller tomträttshavare, om det är skäligt.

13 § Har ett föreläggande riktats mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, i egenskap av nyttjanderättshavare till berörd egendom eller mot både ägaren och nyttjanderättshavaren, och övergår ägande- eller nyttjanderätten till någon annan, får tillsynsmyndigheten ålägga den tidigare ägaren eller nyttjanderättshavaren, att utan dröjsmål lämna uppgift om den nya ägarens eller nyttjanderättshavarens namn och adress.

Vite

14 § Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

Underrättelse till inskrivningsmyndigheten och dess rättsverkningar

15 § Om en tillsynsmyndighet har meddelat ett föreläggande eller förbud mot någon i egenskap av ägare till en fastighet, tomträttshavare eller ägare till en byggnad, anläggning eller anordning på mark som tillhör någon annan, får tillsynsmyndigheten sända beslutet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsregistrets inskrivningsdel. Är föreläggandet förenat med löpande vite, skall även detta antecknas. Den som senast sökt lagfart eller inskrivning av förvärv av tomträtt skall, om den sökande inte är föreläggandets eller förbudets adressat, av inskrivningsmyndigheten genast i rekommenderat brev underrättas om anteckningen.

Har anteckning gjorts, gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen. Har den nya ägaren förvärvat egendomen genom köp, byte eller gåva och utgör egendomen fastighet eller tomträtt, gäller även löpande vite mot den nya ägaren räknat från tidpunkten för äganderättsövergången. Annat vite gäller inte mot en ny ägare av egendomen, men tillsynsmyndigheten får sätta ut nytt vite för den ägaren. Löpande vite som avser en viss period får tas ut endast av den som var ägare vid periodens början.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller har den åtgärd som avses med föreläggandet vidtagits eller har ändamålet med föreläggandet eller förbudet förlorat sin betydelse, skall tillsynsmyndigheten så snart den fått vetskap om förhållandet anmäla detta till inskrivningsmyndigheten för borttagande av anteckningen. *Lag (2000:228).*

16 § Överlåts en fastighet eller en tomträtt eller en byggnad, anläggning eller anordning på annans mark sedan ett beslut som avses i 15 § har överklagats, skall rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överlåts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Verkställighet och rättelse på den felandes bekostnad

17 § Har tillsynsmyndigheten meddelat ett föreläggande eller ett förbud enligt 9–13 §§ och blir det inte åttlytt, skall kronofogdemyndigheten efter ansökan av tillsynsmyndigheten verkställa dess beslut. Därvid får beslutet verkställas enligt utsökningsbalken.

Har någon begått en gärning som avses i 29 kap. 1–4, 8, 9 eller 10 §, får kronofogdemyndigheten efter ansökan av tillsynsmyndigheten meddela särskild handräckning för att åstadkomma rättelse. I fråga om sådan handräckning finns bestämmelser i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning. Avgörande i sådant mål överklagas hos mark- och miljödomstolen. *Lag (2010:923).*

18 § I stället för att begära verkställighet enligt 17 § får tillsynsmyndigheten besluta att rättelse skall vidtas på den felandes bekostnad.

Beslut om rättelse på den felandes bekostnad får meddelas utan föregående föreläggande eller förbud, om tillsynsmyndigheten med hänsyn till risken för allvarliga skador finner att rättelse bör göras genast eller det finns andra särskilda skäl.

Verksamhetsutövarens kontroll och miljörapport

19 § Den som bedriver verksamhet eller vidtar åtgärder som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller påverka miljön skall fortlöpande planera och kontrollera verksamheten för att motverka eller förebygga sådana verkningar.

Den som bedriver sådan verksamhet eller vidtar sådan åtgärd skall också genom egna undersökningar eller på annat sätt hålla sig underrättad om verksamhetens eller åtgärdens påverkan på miljön.

Den som bedriver sådan verksamhet skall lämna förslag till kontrollprogram eller förbättrande åtgärder till tillsynsmyndigheten, om tillsynsmyndigheten begär det.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om kontrollen.

20 § Om en miljöfarlig verksamhet omfattas av tillståndsplikt enligt vad som föreskrivs med stöd av 9 kap. 6 § första stycket skall den som utövar verksamheten varje år lämna en miljörapport till den tillsynsmyndighet som utövar tillsynen över verksamheten. Detta gäller också den som förelagts att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 § andra stycket. I miljörapporten skall redovisas de

åtgärder som har vidtagits för att uppfylla villkoren i ett tillståndsbeslut och resultaten av dessa åtgärder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att en miljörapport skall innehålla en redovisning av verksamhetens miljöpåverkan även i annat avseende än vad som omfattas av villkoren i ett tillståndsbeslut. Även redovisning av andra uppgifter som är relaterade till balkens tillämpningsområde och mål får föreskrivas.

Även om en verksamhet inte är tillståndspliktig, får en föreskrift om skyldighet att lämna en miljörapport meddelas.

Upplysningar och undersökningar

21 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som det finns bestämmelser om i denna balk eller i föreskrifter som meddelats med stöd av balken, att till myndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller också för den som annars är skyldig att avhjälpa olägenheter från sådan verksamhet.

21 a § Regeringen får meddela föreskrifter om att den som har tillstånd till täkt enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken skall lämna uppgift till länsstyrelsen om vem som är exploatör av takten.

När uppgift saknas om vem som är exploatör av en täkt för vilken tillstånd getts, skall vid tillämpningen av denna paragraf eller föreskrifter som meddelats med stöd av paragrafen tillståndshavaren anses som exploatör av takten. *Lag (2005:571).*

22 § Den som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd som kan befaras medföra olägenheter för människors hälsa eller miljön eller den som annars är skyldig att avhjälpa en olägenhet från sådan verksamhet är skyldig att utföra sådana undersökningar av verksamheten och dess verkningar som behövs för tillsynen. Detsamma gäller den som upplåter en byggnad för bostäder eller för allmänna ändamål, om det finns skäl att anta att byggnadens skick medför olägenheter för människors hälsa. Om det är lämpligare, får tillsynsmyndigheten i stället besluta att en sådan undersökning ska utföras av någon annan och utse någon att göra undersökningen.

Om inte annat följer av 22 b § 2, ska den som är skyldig att utföra undersökningen ersätta kostnaderna för en undersökning som någon annan utsetts att göra med det belopp som tillsynsmyndigheten fastställer.

Beslut om undersökning får förenas med förbud att överlåta den berörda fastigheten eller annan egendom till dess undersökningen är slutförd. *Lag (2010:1542).*

22 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för den som saluför, överlåter eller till eller från Sverige för in eller ut en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara att lämna de prover som behövs för tillsynen. *Lag (2010:1542).*

22 b § Den som har lämnat ett prov enligt föreskrifter meddelade med stöd av 22 a §

1. ska ha rätt till ersättning för provet från den myndighet som provet lämnats till, om det finns särskilda skäl för det, och

2. behöver inte ersätta kostnaderna för provtagning och undersökning av prover, om det finns särskilda skäl för det. *Lag (2010:1542).*

Naturvårdsvakter

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utse naturvårdsvakter för tillsynen över efterlevnaden av föreskrifter för områden, naturföremål och djur- och växtarter som omfattas av förordnanden enligt 7 och 8 kap., 11 kap. 14 § eller 12 kap. 6 §.

En naturvårdsvakt får avvisa personer som uppehåller sig där de på grund av dessa föreskrifter inte har rätt att vistas.

En naturvårdsvakt får ta i beslag jakt- och fångstredskap, fortskaffningsmedel och andra föremål som kan antas ha betydelse för utredning av brottet, om vakten ertappar någon på bar gärning, som bryter mot förbud eller föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 3, 5, 11, 12, 24 eller 28 §, 8 kap. 1–3 §§, 11 kap. 14 § eller 12 kap. 6 §, om detta är straffbelagt enligt 29 kap.

24 § Om en naturvårdsvakt har tagit ett föremål i beslag, skall vakten skyndsamt anmäla detta till polis- eller åklagarmyndigheten. Den tjänsteman som tar emot en anmälan skall vidta samma åtgärder som om tjänstemannen själv hade gjort beslaget.

Övriga bestämmelser

25 § Den som har fått dispens från en föreskrift för områden eller naturföremål som omfattas av förordnanden enligt 7 och 8 kap. eller 11 kap. 14 § är skyldig att efter begäran visa upp beslutet för en naturvårdsvakt eller en polis vid vistelse inom det område där dispensen gäller.

26 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

27 § De som har tagit befattning med ärenden enligt denna balk eller EU-förordningar inom balkens tillämpningsområde eller i ett sådant ärende har utfört sådana undersökningar som anges i 22 § första stycket tredje meningen får inte obehörigen röja eller utnyttja vad de då har fått veta om affärs- eller driftförhållanden eller förhållanden av betydelse för landets försvar.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). *Lag (2010:1542).*

Lag (1998:811) om införande av miljöbalken

Ändringar införda t.o.m. SFS 2011:337

Allmänna bestämmelser

1 § Miljöbalken och denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Utan hinder av första stycket skall vad som sägs i 21 och 22 §§ denna lag träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

2 § Genom miljöbalken upphävs med de begränsningar som framgår av denna lag

1. naturvårdslagen (1964:822),
2. miljöskyddslagen (1969:387),
3. lagen (1971:1154) om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
4. lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle,
5. lagen (1979:425) om skötsel av jordbruksmark,
6. renhållningslagen (1979:596),
7. hälsoskyddslagen (1982:1080),
8. vattenlagen (1983:291),
9. lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291),
10. lagen (1983:428) om spridning av bekämpningsmedel över skogsmark,
11. lagen (1985:426) om kemiska produkter,
12. miljöskadelagen (1986:225),
13. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,
14. lagen (1991:639) om förhandsgranskning av biologiska bekämpningsmedel,
15. lagen (1994:900) om genetiskt modifierade organismer, och
16. lagen (1994:1818) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter.

3 § Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till bestämmelser som har ersatts genom bestämmelser i miljöbalken eller i denna lag, skall i stället de nya bestämmelserna tillämpas.

4 § Föreskrifter som gäller vid miljöbalkens ikraftträdande skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, om de har meddelats med stöd av bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i en äldre lag. Detta gäller dock inte om regeringen föreskriver något annat. Det gäller inte heller för föreskrifter som har meddelats av en annan

myndighet än regeringen, om den myndighet som regeringen bestämmer föreskriver något annat.

5 § Tillstånd, godkännanden, lagligförklaringar, undantag, dispenser, beslut om överlåtelse av tillsynsansvar, medgivanden, förelägganden och förbud enligt 20 § naturvårdslagen (1964:822), villkor eller registreringar som avser verksamheter, hanteringar eller andra åtgärder skall fortsätta att gälla, om de har meddelats genom beslut enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § eller motsvarande bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser. Besluten skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av miljöbalken, om det inte följer något annat av denna lag eller av föreskrifterna.

Första stycket gäller inte sådan dispens från skyldigheten att söka tillstånd som anges i 10 § andra stycket eller 17 § andra stycket miljöskyddslagen (1969:387) i dess lydelse före den 1 juli 1981. Villkoren för en sådan dispens skall dock fortsätta att gälla till dess något annat bestäms. Bestämmelserna i 26 kap. 9 § miljöbalken tillämpas på villkoren. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot sådant villkor, döms till böter eller fängelse i högst två år.

6 § Mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande skall handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser, om det inte följer något annat av denna lag. Bestämmelserna om miljökvalitetsnormer i 5 kap. och 16 kap. 5 § miljöbalken skall tillämpas omedelbart.

Mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen skall i överklagade eller överlämnade mål och ärenden som har inletts före miljöbalkens ikraftträdande tillämpa bestämmelserna i miljöbalken i fråga om förfarandet. Äldre bestämmelser skall dock fortfarande tillämpas i fråga om miljökonsekvensbeskrivningar. *Lag (2010:936).*

7 § Vad som enligt miljöbalken gäller om ägare av en fastighet skall tillämpas även på den som innehar en fastighet med ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt.

Särskilda övergångsbestämmelser till 2 kap. miljöbalken m.m.

8 § Bestämmelserna i 2 kap. 8 § och 10 kap. 2 § miljöbalken skall tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av verksamheten alltjämt pågår vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande enligt 1 §, och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som har orsakats av verksamheten.

Särskilda övergångsbestämmelser till 7 kap. miljöbalken

9 § Beslut som har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande om att skydda och vårda ett område eller föremål samt beslut om ändring av tidigare sådana beslut gäller fortfarande. Sådana beslut skall anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i miljöbalken. Naturvårdsområden skall vid tillämpningen av miljöbalken anses som naturreservat.

Om ett förordnande enligt 2 kap. 14 § tredje stycket vattenlagen (1918:523) till skydd mot förorening eller 2 kap. 62 § samma lag till skydd för vattenförsörjningen ändras eller upphävs, skall det antecknas i inskrivningsregistret.

10 § Strandområden som vid utgången av juni 1975 ingick i fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan skall inte omfattas av strandskydd enligt miljöbalken, om det inte bestäms något annat.

10 a § Strandskydd inträder när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900). Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan. *Lag (2011:337).*

11 § Förordnanden om undantag från strandskydd som har meddelats enligt 15 § andra stycket första meningen naturvårdslagen (1964:822) i dess lydelse före den 1 juli 1994 skall omprövas med tillämpning av 7 kap. 13 § miljöbalken senast den 30 juni 1999. Har ett förordnande inte omprövats innan dess, upphör förordnandet att gälla.

12 § Bestämmelsen i 7 kap. 18 h § miljöbalken om när ett beslut om dispens från förbudet att vidta åtgärder i ett strandskyddsområde upphör, ska tillämpas också på dispenser meddelade före den 1 augusti 1991. *Lag (2009:531).*

13 § Föreskrifter enligt 7 kap. 20 § miljöbalken för ett miljöskyddsområde innebär inte inskränkningar av tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387).

14 § Bestämmelserna om förlängning av interimistiska förbud i naturvårdslagen (1964:822) skall fortfarande tillämpas i fråga om förbud som gäller vid miljöbalkens ikraftträdande.

Särskilda övergångsbestämmelser till 10 kap. miljöbalken

15 § Vid tillämpningen av 10 kap. 3 § beaktas inte förvärv som har skett före miljöbalkens ikraftträdande.

Särskilda övergångsbestämmelser till 11 kap. miljöbalken

16 § I fråga om allmänna flottleder skall fortfarande tillämpas bestämmelserna i vattenlagen (1983:291) om

1. rådighet i 2 kap. 4 § 4 och 5 § första stycket 2,
2. särskilda tvåångsrätter i 8 kap. 1 § första stycket 3,
3. ersättning i 9 kap. 3 § andra stycket, 11 § tredje stycket, 14 § och 15 §,
4. prövningen av vattenmål i 13 kap. 13 § första stycket 8,
5. utrivning i 14 kap. 3 §, och
6. omprövning i 15 kap. 9 §.

Vad som sägs i 14 kap. 3 § och 15 kap. 9 § vattenlagen (1983:291) om vattendomstolen skall i stället gälla mark- och miljödomstolen.

Utöver vad som har sagts nu gäller vattenlagen (1983:291) även i den utsträckning som framgår av 7 och 13 §§ lagen (1919:426) om flottning i allmän flottled samt i 12 och 25 §§ lagen (1976:997) om vattenförbund. *Lag (2010:936).*

17 § Om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning eller om tillståndsfrågan beträffande en sådan anläggning är oklar, får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen.

Begärs tillstånd att ändra en vattenanläggning som har tillkommit utan tillstånd före miljöbalkens ikraftträdande, skall ansökan samtidigt göras om prövning av anläggningens laglighet.

Andra stycket gäller också när ansökan görs enligt 28 kap. 12 § miljöbalken om att få använda någon annans anläggning. Den som gör en sådan ansökan får även begära prövning av anläggningens laglighet.

En lagligförklaring får förenas med villkor.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot ett sådant villkor, döms till böter eller fängelse i högst två år.

Om en gärning som avses i femte stycket är att anse som ringa, döms inte till ansvar. En gärning är att anse som ringa om den framstår som obetydlig med hänsyn till det intresse som är avsett att skyddas genom straffbestämmelsen. *Lag (2010:936).*

18 § Frågan om lagligheten av en vattenanläggning som har tillkommit före ikraftträdandet av miljöbalken utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser bedöms enligt de bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst.

19 § Vad som föreskrivs om underhåll i 11 kap. 17 § andra stycket miljöbalken gäller även den som med stöd av 8 kap. 2 § vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre bestämmelser har getts rätt att använda någon annans vattenanläggning.

Vad som föreskrivs om en ny fastighetsägares skyldigheter i 11 kap. 21 § första stycket miljöbalken gäller även när den förra ägaren har övertagit underhållsskyldigheten med stöd av 14 kap. 2 § vattenlagen (1983:291).

Särskilda övergångsbestämmelser till 16–23 kap. miljöbalken

20 § Mål och ärenden som före miljöbalkens ikraftträdande har inletts hos en domstol, en annan myndighet eller en förrättningsman som enligt miljöbalken eller föreskrifter meddelade med stöd av balken inte skall handläggas sådana mål eller ärenden, skall slutföras av den domstolen, myndigheten eller förrättningsmannen, om inte annat följer av denna lag.

21 § Ett ärende hos Koncessionsnämnden för miljöskydd som inte har avgjorts vid miljöbalkens ikraftträdande skall därefter handläggas av den mark- och miljödomstol som är behörig enligt 20 kap. 8 § miljöbalken. *Lag (2010:936).*

21 a § I fråga om ärenden som handläggs hos miljödomstolen enligt 4 kap. lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. tillämpas 14 § miljöskyddslagen (1969:387). Vad som där sägs om Koncessionsnämnden skall i stället gälla miljödomstolen. *Lag (1999:369).*

22 § Ett mål hos en vattendomstol som inte har avgjorts vid miljöbalkens ikraftträdande skall därefter handläggas av den mark- och miljödomstol som är behörig enligt 20 kap. 8 § miljöbalken.

Ett mål hos Vattenöverdomstolen som vid ikraftträdandet inte har avgjorts skall därefter handläggas av Mark- och miljööverdomstolen. *Lag (2010:935).*

23 § Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande och krav på prövningstillstånd, om

1. en dom eller ett beslut har meddelats före miljöbalkens ikraftträdande, eller

2. en dom eller ett beslut har meddelats av en allmän förvaltningsdomstol efter miljöbalkens ikraftträdande.

Beslut som efter miljöbalkens ikraftträdande meddelas av statlig förvaltningsmyndighet enligt någon av de lagar som upphävs genom 2 § skall överklagas till mark- och miljödomstol, om ett beslut i motsvarande fråga enligt miljöbalken skall överklagas till sådan domstol. Beslut som efter ikraftträdandet meddelas av Koncessionsnämnden för miljöskydd skall dock överklagas till Mark- och miljööverdomstolen.

Har före miljöbalkens ikraftträdande beslut i ärende enligt någon av de lagar som upphävs genom 2 § överklagats hos regeringen och har ärendet vid miljöbalkens ikraftträdande ännu inte avgjorts, får regeringen föreskriva eller i det enskilda ärendet besluta att överlämna ärendet för prövning vid den mark- och miljödomstol som är behörig eller till mark- och miljööverdomstolen. *Lag (2010:934).*

24 § Domar och beslut som en tingsrätt eller en fastighetsdomstol meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande och som innefattar prövning av frågor som regleras i 31 och 32 kap. miljöbalken överklagas till Mark- och miljööverdomstolen. Detsamma gäller i fråga om beslut under rättegången i mål vari sådan fråga skall prövas. *Lag (2010:936).*

25 § Beslut som en förrättningsman meddelar efter miljöbalkens ikraftträdande i frågor som regleras i 12 kap. vattenlagen (1983:291) ska överklagas till mark- och miljödomstolen.

När mark- och miljödomstolen prövar sådana överklaganden ska den tillämpa 13 kap. 30–33, 36, 38, 41–43 och 45 §§, 46 § första stycket, 47–50 §§ samt 56–63 §§ vattenlagen (1983:291). Vad som sägs om vattendomstol ska gälla mark- och miljödomstol. Vad som i 61 § sägs om nämndemän ska gälla särskilda ledamöter. *Lag (2010:936).*

26 § Tillstånd, godkännanden, undantag eller dispenser som enligt äldre bestämmelser har lämnats för obegränsad tid får vid en omprövning tidsbegränsas enligt 16 kap. 2 § första stycket miljöbalken, endast om

1. det följer av Sveriges internationella åtaganden att en sådan tidsbegränsning skall ske, eller
2. tidsbegränsning kunde ske vid en omprövning enligt de äldre bestämmelserna.

27 § Har länsstyrelsen enligt väglagen (1971:948) eller lagen (1995:1649) om byggande av järnväg godkänt miljökonsekvensbeskrivning för ny väg eller järnväg före miljöbalkens ikraftträdande, krävs inte regeringens tillåtlighetsprövning

enligt 17 kap. 1 § 2 eller 3 miljöbalken om arbetsplan för vägen eller järnvägsplan för järnvägen fastställts före den 1 januari 2001. *Lag (2005:581).*

28 § Mål som gäller lagligförklaring enligt 17 § denna lag ska utgöra ansökningsmål enligt 21 kap. 1 a § miljöbalken.

Reglerna i 16 kap. 13 § miljöbalken om en ideell förenings eller annan juridisk persons rätt att överklaga gäller även i de fall den överklagbara domen eller beslutet avser en lagligförklaring. *Lag (2010:936).*

29 § Om ett vattenföretag har utförts under vattenlagens (1983:291) giltighetstid utan tillstånd, är företagaren bevisskyldig i fråga om de förhållanden som rådde i vattnet innan företaget utfördes.

Detsamma gäller andra vattenföretag än dikning som har utförts under vattenlagens (1918:523) giltighetstid, om den lagen var tillämplig på företaget.

Särskilda övergångsbestämmelser till 24 kap. miljöbalken

30 § Beträffande lagligförklaring enligt 17 § denna lag gäller detsamma som föreskrivs om tillstånd i 24 kap. miljöbalken.

31 § Vid omprövning enligt 24 kap. 5 § miljöbalken av ett tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) får en produktionsmängd eller annan omfattning av verksamheten som angetts i tillståndet ändras mot tillståndshavarens bestående endast när omprövningen görs enligt den paragrafen första stycket 2.

32 § Bestämmelsen i 24 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken om att omprövning får göras tio år efter det att ett tillståndsbeslut har vunnit laga kraft innebär inte någon inskränkning av omprövningstider som har bestämts i domar och beslut meddelade enligt äldre bestämmelser.

33 § Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) till vattenkraftverk eller vattenreglering för kraftändamål eller villkoren för ett sådant tillstånd får omprövas enligt 24 kap. 5 § första stycket 1 miljöbalken tidigast trettio år efter den dag då företaget enligt meddelade föreskrifter skall vara fullbordat, om inte något annat följer av andra stycket. Om nyprövning har gjorts enligt vattenlagen (1918:523), får en sådan omprövning göras tidigast trettio år efter den dag då domen om nyprövning vann laga kraft.

Om företaget skulle ha kunnat underkastas nyprövning enligt 4 kap. vattenlagen (1918:523) vid en tidpunkt efter den 31 december 1983, får omprövning göras så snart den för nyprövning gällande tiden har gått ut.

Ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller villkoren för ett sådant tillstånd får omprövas enligt 24 kap. 5 § första stycket 6 miljöbalken endast om förändringen i omgivningen har skett efter den 31 december 1983.

34 § Omprövning enligt miljöbalken kan göras av en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

Särskilda övergångsbestämmelser till 26 kap. miljöbalken

35 § Ett föreläggande eller förbud skall anses beslutat enligt 26 kap. miljöbalken, om en tillsynsmyndighet har beslutat det enligt bestämmelser i en lag som anges i 2 § denna lag eller motsvarande bestämmelser i äldre lag eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av sådana bestämmelser.

36 § Särskild handräckning enligt 26 kap. 17 § andra stycket miljöbalken får meddelas även vid en gärning som har begåtts före miljöbalkens ikraftträdande, om gärningen var straffbar när den begicks.

Särskilda övergångsbestämmelser till 30 kap. miljöbalken

37 § Bestämmelserna om miljösanktionsavgift i 30 kap. miljöbalken tillämpas endast på överträdelser som har ägt rum efter att balken har trätt i kraft.

Bestämmelserna om miljöskyddsavgift i miljöskyddslagen (1969:387) skall fortfarande tillämpas i mål och ärenden om sådan avgift, om ansökan om påförande av avgift har kommit in till Koncessionsnämnden för miljöskydd innan miljöbalken trädde i kraft.

Särskilda övergångsbestämmelser till 31 kap. miljöbalken

38 § I stället för reglerna i 31 kap. miljöbalken om ersättning vid vissa ingripanden av det allmänna skall äldre bestämmelser gälla i fråga om rätt till ersättning eller inlösen på grund av beslut som har meddelats före balkens ikraftträdande.

Reglerna i 31 kap. miljöbalken om tillstånd till vattenverksamhet skall även gälla lagligförklaring enligt 17 § denna lag.

39 § Vid omprövning av ett tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller motsvarande äldre bestämmelser gäller följande i fråga om ersättning enligt 31 kap. 20–22 §§ miljöbalken:

1. Vad som sägs om andelskraft i 31 kap. 21 § tredje stycket miljöbalken tillämpas även på ersättning genom överföring av kraft enligt vattenlagen (1918:523) i dess lydelse före den 1 juli 1974.

2. I stället för vad som sägs i 31 kap. 22 § andra–fjärde stycket miljöbalken är tillståndshavaren skyldig att utan ersättning tåla förlusten eller inskränkningen till så stor del som, tillsammans med vad tillståndshavaren tidigare efter den 1 januari 1984 har avstått enligt 12 eller 14 § lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291), motsvarar en tjugondel av det produktionsvärde eller det värde av vattenmängd, fallhöjd eller magasinvolym som avses i 31 kap. 22 § andra stycket miljöbalken.

Har ansökan om omprövning gjorts före den 1 juli 1995 skall i stället tillämpas 11 och 12 §§ lagen (1983:292) om införande av vattenlagen (1983:291) i deras lydelse före detta datum.

40 § Bestämmelserna i 38 § skall tillämpas också vid omprövning av en sådan särskild rättighet att förfoga över vattnet som avses i 2 kap. 41 § vattenlagen (1918:523).

41 § Bestämmelsen i 31 kap. 23 § miljöbalken om begränsning av rätten till ersättning skall gälla innehavare av tillstånd enligt vattenlagen (1918:523) eller äldre bestämmelser, endast om bestämmelserna om kungsådra var tillämpliga på vattenföretaget. Begränsning skall i sådana fall även ske om det nya vattenföretaget är en markavvattning eller en vattentäkt för bevattning.

Första stycket gäller också i fråga om förlust eller inskränkning som den drabats av som utan särskilt tillstånd driver ett vattenföretag som har kommit till före den 1 januari 1984.

Övergångsbestämmelser

2006:1013

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.
2. Bestämmelsen i 17 § femte stycket skall inte tillämpas på villkor som meddelats under tiden från och med den 1 januari 1999 till och med den 31 december 2006.

2009:531

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2009.
2. Äldre bestämmelser gäller för detaljplaneärenden som har inletts före den 1 juli 2009 och som avslutas genom antagande av planen före den 1 juli 2010.

2009:1323

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
2. Äldre bestämmelser gäller för detaljplaneärenden som har inletts före den 1 januari 2010 och som avslutas genom antagande av planen före den 1 januari 2011.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av kontrollansvariga (BFS 2011:14 KA 4)

Bemyndigande: 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338)

Allmänt

1 § För utförande av sådana uppgifter som anges i 10 kap. 11 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska den kontrollansvarige ha sådana kunskaper om och erfarenhet av projekterings-, bygg- och rivningsprocessen att denne på ett tillfredsställande sätt kan följa upp kontrollen av ett byggprojekt. Den kontrollansvarige ska vara certifierad.

I 2–10 §§ denna författning ställs närmare krav för att bli certifierad som kontrollansvarig enligt 10 kap. 9 § PBL.

Certifiering får lämnas enligt följande:

- Behörighet **N** som kontrollansvarig för projekt av normal art.
- Behörighet **K** som kontrollansvarig för projekt av komplicerad art.

Allmänt råd

Projekt av normal art kan avse nybyggnad, tillbyggnad, ombyggnad eller rivning av en- eller tvåbostadshus. Det kan även gälla flerbostadshus med högst två våningar eller andra slags byggnader med högst två våningar. Projekt av normal art kan även avse ändring i alla slags byggnader samt idrottsplatser.

Projekt av komplicerad art kan avse nybyggnad, tillbyggnad, ombyggnad eller rivning av byggnader med fler än två våningar, kabinbanor, radio- eller telemaster och vindkraftverk. Det kan även gälla arbeten med fasta cisterner eller andra fasta anläggningar för kemiska produkter som är hälso- och miljöfarliga eller projekt med byggnader och anläggningar för brandfarlig verksamhet. Projekt av komplicerad art kan även avse byggnader med stora spännvidder.

Denna indelning i behörighetskategorier syftar till att underlätta certifiering av kontrollansvarig för arbeten av olika svårighetsgrad med avseende på kontrollbehov och kontrollens omfattning. I det enskilda byggprojektet kan därför certifierad kontrollansvarig med annan behörighet behövas än vad som följer av ovan angivna exempel på byggnadsverkets svårighetsgrad.

Krav på teknisk utbildning

2 § För att få behörighet **N** ska sökanden ha teknisk utbildning med avlagd examen eller godkänd utbildning från lägst någon av dessa utbildningar

- a) högskolans ingenjörsutbildning, 120 högskolepoäng,

- b) ingenjörsutbildning vid tidigare tre- eller fyraårigt tekniskt gymnasium,
- c) yrkesteknisk högskoleutbildning, YTH,
- d) kvalificerad yrkesutbildning, KY-utbildning,
- e) nuvarande gymnasieskolans byggprogram, eller
- f) annan likvärdig utbildning.

Utbildning ska ha skett inom lämpligt fackområde, t.ex. bygg-, anläggnings- eller installationsteknisk linje.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

3 § För att få behörighet **K** ska sökanden ha teknisk utbildning med avlagd examen eller godkänd utbildning från lägst någon av dessa utbildningar

- a) civilingenjörsutbildning vid teknisk högskola,
 - b) arkitektutbildning med inriktning inom byggområdet vid teknisk högskola,
 - c) högskolans ingenjörsutbildning, 180 högskolepoäng,
 - d) högskolans ingenjörsutbildning, 120 högskolepoäng,
 - e) ingenjörsutbildning vid tidigare tre- eller fyraårigt tekniskt gymnasium,
- eller
- f) annan likvärdig utbildning.

Ingenjörsutbildning ska ha skett inom lämpligt fackområde, t.ex. bygg-, anläggnings- eller installationsteknisk linje.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

4 § Krav på teknisk utbildning enligt 2 och 3 §§ krävs inte för sökande med minst tio års erfarenhet av praktiskt arbete inom de områden som framgår av 5 § för behörighet **N**, respektive 6 § för behörighet **K**.

Krav på erfarenhet av praktiskt arbete inom byggområdet

5 § För att få behörighet **N** ska sökanden under sammanlagt minst tre år ha varit yrkesverksam inom något av nedan uppräknade områden eller befattningar

- a) projektering,
- b) projektledning,
- c) produktionsledning,
- d) besiktning eller kontroll,
- e) kvalitetsledning enligt SS-EN ISO 9001,
- f) miljöledning enligt SS-EN ISO 14 001,
- g) arbetsledande ställning,

- h) kvalitetsansvarig enligt 9 kap. 14 § PBL (SFS 1987:10),
- i) kontrollansvarig enligt 10 kap. 9 § PBL (SFS 2010:900),
- j) byggnadsinspektör eller motsvarande.

Yrkeserfarenheten ska vara minst ett år från ett och samma område. Den ska ha erhållits genom arbete inom bygg-, installations- eller anläggningstekniskt område eller av rivning. Erfarenheten ska till största delen ha erhållits från sådana projekt som enligt 1 § avses med behörigheten.

6 § För att få behörighet **K** ska sökanden ha varit yrkesverksam inom minst två av de verksamhetsområden som anges i 5 §. Erfarenheten ska till största delen ha erhållits från sådana projekt som enligt 1 § avses med behörigheten.

Yrkesverksamheten ska ha en sammanlagd längd av minst

- fyra år, varav minst två år från ett och samma område, om den allmänna tekniska kunskapen erhållits enligt 3 § första stycket a) eller b),
- sex år, varav minst tre år från ett och samma område, om den allmänna tekniska kunskapen erhållits enligt 3 § första stycket c), och
- åtta år, varav minst tre år från ett och samma område, om den allmänna tekniska kunskapen erhållits enligt 3 § första stycket d) eller e).

7 § Den praktiska erfarenheten ska styrkas.

Allmänt råd

Bestyrkandet kan ske genom intyg, betyg, referenser eller på annat sätt.

Krav på kunskaper om bygglagstiftningen m.m.

8 § Sökanden ska ha dokumenterad kunskap om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, samt de föreskrifter och allmänna råd som har meddelats med stöd av dessa författningar. Särskild vikt ska läggas vid kunskap om kontrollplaner. Sökanden ska även ha dokumenterad kunskap om entreprenadjuridik och konsumenttjänstlagen (1985:716).

Sökanden ska dessutom ha kännedom om lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., miljöbalken (1998:808), avfallsförordningen (2001:1063), lagen (2006:545) om skyddsrum, förordningen (2006:638) om skyddsrum, arbetsmiljölagen (1977:1160), lagen om skydd mot olyckor (2003:778) och lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Sökanden ska även ha kännedom om kvalitetsledningssystem.

Kunskapen och kännedomen ska gälla det som är relevant för byggområdet.

Allmänt råd

Kunskap om entreprenadjuridik bör omfatta bl.a. AB, ABS och ABT.
Kännedom om kvalitetslednings- och miljöledningssystem bör omfatta bl.a. tillämpliga delar av SS-EN ISO 9001 och SS-EN ISO 14 001.

9 § Sökandens kunskap och kännedom enligt 8 § ska dokumenteras genom skriftligt kunskapsprov med godkänt resultat.

Lämplighet för uppgiften

10 § Den kontrollansvarige ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med intyg från den senaste yrkesverksamma treårsperioden.

Allmänt råd

Intygsgivaren bör ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till sökanden som arbetsgivare, uppdragsgivare eller liknande. Även intyg lämnade från byggnadsnämnden bör kunna godtas.

Rapporteringskyldighet

11 § Certifierad kontrollansvarig ska varje år lämna in rapport till certifieringsorganet med uppgift om fortbildning som avser 8 § denna författning och uppgift om genomförda uppdrag som kontrollansvarig.

Omcertifiering

12 § För att få ett nytt beslut om certifiering, när ett tidigare beslut har gått ut, ska den certifierade kontrollansvarige gå igenom en förenklad kompetensprövning eller en förnyad fullständig kompetensprövning. Endast om det finns särskilda skäl krävs det en förnyad fullständig kompetensprövning. Lämplighet enligt 10 § ska alltid prövas.

Allmänt råd

Vid en förenklad kompetensprövning kan det, förutom att pröva lämplighet, räcka att genom skriftligt kunskapsprov kontrollera att den kontrollansvarige skaffat ny kunskap under den senaste femårsperioden inom de områden som omfattas av 8 §.

Särskilda skäl, som gör att det krävs en förnyad fullständig kompetensprövning kan vara att den sökande inte har arbetat som kontrollansvarig i väsentlig omfattning under certifikatets giltighetstid. Arbeta i väsentlig omfattning bör omfatta några större eller ett tiotal mindre projekt.

Certifieringens giltighet

13 § Certifiering för kontrollansvarig får medges för en period av högst fem år åt gången.

Uppgifter om certifierade kontrollansvariga

14 § Certifieringsorganet ska omgående sända beslut om meddelat eller återkallat certifikat som kontrollansvarig till Boverket.

Certifieringsorganet ska till Boverket sända uppgifter om certifieringsnummer, behörighet, certifieringsdatum, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer, ort och län samt e-postadress och telefonnummer.

Återkallande av certifiering

15 § Har den kontrollansvarige erhållit certifieringen på felaktiga grunder får det organ som utfärdat certifieringen återkalla den.

Allmänt råd

Av 11 kap. 36 § PBL framgår att om en kontrollansvarig har visat sig vara olämplig för sin uppgift, får det organ som har certifierat den kontrollansvarige återkalla certifieringen.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1995:5) om certifiering av riksbehöriga kvalitetsansvariga ska upphöra att gälla.

2. Den som har certifikat som kvalitetsansvarig **E**, **N** eller **K** enligt äldre regler har rätt att fortsätta arbeta som kvalitetsansvarig i ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011.

3. Den som har certifikat som kvalitetsansvarig enligt äldre regler med behörighet **N** eller **K** har även rätt att arbeta som kontrollansvarig utifrån sin behörighet i ärenden som påbörjas från och med den 2 maj 2011. Innan den certifierade kvalitetsansvarige tar uppdrag som kontrollansvarig ska den ha skaffat sig kunskap om plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) med tillhörande regler.

Rätten för certifierad kvalitetsansvarig med behörighet **N** eller **K** att arbeta som kontrollansvarig upphör den 1 januari 2013, om den certifierade inte dessförinnan har fått ett certifikat som kontrollansvarig. För att få detta certifikat måste personen ha genomfört ett skriftligt kunskapsprov enligt 8 § med godkänt resultat.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga inom brandskydd (BFS 2011:17 SAK 3)

Bemyndigande: 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338)

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900). Den sakkunnige ska kontrollera och verifiera om bygglagstiftningens krav på säkerhet i händelse av brand är uppfyllt.

De allmänna råden innehåller rekommendationer om och exempel på tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text omedelbart efter den föreskrift de hänför sig till.

2 § I 4–10 §§ denna författning ställs närmare krav för certifiering av sakkunnig inom brandskydd.

För att få nytt beslut som certifierad sakkunnig, när giltighetstiden för tidigare beslut går ut, behöver endast kravet i 10 § denna författning uppfyllas om sökanden arbetat som sakkunnig inom brandskydd i väsentlig omfattning under den senaste femårsperioden. Om sökanden inte arbetat i väsentlig omfattning ska kraven i 4–10 §§ denna författning uppfyllas.

Allmänt råd

Arbete i väsentlig omfattning bör minst omfatta några större eller ett tiotal mindre projekt.

3 § Certifiering får lämnas för

- behörighet **N** för kontroll av byggnadsverk där brandskyddet projekterats med hjälp av vedertagna lösningar angivna i t.ex. handböcker,
- behörighet **K** för kontroll av byggnadsverk där brandskyddet projekterats med hjälp av ingenjörsmässiga bedömningar, metoder och beräkningar.

Allmänt råd

Med ingenjörsmässiga bedömningar, metoder och beräkningar avses t.ex. dimensionering genom beräkning enligt avsnitt 5:13 i Boverkets byggregler (BFS 2011:6), BBR.

Krav på allmän teknisk och brandteknisk kunskap

4 § För att få behörighet **N** ska sökanden ha allmän teknisk kunskap från genomförd utbildning vid lägst ingenjörsutbildning vid tidigare tre- eller fyraårigt

tekniskt gymnasium eller annan likvärdig utbildning. Dessutom ska sökanden ha brandteknisk kunskap motsvarande utbildning i förebyggande brandskydd för brandmästare eller annan likvärdig utbildning.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

5 § För att få behörighet **K** ska sökanden ha allmän teknisk kunskap genom avlagd examen från lägst ingenjörsutbildning, 120 högskolepoäng, eller annan likvärdig utbildning. Dessutom ska sökanden ha brandteknisk kunskap motsvarande de brandtekniska kurser som ingår i brandingenjörsutbildning vid teknisk högskola, 150 högskolepoäng.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Krav på erfarenhet av praktiskt arbete

6 § För att få behörighet **N** ska sökanden ha varit yrkesverksam minst tre år under den senaste femårsperioden som projektör samt besiktningsman eller kontrollant av byggtekniskt brandskydd.

7 § För att få behörighet **K** ska sökanden ha varit yrkesverksam minst tre år under den senaste femårsperioden som projektör samt besiktningsman eller kontrollant av byggtekniskt brandskydd som projekterats med hjälp av ingenjörsmässiga bedömningar, metoder och beräkningar.

Krav på kunskaper om bygglagstiftningen m.m.

8 § Sökanden ska ha kunskap om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, samt inom tillämpliga delar de föreskrifter och allmänna råd som meddelats med stöd av dessa författningar. Särskild vikt ska läggas vid tillämpningen av reglerna om varsamhet samt om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Kunskapen kan ha förvärvats genom yrkeserfarenhet eller utbildning. Sökandens kunskap ska dokumenteras genom särskild kunskapsprövning. Sådan särskild kunskapsprövning ska även ske för att få nytt beslut som certifierad, när giltighetstiden för tidigare beslut går ut, om sökanden inte har arbetat som sakkunnig inom brandskydd i väsentlig omfattning under den senaste femårsperioden.

Allmänt råd

Arbete i väsentlig omfattning bör minst omfatta några större eller ett tiotal mindre projekt.

9 § Sökanden ska ha fördjupad kunskap om de författningar som avses i 8 § när det gäller brandskydd samt kunskap om övriga författningar inom brandskydd.

Kunskapen kan ha förvärvats genom yrkeserfarenhet eller utbildning. Sökandens kunskap ska dokumenteras genom särskild kunskapsprövning. Sådan särskild kunskapsprövning ska även ske för att få nytt beslut som certifierad, när giltighetstiden för tidigare beslut går ut, om sökanden inte har arbetat som sakkunnig inom brandområdet i väsentlig omfattning under den senaste femårsperioden.

Allmänt råd

Arbete i väsentlig omfattning bör minst omfatta några större eller ett tiotal mindre projekt.

Lämplighet för uppgiften

10 § Den sakkunnige ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med intyg från den senaste yrkesverksamma treårsperioden.

Allmänt råd

Intygsgivaren bör ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till sökanden som arbetsgivare, uppdragsgivare eller liknande. Även intyg som lämnats från byggnadsnämnden bör kunna godtas.

Rapporteringskyldighet

11 § Certifierad sakkunnig ska varje år lämna in rapport till certifieringsorganet med uppgift om fortbildning avseende 8 och 9 §§ denna författning samt uppgift om genomförda uppdrag som sakkunnig inom brandskydd.

Övrigt

12 § Särskild kunskapsprövning av sökandens kompetens får utföras när så behövs i samband med ursprungligt beslut om certifiering och vid nytt beslut på grund av att giltighetstiden för tidigare beslut går ut.

Allmänt råd

Särskild kunskapsprövning kan exempelvis krävas vid nytt beslut, när giltighetstiden för tidigare beslut går ut, om det skett väsentliga ändringar i bygglagstiftning etc. som avses i 8-9 §§ denna författning, eller i kraven för att få certifiering enligt denna författning.

13 § Certifiering av sakkunnig får lämnas för en period av högst fem år.

Certifieringsorganet ska omgående sända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av sakkunnig till Boverket.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1996:54) om certifiering av fristående sakkunniga kontrollanter inom brandområdet ska upphöra att gälla.

2. Den som innehar certifikat som fristående sakkunnig inom brandområdet enligt äldre bestämmelser har rätt att fortsätta arbeta som sakkunnig inom brandskydd i ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011.

3. Den som innehar certifikat som fristående sakkunnig inom brandområdet enligt äldre bestämmelser med behörighet **N** och **K** har även rätt att arbeta som sakkunnig inom brandskydd utifrån sin behörighet i ärenden som påbörjas från och med den 2 maj 2011. Innan den certifierade sakkunnige tar uppdrag som sakkunnig ska den ha skaffat sig kunskap om plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) med tillhörande regler.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd för certifiering av energiexpert (BFS 2007:5 CEX 1)

Ändringar införda t.o.m. BFS 2011:9 CEX 3

Bemyndigande: 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338) och 11 § 1 och 3 förordningen (2006:1592) om energideklarationer för byggnader

Inledning

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd, dels om sakkunskap och certifiering för energiexperter enligt förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader, dels om certifiering av sådana sakkunniga som avses i 10 kap 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900), som ska utföra de kontroller som behövs för att verifiera att samhällets krav om energihushållning och värmeisolering uppfylls. De allmänna råden innehåller rekommendationer och exempel beträffande tillämpningen av föreskrifterna i denna författning och i förordningen. De allmänna råden föregås av texten *Allmänt råd* och är tryckta med mindre och indragen text omedelbart efter den föreskrift som de hänför sig till. (BFS 2011:9).

Definitioner

2 § I denna författning avses med:

Enkel byggnad:	Dels en- och tvåbostadshus, dels flerbostadshus och lokaler som inte har luftkonditioneringssystem större än 12 kW kyleffekt och som i byggnaden har 1. låg eller ingen integrationsnivå mellan de tekniska systemen, eller 2. enkelt system för styrning och reglering.
Komfortkyla:	Den kyla som används för att sänka byggnadens inomhustemperatur för människors komfort.
Komplex byggnad:	Andra byggnader än enkla byggnader. Sådana särskilt värdefulla byggnader som avses i 8 kap 13 § plan- och bygglagen (2010:900) betraktas alltid som komplexa byggnader.

Luftkonditionering: System för komfortkyla som innebär att kyla producerad av kylmaskin, fjärrkyla, frikyla eller dylikt distribueras i huset med vattenkyld ventilationsluft och/eller av kylvatten. I komfortkylsystem ingår också slutapparater i rum (tilluftsdon, kyltak eller kombinationer där tilluften och/eller rumsluften kyla av kylbatterier i rummet).

(BFS 2011:9).

Behörighetsklasser vid certifiering

3 § Certifiering får lämnas för:

1. behörighet Normal för enkla byggnader,
2. behörighet Kvalificerad för komplexa byggnader och
3. behörighet Luftkonditionering för luftkonditioneringssystem.

Krav på allmän teknisk kunskap

4 § För att få behörighet *Normal*, *Kvalificerad* respektive *Luftkonditionering* ska den sökande ha allmän teknisk kunskap från genomförd relevant teknisk utbildning.

Allmänt råd

Exempel på godtagbar examen är

1. högskoleutbildning motsvarande minst 120-högskolepoäng med innehåll om byggnadens energisystem, installationsteknik eller byggnadsteknik,
2. examen från relevant yrkesteknisk utbildning (KY), relevant ingenjörsexamen från tidigare tekniskt gymnasium, och
3. examen från relevant tidigare yrkesteknisk utbildning (YTH) eller annan utbildning som bedöms som likvärdig.

(BFS 2011:9).

Krav på erfarenhet av praktiskt arbete

5 § För behörighet *Normal*, *Kvalificerad* respektive *Luftkonditionering* krävs dokumenterad erfarenhet av praktiskt arbete inom bygg- eller fastighetsförvaltningsbranschen under minst fem år, varav minst två år ska avse arbete med nära anknytning till energianvändning och inomhusmiljö för den byggnadskategori behörigheten avser.

Allmänt råd

Vid deltidsarbeten bör längre erfarenhet gälla i motsvarande grad.

Exempel på arbete med nära anknytning till energianvändning och inomhusmiljö är projekteringsledning eller projektledning av uppdrag inom dessa områden, utförande av energi- och inomhusmiljöbesiktningar, arbeten inom teknisk förvaltning eller fastighetsdrift eller arbete som sakkunnig funktionskontrollant enligt plan- och byggförordningen (2011:338). (BFS 2011:9).

Lämplighet för uppgiften

6 § Sökandes lämplighet för uppgiften skall styrkas med tjänstgöringsintyg, för den senaste yrkesverksamma treårsperioden, eller motsvarande intyg. Intygsgivaren skall ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till personen såsom arbetsgivare, uppdragsgivare eller liknande.

Krav på särskild kompetens

7 § För behörighet Normal skall energiexperten ha följande kompetens rörande enkla byggnader:

1. kunskap om olika inneklimatfaktorer som påverkar människans hälsa och upplevd komfort, mätmetoder för inneklimatfaktorerna och hur resultat från dessa utvärderas utifrån aktuella funktionskrav och myndighetskrav samt kännedom om Statens strålskyddsinstitutets metodbeskrivningar gällande radonmätningar,
2. kunskap om byggnadstekniska konstruktioner vad gäller klimatskal och stommar,
3. kunskap om förekommande byggnadsmaterial och hur dessa hanteras vid ändring eller underhåll och där särskild vikt skall läggas vid miljöfarligt avfall,
4. kunskap om system, med koppling till byggår, för värme, ventilation och tappvatten omfattande funktion, uppbyggnad, komponenter och reglermetoder
5. kunskap om funktion hos system för fastighetsel, hushållsel och verksamhetsel
6. kunskap om de faktorer som ingår i en byggnads energibalans vad gäller yttre förhållanden, brukarbeteende, klimatskal och installationer,
7. kunskap om mätning samt tolkning och utvärdering av mätresultaten för de i energibalansen ingående faktorerna,
8. kunskap om möjligheter, hinder och risker i att utföra energieffektiviseringsåtgärder med hänsyn till inomhusmiljö och fuktbeständighet,
9. kunskap att beräkna olika åtgärders energibesparing samt rangordna dessa utifrån deras kostnadseffektivitet,

10. kännedom om relevanta datorprogramvaror för att beräkna en byggnads energianvändning,
11. kunskap i att använda minst en av programvarorna i punkt 10 och kunna bedöma dess noggrannhet i förhållande till noggrannheten på indata,
12. kunskap att tillämpa Boverkets hjälpmedel för elektronisk överföring av energideklarationer,
13. kännedom om hur byggnaders kulturhistoriska och arkitektoniska värden kan påverkas av olika energieffektiviseringsåtgärder, och
14. kännedom om olika energislags miljöpåverkan.

Allmänt råd

Med kunskap menas att personen är väl insatt i sakfrågan och med kännedom att personen är insatt i sakfrågan och vet hur han inhämtar mer information.

Personen bör ha en så djup och bred kunskap att denne vet när kompletterande specialister bör anlitas.

När det gäller inomhusmiljö bör energiexperten ha kunskap motsvarande CMF- Certifiering av miljöinventerade-Fastigheter mars 2000 vilken finns tillgänglig hos Fastighetsägarna Sverige.

Exempel på faktorer som ingår i en byggnads energibalans är utomhustemperatur, påverkan från sol och vind, byggnadens placering, utformning och orientering, klimatskalets uppbyggnad, värmesystem, ventilations-system, varmvattenanvändning, komfortkylsystem, värmeåtervinningsinstallationer, hushållsel, fastighetsel, verksamhetsel och brukarbeteende.

8 § För behörighet *Kvalificerad* skall energiexperten ha kompetens motsvarande kraven i 7 § men för komplexa byggnader. Dessutom skall energiexperten för behörighet *Kvalificerad* ha följande kompetens:

1. kunskap att besiktiga luftkonditioneringssystem enligt 11 § lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader,
2. kunskap om vilka faktorer som påverkar byggnaders kylbehov och hur detta kan minskas genom solskydd, minskning av internt genererad värme och nattkyla,
3. kunskap om vattenburna och luftburna komfortkylsystem omfattande funktion, uppbyggnad, komponenter och reglermetoder,
4. kunskap att beräkna effektbehovet för komfortkyla, och
5. kunskap om hur byggnaders kulturhistoriska och arkitektoniska värden kan påverkas av olika energieffektiviseringsåtgärder.

9 § För behörighet *Luftkonditionering* skall energiexperten ha följande kompetens:

1. kunskap att besiktiga luftkonditioneringssystem enligt 11 § lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader,
2. kunskap om vilka faktorer som påverkar byggnaders kylbehov och hur detta kan minskas genom solskydd, minskning av internt genererad värme och nattkyla,
3. kunskap om vattenburna och luftburna komfortkylsystem omfattande funktion, uppbyggnad, komponenter och reglermetoder,
4. kunskap att beräkna en byggnads effektbehov av komfortkyla,
5. kunskap om de inneklimatfaktorer som påverkar människans hälsa och upplevda komfort, mätmetoder för inneklimatfaktorerna och hur resultaten utvärderas utifrån aktuella funktionskrav och myndighetskrav,
6. kunskap om möjligheter, hinder och risker i att utföra åtgärder som sänker komfortkylsystemets elanvändning och eleffektbehov med hänsyn till inomhusmiljö och fuktbeständighet,
7. kunskap att beräkna olika åtgärders energibesparing, vad gäller luftkonditionering, samt rangordna dessa utifrån deras kostnadseffektivitet, och
8. kunskap att tillämpa Boverkets hjälpmedel för elektronisk överföring av besiktningsprotokoll för luftkonditioneringssystem.

Krav på särskild kompetens

10 § För behörighet *Normal*, *Kvalificerad* respektive *Luftkonditionering* ska energiexperten, utöver vad som anges i 7–9 §§, ha följande kompetens:

1. kunskap om relevanta delar i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, Boverkets byggregler (BFS 2011:6), BBR, och Boverkets allmänna råd om ändring av byggnad (1996:4), BÄR, eller motsvarande gällande regler,
2. kunskap om lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader, förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader, Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklaration för byggnader (BFS 2011:7), BED, och denna föreskrift,
3. kunskap om Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem (BFS 2011:16), OVK,
4. kännedom om relevanta delar av miljöbalken (1998:808) och kulturminneslagen (1988:950) samt de relevanta förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av dessa lagar,
5. kännedom om relevanta delar av arbetsmiljölagen (1977:1160) samt de relevanta förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag,
6. kännedom om syftet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG om byggnaders energiprestanda, och

7. kännedom om relevanta europastandarder som i anslutning till direktivet 2002/91/EG har utarbetats av European Committee for Standardization (CEN). (BFS 2011:9).

11 § För behörighet Kvalificerad respektive Luftkonditionering ska energiexperten dessutom ha kännedom om förordningen (2007:846) om fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen, EG-förordningen om f-gaser (EG nr 842/2006 om vissa fluorerade gaser) samt EG-förordningen om ozonnedbrytande ämnen (EG nr 2037/2000 om ämnen som bryter ned ozonskiktet). (BFS 2010:7).

Allmänt råd

Med kunskap menas att personen är väl insatt i sakfrågan och med kännedom att personen är insatt i sakfrågan och vet hur han inhämtar mer information.

För behörighet Kvalificerad respektive Luftkonditionering bör energiexperten ha kännedom om, *Svensk Kylnorm*, faktablad 12 utgiven av Kylbranschens samarbetsstiftelse (KYS).

Teoretiskt prov

12 § Den sökandes kunskap och kännedom enligt 7–11 §§ i denna författning skall kontrolleras genom skriftligt prov för sökt behörighet.

Allmänt råd

En teoretisk energideklaration som görs utifrån ett verkligt fall kan vara en del av det skriftliga provet.

Rapporteringskyldighet

13 § Energiexperten skall årligen inlämna rapport till certifieringsorganet med dels uppgift om genomförda uppdrag som energiexpert, dels fortbildning avseende ny kunskap inom de områdena som omfattas av 7–11 §§.

Certifieringens giltighet

14 § Certifiering av energiexpert får lämnas för en period av högst fem år.
Certifieringsorganet skall omgående översända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av energiexpert till Boverket.

Lista på certifierade energiexperter

15 § Certifieringsorganet skall vid underrättelser enligt 14 § till Boverket översända lista med certifieringsnummer, behörighetsnivå, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer och ort samt e-postadress och telefonnummer.

Omcertifiering

16 § För att få ett nytt beslut om certifiering, i samband med att det tidigare beslutet går ut, skall en förnyad grundlig kunskapsprövning av sökandes kompetens utföras endast om särskilda skäl föreligger. I andra fall skall en förenklad kompetensprövning utföras. Lämplighet enligt 6 § skall dock alltid prövas.

Allmänt råd

Särskilda skäl kan vara att den sökanden inte genomfört minst 15 deklARATIONER under en treårs period eller inte uppfyllt rapporterings-skyldighet om fortbildning enligt 13 §.

Vid en förenklad kompetensprövning kan det räcka att kontrollera ny kunskap inom de områdena som omfattas av 7–11 §§ under den senaste femårsperioden.

Återkallande av certifiering

17 § Har den certifierade uppvisat uppenbar olämplighet för uppgiften eller erhållit certifiering på felaktiga grunder får det organ som utfärdat certifieringen återkalla denna.

Allmänt råd

Olämplighet kan bestå i utfärdande av felaktiga eller falska intyg eller uppvisad oskicklighet vid utförande av arbetsuppgiften.

Övergångsbestämmelser

BFS 2007:5

Denna författning träder i kraft den 1 mars 2007.

BFS 2010:7

Denna författning träder i kraft den 1 april 2010

BFS 2011:9

Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga avseende kulturvärden (BFS 2011:15 KUL 2)

Bemyndigande: 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338)

Allmänt

1 § Dessa föreskrifter gäller för certifiering av sådana sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900), PBL, som ska utföra de kontroller som behövs för att verifiera att samhällets krav om tillvaratagande av kulturvärden enligt 2 och 8 kap. PBL tillgodoses.

Allmänt råd

Med kulturvärden avses byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga, konstnärliga och arkitektoniska värden. Samtliga dessa värden innefattas även i begreppet kulturhistoriskt sammanhang.

2 § Den sakkunnige ska kunna sätta in, analysera och tolka byggnadsverk i ett kulturhistoriskt sammanhang. Därutöver ska den sakkunnige äga kunskap om

- i Sverige förekommande äldre byggnadstekniker och material,
- arkitekturhistoria och byggnadstradition,
- restaureringarnas teori och historia.

Certifiering

3 § Certifiering får lämnas för

- behörighet **N** för kontroll av *normal* art,
- behörighet **K** för kontroll av *kvalificerad* art.

Allmänt råd

Det är byggnadsverkets kulturvärden, ändringens omfattning och projektets komplexitet som avgör vilka krav som bör ställas på den sakkunnige. För ett enklare ingrepp i ett byggnadsverk med stora värden kan ibland en kontroll av normal art räcka. För omfattande ingrepp i ett byggnadsverk med många motstridiga intressen kan kontroll av kvalificerad art krävas, även om byggnadsverkets värden inte är lika betydande.

Krav på teoretisk kunskap

4 § Den sakkunnige ska ha kunskap om och förståelse för de olika anspråk som kan ställas på ett byggnadsverk vid ändring.

För både behörighet **N** och **K** krävs att sökanden ska ha kunskap om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, lagen om kulturminnen m.m. (1988:950), KML,

plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, samt de förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av dessa lagar liksom om Boverkets allmänna råd om ändring av byggnad, BÄR (1996:4) eller motsvarande gällande regler. Vidare krävs kännedom om tillämpliga delar av miljöbalken (1998:808) och förordningar meddelade med stöd av den. Särskild vikt ska läggas vid de delar av regelverket som är tillämpliga vid ändring av byggnadsverk.

Sökandens kunskap ska kontrolleras genom skriftligt kunskapsprov.

5 § För att få behörighet **N** ska den sakkunnige ha antingen

1. högskoleexamen med kulturhistorisk inriktning som omfattar minst 180 högskolepoäng, varav minst 90 högskolepoäng med byggnadsantikvarisk inriktning,
2. arkitektexamen innefattande eller kompletterad med 60 högskolepoäng med byggnadsantikvarisk inriktning,
3. högskoleexamen med byggnadsteknisk inriktning (byggnadsingenjör) innefattande eller kompletterad med 60 högskolepoäng med byggnadsantikvarisk inriktning, eller
4. intyg om att den sakkunnige genom mångårig yrkesverksamhet innehar teoretiska kunskaper motsvarande utbildningskravet.

6 § För att få behörighet **K** ska den sakkunnige ha antingen

1. högskoleexamen från byggnadsantikvariskt program omfattande minst 180 högskolepoäng,
2. arkitektexamen innefattande eller kompletterad med 90 högskolepoäng med byggnadsantikvarisk inriktning,
3. högskoleexamen med byggnadsteknisk inriktning (byggnadsingenjör) innefattande eller kompletterad med 90 högskolepoäng med byggnadsantikvarisk inriktning, eller
4. intyg om att den sakkunnige genom mångårig yrkesverksamhet innehar teoretiska kunskaper motsvarande utbildningskravet.

Allmänt råd till 5 och 6 §§

Med byggnadsantikvarisk inriktning menas en sådan utbildning som innefattar alla de i 2 § angivna momenten. Om kunskaperna inhämtats genom kurser som inte har renodlat byggnadsantikvarisk inriktning kan det sammanlagda poängantalet som krävs bli högre än det som anges för byggnadsantikvarisk utbildning.

Med arkitektexamen och byggnadsingenjörsexamen avses även motsvarande utbildningar från annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Utbildningskravet kan även tillgodoses genom andra utländska utbildningar som motsvarar kraven i 5 och 6 §§ och uppfyller de i 2 § angivna kriterierna.

Med högskoleexamen avses även annan eftergymnasial utbildning i den mån den i övrigt uppfyller de uppställda kriterierna.

Poängangivelsen utgår ifrån den så kallade Bolognamodellen, där 60 högskolepoäng motsvarar ett års heltidsstudier.

Intygsgivare enligt 5 § 4 och 6 § 4 kan ha erhållit kännedom om den sökandes kunskapsnivå antingen genom egen kännedom om den sökandes verksamhet eller genom kontakt med andra som har sådan kännedom. Även rapporter, artiklar eller andra publikationer utarbetade av den sökande får läggas till grund för intyget. Begreppet mångårig yrkesverksamhet får tolkas utifrån verksamhetens art, omfattning och komplexitet.

För nivå **N** bör intyg från länsstyrelse, länsmuseum eller Riksantikvarieämbetet kunna godtas. För nivå **K** bör intyg från två intygsgivare hänförliga till de ovan uppräknade instanserna kunna godtas.

Krav på praktisk erfarenhet

7 § För att få behörighet **N** ska den sakkunnige ha utfört minst tre årsarbeten, varav ett under den senaste treårsperioden, omfattande arbetsuppgifter som i väsentlig grad innefattar kulturhistorisk värdering av bebyggelse.

8 § För att få behörighet **K** ska den sakkunnige ha utfört minst tre årsarbeten, varav ett under den senaste treårsperioden, med uppgifter som i väsentlig grad innefattar kulturhistorisk värdering av bebyggelse. Den sakkunnige ska även ha arbetat med kulturhistorisk konsekvensanalys av ändringsförslag och kontroll av kulturvärden vid ändring av byggnadsverk.

Allmänt råd

Arbetserfarenheten bör minst omfatta två större eller tio mindre projekt som innefattar kulturhistorisk konsekvensanalys av ändringsförslag och kontroll av kulturvärden vid ändring av byggnadsverk.

9 § Den praktiska erfarenheten ska styrkas genom intyg.

Allmänt råd

Intyget utgör endast ett konstaterande av att ett visst arbete har utförts, men ingen kvalitetsbedömning av det utförda arbetet. Om intygsgivaren har tillräcklig kännedom om arbetets art och omfattning kan intyget även omfatta arbeten som utförts på uppdrag av någon annan än intygsgivaren.

För båda nivåerna bör intyg lämnade av länsstyrelse, länsmuseum, byggnadsnämnd eller Riksantikvarieämbetet kunna godtas. För nivå **N** bör dessutom intyg lämnade av certifierad sakkunnig kulturvärden med behörighet **K**, under vars insyn den sökande har arbetat, kunna godtas.

Lämplighet för uppgiften

10 § Den sakkunnige ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med intyg omfattande den senaste yrkesverksamma treårsperioden.

Allmänt råd

Lämplighetsintyget utgör en bedömning där intygsgivaren uttalar sig om ifall sökanden kan antas vara lämplig för uppgiften.

För båda nivåerna bör intyg lämnade av länsstyrelse, länsmuseum eller Riksantikvarieämbetet kunna godtas. För nivå **N** bör dessutom intyg lämnade av certifierad sakkunnig kulturvärden med behörighet **K**, under vars insyn den sökande har arbetat, kunna godtas.

Certifieringens giltighet

11 § Certifiering av sakkunnig får lämnas för en period av högst fem år. Certifieringsorganet ska omgående översända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av sakkunnig till Boverket.

Uppgifter om certifierade sakkunniga

12 § Certifieringsorganet ska till Boverket sända uppgifter om certifieringsnummer, behörighet, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer och ort samt e-postadress och telefonnummer

Allmänt råd

Boverket för en förteckning över personer certifierade enligt denna föreskrift.

Rapporteringskyldighet

13 § Den sakkunnige ska årligen inlämna rapport till certifieringsorganet med uppgift om genomförda uppdrag som sakkunnig eller samordnare av kontroller av kulturvärden.

Allmänt råd

Rapporten bör omfatta uppgifter om uppdragsgivare, under vilken tid uppdragen varat, fastighetsbeteckning på objekt som uppdragen omfattar samt en kort karaktärisering av uppdragens art.

Omcertifiering

14 § För att få nytt beslut om certifiering innan giltighetstiden för tidigare beslut går ut, omcertifiering, ska en förnyad skriftlig kunskapsprövning av den sakkunniges kompetens med avseende på regelverken enligt 4 § göras. Likaså

ska erfarenhet av praktiskt arbete styrkas och lämplighet för uppgiften åter
prövas.

Allmänt råd

För att bli omcertifierad bör man ha arbetat minst två år på heltid eller
deltid under den senaste femårsperioden med sådana relevanta uppgifter
som anges i 7 och 8 §§.

Återkallande av certifiering

15 § Har den certifierade uppvisat uppenbar olämplighet för uppgiften eller har
erhållit certifiering på felaktiga grunder, får det organ som utfärdat certifieringen
återkalla denna.

Allmänt råd

Uppenbar olämplighet kan bestå i utfärdande av felaktiga eller falska intyg
eller uppvisad oskicklighet vid utförande av arbetsuppgiften.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och
allmänna råd (BFS 2006:6) om certifiering av sakkunniga kontrollanter av kul-
turvärden vid ändring av byggnadsverk ska upphöra att gälla.

2. Den som innehar certifikat som fristående sakkunnig enligt äldre bestäm-
melser har rätt att fortsätta arbeta som sakkunnig i ärenden som har påbörjats
före den 2 maj 2011.

3. Den som har certifikat som sakkunnig kontrollant av kulturvärden vid änd-
ring av byggnadsverk enligt äldre bestämmelser med behörighet **N** eller **K** har
även rätt att arbeta som sakkunnig utifrån sin behörighet i ärenden som påbörjats
från och med den 2 maj 2011. Innan den certifierade sakkunnige tar uppdrag
som sakkunnig ska den ha skaffat sig kunskap om plan- och bygglagen
(2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338) med tillhörande regler.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga av tillgänglighet (BFS 2011:18 TIL 2)

Bemyndigande: 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338)

Inledning

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sådana sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen (2010:900). Den sakkunnige ska kontrollera och verifiera om bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga är uppfyllda.

De allmänna råden innehåller rekommendationer om och exempel på tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text omedelbart efter den föreskrift de hänför sig till.

Termer som inte särskilt förklaras i denna författning, plan- och bygglagen (2010:900), PBL, eller plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, har den betydelse som anges i Terminologicentrums publikation *Plan- och byggtermer* 1994, TNC 95.

Certifiering

2 § Certifiering får lämnas för behörighet att kontrollera byggnader vad avser tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Allmänt råd

Kontroll kan gälla både nybyggnad och ändring av en byggnad. Den kan innefatta kontroll i olika skeden: av projekthandlingar, under byggtiden eller av färdigställda byggåtgärder.

Krav på teoretisk kunskap

3 § För att få behörighet ska sökanden ha

1. examen arkitekt på kandidatnivå eller högre,
2. examen ingenjör med byggnadsteknisk inriktning på kandidatnivå eller högre, eller
3. annan likvärdig utbildning.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

4 § Teoretisk kunskap enligt 3 § krävs inte för sökanden med kompetensbevis från utbildning till tillgänglighetskonsult med inriktning på den fysiska miljön. Nämnd utbildning ska ha

1. omfattat minst 44 veckors heltidsutbildning, och
2. genomförts under åren 1996 till 2003.

Krav på praktisk erfarenhet

5 § För att få behörighet ska sökanden ha kvalificerad erfarenhet av praktiskt arbete med husbyggnadsprojektering. Arbetet ska i väsentlig grad ha innefattat tillämpning eller bedömning av bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet vid nybyggnad och vid ändring av en byggnad.

Den praktiska erfarenheten ska ha en sammanlagd längd av minst fem år, varav minst ett under den senaste treårsperioden. För sökande med masterexamen arkitekt räcker det att den praktiska erfarenheten har en sammanlagd längd av minst tre år, varav minst ett under den senaste treårsperioden.

Allmänt råd

Den praktiska erfarenheten bör omfatta minst tre större eller femton mindre projekt. För personer med masterexamen arkitekt bör den praktiska erfarenheten omfatta minst två större eller tio mindre projekt.

6 § För sökanden som omfattas av 4 § ska den kvalificerade erfarenheten av praktiskt arbete ha innefattat tillämpning, bedömning eller kontroll av bygglagstiftningens krav på tillgänglighet och användbarhet vid nybyggnad och vid ändring av en byggnad.

Den praktiska erfarenheten ska ha en sammanlagd längd av minst tio år, varav minst ett under den senaste treårsperioden.

Allmänt råd

Den praktiska erfarenheten bör omfatta minst sex större eller trettio mindre projekt.

7 § Den praktiska erfarenheten ska styrkas genom intyg.

Krav på lämplighet för uppgiften

8 § Den sakkunnige ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med intyg från den senaste yrkesverksamma treårsperioden.

Allmänt råd

Intygsgivaren bör ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till sökanden såsom uppdragsgivare. Även intyg inlämnat från byggnadsnämnd eller liknande bör kunna godtas.

Krav på kunskap om författningar

9 § Den sakkunnige ska ha kunskap om och förståelse för de olika krav som ställs i bygglagstiftningen. Särskild vikt ska läggas vid de delar av regelverket som reglerar byggnader som nybyggs eller ändras och de delar som reglerar tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

För att få behörighet ska den sakkunnige ha kunskap om plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, Boverkets byggregler (2011:6), BBR, Boverkets allmänna råd om ändring av byggnad (1996:4), BÄR, eller motsvarande gällande regler.

Den sakkunnige ska också ha kännedom om Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader (2011:5), ALM, Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpta hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser (2011:13), HIN, de delar av arbetsmiljölagstiftningen som har koppling till byggnader och tillgänglighet, eller motsvarande gällande regler.

Dessutom ska den sakkunnige känna till diskrimineringslagen (2008:567), lagen (1992:1574) om bostadsanpassningsbidrag, m.m., förordningen (2001:526) om statliga myndigheters ansvar för genomförande av handikappolitiken, eller motsvarande gällande regler.

Krav på kompetens

10 § För att få behörighet ska den sakkunnige ha kunskap om

1. de funktionsnedsättningar som innefattas i begreppet nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga och deras dimensionerande funktionella förmågor,
2. vad i den byggda miljön som utgör hinder för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga,
3. hur den byggda miljöns utformning påverkar tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga,
4. hur kravet på tillgänglighet och användbarhet ska tillämpas vid nybyggnad, och

5. hur kravet på tillgänglighet och användbarhet ska tillämpas vid ändring av byggnader, vilka avvägningar som kan göras och hur dessa påverkar tillgängligheten och användbarheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

För att få behörighet ska den sakkunnige dessutom ha kännedom om funktionsnedsättningar generellt och hur den fysiska miljön ska vara utformad för att vara tillgänglig och användbar.

Den sakkunnige ska också ha kunskap om och förståelse för innebörden av rollen sakkunnig och dess funktion i byggprocessen.

Teoretiskt prov

11 § Den sakkunniges kunskaper och kännedom enligt 9 och 10 §§ ska kontrolleras genom skriftligt kunskapsprov.

Rapporteringskyldighet

12 § Den sakkunnige ska årligen lämna in rapport till certifieringsorganet med uppgifter dels om genomförda uppdrag som sakkunnig av tillgänglighet, dels om fortbildning inom de områden som omfattas av 9 och 10 §§.

Certifieringens giltighet

13 § Certifieringen får lämnas för en period av högst fem år.

Uppgifter om certifierade sakkunniga

14 § Certifieringsorganet ska omgående sända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av en sakkunnig av tillgänglighet till Boverket. Certifieringsorganet ska till Boverket sända uppgifter om certifieringsnummer, behörighet, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer och ort samt e-postadress och telefonnummer.

Omcertifiering

15 § För att få ett nytt beslut om certifiering, när ett tidigare beslut går ut, ska den sakkunnige gå igenom en förenklad kompetensprövning eller en förnyad fullständig kompetensprövning. Endast om det finns särskilda skäl krävs det en förnyad fullständig kompetensprövning. Lämplighet enligt 8 § ska dock alltid prövas.

Allmänt råd

Vid en förenklad kompetensprövning kan det, förutom att pröva lämplighet, räcka att genom skriftligt kunskapsprov kontrollera att den sakkunnige skaffat ny kunskap under den senaste femårsperioden inom de områden som omfattas av 9 och 10 §§.

Särskilda skäl som gör att det krävs en förnyad fullständig kompetensprövning kan vara att den sökande inte genomfört kontroller i tillräcklig omfattning under den senaste femårsperioden.

Återkallande av certifiering

16 § Har den sakkunnige visat sig uppenbart olämplig för uppgiften eller erhållit certifieringen på felaktiga grunder får det organ som utfärdat certifieringen återkalla denna.

Allmänt råd

Olämplighet kan bestå i att man i kontrollen har utfärdat felaktiga eller falska intyg eller att man varit oskicklig i arbetet.

Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2009:11) om certifiering av fristående sakkunniga kontroller av tillgänglighet ska upphöra att gälla.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter (BFS 2011:16 OVK 1)

Bemyndigande: 10 kap. 18 och 23 §§ plan- och byggförordningen (2011:338)

Inledning

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd, dels om undantag från funktionskontroll, dels om intervaller för återkommande besiktning m.m., dels om certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter och sådana sakkunniga som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen, (2010:900), PBL, som ska utföra de kontroller som behövs för att verifiera att samhällets krav om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljön med avseende på luft uppfylls. I denna författning används begreppet funktionskontrollant för både sakkunnig funktionskontrollant och sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen.

De allmänna råden innehåller rekommendationer om och exempel på tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text omedelbart efter den föreskrift de hänför sig till.

Undantag från funktionskontroll

2 § Kravet på funktionskontroll gäller inte en- och tvåbostadshus med självdragsventilation eller mekanisk frånluftsventilation utan värmeåtervinning.

Kravet gäller inte heller ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller därmed jämförlig näring, industribyggnader samt byggnader som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur.

Med en- och tvåbostadshus avses i denna författning bostadshus som innehåller en eller två bostadslägenheter och som är friliggande eller sammanbyggda till rad- eller kedjehus på samma eller skilda fastigheter.

Intervaller för återkommande besiktning m.m.

3 § Återkommande besiktning ska utföras med de intervall som anges i följande sammanställning:

Byggnader	Besiktningsintervall
1. Förskolor, skolor, vårdlokaler och liknande oavsett typ av ventilationssystem samt flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med FT- och FTX-ventilation.	3 år
2. Flerbostadshus, kontorsbyggnader och liknande med F-, FX- och S-ventilation.	6 år

Besiktning ska utföras senast inom föreskrivet intervall. Om besiktningen utförs tidigare än inom föreskrivet intervall ska dock nästa besiktning ske senast inom föreskrivet intervall (tre eller sex år) räknat från den senaste faktiskt utförda besiktningen. Om besiktningen inte har utförts inom föreskrivet intervall ska tiden för nästa besiktning räknas från när den senaste besiktningen skulle ha utförts.

Allmänt råd

Exempel på byggnader som oavsett typ av ventilationssystem alltid bör ingå i kategori 1 är även gymnasier, fritidshem och servicehus för äldre. Högsolor och universitet, samlingslokaler, butikslokaler, teatrar, biografier, idrottshallar, terminaler, museer, utställningshallar, hotell och garage bör däremot hänföras till kategori 1 eller 2 beroende på typ av ventilationssystem.

Med FT-ventilation avses fläktventilation där både frånlufts- och tilluftsflödena är fläktstyrda. Med F-ventilation avses fläktventilation där endast frånluftsflödet är fläktstyrt. Med S-ventilation avses självdragsventilation.

Med FTX- och FX-ventilation avses FT- respektive F-ventilation med värmeåtervinning.

4 § Om det finns särskilda skäl, får den eller de kommunala nämnder som fullgör kommunens uppgifter enligt plan- och bygglagen, (2010:900), PBL, besluta om senareläggning av de besiktningstidpunkter som följer av 3 §.

Allmänt råd

Särskilda skäl för senareläggning kan vara att en byggnad berörs av en omedelbar åndringsåtgärd eller att en byggnad inte är i bruk.

Certifiering av funktionskontrollant

5 § För att bli certifierad som funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § och 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen, (2010:900), PBL, ska kraven i 7–16 §§ denna författning uppfyllas.

6 § Behörighet får lämnas enligt följande:

Behörighet N	Alla byggnader med S-, F- och FX-ventilation samt en- och tvåbostadshus med FT- och FTX-ventilation.
Behörighet K	Alla typer av ventilationssystem.

Krav på allmän teknisk kunskap

7 § För att få behörighet **N** eller **K** ska sökanden ha allmän teknisk kunskap genom avlagd examen eller genomförd utbildning från

- 1) teknisk högskola,
- 2) ingenjörsutbildning vid tidigare tre- eller fyraårigt tekniskt gymnasium,
- 3) yrkesteknisk utbildning (KY), eller
- 4) annan likvärdig utbildning.

Utbildningen ska ha skett inom linjer för installationsteknik och byggnaders energisystem eller byggnadsteknik.

Utbildningskravet kan även tillgodoses genom motsvarande utbildningar i annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

8 § Yrkesteknisk utbildning enligt 7 § krävs inte för sökande med minst tio års yrkeserfarenhet inom de områden som framgår av 9 § för behörighet **N**, respektive 10 § för behörighet **K**.

Krav på erfarenhet från praktiskt arbete

9 § För att få behörighet **N** ska sökanden efter erhållen allmän teknisk kunskap, under minst tre år ha varit yrkesverksam inom injustering och flödesmätning samt kontroll av sådana byggnaders ventilationssystem som framgår av 6 § för behörighet **N**.

10 § För att få behörighet **K** ska sökanden efter erhållen allmän teknisk kunskap ha varit yrkesverksam under sammanlagt minst fem år. Därav ska minst två år avse injustering och flödesmätning samt minst tre år avse minst två av följande ventilationsområden

- 1) arbetsledning,

- 2) projektering,
- 3) besiktning,
- 4) entreprenadkontroll av ventilationssystem typ FT/FTX.

Krav på kompetens och kunskap om bygglagstiftningen m.m.

11 § Utöver de kompetenskrav som anges i 7–10 §§ ska sökanden ha kunskaper avseende ventilation och inomhusmiljö samt energi inom tillämpliga delar av

1) plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, samt de föreskrifter och allmänna råd som har meddelats med stöd av dessa författningar,

2) äldre lagar och föreskrifter som berör byggandet.

12 § Utöver de kompetenskrav som anges i 7–10 §§ ska sökanden ha kännedom avseende ventilation och inomhusmiljö samt energi inom tillämpliga delar av

1) arbetsmiljölagen (SFS 1977:1160) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2),

2) förordningen (1985:997) om anmälningsskyldighet beträffande asbest i ventilationsanläggningar och Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2006:1),

3) Socialstyrelsens allmänna råd om tillsyn enligt miljöbalken (SOSFS 1999:25),

4) miljöbalken (1998:808),

5) lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader,

6) förordningen (2006:1592) om energideklaration för byggnader,

7) Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklaration för byggnader (BFS 2007:4), samt

8) Boverkets föreskrifter och allmänna råd om bidrag till åtgärder mot radon i egnahem (BFS 2003:1).

13 § Sökanden för behörighet **N** ska också ha kunskap om

– byggnaders grundläggande inneklimatfaktorer som påverkar människors hälsa och mätmetoder för inneklimatfaktorerna,

– värmeåtervinningssystem med koppling till värme, och tappvatten samt dess uppbyggnad, komponenter och reglering,

– möjliga energieffektiviseringsåtgärder i ventilationssystemet med hänsyn till inomhusmiljön.

14 § Utöver kraven i 13 § ska sökanden för behörighet **K** ha kunskap om

- radonmätningar och möjliga åtgärdsförslag för att minska radon i byggnader,
- vatten- och luftburna komfortkylsystem och deras funktion, uppbyggnad komponenter och reglering.

15 § Sökandens kunskap och kännedom enligt 11–14 §§ ska dokumenteras genom skriftligt kunskapsprov.

Krav på lämplighet för uppgiften

16 § Den sökande ska vara lämplig för uppgiften. Lämpligheten ska styrkas med aktuellt intyg.

Allmänt råd

Intygsgivaren bör ha, eller ha haft, en nära arbetsrelation till sökanden som arbetsgivare eller liknande. Även intyg som lämnats från byggnadsnämnden bör kunna godtas.

Certifieringens giltighet

17 § Certifiering av funktionskontrollant får lämnas för en period av högst fem år.

Uppgifter om certifierade funktionskontrollanter

18 § Certifieringsorganet ska omgående sända beslut om meddelad eller återkallad certifiering av en funktionskontrollant till Boverket. Certifieringsorganet ska till Boverket sända uppgifter om certifieringsnummer, behörighet, giltighetstid på certifikatet, förnamn, efternamn, företag, adress, postnummer och ort samt e-postadress och telefonnummer.

Rapporteringskyldighet

19 § Certifierad funktionskontrollant ska varje år lämna in rapport till certifieringsorganet med uppgifter dels om genomförda uppdrag som funktionskontrollant eller samordnare av funktionskontroller, dels om fortbildning avseende 11–14 §§ denna författning.

Omcertifiering

20 § För att få ett nytt beslut om certifiering, när ett tidigare beslut har gått ut, ska den certifierade funktionskontrollanten gå igenom en förenklad kompetens-

prövning eller en förnyad grundlig kompetensprövning. Endast om det finns särskilda skäl krävs det en förnyad grundlig kompetensprövning. Lämplighet enligt 16 § ska alltid prövas.

Allmänt råd

Vid en förenklad kompetensprövning kan det, förutom att pröva lämplighet, räcka att genom skriftligt kunskapsprov kontrollera att funktionskontrollanten skaffat ny kunskap under den senaste femårsperioden inom de områden som omfattas av 11–14 §§.

Särskilda skäl, som gör att det krävs en förnyad grundlig kompetensprövning, kan vara att den sökande inte har arbetat som funktionskontrollant eller varit samordnare för funktionskontroller i väsentlig omfattning under den senaste femårsperioden.

Arbete i väsentlig omfattning bör omfatta minst 500 timmars arbete.

Återkallande av certifiering

21 § Har den certifierade funktionskontrollanten visat sig uppenbart olämplig för uppgiften eller fått certifikat på felaktiga grunder, får det organ som utfärdat certifieringen återkalla den.

Allmänt råd

Olämplighet kan bestå i att den certifierade har utfärdat felaktiga eller falska protokoll eller har varit oskicklig i arbetet.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1991:36) om funktionskontroll av ventilationssystem ska upphöra att gälla.

2. Den som innehar certifikat som riksbehörig funktionskontrollant enligt äldre bestämmelser med behörighet **N** eller **K** har rätt att, utifrån sin behörighet, arbeta som sakkunnig funktionskontrollant enligt 8 kap. 25 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och som sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 lagen under certifikatets giltighetstid. Innan riksbehörig funktionskontrollant tar uppdrag som sakkunnig funktionskontrollant eller som sådan sakkunnig som avses i 10 kap. 8 § 2 plan- och bygglagen, ska den ha skaffat sig kunskap om plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen (2011:338) med tillhörande regler.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om hissar och vissa andra motordrivna anordningar (BFS 2011:12 H 12)

Bemyndigande: 10 kap. 3 § 5, 15–17 §§ och 19–20 §§ plan- och byggförordningen (2011:338) och 9 § 2 st förordningen (2005:894) om teknisk kontroll

Kap. 1 Tillämpningsområde, innehåll och definitioner

Tillämpningsområde

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd till plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

Författningen gäller sådana motordrivna anordningar som avses i 1 kap. 5 § plan- och byggförordningen (2011:338) med de preciseringar och undantag som framgår av denna författning.

Till den motordrivna anordningen hör det utrymme och den utrustning som krävs för att anordningen ska kunna drivas, skötas, underhållas och kontrolleras.

Allmänt råd

Utrymmen respektive utrustning som tillhör den motordrivna anordningen är exempelvis maskinrum, driftrum och utrustning för att frigöra och evakuera instängda personer.

Ytterligare föreskrifter och allmänna råd om utförande och driftsinstruktioner, utformning, brandskydd, hygien, hälsa och miljö, bullerskydd, säkerhet vid användning samt energihushållning och värmeisolering finns i Boverkets byggregler (BFS 2011:6), BBR.

BBR-avsnitten 3:11 Rumshöjd, 3:124 Hiss och annan lyftanordning, 3:3 Drift- och skötselutrymmen, 5 Brandskydd, 6:23 Ventilation, 7 Bullerskydd, 8 Säkerhet vid användning och 9:4 Effektiv elanvändning kan vara av särskilt intresse.

Ytterligare föreskrifter och allmänna råd om bärförmåga, stadga och beständighet hos bärande konstruktioner samt bärförmåga vid brand finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) (BFS 2011:10), EKS.

Föreskrifter och allmänna råd om elsäkerhet finns i Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om hur elektriska starkströmsanläggningar ska vara utförda (ELSÄK-FS 2008:1), Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektromagnetisk kompatibilitet (ELSÄK-FS 2007:1) och Elsäkerhetsverkets föreskrifter om behörighet för elinstallatörer (ELSÄK-FS 2007:2).

Innehåll

2 § Författningen innehåller bestämmelser om

1. tillämpningsområde och definitioner (1 kap.),
2. utförande och installation (2 kap.),
3. kontroll av motordrivna anordningar (3 kap.),
4. drift, tillsyn, skötsel och underhåll (4 kap.), och
5. förbättringskrav på befintliga motordrivna anordningar (5 kap.).

Definitioner

3 § Med *hiss* avses i 1–5 kap. i denna författning en motordriven lyftanordning med hisskorg, plattform eller annan lastbärande del som är avsedd för permanent uppställning och som styrs av gejder, väggar, saxarmssystem eller liknande, och som mellan fasta stannplan transporterar personer, personer och gods eller enbart gods när det gäller varu- och småvaruhissar.

Författningen omfattar bil-, tillsyns- och paternosterhissar, men inte bygghissar.

I bilaga 1 och 5 används andra definitioner av hiss.

Allmänt råd

För ackreditering av kontrollorgan kan hissar indelas med hänsyn till deras drivningssätt. Exempel är elektriska linhissar, linhydraulhissar, hydraulhissar, kedjehissar, skruvhissar och kuggstångshissar.

4 § Med *anordning avsedd för transport* avses i byggnad takmonterad transportanordning som manövreras av passageraren, rulltrappa och rullramp som är motordriven och transporterar personer eller personer och gods mellan olika av- eller påstigningsplatser, placerade i samma eller olika nivåer. Likaså avses linbaneanläggningar för persontransport enligt tillämpningsområdet i bilaga 1.

Författningen omfattar inte patientlyftar.

Allmänt råd

Patientlyftar manövreras inte av passageraren, till skillnad från i taket monterad transportanordning.

Med *linbana* avses en linbaneanläggning enligt första stycket, där personer transporteras i kabiner, gondoler, stolar eller dylikt ovan mark.

Med *släplift* avses en linbaneanläggning enligt ovan, där personer försedda med lämplig utrustning transporteras med släpanordningar som löper och/eller bärs upp med hjälp av linor längs en rörelsebana.

Med *smålift* avses en enklare typ av släplift. Draglinans uppåtgående part förutsätts vid smålift ej vara uppbyggen av mellanstolpar och linrullar samt vara

lågt belägen, normalt i midjehöjd. Vidare förutsätts att de transporterade personerna dras fram genom att de håller direkt i draglinan eller i medbringarhandtag kopplade till linan.

5 § Med motordriven port och liknande anordning avses port, dörr, vägg, galler och grind som öppnas och stängs med motorkraft, om den är avsedd att användas för personpassage eller passage med sådana fordon som avses i fordonslagen (2002:574) eller med fordon som löper på skenor.

Författningen omfattar dock inte motordrivna portar och liknande anordningar som ingår i en maskinanläggning eller som utgör skydd mot tillträde till anläggningen.

Allmänt råd

I 8 kap. plan- och bygglagen (2010:900) och 4 kap. plan- och byggförordningen finns bestämmelser om byggprodukter.

6 § Med *anordning för avfall* avses anordning för att ta hand om avfall i byggnad eller forsla bort avfall från byggnad, dvs. motordriven soptransporthiss, sopsug, stationär komprimator och sopskruv som är avsedd för permanent uppställning.

7 § Vid tillämpningen av 1–5 kap. i denna författning gäller de definitioner som finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 393/932¹.

8 § Termer som inte särskilt förklaras i plan- och bygglagen, dess förordning eller i denna författning har den betydelse som anges i Tekniska nomenklaturcentralens publikation *Plan- och byggtermer 1994*, TNC 95.

Kap. 2 Utförande och installation

Gemensamma krav för anordningarna

1 § Motordriven anordning ska vara utförd och installerad så att den ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet och hälsa vid användning, skötsel, underhåll och tillsyn.

¹ EUT L218, 13.8.2008, s. 30 (Celex 2008R0765), art. 16.1 i den svenska versionen rättad enligt EUT L 102, 23.4.2010, s 54.

Vid ändring av en motordriven anordning eller utbyte av viss del av anordningen ska den ändrade eller utbytta delen uppfylla kraven i denna författning.

Dessutom ska vid ändring eller byte av hissens styrsystem, apparatställ eller maskineri samt vid byte av hisskorgens inredning eller av hela hisskorgen, kraven i följande punkter i bilaga 5:1 uppfyllas på befintliga hissar med hisskorg avsedda för persontransport.

1. Manöverorgan i hisskorg och vid stannplan samt övrig utrustning i hisskorgen, ska vara användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga enligt punkterna 1.6.1 och 1.6.2.

2. Korgdörr ska vara utförd enligt punkterna 3.1 och 4.1 i hissar som saknar dörr vid en korgöppning. I de fall hissen har fler än en korgöppning, gäller kravet för samtliga öppningar.

3. Kommunikationssystem ska möjliggöra en permanent förbindelse med en service för snabbt avhjälpande enligt punkterna 4.5 och 4.9.

4. God belysning och nödbelysning ska finnas i hisskorg enligt punkterna 4.8 och 4.9.

Vid ändring eller byte av hissens styrsystem, apparatställ eller maskineri ska dessutom kraven i följande punkter i bilaga 5:1 uppfyllas på befintliga hissar med hisskorg avsedda för persontransport.

1. Beröringsskydd mot elektriska elchocker från en schaktdörrens dörrlås och dörrkontakter ska finnas enligt punkten 1.6.4 d

2. Fritt utrymme ska finnas eller andra åtgärder vidtas enligt punkten 2.2 för att förebygga risken att en person som befinner sig schaktgropen eller schakttoppen blir klämd av hisskorgen.

3. Anordning för att underlätta evakuering av innestängda passagerare ska finnas enligt punkten 4.4.

Allmänt råd

Generella krav på drift- och skötselutrymmen, utrymmen för maskineri och tillhörande utrustning, tillträdesvägar till dessa utrymmen och lyftanordningar för maskindelar finns även i avsnitt 3:4 Boverkets byggregler (BFS 2011:6) samt i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om Användning av arbetsutrustning (AFS 2006:4) och om Användning av lyftanordningar och lyftredskap (AFS 2006:6). I Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd Arbetsplatsens utformning (AFS 2009:2) finns närmare krav på utformning av arbetsplatser, t.ex. drift- och personalrum för linbaneanläggningar.

Vid ändring av hissar är kravet uppfyllt om den del som installeras uppfyller tillämpliga krav i bilaga 5:1. Ytterligare krav tillkommer dock för säkerhetskomponent som första gången släpps ut på marknaden eller om ändringen av hissen är så omfattande att den kan betraktas som en ny hiss.

Exempel på lämpligt utformade tillgänglighetsanpassade manöverorgan i hisskorg och vid stannplan samt utrustning i hisskorgen finns i SS-EN 81-70 (1), avsnitt 5.3.2 och 5.4.

Andra säkerhetsanordningar, t.ex. fotocellanordning eller korggrind i stället för korgdörr, kan enligt 2 kap. 2 § endast godtas om installation av korgdörr medför oskäligen kostnader, är olämplig av varsamhetsskäl eller om tillgänglighetskraven för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga inte kan uppfyllas. Skillnaden i kostnad mellan installation av korgdörr respektive fotocellanordning eller korggrind kan normalt sett inte betraktas som oskäligen. Om en fotocellanordning installeras bör denna ha en sådan funktion att anordningen vid aktivering och under reducerad hastighet inom stannplanszonen inte stannar hisskorgen förrän korgens golv befinner sig i nivå med stannplanet. Likaså bör fotocellanordningen ha en sådan funktion att en schaktdörr endast kan öppnas om hisskorgens golv befinner sig i nivå med stannplanet. Detta krav gäller för alla stannplan oavsett om passagerarna har valt att åka till dem eller inte. Fotocellanordningen bör skydda mot riskerna vid korgöppningen från golvnivå upp till minst 1,8 m höjd och bör bestå av flertal fotocellpar placerade i korgöppningen.

Exempel på lämpligt utformade kommunikationssystem finns i SS-EN 81-28 och i SS-EN 81-70.

För att underlätta evakuering av passagerare bör exempelvis hissen vara försedd med lämplig anordning eller så bör det finnas lämplig utrustning för att enkelt loss göra en hisskorg när dess fånganordning har aktiverats.

2 § Om det på grund av byggnadens eller fastighetens förutsättningar skulle medföra oskäligen kostnader, eller om det vid ändring av en anordning eller utbyte av viss del av anordningen skulle vara olämpligt av varsamhetsskäl med hänsyn till byggnadens särdrag och värden att följa föreskrifterna i denna författning, får mindre avsteg göras om anordningen ändå ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet och hälsa.

Allmänt råd

För att den ändrade eller utbytta delen ska uppfylla kraven i denna författning kan det vara nödvändigt att vidta åtgärder även i andra delar av anordningen.

3 § Byggnadsdelar i anslutning till en motordriven anordning eller som på annat sätt berörs av installationen av en sådan ska vara så placerade och utformade att risken för personskador genom fall, sammanstötning, klämning och snubbling begränsas.

Allmänt råd

I avsnitten 8:2 och 8:3 av Boverkets byggregler (BFS 2011:6) finns närmare föreskrifter och allmänna råd för att begränsa ovan nämnda risker.

För rulltrappor bör särskilt beaktas risken för barnolycksfall genom felaktig användning av balustrader. Lämpliga säkerhetsavstånd till byggnadsdelar intill rulltrappor och rullramper anges i SS-EN 115 (1).

Särskilda krav för hissar

4 § Hissar ska vara utförda och installerade i enlighet med 5–11 §§ detta kap., med Boverkets byggregler (BFS 2011:6) och med Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) (BFS 2011:10).

För hissar enligt tillämpningsområdet i bilaga 5 gäller dessutom föreskrifterna i bilaga 5.

För hissar med ett annat lastbärande organ än hisskorg, för småvaruhissar och varuhissar där hisskorgen inte är beträddbar, dvs. korgen inte kan eller endast med svårighet kan beträdas av en person, eller för hissar som inte är utrustade med manöverorgan i korgen eller inom räckhåll för en person som befinner sig i korgen, gäller dessutom Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3).

Allmänt råd

Om plattformshiss eller annan hiss som är avsedd att manövreras av behörig personal, är lätt åtkomlig för obehöriga, bör den vara försedd med en anordning som förhindrar obehörig manövrering.

Observera att hissens inkoppling till nätet kräver behörighet i enlighet med Elsäkerhetsverkets författningar.

De harmoniserade standarder som för närvarande är fastställda och som visar på ett sätt att uppfylla hälso- och säkerhetskraven i bilaga 5:1 är

1. SS-EN 81-1 + A3 (1), Elektriska hissar,
2. SS-EN 81-1/AC (1), Elektriska hissar,
3. SS-EN 81-1/A2 (1), Elektriska hissar – Maskin- och brytskiveutrymmen (se dock 11 § nedan),
4. SS-EN 81-2 + A3 (1), Hydrauliska hissar,
5. SS-EN 81-2/AC (1), Hydrauliska hissar,
6. SS-EN 81-2/A2 (1), Hydrauliska hissar – Maskin- och brytskiveutrymmen (observera dock § 12 nedan),
7. SS-EN 81-28 (1), Alarmsystem för person- och varupersonhissar,
8. SS-EN 81-58 (1), Schaktdörrar – Brandprovning,
9. SS-EN 81-70 (1), Tillträde till hissar för personer inklusive personer med funktionsnedsättningar,
10. SS-EN 81-70/A1 (1), Tillträde till hissar för personer inklusive personer med funktionsnedsättningar,
11. SS-EN 81-72 (1), Brandbekämpningshissar,
12. SS-EN 12016 (2), Immunitet,
13. SS-EN 12385-5 (1), Ställinor – Del 5: Kardellinor för hissar, samt

14. SS-EN 13015 (1), Regler för underhållsinstruktioner.

De harmoniserade standarder som för närvarande är fastställda för vissa övriga hissar (som omfattas av denna författning) och som visar på ett sätt att uppfylla hälso- och säkerhetskraven i AFS 2008:3, bilaga 1, är

1. SS-EN 81-3 (1), Elektriska och hydrauliska småvaruhissar,
2. SS-EN 81-40 (1), Trapphissar och plattformshissar som rör sig längs en lutande bana, avsedda för personer med nedsatt rörelseförmåga,
3. SS-EN 81-41 (1), Vertikalgående plattformshissar avsedda för personer med nedsatt rörelseförmåga, och
4. SS-EN 13015 (1), Regler för underhållsinstruktioner.

När harmoniserade standarder saknas kan vägledning för att bedöma uppfyllandet av grundläggande krav i AFS 2008:3, bilaga 1, ges av

- a) SS 1995 (1) för trapphissar, och
- b) SS 2094 (1) för soptransporthissar.

Tillgänglighet

5 § Krav på hiss eller annan lyftanordning med hänsyn till tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, finns i avsnitt 3 Boverkets byggregler (BFS 2011:6).

Allmänt råd

Observera att hissinstallatören i sin försäkran om överensstämmelse endast bestyrker huruvida en installerad hiss uppfyller tillgänglighetskraven enligt avsnitt 1.2 och 1.6.1 i bilaga 5:1, eller inte. Installatören ansvarar inte för om hissen måste uppfylla dessa krav enligt nationella regler. Byggherren är ansvarig för att nationella krav uppfylls.

Nödevakuering

6 § Vid alla hissar som tillåter persontrafik ska så långt som möjligt vidtas åtgärder som underlättar för t.ex. hisskötsselfirmor, räddningsorganisationer och polisen att få tillträde till hissmaskinrummet från husets entré.

Allmänt råd

Föreskriftens krav kan uppfyllas genom att nycklar till maskinrummet förvaras i ett nyckelskåp, infällt nyckelrör eller i ett vaktrum som ständigt är bemannat. Nyckelskåpet eller nyckelröret placeras lämpligen vid stannplanet i entrén i hissens närhet eller vid den första låsta dörr, som måste passeras på väg till hissmaskinrummet. Övriga nödvändiga nycklar förvaras lämpligen i hissmaskinrummet.

Om tveksamhet kan uppstå om den rätta tillträdesvägen till hissmaskinrummet är det önskvärt att det vid stannplanet i entrén finns en beskrivning eller en skiss över tillträdesvägen.

Skyltar och anslag

7 § Invid varje hiss eller grupp av hissar för persontrafik ska i byggnadens entréväning finnas en skylt med väl synliga uppgifter om vem som sköter hissen och vart man kan vända sig vid fel på hissen. En sådan skylt ska normalt finnas även i varje hisskorg för persontrafik.

Om hissen är avstängd ska det finnas anordningar som upplyser om detta vid varje stannplan.

Hisschakt m.m.

8 § Ett hisschakt får endast innehålla sådana anordningar som ingår i hiss-installationen. I byggnadsdelar som omsluter ett hisschakt får endast finnas sådana dörr- och lucköppningar som krävs för hissens användning, tillsyn och nödutrymning. Dörrarna och luckorna ska vara så utformade att risken för personskador begränsas.

Hisschakt ska utföras så att nödevakuering kan genomföras utan omfattande ingrepp i hisschaktets konstruktion.

Vid installation av ny hiss i befintlig byggnad får, istället för tillräckligt fritt utrymme utanför hisskorgens ändlägen enligt avsnitt 2.2 i bilaga 5:1, andra åtgärder vidtas om det inte är möjligt att åstadkomma sådant fritt utrymme.

9 § Hisschaktväggar som kan nås av personer eller gods ska ha en för hissens användningsområde tillräcklig styrka samt en så jämn, hård och glatt yta att risken för skador på personer eller hissen begränsas.

Allmänt råd

En väggyta som är putsad med cementbruk eller som är klädd med natursten har en tillräckligt hård yta. En väggyta putsad med kalkbruk kan däremot inte anses vara tillräckligt hård. En målad slät yta, en yta av plåt eller polerad natursten är tillräckligt glatt. En stålglättad betongyta utan särskild efterbehandling kan däremot inte anses vara tillräckligt glatt. Väggar i schakt för en persontillåten hiss – utom varupersonhiss i industribyggnader, lagerbyggnader och dylikt – kan vara av glas med tillräcklig hållfasthet.

10 § Utrymmen under ett hisschakts botten får användas för att dra fram rör och elektriska kablar, om utrymmet är avskilt och låsbart. Om utrymmet kan beträdas, ska särskilda åtgärder vidtas för att begränsa risken för personskador om korg eller motvikt störtar ned.

Allmänt råd

Exempel på särskilda åtgärder som uppfyller kraven finns i avsnitt 5.5 i SS-EN 81-1 (1) respektive SS-EN 81-2 (1).

Hissmaskin- och brytskiverum, tillträdesvägar

11 § Hissmaskineri med tillhörande anordningar och brytskivor ska placeras i ett rum eller annat utrymme som kan nås via fasta invändiga tillträdesvägar utan att hissen behöver användas. Utrymmen för hissmaskineri och brytskivor får endast innehålla anordningar för hissinstallationen. Ett hissmaskinrum får vara gemensamt för flera hissar.

Allmänt råd

Generella krav på driftutrymmen finns i avsnitt 3:4 Boverkets byggregler (BFS 2011:6). Exempel på lämpligt utformade hissmaskin- och brytskiverum finns i avsnitten 6.1–6.4 i SS-EN 81-1 (1) resp. SS-EN 81-2 (1). För hissar med hissmaskin- och brytskiveutrymmen finns exemplen i SS-EN 81-1/A2 (1) resp. SS-EN 81-2/A2 (1), avsnitt 6. Dock bör beaktas att i avsnitten 6.2.2, 6.3.3.1, 6.3.3.2, 6.3.4.1, 6.3.4.2, 6.4.2.1, 6.4.7.1a), 6.7.1.2.2, 6.7.1.3.1 och 6.7.1.3.2 finns nationella avvikelser i motsvarande avsnitt i SS-EN 81-1 (1) resp. SS-EN 81-2 (1) som måste beaktas när man tillämpar SS-EN 81-1/A2 (1) resp. SS-EN 81-2/A2 (1). Dessa avvikelser gäller framför allt rumshöjden i och tillträdesvägarna till maskin- och brytskiveutrymmen.

Särskilda krav för andra anordningar avsedda för transport

Rulltrappor och rullramper

12 § Rulltrappor och rullramper för persontransport ska vara utförda och installerade i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3) och Boverkets byggregler (BFS 2011:6).

Allmänt råd

De harmoniserade standarder som för närvarande är fastställda för rulltrappor och rullramper och som visar på ett sätt att uppfylla hälso- och säkerhetskraven i AFS 2008:3, bilaga 1 är

1. SS-EN 115 (1), Säkerhetsregler,
2. SS-EN 115/A1 (1), Säkerhetsregler,
3. SS-EN 115/A2 (1), Säkerhetsregler,
4. SS-EN 12016 (2), Immunitet, och
5. SS-EN 13015 (1), Regler för underhållsinstruktioner.

13 § Det ska vara möjligt att snabbt ta loss en person som fastnat med kroppsdel eller klädesplagg i rulltrappa eller ramp så att risken för personskada begränsas.

Allmänt råd

Föreskriftens krav kan uppfyllas genom att

1. lämplig verktygsutrustning finns lätt tillgänglig och hålls i gott skick, eller
2. lokala räddningstjänsten genom avtal sköter undsättning vid olycksfall och lämplig verktygsutrustning medföljer varje fordon som kan komma till användning vid utryckning till följd av att någon fastnat i rulltrappan eller rullrampen.

Linbaneanläggningar

14 § Linbaneanläggningar för persontransport, dess säkerhetskomponenter och delsystem ska vara utförda och installerade i enlighet med kraven i denna paragraf, bilaga 1 samt Boverkets byggregler (BFS 2011:6) och Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) (BFS 2011:10). En linbaneanläggning ska anses vara en sådan installation som nämns i avsnitt 3:3 i Boverkets byggregler om drift- och skötselutrymmen och som omfattas av kraven i avsnitt 3:3.

Maskineri, linstolpe, vändskiva och spännvikt med tillhörande utrymmen samt övriga utrymmen för drift av anläggningen, får enbart vara åtkomliga för behöriga och utrymmena får endast innehålla anordningar för linbaneinstallationen. Dessa utrymmen ska även vara lätta att identifiera.

Anläggningen ska utformas så att risken för personskador till följd av sammanstötning med anläggningens delar begränsas.

Anläggningens strömbrytare, manöver-, inspektionskörnings- och nödstoppdon ska vara lätt igenkänningsbara och dess funktioner lätta att förstå.

Till linbaneanläggningen ska medlevereras alla nödvändiga instruktioner för drift, skötsel och underhåll av anläggningen. Instruktionerna ska vara avfattade på svenska.

De informations- och varningsskyltar för brukare och personal, vilka är nödvändiga för en säker drift, skötsel och underhåll, ska finnas uppsatta i anläggningen och text på skyltar ska vara avfattade på åtminstone svenska. Likaså ska finnas en skylt med uppgift om tillverkarens namn samt anläggningens typbeteckning, tillverkningsår och -nummer.

De delar av anläggningen som behöver smörjas, kontrolleras eller bytas ut ska vara lätt åtkomliga för personal och erbjuda en god arbetsmiljö.

Drag- och bärlinor får splitsas endast av sakkunnig person.

Allmänt råd

Följande harmoniserade standarder visar på ett sätt att uppfylla hälso- och säkerhetskraven i bilaga 1:2

1. SS-EN 1709 (1), Underhåll samt kontroller vid idrifttagande och under drift,

2. SS-EN 1908 (1), Spännanordningar,
 3. SS-EN 1909 (1), Räddning och evakuering,
 4. SS-EN 12397 (1), Drift,
 5. SS-EN 12929-1 (1), Allmänna krav – Del 1: Krav för alla anläggningar,
 6. SS-EN 12929-2 (1), Allmänna krav – Del 2: Tilläggskrav för 2-liniga pendellinbanor utan bärlinebroms,
 7. SS-EN 12930 (1), Beräkningar,
 8. SS-EN 13107 (1), Anläggningsarbeten,
 9. SS-EN 13223 (1), Drivsystem och annan mekanisk utrustning,
 10. SS-EN 13243 (1), Elektrisk utrustning utom för drivsystem,
 11. SS-EN 13243/AC (1), Elektrisk utrustning utom för drivsystem,
 12. SS-EN 13796-1 (1), Del 1: Linklämmor, rullanordningar, fånganordningar, kabiner, stolar, vagnar, transporterande anordningar för underhåll, medbringare för släpliftar,
 13. SS-EN 13796-2 (1), Del 2: Provning av linklämmors glidningsmotstånd,
 14. SS-EN 13796-3 (1), Del 3: Utmattningsprovning,
 15. SS-EN 12385-8 (1), Linor – Del 8: Drag- och drag-/bärlinor av kardelkonstruktion för linbaneanläggningar för persontransport,
 16. SS-EN 12385-9 (1), Linor – Del 9: Slutna bärlinor för linbaneanläggningar för persontransport,
 17. SS-EN 12927-1 (1), Linor – Del 1: Urvalskriterier för linor och deras ändinfästningar,
 18. SS-EN 12927-2 (1), Linor – Del 2: Säkerhetsfaktorer,
 19. SS-EN 12927-3 (1), Linor – Del 3: Långsplitsning av 6-kardeliga drag- och bärlinor,
 20. SS-EN 12927-4 (1), Linor – Del 4: Ändinfästningar,
 21. SS-EN 12927-5 (1), Linor – Del 5: Lagring, transport, installation och uppspanning,
 22. SS-EN 12927-6 (1), Linor – Del 6: Kassationskriterier,
 23. SS-EN 12927-7 (1), Linor – Del 7: Kontroller, reparation och underhåll, och
 24. SS-EN 12927-8 (1), Linor – Del 8: Magnetinduktiv provning.
- Innan linbaneanläggning uppförs bör i nödvändig omfattning byggherren samråda med berörd nämnd i kommunen, installatör, arbetsmiljöinspektion, ackrediterat kontrollorgan, länsstyrelsens naturvårdsenhet, strömleverantör, angränsande ledningsägare och övriga som kan komma att beröras av uppförandet.
- I utrymmet för maskineri bör utöver annan fast nödvändig brandsläckningsutrustning även finnas löstagbara brandsläckare.
- För att undvika obehörigas tillträde till linstolpe och annan utrustning placerad utomhus, bör uppstigningstrappa vara försedd med låsbar grind och uppstigningslejdare börja på ca 1,5 m höjd från mark. Till lejdarens

nedersta del bör kunna kopplas en lös bärbar stege som förvaras lätt tillgänglig för personal.

Exempel på risker som kan finnas är att skidåkare sammanstöter med anläggningens delar eller att flygplan eller hängglidflygare sammanstöter med linor eller transporterande anordningar. Stagnation av stolpe och dylikt medelst linor bör inte ske där risk finns att skidåkare eller fordon kan sammanstöta med linan. Staglina bör ha varselskydd till en höjd av minst 2 m över högsta förekommande snöyta. Skyddet bör vara varselmärkt enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om varselmärkning och varselsignalering på arbetsplatser (AFS 2008:13).

Skyltar bör av tillverkaren levereras med anläggningen. Dessa skyltar bör vara lätta att förstå och använd text bör vara lätt att läsa och förstå för den som texten är ämnad att informera eller varna. Använda texter bör vara avfattade på åtminstone svenska. Vidare bör skyltar och dess information vara i ett beständigt utförande och fristående skyltar bör inte ha skarpa hörn.

För en säker på- och avstigning samt transport bör nödvändiga skyltar vid på- och avstigningsstället samt vid transportbanan utformas enligt bilaga 6 och svensk standard SS 03 15 30 (1). Kraven på varselmärkning av arbetsplatser och nödutrustning finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2008:13).

Anläggningens ägare eller den som annars ansvarar för anläggningen bör i manöverrum eller vid maskineriet sätta upp en skylt med uppgift om liftens högsta tillåtna hastighet och kapacitet. Utanför utrymmet för maskineri bör finnas en skylt med texten *"Maskineri. Obehöriga äger ej tillträde"*.

Strömbrytare bör vara tydligt märkt med texten *"Huvudbrytare för maskineri"* samt brytarens manöverlägen bör vara märkta med texterna *"Till"* respektive *"Från"*.

Märkning av stoppdon för nödsituation vid släpliftar och småliftar bör utgöras av röd nödstoppknapp med gul bakgrund kompletterad av en skylt med vit femuddig stjärna och vit text *"Nödstopp"* på grön botten.

Linstolpe bör ha en lyftanordning eller fästen för montering av transportabel lyftanordning med vars hjälp linrulle i rullställ kan bytas eller linor kan lyftas på plats efter en eventuell urspårning.

Ny draglina kan ha högst två splitsar och vid senare reparation kan tillkomma ytterligare högst två splitsar, såvida inte instruktioner från tillverkaren anger annat.

Backlås bör sedan linan belastats efterdras och ytterligare efterdragning bör ske efter någon tids användning, såvida inte instruktioner från tillverkaren anger annat.

En släplifts avstigningsplats kan vara obemannad om det vid avstigningsplatsen finns en TV-kamera med vilken driftspersonalen kan övervaka avstigningen och ändstationen eller om platsen är så utformad att den ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet.

En släplifts påstigningsplats kan vara obemannad vid exempelvis en s.k. transportlift, om denna är TV-övervakad från ett bemannat manöverrum varifrån liften kan nödstoppas och om liften har en högsta hastighet av 2,0 m/s och en högsta lutning av 20 %.

Takmonterade persontransportanordningar

15 § Persontransportanordningar som monteras i taket ska vara utförda och installerade i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2008:3) och Boverkets byggregler (BFS 2011:6).

Om en rullstol utgör den personlyftande delen av transportanordningen, får denna bara installeras i privat miljö.

Allmänt råd

Vid takmonterade persontransportanordningar där den personlyftande delen utgörs av en rullstol, ingår även stolen i anordningen.

Särskilda krav för motordrivna portar och liknande anordningar

16 § Motordrivna portar och liknande anordningar ska vara utförda och installerade i enlighet med

- a) 2 kap. 1 §,
- b) Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3),
- c) Boverkets byggregler (BFS 2011:6) och därutöver ska hålldon på portar och liknande anordningar vara så utformade eller placerade att obehöriga inte kan aktivera donen.

Om en motordriven vägg vid öppnings- respektive stängningsrörelse går in i ett utrymme där en person kan få plats, ska väggen vara så anordnad att manövreringen av denna förhindras om någon person befinner sig i utrymmet.

Allmänt råd

Följande harmoniserade standarder visar på ett sätt att uppfylla hälso- och säkerhetskraven i AFS 2008:3, bilaga 1 samt säkerhet vid användning enligt 8 kap. 4 § första stycket 4 plan- och bygglagen

- 1. SS-EN 12604 (1), Portar – Mekaniska aspekter – Krav,
- 2. SS-EN 12635 (1), Portar – Installation och användning,
- 3. SS-EN 12978 (1), Säkerhetsanordningar för maskindrivna portar – Krav och provningsmetoder,
- 4. SS-EN 13241-1 (1), Produktstandard – Produkter utan specificerat brandmotstånd eller rökskydd.

Dessutom finns harmoniserade standarder och andra tekniska specifikationer för byggprodukter som behandlar andra produkttegenskaper som termisk transmission, motstånd mot vatteninträngning, vindlast och luftgenomtränglighet.

Utrymmets golv klätt med kontaktmatta som förhindrar manövrering av väggen, uppfyller kravet på skydd mot manövrering i sista stycket.

Särskilda krav för anordningar för avfall

17 § Anordningar för avfall ska vara utförda och installerade i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3) och Boverkets byggregler (BFS 2011:6).

Dessa anordningars manöverdon ska vara så utformade eller placerade att obehöriga inte kan aktivera donen.

Allmänt råd

Risken för olycksfall genom obehörigt brukande kan förebyggas genom att manöverdonen förses med nyckellås eller placeras i nyckelskåp med självstängande och självlåsand lock.

Vägledning vid bedömning av soptransporthissars överensstämmelse med AFS 2008:3 kan vid avsaknad av harmoniserade standarder fås av SS 2094 (1).

Kap. 3 Kontroll av motordrivna anordningar

Allmänt om kontrollskyldighet och kontrollorgan

1 § Av denna författning framgår när ägaren eller den som annars ansvarar för den motordrivna anordningen är skyldig att se till att den kontrolleras och med vilka intervaller.

2 § Ackrediterade kontrollorgan som utför kontroll (besiktning) enligt 5 kap. 8–11 §§ plan- och byggförordningen ska vara av typ A.

Kontrollorganet ska skicka in kopia av ackrediteringsintyget till Boverket.

Allmänt råd

Att endast kontrollorgan som ackrediterats för uppgiften får utföra kontroll av motordrivna anordningar i byggnadsverk framgår av 5 kap. 10 § plan- och byggförordningen.

Avslutning av kontroll

3 § Kontrollen är avslutad den dag som kontrollorganet bestämmer, dock senast före utgången av innevarande besiktningsintervall.

Allmänt råd

När kontrollen är avslutad ska den som utfört kontrollen upprätta ett besiktningsprotokoll, enligt 5 kap. 11 § plan- och byggförordningen.

Förbud mot användning och skyldighet att underrätta

Allmänt råd

Övergripande villkor för användning av motordrivna anordningar i byggnadsverk och förbud mot användning ges i 5 kap. 12–16 §§ plan- och byggförordningen.

I 5 kap. 11 § andra stycket samma förordning finns bestämmelser om kontrollorganets underrättelseskyldighet.

4 § Anordningar som efter avslutad första besiktning eller revisionsbesiktning uppvisar brister som enligt 10 § utgör omedelbar risk för säkerhet och hälsa, får inte tas i bruk.

5 § Anordningar som efter avslutad återkommande besiktning uppvisar brister enligt 22 §, 23 § 2 st. eller 24 § får inte användas.

Första besiktning

Krav på och omfattning av första besiktning

6 § Innan en anordning tas i bruk ska den kontrolleras (första besiktning) såvida den inte omfattas av undantag enligt 28 §, 30 § eller 31 §.

Vid den första besiktningen ska kontrollorganet undersöka om anordningen uppfyller kraven i 2 kap.

Den första besiktningen ska omfatta både konstruktionskontroll och installationskontroll.

Konstruktionskontroll

7 § Konstruktionskontroll ska omfatta följande:

1. Kontroll av om anordningen är lämplig för avsett ändamål samt av dess placering i byggnaden eller på fastigheten, allt med hänsyn till säkerhet och hälsa.
2. Granskning av ritningar, kopplingsscheman, uppgifter om laster, material och ytbehandling.
3. Kontroll av att möjligheterna att utföra underhåll och fortlöpande tillsyn på ett säkert sätt har beaktats.

4. Kontroll av beräkningar, säkerhetsanalyser och -rapporter, i den omfattning som behövs för att kunna bedöma hållfastheten, stabiliteten och säkerheten i övrigt.

5. Kontroll av instruktioner för användning, drift, räddning, fortlöpande tillsyn och underhåll.

Installationskontroll

8 § Installationskontroll ska omfatta kontroll av

1. att rätt anordning installerats för det ändamål, med den belastning och hastighet som den är avsedd för, samt att den placerats riktigt i byggnaden eller på fastigheten, allt med hänsyn tagen till säkerhet och hälsa,
2. att anordningen är installerad i enlighet med tillhörande dokumentation,
3. infästningar av anordningen i bärande byggnadsdelar,
4. utrymmen och utrustning som tillhör anordningen,
5. att byggnadsdelar, installationer eller andra föremål inte påverkar anordningen på sådant sätt att det kan inverka menligt på anordningens säkerhet,
6. funktionen hos säkerhets- och skyddsanordningarna,
7. funktionen av anordningen i övrigt, och
8. att instruktioner för användning, drift, räddning, fortlöpande tillsyn och underhåll är tillgängliga.

Kontroll av lastberoende säkerhets- och skyddsanordningar enligt första stycket 6 ska utföras både med och utan nödvändig belastning. Samtliga värden som mäts vid prov och som är av betydelse för kommande kontroller ska noteras i journal, (se 4 kap. 2 §).

Vid kontroll av lastbärande anordningar enligt första stycket 7 ska kontrollen utföras med nödvändig belastning.

Allmänt råd

Vilka säkerhets- och skyddsanordningar för hissar som bör funktionskontrolleras anges i allmänt råd till 20 §.

Exempel på värden som är av betydelse för kommande kontroller av linbanor och släpliftar är

1. bromssträcka och bromstid vid belastad anordning,
2. bromssträcka och bromstid vid obelastad anordning,
3. fjäderspänning eller klämkraft hos bromsar,
4. dragkraft vid vilken linklämmor glider på linan,
5. data och karakteristik hos drag- och bärlinor.

Nödvändig belastning bör normalt motsvara anordningens märkdata.

Kontrollorganets ställningstagande

9 § Om kontrollen visar att anordningen har brister ska kontrollorganet utifrån sin undersökning ta ställning till om bristerna utgör omedelbar risk för säkerhet och hälsa enligt 10 §.

Allmänt råd

I 4 § anges när anordningen inte får tas i bruk.

Brister med omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa

10 § Brister som kvarstår efter avslutad kontroll enligt 7 § eller 8 § 1, 2, 3, 5 eller 6 utgör var för sig omedelbar risk för säkerhet och hälsa.

Även brister som kvarstår efter avslutad besiktning enligt 8 § 4, 7 eller 8 kan av kontrollorganet bedömas samverka och därför utgöra omedelbar risk för säkerhet och hälsa.

Brister som inte har omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa

11 § Brister som kvarstår efter avslutad kontroll enligt 8 § 4, 7 eller 8 utgör inte var för sig omedelbar risk för säkerhet och hälsa. Bristerna ska emellertid åtgärdas snarast och kontrolleras av kontrollorganet vid nästa besiktning.

Återkommande besiktning

Krav på återkommande besiktning

12 § Anordningar ska så länge de är i bruk underkastas återkommande besiktning, såvida de inte omfattas av undantag enligt 29–31 §§.

13 § Återkommande besiktning ska utföras i god tid. Den som äger eller annars ansvarar för anordningen, ska se till att besiktning kan påbörjas senast 2 månader före och avslutas före utgången av innevarande besiktningsintervall. Besiktning får dock påbörjas tidigast 6 månader före utgången av gällande besiktningsintervall.

Allmänt råd

Besiktningen anses påbörjad då kontroll av anordningen enligt 20 § 1–9 har inletts.

Beräkning av besiktningsintervall

14 § Besiktningsintervallet för den första återkommande besiktningen räknas från den månad då första besiktning slutfördes utan anmärkning eller med anmärkning om att anordningen enbart har sådana brister som sammanlagt inte bedöms ha omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa. Då första besiktning inte

krävs, räknas besiktningsintervallet för den första återkommande besiktningen från den månad då anordningen togs i bruk.

15 § Nästföljande besiktningsintervall räknas från utgången av föregående besiktningsintervall, om inte annat föreskrivs i denna författning.

Kortare besiktningsintervall får väljas av den som äger eller annars ansvarar för anordningen. Därpå följande besiktningsintervall ska då räknas från utgången av det förkortade intervallet.

Byggnadsnämndens beslut om besiktningsintervall

16 § Är en anordning genom sitt brukande i särskilt liten grad utsatt för minskning av driftsäkerheten, får byggnadsnämnden i varje enskilt fall bestämma längre besiktningsintervall än vad som anges i denna författning, dock längst den dubbla tiden.

17 § Om det finns särskilda skäl, får byggnadsnämnden medge anstånd med kontroll i högst 6 månader. Därpå följande besiktningsintervall ska räknas från den tidpunkt till vilken anstånd medgetts.

Allmänt råd

Särskilda skäl kan vara att besiktningen infaller under driftsäsong och att en besiktning då medför stora ekonomiska förluster.

Besiktningsintervallens längd

18 § Anordningar ska kontrolleras med följande besiktningsintervall

Hissar

Första återkommande besiktning alla hissar	1½ år
Därefter återkommande besiktningar	
a) varu- och småvaruhissar	2 år
b) soptransporthissar	2 år
c) trapphissar	2 år
d) plattformshissar, vilka enbart betjänar 1–2 bostäder	2 år
e) övriga hissar	1 år

Rulltrappor och rullramper

Första återkommande besiktning	1½ år
Därefter återkommande besiktningar	1 år

Linbanor och bergbanor

Återkommande besiktningar	1 år
Dessutom magnetinduktiv undersökning av bär- respektive draglina	
Första gången efter drift i högst	3 år
Därefter återkommande undersökningar efter fortsatt drift i högst	2 år

Släpliftar

Småliftar vars motoreffekt är större än 7 kW	2 år
Övriga släpliftar, utom småliftar med en motoreffekt av högst 7 kW	1 år
En första magnetinduktiv undersökning av draglinan ska utföras efter drift i	8 år
Därefter återkommande dylika undersökningar ska utföras efter fortsatt drift i högst	4 år

Motordrivna portar och liknande anordningar

Första återkommande besiktning	2 år
Därefter återkommande besiktningar av	
a) motordrivna portar och liknande anordningar inom inhägnat industriområde, vilka styrs med impulsdon i kombination med självövervakad kontaktlist eller med hålldon	4 år
b) övriga motordrivna portar och liknande anordningar än ovan	2 år

Övriga motordrivna anordningar

I taket monterade persontransportanordningar	2 år
--	------

Omfattningen av återkommande besiktning

19 § Vid återkommande besiktning ska kontrollorganet undersöka om de delar av anordningen som har betydelse för säkerhet och hälsa hålls i stånd samt om anordningen uppfyller nya krav som ställts efter det att den installerats.

20 § Återkommande besiktning ska omfatta följande:

1. Funktionskontroll av säkerhets- och skyddsanordningar.
2. Funktionskontroll av anordningen i övrigt.

3. Kontroll av drivande och bärande delar av anordningen, upphängning av lastbärande korgar, stolar eller dylikt, allt med avseende på förändringar som kan nedsätta anordningens säkerhet. Linor för linbanor underkastas magnetinduktiv provning med de tidsintervall som anges i 18 §.

4. Kontroll av driftkondition hos de komponenter som inte arbetar vid normal drift.

5. Kontroll av att anordningen inte genomgått ändringar eller ingrepp som kan påverka anordningens säkerhet.

6. Kontroll av att det i anordningens närhet inte har vidtagits sådana åtgärder som kan nedsätta anordningens säkerhet eller förorsaka risk för olycksfall i övrigt.

7. Kontroll av att instruktioner och skyltar rörande användning, drift, räddning, fortlöpande tillsyn, skötsel och underhåll är tillgängliga.

8. Kontroll av sådan journal som avses i 4 kap. 2 § att anordningen fortlöpande tillses, sköts och underhålls.

9. Kontroll av att de brister, som konstaterades vid föregående besiktning men inte ansågs ha omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa, har åtgärdats.

Allmänt råd

Kontrollen enligt 20 § 1 bör utföras mot leverantörens angivna referensvärden eller värden fastställda av ett kontrollorgan. Om referensvärde eller fastställt värde inte uppnås vid kontrollen, och anledningen till avvikelser från värdet inte kan fastställas genom okulär kontroll, bör kontrollen av lastberoende säkerhets- och skyddsanordningar utföras med nödvändig belastning. Detsamma gäller om referens- eller fastställda värden saknas.

Nödvändig belastning bör normalt motsvara anordningens märkdata. För stolliftar och övriga linbanor bör kontrollen med nödvändig belastning utföras regelbundet vid vissa kontrolltillfällen med hänsyn till bl.a. användningsfrekvens.

1. Funktionskontroll av säkerhets- och skyddsanordningar för hissar bör omfatta

- a) låsanordningar,
- b) stannplansnoggrannhet,
- c) bromsar,
- d) hastighetsbegränsare,
- e) fånganordningar som provas med tom korg och reducerad hastighet,
- f) anordningar för att aktivera fånganordning,
- g) hydrauliska buffertar,
- h) larmanordningar och dylikt, och
- i) anordningar för lastkontroll (överlast), om sådana finns.

2. I fråga om hydraul- och linhydraulhissar bör funktionskontrollen av säkerhets- och skyddsanordningar även omfatta

- a) blockeringsanordningar,
- b) nedfartsspärrar som provas med tom korg och reducerad hastighet,

- c) strypventil, (om ventilerna har några rörliga delar som kan påverka dess funktion och om sådan kontroll är möjlig att utföra),
 - d) rörbrottsventil, (om denna kontroll inte enkelt kan ske vid varje besiktning, bör kontrollen göras med ett, med hänsyn till risken för och följderna av ett rörbrott, lämpligt intervall),
 - e) skydd mot korgens ofrivilliga sjunkning, och
 - f) efterinställningssystem.
3. Kontroll av bärförmågan hos linor till hissar och linbaneanläggningar bör utföras enligt bestämmelserna i bilaga 2 till denna författning.
4. Kontroll av linbanor och släpliftar bör utföras enligt bestämmelserna i bilaga 3 till denna författning.
5. Kontroll av självhämning och bromsar hos skruvdrivna hissar bör utföras enligt bestämmelserna i bilaga 4 till denna författning.
- Exempel på förändringar som kan nedsätta anordningens säkerhet är slitage, uppkomna sprickor, formavvikelse eller andra deformationer, korrosion och sträckning av linor och kedjor.

Kontrollorganets ställningstagande

21 § Om kontrollen visar att anordningen har brister ska kontrollorganet utifrån sin undersökning ta ställning till om bristerna utgör omedelbar risk för säkerhet och hälsa enligt 22, 23 eller 24 §§.

Allmänt råd

Förbud mot användning av anordningar regleras i 5 §.

Brister under bruksskedet med omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa

22 § Brister som kvarstår efter avslutad kontroll utgör var för sig omedelbar risk för säkerhet och hälsa om bristerna avser det som ska kontrolleras enligt 20 § 1, 3, 4 eller 5.

Även brister enligt 20 § 2, 6, 7 eller 8 kan av kontrollorganet bedömas samverka och därför utgöra omedelbar risk för säkerhet och hälsa.

Kvarstår brister enligt 20 § 2, 6, 7 eller 8 från föregående kontroll utgör dessa var för sig omedelbar risk för hälsa och säkerhet.

23 § Den som äger eller annars ansvarar för anordningen ska vid återkommande besiktning uppvisa protokollet från den senaste kontrollen för kontrollorganet.

Om sådant protokoll inte visas upp ska samtliga brister som kvarstår efter avslutad kontroll anses utgöra omedelbar risk för säkerhet och hälsa.

Brister under bruksskedet som inte har omedelbar betydelse för säkerhet och hälsa

24 § Brister som kvarstår efter avslutad kontroll och som avser det som ska kontrolleras enligt 20 § 2, 6, 7 eller 8 utgör inte var för sig omedelbar risk för säkerhet och hälsa. Bristerna ska dock åtgärdas snarast och kontrolleras vid nästa besiktning.

Revisionsbesiktning

Krav på revisionsbesiktning

25 § En anordning som har ändrats på ett sätt som är av väsentlig betydelse för säkerheten ska revisionsbesiktas innan den åter tas i bruk.

Allmänt råd

1. Exempel på ändringar av väsentlig betydelse för säkerheten hos alla anordningar är

- a) utbyte av befintlig motordriven anordning mot annan ny eller begagnad anordning, såvida inte utbytet medför krav på första besiktning eller att anordningen undantas från revisionsbesiktning i 30 och 31 §§, och
- b) ändring av verksamhet i byggnaden eller annan ändring av byggnaden som väsentligt kan påverka den motordrivna anordningens säkerhet, t.ex. genom ändrat sätt att använda anordningen.

2. Exempel på ändringar av väsentlig betydelse för säkerheten hos hissar är

- a) ändring av märkhastighet, märklast, hisskorgens massa eller rörelsebana,
- b) ändring av dörrlås eller byte till annan typ,
- c) ändring av kontrollsystem, gejder, dörr, maskineri, drivskiva, hastighetsbegränsare, buffert, fånganordning eller blockeringsanordning eller byte till annan typ,
- d) ändring av antal linor eller dess dimensioner, och
- e) ändrad linförling på drivskiva eller omsvarvning av denna skiva.

3. I fråga om hydrauliska och linhydrauliska hissar även

a) ändring av nedfartsspärr, rörbrottsventil, strypventil eller strypbackventil eller byte till annan typ, och

b) annan ändring än ovan av system för skydd mot fritt fall, sänkning med för hög hastighet eller ofrivillig sjunkning eller byte till annan typ.

4. Exempel på ändringar av väsentlig betydelse för säkerheten hos rulltrappor och rullramper är

- a) ändring av kontrollsystem eller byte till annan typ,
- b) ändring av trappans eller rampens längd, och
- c) byte av typ av kamplatta eller ändring av kammars funktion.

5. Exempel på ändringar av väsentlig betydelse för säkerheten hos motordrivna portar och liknande anordningar är
 - a) ändring av kontrollsystem eller byte till annan typ, och
 - b) ändring av maskineri eller byte till annan typ.
 6. Exempel på ändringar av väsentlig betydelse för säkerheten hos linbanor är
 - a) ökning av antal stolar, korgar eller gondoler, och
 - b) ändring av linklämmor eller byte till annan typ.
- Exempel på ändring av väsentlig betydelse för säkerheten hos släpliftar är byte av kortbyglar till långbyglar.

Omfattningen av revisionsbesiktning

26 § Vid revisionsbesiktningen ska kontrollorganet undersöka om anordningen efter ändringen uppfyller kraven i 2 kap.

Revisionsbesiktningen ska omfatta konstruktions- och installationskontroll enligt 7 och 8 §§ i nödvändig omfattning. Revisionsbesiktningen ska anpassas till ändringens omfattning och betydelse för säkerhet och hälsa.

Kontrollorganets ställningstagande

27 § Om kontrollen visar att en anordning har brister ska kontrollorganet utifrån sin undersökning ta ställning till om bristerna utgör omedelbar risk för säkerhet och hälsa. Brister ska bedömas enligt 10 och 11 §§.

Allmänt råd

Förbud mot att ta anordningen i bruk regleras i 4 §.

Undantag från krav på kontroll

Anordningar med bestyrkt överensstämmelse

28 § Anordningar som enligt ett bestyrkande överensstämmer med ställda krav är undantagna från första besiktning i de avseenden som framgår av bestyrkandet.

Allmänt råd

Anordningar som har bestyrkts att de överensstämmer med alla tillämpliga krav som fastställts i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning är helt undantagna från krav på konstruktionskontroll, bortsett från linbaneanläggningar för persontransport enligt bilaga 1.

Normalt behöver en anordning inte heller installationskontrolleras, om det av EG-försäkran om överensstämmelse framgår att även installationsfasen omfattas av bestyrkandet och EG-försäkran har utfärdats efter att anordningen har installerats. Exempelvis är hissar, vilka uppfyller kraven i bilaga 5, helt undantagna från krav på första besiktning.

Anordningar avsedda för persontransport

29 § Småliftar vars motoreffekt inte överstiger 7 kW är undantagna från krav på återkommande besiktning.

Motordrivna portar och liknande anordningar

30 § Motordrivna garageportar och grindar för enskilt bruk i anslutning till småhus är undantagna från krav på första, återkommande och revisionsbesiktning.

Efter ansökan kan Boverket medge undantag från krav på första, återkommande och revisionsbesiktning av porttyper med portblad som är mindre än 25 m² bestående av mjukt material, t.ex. plastduk och som saknar hårda förstyvningar.

Undantagna från krav på återkommande besiktning är hålldonsstyrda rullgaller som manövreras högst 2 gånger om dygnet, placerade i butiksentréer eller dylikt.

Undantagna från krav på första och återkommande besiktning är skjutdörrar, slagdörrar och roterdörrar som har ett bestyrkande att de överensstämmer med samtliga tillämpliga krav som fastställts i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning, i första hand Europaparlamentets och rådets direktiv om maskiner (2006/42/EG). Motsvarande undantag gäller för anordningar som är typgodkända enligt 8 kap. 22–23 §§ plan- och bygglagen eller motsvarande äldre bestämmelser.

Anordningar för avfall

31 § Alla anordningar för avfall utom soptransporthissar är undantagna från krav på första, återkommande och revisionsbesiktning.

Om bestyrkande enligt 28 § kan visas behöver soptransporthissar inte genomgå hela eller delar av första besiktningen.

Besiktningsprotokoll

32 § I besiktningsprotokoll enligt 5 kap. 11 § plan- och byggförordningen ska följande anges:

1. Vid första besiktning om anordningen uppfyller kraven i denna författnings 2 kap.
2. Vid återkommande besiktning om de delar av anordningen som har betydelse för säkerhet och hälsa hålls i stand.
3. Vid revisionsbesiktning om anordningen efter ändringen uppfyller kraven i 2 kap.

Om anordningen har brister ska kontrollorganet ange det i protokollet liksom bristernas betydelse för säkerhet och hälsa. Om kontrollorganet finner brister som var för sig inte har omedelbar betydelse med hänsyn till kraven på säkerhet och hälsa, ska organet ange bristernas sammanlagda betydelse för säkerhet och hälsa i protokollet.

- I besiktningsprotokollet ska kontrollorganet också redovisa uppgifter om
1. anordningen och dess uppställningsplats för identifikation utan svårighet,
 2. kontrollorganets namn,
 3. ackrediteringsnummer,
 4. ackrediteringsmärke,
 5. besiktningsdatum,
 6. månad och år då en ny besiktning ska vara utförd, och
 7. namnet på den som utfört kontrollen.

Besiktningsskylt

33 § Om kontrollen slutförts utan anmärkning eller med anmärkning i protokollet som enbart avser sådana brister som inte ens sammanlagt bedöms ha omedelbar betydelse med hänsyn till kraven på säkerhet och hälsa, ska kontrollorganet utfärda eller uppdatera en besiktningsskylt.

På skylten ska det finnas lättförståeliga och tydliga uppgifter om

1. anordningens identitet,
2. månad och år då en ny kontroll ska vara utförd,
3. kontrollorganets namn,
4. ackrediteringsnummer,
5. ackrediteringsmärke, och
6. tillåten maxlast (om det är en lastbärande anordning).

34 § Anordningens ägare eller den som annars ansvarar för anordningen ska se till att den senast utfärdade besiktningsskylten finns fast anbringad på anordningen på en väl synlig plats för användarna.

Allmänt råd

I hissar för persontrafik bör skylten finnas i hisskorgen och vid släpliftar, bergbanor och linbanor vid den påstigningsplats som används mest frekvent.

35 § Återkommande besiktningspliktig anordning som är undantagen från krav på första besiktning, ska av anordningens ägare förses med en beständig informationsskylt. Skylten ska finnas på plats innan anordningen tas i bruk och av skylten ska framgå när den första återkommande besiktningen ska vara utförd (år och månad).

Kap. 4 Drift, tillsyn, skötsel och underhåll

Allmänt

1 § Anordningens ägare eller den som annars ansvarar för en motordriven anordning ska se till att anordningen drivs, fortlöpande tillses, sköts och underhålls så att den ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet och hälsa vid användning, skötsel, underhåll, tillsyn och kontroll.

Allmänt råd

Anordningens tillhörande instruktioner om drift, fortlöpande tillsyn, skötsel och underhåll bör följas. Om dessa instruktioner saknas eller inte är aktuella, kan reglerna i 4 kap. 3–6 §§ och SS-EN 13015 (1), Underhåll av hissar och rulltrappor – Regler för underhållsinstruktioner vara vägledande vid framtagning eller uppdatering av instruktionerna.

Anordningens ägare eller den som annars ansvarar för en motordriven anordning bör se till att den som utför skötsel, underhåll och fortlöpande tillsyn har kompetens för uppgiften.

Det företag eller den organisation som utför eller svarar för skötsel och underhåll bör kunna uppvisa följande:

1. Att den som utför arbetet har dokumenterad kunskap om den aktuella anordningen och har informerats om gällande föreskrifter.

2. Att den person som kopplar in eller ur anordningen till eller från elnätet i samband med elinstallationsarbeten, har den dokumenterade kunskap och behörighet som krävs enligt Elsäkerhetsverkets föreskrifter (exempelvis ELSÄK-FS 2007:2).

3. Att den person som utför heta arbeten (svetsning) har den dokumenterade kunskap, behörighet och tillstånd som krävs enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (exempelvis AFS 1992:9).

4. Att det finns dokumenterade rutiner för hur man hanterar sina arbetsinstruktioner inom företaget eller organisationen.

5. Att det finns dokumenterade rutiner för hur man hanterar upptäckta brister i utförandet av skötsel och underhåll och avvikelser från arbetsinstruktionerna inom företaget eller organisationen.

6. Att det finns dokumenterade rutiner för hur man för journaler inom företaget eller organisationen.

Journal

2 § Den som äger eller annars ansvarar för anordningen ska se till att det förs en journal. Vid varje tillfälle då åtgärder för tillsyn, skötsel och underhåll görs, ska i journalen antecknas

1. datum,

2. åtgärdernas omfattning, och
3. vem som utfört åtgärderna.

Av journalen ska även framgå

1. om anordningen har ändrats,
2. ändringens omfattning,
3. om ändringen har föranlett revisionsbesiktning,
4. datum när ändringen gjorts,
5. vem som utfört ändringen, och
6. i förekommande fall, i vilka avseenden det med stöd av 2 kap. 2 § har gjorts mindre avsteg från 2 kap. 1 § andra stycket.

Av journalen ska det även framgå andra uppgifter som är nödvändiga för att genomföra kontroller.

Journalen ska hållas tillgänglig för ackrediterat kontrollorgan vid kontrollen och för tillsynsmyndigheten.

Allmänt råd

Exempel på andra uppgifter som är nödvändiga för att genomföra kontroll av motordrivna anordningar är

1. kopia av det senaste besiktningsprotokollet,
2. vilka skötselinstruktioner som har tillämpats,
3. anordningens driftsintensitet,
4. driftstopp och orsak till det, och
5. inträffade olycksfall eller tillbud.

För hissar kan sådana andra uppgifter även vara

1. typ av larmanordning,
2. larmmottagarens namn och telefonnummer m.m.

Särskilda regler för hissar

3 § När en hiss, ett hiss- eller motviktsschakt t.ex. repareras eller underhålls ska hissen hållas avstängd för trafik.

Schaktdörren ska låsas eller dörröppningen spärras av så att en nedstörtning hindras om det finns risk för att en schaktdörr kan öppnas när hissen är avstängd för service eller liknande arbete. Om arbetet inte är avslutat vid arbetstidens slut, ska schaktdörren låsas.

Allmänt råd

Fortlöpande skötsel och tillsyn av hiss bör omfatta bl.a. kontroll av

1. säkerhetsanordningars funktion,
2. schakt- och korgdörrars förregling och funktion,
3. bromsars funktion,
4. hastighetsbegränsares funktion,
5. larmanordnings funktion,
6. nivåskillnaden mellan hisskorgens eller plattformens golv och stannplan när hissen stannar,
7. belysning och nödbelysning i hisskorg,
8. de skyltar som hör till hissen finns och är oskadade,
9. att glas i schaktdörrar och som schaktavskiljning är oskadat,
10. att manöverdon i hiss och vid stannplan är oskadade,
11. drivande delar och dess ihopkopplingar med avseende på slitage samt kontroll av spänning hos drivande remmar, kedjor och dylikt,
12. hydrauloljans nivå hos hydraulhissar,
13. nödvändig smörjning av rörliga delar
14. bär- och säkerhetsmuttrars funktion, slitage och smörjning (skruvhissar), och
15. att instruktionerna för hissen i övrigt har följts.

Om hissen saknar avstängningsindikering vid varje stannplan bör skyltar om att hissen är avstängd för trafik sättas upp vid samtliga plan.

Särskilda regler för rulltrappor

4 § Medan skötsel, underhåll, tillsyn eller kontroll utförs, ska ingång till rulltrappa eller rullramp vara så avspärrad att risken för personskada begränsas. På avspärningen ska finnas en skylt med texten Avstängd eller motsvarande symbol.

Allmänt råd

Ovanstående krav kan uppfyllas genom att avspärningen är så utförd att den hindrar påstigning eller att den vaktas. Vid avspärningen behöver hänsyn tas till personer med nedsatt orienteringsförmåga och deras säkerhet.

Rulltrappa och rullramp bör varje dag då den används kontrolleras med inriktning främst på yttre skador. Detta gäller särskilt skador på balustrad, steg och kammar.

Fortlöpande skötsel och tillsyn bör omfatta bl.a. kontroll av

1. säkerhetsanordningarnas funktion,
2. bromsinställning och bromssträckor,
3. drivande delar med avseende på slitage och sträckning av kedjor och band,

4. steg, lameller eller band med avseende på skador, korrekt gång och styrning,
5. dimensioner och toleranser,
6. kammar med avseende på tillstånd och inställning,
7. handledare, och
8. balustradinsidor och sockelplåtar. Lösa lister på insidorna behöver fästas ordentligt och friktionsnedsättande ytbeläggningar på sparksocklar och sättsteg bör rengöras regelbundet och repareras vid skada.

Särskilda regler för motordrivna portar och liknande anordningar

Allmänt råd

Skötsel och tillsyn av motordrivna portar och liknande anordningar bör utföras med hänsyn tagen till användningsfrekvens och omgivande miljö, dock minst två gånger per år. Denna skötsel och tillsyn bör omfatta bl.a.

1. funktionen hos säkerhetsanordningar såsom skydd mot fall, urspärning och fjäderbrott,
2. klämlisters, fotocellers och övriga klämskyddande anordningars funktion,
3. manöver- och nödstoppsdonsfunktion,
4. att lyftande organ löper och fungerar normalt,
5. uppsträckning hos drivande remmar, kedjor och liknande,
6. infästning av porten i byggnadsdelar,
7. att porten inte kan användas när portens gångdörr är öppen,
8. lager, trummor, länkar, motvikter och balanseringsaxlar,
9. att aktuella varningsskyltar finns vid porten,
10. att dörrkarmar och portbladens styrningar är oskadade, och
11. slitage hos lyftande organ, dess löprullar, drivande delar och dess ihopkopplingar.

Särskilda regler för linbaneanläggningar för persontransport

Generella regler för alla anläggningar

Allmänt råd

Linbaneanläggningar bör drivas, tillses, skötas och underhållas i enlighet med nedan angivna råd.

Denna författning och instruktioner för drift, räddning, fortlöpande tillsyn och underhåll bör alltid finnas tillgängliga vid anläggningen, lämpligen i manöverrum. Likaså bör nödvändig personlig skyddsutrustning finnas, exempelvis skyddshjälm och säkerhetsbälten med lina.

Drift

När en anläggning är i drift bör den stå under ständig uppsikt av kunnig och erfaren personal som är väl förtrogen med anläggningens mekaniska och elektriska anordningar, manövrering, skötsel samt gällande föreskrifter och instruktioner. Vid drift bör det vid anläggningen finnas en driftledare eller dennes ställföreträdare. Se även de ålderskrav som ställs på personal i Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 1996:1), Minderåriga.

Driftledaren bör övervaka att

1. driften sker i enlighet med denna författning och tillverkarens instruktioner,
2. anläggningen har rätt bemanning,
3. driftspersonalen har den kunskap och får de instruktioner som behövs vilka även omfattar vad som ska iakttas vid driftstörningar, fara och olycksfall,
4. fortlöpande tillsyn utförs, vars omfattning framgår nedan,
5. daglig tillsyn enligt nedan utförs,
6. journal enligt 2 § förs över tillsyn, skötsel och underhåll. Där bör även anges sådant som är specifikt för t.ex. linbaneanläggningar som flytt av linklämmor, när detta skett, uppmätta värden och eventuella referensvärden vid kontroll av t.ex. bromsar (se 3 kap. 20 § 1),
7. journal förs över driften. Där bör anges aktuell bemanning, resultatet av den dagliga kontrollen enligt nedan, klockslag när anläggningen togs i och ur drift, antal drifttimmar per dag, driftshastighet (-er), väderförhållande och vindstyrka samt förändringar av dessa under hela driftstiden,
8. driften stoppas om driftsäkerheten äventyras genom snöväder, hög vindstyrka, dimma, nedisning av linor eller mekaniska anordningar, skador eller funktionsfel på säkerhetsanordningar eller dylikt,
9. räddningsutrustningen hålls intakt,
10. nödvändiga åtgärder vidtas vid driftstörningar, fara eller olycksfall (se 5 kap. 15–16 §§ plan- och byggförordningen), och
11. nödvändiga reservdelar för att förenkla evakueringen finns att tillgå vid anläggningen.

Om driftspersonal iakttar skada eller felaktighet bör driftledaren eller ställföreträdaren omedelbart underrättas.

Vid på- och avstigningsplats bör det finnas tillräcklig med personal för att tillse driften samt övervaka och vid behov hjälpa de åkande, så att de kan stiga på och av säkert.

Anläggningen kan endast användas för det ändamål som den är avsedd för. Vid s.k. kombinerad stol- och släplift kan stolar och medbringare inte användas samtidigt.

Upptäcks skada eller felaktighet som kan äventyra driftsäkerheten bör driften stoppas och inte återupptas förrän skadan eller felet är avhjälpd. Vid fara stoppas anläggningen omedelbart med manöver-, stopp- eller nödstoppdon.

Anläggningen bör inte användas om vädret är sådant att driftsäkerheten äventyras och fara för de åkande kan uppstå, t.ex. genom snöväder, hög vindstyrka eller dimma. Då bör även beaktas möjligheten att inom rimlig tid kunna evakuera nödställda under rådande väderförhållanden. Driften av linbanor bör inställas efter tillverkarens instruktioner, eller om sådana saknas, om vindhastigheten i byarna överstiger 16 m/s. Driften kan behöva inställas vid lägre vindhastighet beroende på förhållandena i övrigt.

Anläggningen bör endast användas under den ljusa delen av dygnet, om inte belysning finns längs hela transportsträckan och vid på- och avstigningsplatserna. Belysningen ska vara tillräcklig för säker drift av anläggningen.

Vid längre driftavbrott bör de åkande underrättas om hur lång tid avbrottet beräknas vara. Om anläggningen stoppats på grund av att säkerhetsanordning trätt i funktion eller genom utlösning av nödstoppplanering bör driften inte åter startas förrän orsaken undersökts och eventuell skada eller fel avhjälpas.

Beredskap för olycksfall beaktas bl.a. genom att det bör finnas förbandslåda, bår och pulka för att hjälp snabbt kan ges vid olycksfall. Vid på- och avstigningsplatser bör finnas telefon- eller radioförbindelse med en plats varifrån hjälp snabbt kan fås vid olycksfall eller liknande. För släpliftar och småliftar räcker det om en av platserna har telefon eller radioförbindelse. Uppgift om telefon till läkare bör finnas vid dessa platser.

Efter avslutad körning ska huvudfrånskiljaren slås från och låsas. Driftspersonalen kan lämna anläggningen först efter kontroll att ingen åkande befinner sig kvar i anläggningen.

Skötsel, underhåll och fortlöpande tillsyn

Vid smörjnings-, reparations- eller underhållsarbete bör alltid huvudströmbrytaren vara frånslagen och låst. Låsningen av brytaren bör ske med ett separat lås för var och en som kan utsättas för fara, om anläggningen startas. Vid brytning av huvudströmmen för arbete med anläggningen bör en skylt med texten "Arbete pågår" sättas upp på brytaren. Huvudbrytaren behöver inte låsas vid smörjningsarbete av kortare varaktighet som utförs från särskild servicekorg och med bemannad drivstation.

Vid släpliftar med fler än 10 mellanstolpar och vid linbanor bör smörjning, tillsyn och dylikt utföras från en servicekorg. När servicekorg används bör radiokommunikation finnas mellan personal i korgen och i manöverrummet. Körning med servicekorg bör endast ske med reducerad hastighet, lämpligen högst 0,6 m/s och korgen bör ha nödvändiga skyddsräcken och i övrigt vara utförd på betryggande sätt. Innan körningen påbörjas bör omkopplare för den lägre hastigheten låsas eller skylt sättas upp på manöverdonen om att körning med servicekorg pågår.

Vid arbete i linstolpar, spännstation m.m., som innebär risk för fall bör säkerhetsbälte med lina användas.

Med fortlöpande tillsyn avses en okulär granskning och nödvändiga funktionsprov och underhållsåtgärder. Denna tillsyn bör utföras av utsedd därtill lämplig person med tillräcklig kännedom om linbaneanläggningens konstruktion, användning och skötsel som kan vara anställd av anläggningsägaren. Den som utför tillsynen bör tillhandahålla en särskild instruktion och anläggningsägaren är skyldig att informera om vad den fortlöpande tillsynen bör omfatta och vad som bör iakttas.

Särskild tillsyn 3 till 6 månader efter idrifttagandet av en ny eller flyttad anläggning

Alla stålkonstruktioner bör kontrolleras för att ta reda på om det finns några sprickor främst vid svetsningarna och om nitar och bultar fortfarande är åtsittande, så att inte enskilda delars eller hela konstruktionens styrka har minskat.

Daglig tillsyn

Varje dag innan en anläggning tas i allmänt bruk bör kontrolleras att anläggningen fungerar på avsett sätt. Anläggningen bör provköras och under körningen bör alltid drivstationen vara bemannad. Särskilt bör kontrolleras att

1. säkerhetskrets som direkt aktiverar anordningar för nödstopp fungerar,
2. säkerhetskrets och eventuell annan övervakningskrets har fullgod jordning och reagerar på rätt sätt när kretsen bryts och sluts,
3. utrustning som övervakar korgars, gondolors, stolars och medbringares passage in, genom och ut ur stationerna fungerar,
4. utrustning som övervakar linklämmors funktion vid stationernas in- och utgång fungerar,
5. styrningar för kabiner, gondoler, stolar och medbringare vid stationernas in- och utgång inte är skadade, nerisade eller översnöade,
6. varningssystem och mätare fungerar samt ligger inom tillåtna intervall,
7. anordningen för att ändra (minska) draglinans hastighet fungerar på avsett sätt,
8. anläggningen går att stoppa på normalt sätt vid maximal hastighet,
9. nödstopp fungerar på avsett sätt,
10. manöver- och säkerhetsbroms var för sig fungerar på avsett sätt,
11. hydraul- och tryckluftssystem har rätt arbetstryck samt eventuellt läckage hos dessa system och växellådor,
12. telefon- eller radioförbindelse fungerar tillfredsställande,
13. vindmätaren fungerar och visar rätt,
14. inga hinder finns på de planerade utrymningsvägarna vid evakuering av passagerare,
15. korgar, stolar, medbringare och liknande är intakta,

16. spännvikten hänger fritt samt löpbanan och utrymmet i övrigt för spännvagn är fri från vatten, is, snö, skräp m.m.,
17. linklämmor fungerar på avsett sätt och inte har skador som kan äventyra säkerheten,
18. upp- och nedfartsbanan är fri från hinder som stenar, nedfallna träd och liknande, minsta fria avstånd till mark och andra föremål upprätthålls och att preparering av släpliftars uppfartsbana är tillfredsställande,
19. snö och is på stolpar, kabiner, gondoler, stolar och medbringare inte äventyrar driften,
20. kabiner, gondoler, stolar och medbringare kan passera stolpar och dess rullbatterier utan problem,
21. drag- och spännlinor löper och ligger rätt i skivor och på rullar samt att linorna inte uppvisar några skador,
22. rullbatterierna och övriga styrningar för linan fungerar på avsett sätt,
23. olika skyddsanordningar (t.ex. avskärningsnät, fångstnät vid stationer, räcken, polstringar på stolpar) är intakta och i god kondition,
24. informations- och varningsskyltar är intakta, väl synliga och läsbara,
25. på- och avstigningsplatserna är i ordning, och
26. anordningen för brytning av manöverströmmen om åkaren inte stiger av vid släpliftens avstigningsplats fungerar på avsett sätt.

Månatlig tillsyn

Under den tid anläggningen används och efter ett driftsuppehåll som har varit i mer än en månad, bör fortlöpande tillsyn ske enligt tillverkaren anvisningar eller om sådan saknas minst en gång i månaden. Dock kan sådan tillsyn behöva ske oftare på grund av intensiv drift eller annat särskilt förhållande. Denna tillsyn bör särskilt omfatta

1. förändringar som genom påverkan av klimat, slitage, erosion, korrosion och dylikt kan ha skett med den anlagda upp- och nedfartsbanan för anläggningen (främst utifrån risken för personskador genom att stenar kan lossna från de anlagda upp- och nedfarterna eller dess angränsande terräng och sammanstöta med personer, transporterade anordningar, stolpar eller andra delar av anläggningen),
2. undersökning av draglina, bärlina, drag/bärlina, spännlina och evakueringslina på ställen där trådbrott eller andra skador upptäcks,
3. undersökning av linsplitsar och linornas ändinfästningar hos ovan nämnda linor,
4. linans position och dess styrningar vid linklämmornas kopplings- och losskopplingsställen,
5. kondition, läge och fastsättning av rullar, skivor och andra styrningar för linor (omfattar även bärlinans styrningar),

6. anordningar för övervakning av kabiners, gondolers, stolars och medbringares passage in, genom och ut ur stationerna samt övriga säkerhetsanordningar för denna passage,
 7. bromsar och bromsbelägg,
 8. elektriskt och mekaniskt bromssystem genom mätning av stoppsträckor och/eller – tider med tomma kabiner, gondoler, stolar och medbringare och genom mätning av hydraultrycket vid kontrollerad bromskraft,
 9. kontroll vid stillastående av eventuella ombordbromsars bromsverkan,
 10. kontroll av eventuell reservdrift,
 11. kontroll av anordningar för övervakning av överhastighet och backgång,
 12. yttre kondition hos kabiner, gondoler, stolar och medbringare med avseende på skador samt funktionen hos eventuella dörrars och säkerhetsbyglars förregling,
 13. elektriska batterier och andra ackumulatorer,
 14. förvaring av driftsutrustning och reservdelar,
 15. elektriska säkerhetsutrustningar (t.ex. kontroll av linklämmor, övervakning av inbromsning vid stopp av anläggningen), och
 16. förändring av klämkraften hos fasta och rörliga linklämmor.
- Linor bör skötas, underhållas och ses till i enlighet med tillverkarens eller leverantörens instruktioner. Saknas sådana instruktioner kan kraven i avsnitt 5 i SS-EN 12927-7 (1) tjäna som vägledning.
- Fasta linklämmor för korgar, stolar, medbringare och dylikt bör flyttas med de intervall och på det sätt som tillverkaren eller leverantören anger. Saknas sådana uppgifter kan kraven i SS-EN 12927-7 (1), avsnitten 5.3.2 och 5.3.3 tjäna som vägledning. Notering om flyttning görs i journalen som beskrivs i 4 kap. 2 §.
- Stålkonstruktioner och stolpar bör underkastas regelbunden okulär granskning. Vid granskningen bör särskilt undersökas om sprickor eller korrosionsskador uppstått på ställen som är vitala från säkerhetssynpunkt. Granskningen bör även i nödvändig omfattning innefatta kontroll av skruvförbands åtdragningsmoment.
- Iaktas vid tillsyn eller vid annat tillfälle förslitning, felaktighet eller annan skada på anläggningen, som kan medföra att dess säkerhet äventyras, bör den som gjort iakttagelsen omedelbart underrätta driftledaren som har att vidta nödvändiga åtgärder.

Särskilda regler för släpliftar och småliftar

Allmänt råd

Släpliftar bör dessutom drivas, tillses, skötas och underhållas i enlighet med nedan angivna råd.

Uppfartsbanan bör hållas i tillfredsställande skick och t.ex. isigt underlag åtgärdas.

Innan en smålift åter tas i bruk efter ned- och återmontage, bör den kontrolleras av en person som är väl förtrogen med liften. Kontrollen bör särskilt omfatta undersökning av att liften och tillhörande säkerhetsanordningar monterats på rätt sätt samt kontroll av uppfartsbanan.

Särskilda regler för linbanor och bergbanor

Allmänt råd

Lin- och bergbanor bör dessutom drivas, tillses, skötas och underhållas i enlighet med nedan angivna råd.

Lin- och bergbanans växellåda bör egenkontrolleras enligt intervall som anges i tillverkarens instruktioner eller, om sådan uppgift saknas, vart 6:e år. Egenkontroll bör omfatta undersökning av om skador och slitage finns på växellådans kuggar och lager samt utbyte av skadade eller slitna delar. Om växellådans in- eller utgående axel är utsatt för böjande moment bör axeln undersökas med lämplig oförstörande provningsmetod.

Evakuering av åkande

En organiserad räddningstjänst bör finnas så att samtliga åkande kan evakueras om anläggningen inte kan köras eller körning inte kan ske utan fara för de åkande.

Evakuering bör normalt kunna ske inom 1–2 timmar och på utsatta platser inom 1–1½ timme.

Evakuering bör kunna ske utan egentlig aktiv medverkan av de åkande. Räddningspersonal bör instrueras om räddningsutrustningens användning och årligen övas inför uppgiften att eventuellt evakuera anläggningen. I anslutning här till bör utrustningen kontrolleras. För eventuell räddningsaktion i mörker bör handlampor finnas tillgängliga.

Före evakuering bör huvudfrånskiljaren slås ifrån och säkerhetsbromsen ansättas.

Vid fel i den elektriska säkerhetsutrustningen kan denna utrustning överkopplas för evakuering av de åkande endast efter medgivande från driftsledaren. Vid fel på huvuddrivmotorn eller vid strömavbrott bör evakuering av de åkande ske med hjälpdrivmotorn. Före evakueringen bör hela transportsträckan kontrolleras. Under hela evakueringen bör telefon- eller radioförbindelse mellan stationerna upprätthållas.

Driftledaren bör vid eventuellt bortfall av såväl huvud- som hjälpdrivmotorn avgöra om anläggningen kan evakueras genom inverkan av belastningsskillnaden mellan upp- och nedgående linpart. Vid en sådan evakuering bör noga kontrolleras att maskineriets bromsar inte överhettas.

Kap. 5 Förbättringskrav på befintliga motordrivna anordningar

Förbättringskrav på befintliga hissar med hisskorg

1 § Med hissar avsedda för persontransport som enligt 3 kap. 11 § 4b plan- och byggförfordningen ska vara försedda med en varningsskylt, avses befintliga hissar vilka saknar korgdörr eller korggrind vid åtminstone en korgöppning. Vidare har berörda hissar antingen ett hisschakt eller en hisskorg eller båda delarna samt är avsedda för transport av personer eller personer och gods. Skylten ska vara väl synligt placerad både i hisskorgen respektive på plattformen för plattformshissar och utanför hisschaktet vid varje stannplan.

Allmänt råd

I bilaga 7 visas ett exempel på lämpligt utformad varningsskylt. Observera att kravet gäller alla persontransporterande hissar och oavsett om hissen är avsedd för godstransport eller inte. Således omfattas plattformshissar i hisschakt av kravet. Hissar med hisskorg som saknar både hisschakt och korgdörr eller korggrind omfattas också av kravet, eftersom dessa har åtminstone en schaktdörr vid stannplanen i vilken gods och andra föremål kan fastna. Föreskriften innebär att även hissar med fotocellanordning vid korgöppningen omfattas av kravet på varningsskylt. Skylten bör placeras i ögonhöjd på eller invid schaktdörren och i hisskorgen på den motsatta korgväggen till korgöppningen. I det fall hissen har fler korgöppningar bör det finnas lämpligt placerade skyltar för varje enskild korgöppning.

2 § Med hissar avsedda för persontransport enligt 3 kap. 11 § 4a plan- och byggförfordningen vilka senast den 31 december 2012 ska vara försedda med skydd i korgöppningen, avses hissar med hisskorg avsedda för transport av personer eller personer och gods i byggnader som huvudsakligen innehåller arbetslokaler. Dessa hissar får förses eller vara försedda med andra skydd än korgdörr om det är motiverat av kostnads- eller varsamhetsskäl enligt 2 kap. 2 § 2 denna författning.

Allmänt råd

Korgdörrar som är utförda och installerade enligt kraven i avsnitt 7 i SS-EN 81-1 (1) respektive SS-EN 81-2 (1), uppfyller föreskriftens krav. Installation av annat skydd t.ex. fotocellanordning eller korggrind i stället för korgdörr, kan med stöd av 2 kap. 2 § endast accepteras om installation av korgdörr medför oskäligen kostnader, är olämpligt av varsamhetsskäl eller om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar försämrats. Skillnaden i kostnad mellan installation av korgdörr respektive fotocellanordning eller korggrind kan normalt inte betraktas som oskäligen.

Jämför med 2 kap. 1 § och de utförandekrav som där ställs på sådana fotocellanordningar.

Även i de fall det finns flera hissar i byggnaden som betjänar samma lokaler, bör alla hissar ha ett sådant tillfredsställande skydd mot risken att klämmas. Normalt bör man utgå ifrån att en hiss vid något tillfälle kommer att användas för transport av gods eller andra föremål, så fort den är tillgänglig och i drift. En skylt som förbjuder viss användning eller hänvisar till annan hiss är inte att betrakta som ett tillfredsställande skydd mot risken att klämmas.

Förbättringskrav på befintliga linbaneanläggningar

3 § Befintliga linbanor som installerats före den 3 maj 2004 ska senast den 31 december 2008 vara så utförda och installerade att de ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet och hälsa vid oavsiktlig backgång.

Allmänt råd

Exempel på lösningar som uppfyller föreskriftens krav finns i avsnitt 8.2, SS-EN 13223 (1).

4 § Befintliga linbanor och släpliftar som installerats före den 3 maj 2004 ska senast den 31 december 2008 vara så utförda och installerade att de ger ett tillfredsställande skydd för säkerhet och hälsa vid slitage, brister eller haveri på driv- eller vändskivornas lagringar. Småliftar med en motoreffekt av högst 7 kW är undantagna från detta krav.

Allmänt råd

Exempel på lösningar som uppfyller föreskriftens krav finns i avsnitt 15.2 SS-EN 13223 (1). Begreppet smålift definieras i 1 kap. 4 §, denna författning.

-
1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011.
 2. Genom författningen upphävs Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1994:25) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.
 3. CE-märkning som skett före den 2 maj 2011 enligt den upphävda författningen har fortsatt giltighet förutsatt att CE-märkningen överensstämmer med de vid märkningen gällande kraven.
 4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011.

Bilagorna är här uteslutna. De finns på Boverkets webbplats: www.boverket.se

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser (BFS 2011:13 HIN 2)

Bemyndigande: 10 kap. 2 och 10 §§ plan- och byggförordningen (2011:338)

Inledning

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd till 8 kap. 2 § andra stycket och 12 § andra stycket plan- och bygglagen (2010:900).

Föreskrifterna

2 § Föreskrifterna gäller tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. De omfattar

- lokaler dit allmänheten har tillträde (publika lokaler),
- allmänna platser.

Allmänt råd

Nedsatt rörelseförmåga kan exempelvis vara nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda t.ex. rullstol, rollator eller käpp.

Nedsatt orienteringsförmåga kan exempelvis vara nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (utvecklingsstörning, hjärnskada).

Ytterligare bestämmelser som behöver beaktas vid avhjälpandet av enkelt avhjälpbara hinder i publika lokaler finns bland annat i 2 kap. 6 §, 8 kap. 1, 2, 4, 5, 13, 14 och 17 §§, PBL.

Ytterligare bestämmelser som behöver beaktas vid avhjälpandet av enkelt avhjälpbara hinder på allmänna platser finns i 8 kap. 12, 13 och 16 §§ PBL.

Bestämmelser om tillsyn och ingripanden finns i 11 kap. PBL.

De allmänna råden

3 § De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning och i huvudförfattningarna och anger hur någon kan eller bör handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

De allmänna råden kan vara sådana regler som ska främja en enhetlig tillämpning av en viss författning eller som ska bidra till utveckling i en viss riktning av praxis men som inte formellt binder den som råden är riktade till.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar. De allmänna råden föregås av texten Allmänt Råd och är tryckta med mindre och indragen text.

Terminologi

4 § Termer som inte särskilt förklaras i huvudförfattningarna eller i dessa föreskrifter, har den betydelse som anges i Terminologicentrums publikation *Plan- och bygftermer 1994*, TNC 95.

Enkelt avhjälpbara hinder

5 § Hinder enligt 6–18 §§ ska avhjälpas, så snart det inte är orimligt med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

Allmänt råd

Frågan om ett hinder är enkelt att avhjälpas bör ständigt omprövas. Bedömningen av ett och samma hinder kan variera; ett hinder som vid en viss tidpunkt inte bedöms som enkelt avhjälpbart kan senare bedömas vara det om förutsättningarna ändras.

De praktiska förutsättningarna handlar om det som fysiskt behöver göras för att avhjälpas hindret. Förutsättningarna på platsen påverkar bedömningen; ett hinder kan vara enkelt avhjälpbart i en situation men inte i en annan. Exempelvis kan det vara enkelt att komplettera eller ersätta 2–3 trappsteg med en ramp om det finns tillräckligt med utrymme, medan det kan vara svårt att göra det i en trång miljö med smala trottoarer.

De ekonomiska förutsättningarna handlar om kostnaderna för avhjälpandet och förmågan att bära kostnaderna. Exempelvis kan kostnaden för samma åtgärd vara orimligt betungande för en ägare men hanterbar för en annan ägare med andra ekonomiska ramar.

Publika lokaler

6 § Fysiska hinder i form av mindre nivåskillnader, tunga dörrar och felaktigt placerade eller felaktigt utformade manöverdon ska avhjälpas.

Allmänt råd

Trösklar bör tas bort om det är tekniskt möjligt, eller åtgärdas på annat sätt så att nivåskillnader utjämnas, för att t.ex. personer i rullstol eller med rollator ska kunna passera.

Mindre nivåskillnader bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort är det viktigt att lutningen inte är brantare än 1:12, på grund av risken att falla eller välta baklänges. En lutning på 1:20 eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha jämn och halkfri yta, vara minst

1,3 m bred och ha avåkningsskydd. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Dörrmattor och skrapgaller, som är tunga att passera eller medför snubbelrisk, bör bytas eller åtgärdas på annat sätt.

Olämpligt placerade porttelefoner samt manöverdon till exempelvis dörröppnare och ringklockor bör flyttas. Manöverdon till dörröppnare bör i höjd- och sidled placeras så att även en person i rullstol eller med rollator kan använda dem utan att träffas av dörrbladet. Manöverdon bör placeras så att de lätt kan nås från rullstol. En lämplig placering är med centrum 80 cm från marken och minst 70 cm, men gärna 100 cm, från hörn eller dörrblads framkant i ogynnsammaste läge (se bild 1).

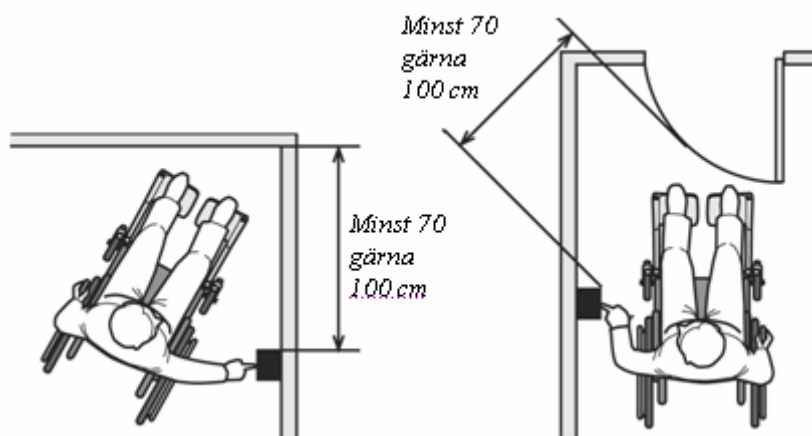

Bild 1

Dörrar med dörrstängare bör förses med automatisk dörröppnare. Även andra dörrar kan ibland vara för tunga att öppna för många människor och bör därför förses med automatisk dörröppnare. Vid utformningen av dörrar med automatisk öppnare är det viktigt att de ingående funktionerna placeras på rätt plats (se ovan), att manöverknappar kontrastmarkeras, att områden där dörrar slås upp markeras alternativt att dörrar förses med säkerhets-sensorer, och dylikt.

Olämpligt placerade manöverpaneler i och utanför hissar bör flyttas och olämpligt utformade manöverpaneler bör bytas. Manöverpanelers läge har betydelse för om rullstolsburna kan nå dem. Utformningen är viktig för personer med nedsatt syn och för personer med utvecklingsstörning. Utgångsknappen bör ha mot omgivningen avvikande form och ljushet. För lämplig utformning och placering av manöverpaneler, se SS-EN 81-70.

Olämpligt utformade handtag och lås bör bytas mot sådana som kan hanteras även av personer med nedsatt styrka eller nedsatt grip- eller precisionsförmåga.

7 § Hinder i form av bristande kontrastmarkering och bristande varningsmarkering ska avhjälpas.

Allmänt råd

Strategiska punkter, t.ex. ytterdörrar, manöverdon till automatiska dörröppnare, hissdörrar, toalettdörrar, receptionsdiskar, informationsställ, nödutgångar och trapphus bör kontrastmarkeras så att synsvaga och personer med utvecklingsstörning lättare kan orientera sig. Kontrastmarkeringar kan exempelvis uppnås med avvikande material och ljushetskontrast. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (Natural Color System) gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta en markering.

Logiska ledstråk som leder mellan utvalda och strategiska punkter bör anordnas till ledning för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Kontrastlinjer i golv kan anordnas med avvikande material för blinda och med ljushetskontrast för synsvaga. För personer med utvecklingsstörning underlättas orienteringen av logiska färgsystem.

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras, exempelvis genom avvikande ljushet mot bakgrunden. Markeringarna bör placeras i ögonhöjd.

Trappor bör förses med kontrastmarkering så att synsvaga kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att framkanten på nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (se bild 2). Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom byggnaden.

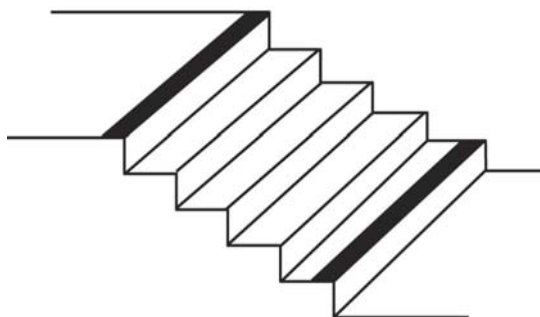

Bild 2 Exempel på kontrastmarkering av trappa

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor eller kapphyllor, bör markeras tydligt och byggas in eller åtgärdas på annat sätt, för att inte utgöra fara för blinda och synsvaga.

8 § Hinder i form av bristande skyltning och brister i ljudmiljön ska avhjälpas.

Allmänt råd

Skytning bör vara lättbegriplig och lättläst, ha ljushetskontrast och vara placerad på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. Den bör placeras där man förväntar sig att den ska finnas och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skylten bör vara kompletterad med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler. Elektronisk skyltning bör anpassas för att fungera för personer med olika funktionshinder, t.ex. nedsatt syn eller nedsatt hörsel. Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bl. a. personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning skall kunna orientera sig.

Dålig hörbarhet bör förbättras, exempelvis genom att lokalen kompletteras med ljudabsorbenter anpassade till rummets form och material.

9 § Hinder i form av bristande eller bländande belysning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Stora glasytor mot det fria och fönster i slutet av korridorer bör kunna skärmas av för att motverka bländning. Avskärmning kan ske exempelvis med gardiner, markiser eller persienner.

Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är skyddad och att kontrasten i ljushet mellan angränsande utrymmen eller mellan ute och inne inte är för stor. Belysningen kan vara avgörande för om en synsvag person kan orientera sig eller inte. Den synsvaga behöver rätt utformat ljus för att kunna se och läsa, den hörselskadade eller döve för att kunna läsa teckenspråk och läsa på läppar.

Belysningen där man förflyttar sig bör vara jämn och anordnad så att synsvaga och rörelsehindrade personer kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade och döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

10 § Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd ska avhjälpas.

Allmänt råd

Ledstänger bör finnas på båda sidor om trappor och ramper. Ledstängerna bör löpa oavbrutet, gå förbi översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 30 cm, vara greppvänliga och ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

11 § Hinder i form av brister i utformning och placering av fast inredning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Fast inredning bör anpassas för att fungera för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Exempel på sådan anpassning kan vara att sänka för högt placerade telefoner och kölappsautomater så att personer i rullstol kan nå dem och att utrusta telefoner med förstärkare och komplettera system med talförbindelse och optisk anordning så att hörselskadade och döva kan ta del av informationen. Exempel på åtgärder för att personer med nedsatt syn ska kunna använda knappsatser där sifferkombinationer ska slås in kan vara att knappsatsen förses med ljushetskontrast, att 5:an förses med en taktilt märkbar punkt och att knappsatsen förses med punktskrift.

I hygienrum avsett för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga bör olämpligt placerade eller dåligt fungerande inredningsdetaljer som gör hygienrummet svåränvänt flyttas eller bytas ut.

I hygienrum bör kontrastmarkeringar finnas för att synsvaga ska kunna orientera sig. Bristfällig larmutrustning bör kompletteras, så att även hörselskadade och döva kan nås av varningssignaler i händelse av brand eller annan fara.

Allmänna platser

12 § Fysiska hinder såsom mindre nivåskillnader, ojämn markbeläggning, svårforcerade rännदार and trottoarkanter ska avhjälpas.

Allmänt råd

Nivåskillnader vid övergångsställen, andra gångpassager, biluppställningsplatser för handikappfordon och hållplatser bör avfasas till 0-kant för att öka möjligheterna för personer i rullstol eller med rollator att ta sig upp och ner för trottoarkanten. Avfasningen bör, om plats finns, inte ha större lutning än 1:12 och bredden bör vara 90–100 cm. Vid sidan av avfasningen bör kantstenen ligga kvar så att synskadade kan ta ut riktningen över gatan. Avfasningen bör ha jämn och halkfri yta.

Ojämn markbeläggning som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator att ta sig fram i gångytor bör bytas ut, exempelvis genom att ett stråk med jämnare markbeläggning fälls in.

Mindre nivåskillnader i gångytor bör överbryggas, exempelvis med ramper. Även om rampen är kort är det viktigt att lutningen inte är större än 1:12, på grund av risken att falla och välta baklänges. En lutning på 1:20 eller flackare bör eftersträvas. Rampen bör ha jämn och halkfri yta, vara minst 1,3 m bred och ha avåkningsskydd. Tvärlutningen bör inte vara mer än vad som krävs för erforderlig vattenavrinning och inte överstiga

1:50, för att inte utgöra fara för personer med dålig balans, för att synsvaga och blinda inte ska tappa orienteringen och för att personer i rullstol eller med rollator ska kunna ta sig fram. Om det finns plats, bör en trappa finnas som komplement till rampen.

Ränndalar som utgör hinder för personer i rullstol och med rollator bör täckas över så att ytan blir jämn eller bytas ut mot t.ex. avrinningsgaller eller ränndalar som utan svårighet kan passeras av personer i rullstol eller med rollator.

13 § Hinder i form av bristande kontrastmarkering och varningsmarkering ska avhjälpas.

Allmänt råd

Strategiska punkter, t.ex. busshållplatser, perronger, övergångsställen och upphöjda gångpassager över gator, entréer m.m. bör kontrastmarkeras så att synsvaga, blinda och personer med utvecklingsstörning lättare ska kunna ta sig fram. Kontrastmarkering kan exempelvis anordnas genom att material med avvikande struktur och ljushet fälls in i markbeläggningen, t.ex. tydligt kännbara plattor i asfaltyta eller släta plattor i gatstensyta. Markbeläggningen bör utformas så att den inte medför snubbelrisk. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta markeringen. För personer med utvecklingsstörning underlättas orienteringen av logiska färgsystem.

Trappor bör förses med kontrastmarkering så att synsvaga kan uppfatta nivåskillnaderna, exempelvis genom att framkanten på nedersta plansteget och framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp ges en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS. Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom området.

Utstickande byggnadsdelar, kantstenar på trottoarer, stolpar i gångbanor, fallkanter och andra detaljer bör kontrastmarkeras för att underlätta för synsvaga och personer med utvecklingsstörning att urskilja detaljer. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS gör det möjligt för många synsvaga att uppfatta markeringen.

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras, exempelvis genom avvikande ljushet mot bakgrunden. Markeringarna bör placeras i ögonhöjd.

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor, skyltar och balkonger, lägre än 2,20 m över mark bör markeras tydligt och byggas in eller åtgärdas på annat sätt, för att inte utgöra fara för blinda och synsvaga.

Fasta hinder i gångytor bör, om det inte är möjligt att flytta dem bort från gångytan, tydligt markeras visuellt och utformas så att de kan upptäckas med teknikkäpp.

14 § Hinder i form av bristande skyltning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Skyltning bör vara lättbegriplig och lättläst, ha ljushetskontrast och vara placerad på lämplig höjd för att kunna läsas och höras såväl av personer i rullstol som av stående personer med nedsatt syn. Den bör placeras där man förväntar sig att den skall finnas och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör vara anpassad efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skylten bör vara kompletterad med bokstäver i antingen upphöjd relief eller punktskrift eller båda samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler. Elektronisk skyltning bör anpassas för att fungera för personer med exempelvis nedsatt syn och nedsatt hörsel.

Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bl. a. personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning skall kunna orientera sig.

15 § Hinder i form av bristande eller bländande belysning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är avskärmad. Belysningen kan vara avgörande för om en synsvag person kan orientera sig eller inte. Den synsvage behöver rätt utformat ljus för att kunna se och läsa, den hörselskadade eller döve för att kunna läsa teckenspråk och läsa på läppar.

Belysningen där man förflyttar sig bör vara jämn och anordnad så att synsvaga och personer med nedsatt rörelseförmåga kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

16 § Hinder i form av brist på och bristande utformning av balansstöd ska avhjälpas.

Allmänt råd

Ledstänger bör finnas på båda sidor om trappor och ramper. Ledstängerna bör löpa oavbrutet, gå förbi översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 30 cm, vara greppvänliga och ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor. Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

17 § Hinder i form av bristande utformning av biluppställningsplatser för handikappfordon ska avhjälpas.

Allmänt råd

Vissa biluppställningsplatser på en parkeringsplats bör ändras så att de fungerar även för rullstolsburna som kör en bil där rullstolen tas in och ut från sidan. Breddmåttet på en sådan plats bör vara 5,0 m, när platsen inte är belägen intill en fri yta. Lutningen i längs- och sidled bör inte vara mer än vad som krävs för erforderlig vattenavrinning och inte överstiga 1:50. Markbeläggningen bör vara fast, jämn och halkfri.

18 § Hinder i form av brister i lekplatsers utformning eller utrustning ska avhjälpas.

Allmänt råd

Brister, som gör det svårt för barn med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att alls använda lekplatsen samt brister som gör det svårt för föräldrar med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att vistas på lekplatsen tillsammans med sina barn, bör åtgärdas.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2003:19) om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser ska upphöra att gälla.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011 och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant ärende till dess ärendet är slutligt avgjort.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader (BFS 2011:5 ALM 2)

Bemyndigande: 10 kap. 9 § plan- och byggförordningen (2011:338)

Inledning

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd till kravet i 8 kap. 12 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900), PBL, att allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader ska kunna användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Allmänt råd

Vad som är allmän plats framgår av detaljplaner. Av definitionen i 1 kap. 4 § PBL framgår att en allmän plats är en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov.

Med område för andra anläggningar än byggnader avses ett område som inte är en allmän plats men som omfattar mark avsedd för sådana anläggningar och mark som ligger i direkt anslutning till anläggningarna och behövs för att de ska kunna användas för avsett ändamål. Exempel på områden för andra anläggningar än byggnader kan vara fritidsområden, nöjesparker, djurparker, golfbanor, skidbackar med liftar, campingplatser, småbåtshamnar, friluftsbad, parkeringsplatser utomhus och begravningsplatser.

Av 8 kap. 12 § PBL framgår att allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen.

Föreskrifterna och de allmänna råden i 6–16 §§ gäller om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt.

Allmänt råd

Bergiga partier med stora höjdskillnader kan vara exempel på delar av platser och områden där det med hänsyn till terrängen är orimligt att föreskrifterna gäller fullt ut.

Föreskrifter

2 § Föreskrifterna gäller

- när en allmän plats nyanläggs,
- när ett område för andra anläggningar än byggnader nyanläggs.

De allmänna råden

3 § De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning och i huvudförfattningarna och anger hur någon *kan* eller *bör* handla för att uppfylla föreskrifterna. Det står dock den enskilde fritt att välja andra lösningar och metoder, om dessa uppfyller föreskrifterna.

De allmänna råden kan även innehålla vissa förklarande eller redaktionella upplysningar.

De allmänna råden föregås av texten *Allmänt Råd* och är tryckta med mindre och indragen text.

Terminologi

4 § Termer som inte särskilt förklaras i huvudförfattningarna eller i dessa föreskrifter, har den betydelse som anges i Terminologicentrums publikation *Plan- och byggtermer 1994*, TNC 95.

Dimensionering

5 § När det i denna författning anges att platser eller områden ska vara användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga avses att de ska vara användbara såväl för personer med större utomhusrullstol, med manuell rullstol eller med rollator för utomhusanvändning som för personer med nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga.

Allmänt råd

Det dimensionerande vändmått som är lämpligt vid bedömning av användbarheten för personer med större utomhusrullstol är en cirkel med diametern 2,00 meter.

Allmänna platser (platser) och områden för andra anläggningar än byggnader (områden)

Utformning

6 § Platser och områden ska utformas så att de blir användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Lekplatser ska kunna användas av både barn och vuxna med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Där toalett för allmänheten finns ska minst en toalett kunna användas av personer med rullstol för begränsad utomhusanvändning.

Allmänt råd

När nivåskillnader inte kan undvikas bör de minimeras och utjämnas med ramp och trappa.

Sammanhängande stråk bör utformas med lättbegripliga och tydliga gångzoner och möbleringszoner.

Ur säkerhets- och framkomlighetssynpunkt är det viktigt med en miljö utan hinder. Det gäller särskilt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

En toalett avsedd för personer med rullstol för begränsad utomhusanvändning bör vara minst 2,2 x 2,2 meter stor och ha ett fritt dörrpassagemått på minst 0,90 meter. I direkt anslutning till toalettdörren bör en vändzon finnas.

Gångytor

7 § Gångytor ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan ta sig fram och så att personer med rullstol kan förflytta sig utan hjälp.

Gångytor ska vara jämna, fasta och halkfria. På öppna ytor ska särskilda ledstråk finnas.

Allmänt råd

Exempel på gångytor kan vara gångvägar, gångbanor, ramper, trappor och kommunikationsytor på lekplatser.

Exempel på öppna ytor kan vara torg och parkeringsplatser.

Gångytor bör utformas utan nivåskillnader.

Asfalt, betongmarkplattor och släta stenhällar är exempel på lämpliga material. I naturmiljö kan stenmjöl som vattnats för att bli hårt vara ett lämpligt material. I grusytor kan fasta gångytor iordningställas genom ytbehandling.

En gångyta bör

a) vara så horisontell som möjligt – eftersom en längslutning brantare än 1:50 kan vara svår att använda för personer med nedsatt rörelseförmåga,

b) inte luta mer än 1:50 i sidled,

c) vara 2,00 meter bred eller vara minst 1,80 meter bred och ha vändzoner med jämna mellanrum,

d) vid öppningar i t.ex. staket, häckar och dylikt vara minst 0,90 meter bred,

e) vara fri från hinder,

f) vara väl åtskild från cykelbana och körbana, samt

g) särskiljas från möbleringszon med exempelvis avvikande markbeläggning.

När släta gångytor kombineras med ojämna gångytor som har en annan beläggning bör den släta gångytan vara minst 0,90 meter bred och förses med mötesplatser och vändzoner för att fungera t.ex. för personer med rollator.

För krav på utformningen av gångytor och ledstråk så att personer med nedsatt orienteringsförmåga kan ta sig fram, se vidare under 11 och 12 §§.

Utjämnings mellan gångytor

8 § Platser med passage mellan olika typer av gångytor och platser som ansluter till gångytor ska utformas, placeras och markeras så att de inte medför hinder för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. På dessa platser ska delar av nivåskillnaderna utjämnas med ramp till 0-nivå så att personer med nedsatt rörelseförmåga kan ta sig fram.

Allmänt råd

Exempel på platser med passage mellan olika typer av gångytor och platser som ansluter till gångytor är övergångsställen, andra ställen avsedda för gående att korsa gatan, parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd och platser för på- och avstigning på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader.

En utjämning till 0-nivå bör inte ha större lutning än 1:12. Bredden bör vara 90–100 cm. Vid övergångsställen och andra ställen som är avsedda för gående att korsa gatan bör kantsten finnas kvar vid sidan av utjämningen så att synskadade kan ta ut riktningen över gatan.

För krav på kontrastmarkeringar vid övergångsställen, se 11 §.

Ramper och trappor

9 § Om det inte är möjligt att undvika att anordna en trappa ska denna kompletteras med en ramp eller en alternativ väg som personer med nedsatt rörelseförmåga kan använda. Trappor och ramper ska utformas så att även personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan förflytta sig säkert.

Allmänt råd

En ramp bör

- a) lita högst 1:20 mellan minst 2 meter långa vilplan,
- b) ha en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplanen,
- c) ha en fri bredd på 1,5 meter,
- d) vara fri från hinder samt
- e) ha ett minst 40 mm högt avåkningsskydd om det finns höjdskillnader mot omgivningen.

För personer med nedsatt rörelseförmåga kan det vara svårt att använda fler än två ramper efter varandra.

Vid utformning av en trappa bör trappans lutning och längd samt måttförhållandet mellan trappstegens höjd och djup beaktas. Trappans lutning i gånglinjen bör inte ändras inom samma trapplopp. Enstaka trappsteg med

avvikande höjd bör inte förekomma. Trappstegets djup i en trappa bör vara minst 0,30 meter, mätt i gånglinjen.

För att snubbelrisken ska minimeras bör en trappa ha fler än två steg.

För krav på kontrastmarkeringar, se 11 §.

Trappor och ramper ska på båda sidorna ha ledstänger som är möjliga att greppa om.

Allmänt råd

En ledstång bör

- a) utformas ergonomiskt,
- b) löpa oavbrutet,
- c) gå förbi översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 300 mm,
- d) ha kontrasterande ljushet gentemot omgivande ytor,
- e) ha en höjd av 0,90 meter, samt
- f) i ramper även finnas på en höjd av 0,70 meter.

Det bör vara möjligt att hålla i ledstången även förbi infästningarna.

Hissar

10 § Om det tillskapas/anläggs en nivåskillnad som motsvarar mer än ett våningsplan, ska nivåskillnaden överbryggas med hiss och trappa, om det inte är möjligt eller lämpligt att göra överbryggningen med ramp och trappa.

En hiss eller annan lyftanordning ska rymma en person i större utomhusrullstol och en medhjälpare samt i övrigt vara utformad så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan använda den.

Allmänt råd

Vid viktiga målpunkter, som t.ex. terminaler, och vid hållplatser bör stora nivåskillnader motsvarande mer än ett våningsplan, t.ex. mellan gator eller mellan en gata och en bro, överbryggas såväl med trappa som med hiss.

Ytterligare krav på hissar som är avsedda för transport av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om hissar och vissa andra motordrivna anordningar, BFS 2011:12 med ändringar, bilaga 5:1, avsnitten 1.2 och 1.6.1.

Hissar som uppfyller kraven på invändiga korgmått finns i SS-EN 81-70, typ 3 (2,00 x 1,4 meter). Där finns även exempel på lämpliga manöver- och signalorgan.

Kontraster och markeringar

11 § Viktiga målpunkter, gångytor, trappor och ramper ska vara lätta att upptäcka. Trappor ska förses med kontrastmarkeringar så att synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter kan uppfatta nivåskillnaden.

Allmänt råd

Busshållplatser, hissdörrar, övergångsställen och andra viktiga målpunkter samt gångtytor, trappor och ramper bör vara utformade så att de tydligt framträder mot omgivningen för att bl.a. synsvaga, blinda, personer med utvecklingsstörning eller personer med andra orienteringssvårigheter lättare ska kunna använda dem.

Kontrast mot omgivningen kan exempelvis åstadkommas genom att material med avvikande struktur och ljushet fälls in i markbeläggningen, t.ex. tydligt kännbara plattor i asfaltsytor.

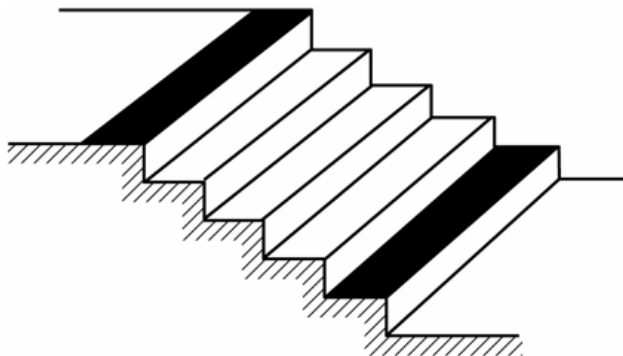
Ledstråk bör kontrastera mot omgivningen både visuellt och taktilt.

Gräskanter, murar, staket, kanter och fasader är naturliga avgränsningar som kan underlätta orienteringen för synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter.

Gångtytor med kontrastmarkering bör utformas så att de inte medför risk att snubbla. En ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS (National color system) mellan kontrastmarkeringen och den omgivande beläggningen kan avsevärt öka möjligheten för synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter att uppfatta markeringen.

Logiska färgsystem underlättar orienteringen för personer med utvecklingsstörning eller andra orienteringssvårigheter.

En trappas nedersta plansteg och motsvarande del av framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp bör ha en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS. Markeringarna bör göras på ett konsekvent sätt inom området.

Kontrastmarkering av trappa

Varningsmarkeringar

12 § Fasta objekt och byggnadsdelar som kan utgöra fara eller hinder ska placeras och utformas så att risken för ofrivilliga sammanstötningar begränsas. Där så inte kan ske ska hindren varningsmarkeras.

Utstickande byggnadsdelar, exempelvis trappor, skyltar och balkonger, placerade lägre än 2,20 m över marken ska tydligt varningsmarkeras eller åtgärdas på annat sätt, för att inte utgöra fara för blinda och synsvaga och för personer med andra orienteringssvårigheter.

Varningsmarkeringar ska vara så placerade och utformade att de lätt kan uppmärksammas även av synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter.

Oskyddade glasytor ska varningsmarkeras.

Med varningsmarkeringar avses i denna paragraf inte vägmärken, vägmärkingar eller andra anordningar enligt vägmärkesförordningen (2007:90). Varningsmarkeringar ska utformas och placeras så att de inte kan förväxlas med vägmärken eller vägmärkingar (se vidare 8 kap. 4 § vägmärkesförordningen).

Allmänt råd

Oskyddade glasytor bör varningsmarkeras för både stående och sittande, genom exempelvis avvikande ljushet mot bakgrunden.

Fasta hinder, t.ex. bänkar och stolpar, bör placeras i möbleringszoner, tydligt markeras visuellt och även utformas så att de kan upptäckas med teknikkäpp (vit käpp).

Både tillfälliga och permanenta fasta objekt som kan utgöra hinder, t.ex. uteserveringar, bänkar, cykelställ, skyltar, stolpar och blommor, bör placeras i möbleringszoner på ett sådant sätt att de inte hindrar framkomligheten eller utgör en risk för personer med nedsatt orienterings- eller rörelseförmåga.

Nivåskillnader som kan innebära fallrisk ska markeras tydligt.

Allmänt råd

Perronger och liknande platser och områden bör kontrastmarkeras, se 11 §. Vid övriga nivåskillnader som kan innebära fallrisk bör det finnas räcke eller något annat fallskydd.

Skyltar

13 § Det ska finnas nödvändiga informationsskyltar uppsatta så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda platsen eller området. Sådana informationsskyltar ska kunna uppfattas och förstås av personer med nedsatt orienteringsförmåga.

Med skyltar avses i denna paragraf inte vägmärken eller andra anordningar enligt vägmärkesförordningen (2007:90). Skyltar ska utformas och placeras så att de inte kan förväxlas med vägmärken och andra anordningar (se vidare 8 kap. 4 § vägmärkesförordningen).

Allmänt råd

Skyltar bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd så att de kan läsas/höras såväl av personer i

rullstol som av stående personer med nedsatt syn. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill.

Textstorleken bör utformas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör vara kompletterade med bokstäver i upphöjd relief och/eller punktskrift samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler.

Elektronisk skyltning bör utformas för att fungera för personer med exempelvis nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga.

Tydlig och väl belyst skyltning har stor betydelse för att bland annat personer med nedsatt syn eller hörsel och personer med utvecklingsstörning, lässvårigheter eller andra orienteringssvårigheter ska kunna orientera sig.

Belysning

14 § Belysningen på gångtor och vid viktiga målpunkter ska vara så utformad och ha sådan ljusstyrka att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda dessa.

Allmänt råd

Exempel på viktiga målpunkter är busshållplatser, perronger, övergångsställen och entréer.

Belysningen bör vara jämn och anordnad så att även synsvaga, personer med andra orienteringssvårigheter och personer med nedsatt rörelseförmåga kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar.

Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är avskärmd.

Sittplatser

15 § Sittplatser som kan användas av personer med nedsatt rörelseförmåga ska finnas i anslutning till gångtor och vid viktiga målpunkter.

Allmänt råd

Sittplatser bör exempelvis finnas, på torg, vid hållplatser, på perronger, vid trappor och med jämna mellanrum längs gångvägar och i parker.

En sittplats bör ha ryggstöd och armstöd, ha sitthöjden 0,45–0,50 meter och armstödshöjden 0,70 meter och ha armstöd med framkant som går att greppa om. Armstöden bör nå förbi sittyans framkant. Vid sidan om sittplatsen bör det finnas plats för en rullstol. Sittplatser bör placeras vid sidan av gångytan.

Parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd

16 § Parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd ska utformas så att de blir användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienterings-

förmåga. Markbeläggningen på sådana parkeringsplatser ska vara fast, jämn och halkfri.

Där parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd finns ska minst en plats utformas så att den medger att rullstolen, med ramp eller lift, tas in från sidan av ett fordon.

Allmänt råd

Parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd bör anordnas vid viktiga målpunkter, som t.ex. parker, fritidsområden, campingplatser och friluftsbad.

Lutningen i längs- eller sidled bör inte vara större än vad som krävs för vattenavrinningen och bör inte överstiga 1:50.

Breddmåttet på en parkeringsplats som ska medge att rullstolen tas in från sidan bör vara 5,0 m. Breddmåttet kan minskas om gångytan bredvid kan tas i anspråk eller om parkeringsplatser för rörelsehindrade finns bredvid varandra.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011, då verkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2004:15) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader ska upphöra att gälla.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011 och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant ärende till dess ärendet är slutligt avgjort.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle (BFS 2011:11 EVP 3)

Bemyndigande: 10 kap. 16 § plan- och byggförordningen (2011:338) samt 7 § förordningen (2005:894) om teknisk kontroll

1 Kap. Tillämpningsområde, definitioner m.m.

1 § Dessa föreskrifter syftar till effektivare energianvändning och ett varsamt utnyttjande av naturresurserna genom att för vissa värmepannor precisera tekniska krav på verkningsgrad m.m. som överensstämmer med de gemensamma krav som ställs inom Europeiska unionen.

2 § Dessa föreskrifter gäller nya pannor m.m. med en märkeffekt på minst 4 kW och högst 400 kW som eldas med flytande eller gasformiga bränslen.

Föreskrifterna gäller även pannor som kombinerar sådan eldning med möjlighet till elektrisk uppvärmning.

3 § Dessa föreskrifter gäller vare sig

1. pannor som kan eldas med olika typer av bränsle, inklusive fasta bränslen,
2. genomströmningsapparat för beredning av varmvatten,
3. pannor konstruerade för att eldas med bränslen vars egenskaper avsevärt skiljer sig från egenskaperna hos de bränslen i vätskeform och gasform som vanligen används,
4. kaminer och anordningar som huvudsakligen är avsedda att värma upp de lokaler där de är installerade och som samtidigt, som en sidofunktion, framställer varmvatten för centralvärme och för tappvarmvatten,
5. anordningar med en märkeffekt som är mindre än 6 kW, med själv-cirkulation och som uteslutande är konstruerade för att framställa tappvarmvatten,
6. specialtillverkade pannor, eller
7. pannor som kan användas vid kraftvärmedrift.

Allmänt råd

Således undantas t.ex. pannor som eldas med kombinationerna olja/fastbränsle och olja/gas och bränslen som industriavfall, biogas m.m. Föreskrifter och allmänna råd om verkningsgrad för pannor m.m. som är undantagna finns i avsnitt 6, Boverkets Byggregler (BFS 2011:6).

4 § I denna författning används följande beteckningar med de betydelser som anges här. I övrigt gäller byggtermer enligt Tekniska Nomenklaturcentralen (TNC 95).

Panna: den kombinerade enheten av varmvattenbehållare och brännare konstruerad för att överföra värme som frigörs vid förbränningen till vattnet.

Anordning: en behållare som är konstruerad för att en brännare ska kunna monteras och en brännare konstruerad för montering på en behållare.

Märkeffekt (uttryckt i kW): den högsta av tillverkaren fastställda och garanterade värmeeffekt som kan avges under kontinuerlig drift under förutsättning att den av tillverkaren angivna pannverkningsgraden uppfylls.

Pannverkningsgrad (uttryckt i %): förhållandet mellan den värmeeffekt som överförs till utgående värmebärare och produkten av bränslets effektiva värmevärde och förbrukning.

Genomsnittlig pannvattentemperatur: medelvärde av vattentemperaturerna vid vattnets inlopp i och utlopp ur pannan.

Standardpanna: en panna vars genomsnittliga vattentemperatur kan begränsas genom konstruktionen.

Lågtemperaturpanna: en panna som kan fungera kontinuerligt med en matarvattentemperatur på 35–40 °C och som under vissa förhållanden bildar kondensat.

Gaskondensationspanna: en panna som är konstruerad för att kontinuerligt kondensera en stor del av den vattenånga som finns i förbränningsgaserna.

Anmält organ: organ som utsetts och anmälts till Europeiska kommissionen och de andra medlemsstaterna för uppgifter i samband med bedömning av överensstämmelse av tekniska krav enligt denna författning.

Tillverkare: förutom tillverkaren även den som representerar denne inom Europeiska unionen eller den importör som släpper ut produkten på marknaden.

Typ: det provexemplar som är representativt för den planerade tillverkningen och som tillverkare ställer till förfogande för det anmälda organets bedömning.

2 Kap. Tekniska krav m.m.

1 § För att pannor och anordningar ska få tas i bruk, ska de

1. uppfylla krav på pannverkningsgrad enligt 2 §,
2. ha bestyrkts överensstämma med kraven i 3 kap., samt
3. vara CE-märkta i enlighet med kraven i 7 kap.

För pannor som är avsedda att både värma upp utrymmen och samtidigt ge tappvarmvatten, gäller de krav på verkningsgrad som anges i 2 § endast för uppvärmningsfunktionen.

Verkningsgrad

2 § Pannor ska uppfylla tabellens krav på pannverkningsgrad både under drift vid märkeffekt (P_n), uttryckt i kW, och vid 30 % belastning med angivna pannvattentemperaturer.

Panntyp	Effekt- område	Pannverkningsgrad vid märkeffekt (P_n)		Pannverkningsgrad vid 30 % belastning ($0.3 P_n$)	
		Genomsnitts- temperatur för pann- vattnet (°C)	Krav på verknings- grad	Genomsnitts- temperatur för pannvattnet (°C)	Krav på verkningsgrad (%)
Standard- pannor	4–400	70	$\geq 84 + 2 \log P_n$	≥ 50	$\geq 80 + 3 \log P_n$
Lågtempe- raturpannor*	4–400	70	$\geq 87,5 + 1,5 \log P_n$	40	$\geq 87,5 + 1,5 \log P_n$
Gaseldade kondensa- tionspannor	4–400	70	$\geq 91 + 1 \log P_n$	30**	$\geq 97 + 1 \log P_n$

* Inklusive kondensationspannor för flytande bränsle.

** Matarvattentemperatur

Provningsmetoder

Allmänt råd

Provning av pannor kan utföras enligt SS-EN 303-2 och SS-EN 304 med tillägg för parametrar och tabellvärden enligt 2 §.

3 Kap. Överensstämmelse med tekniska krav

1 § För serietillverkade pannor som eldas med flytande bränsle ska överensstämmelsen med de tekniska kraven säkerställas och bekräftas genom

1. EG-typkontroll av verkningsgraden för en panntyp enligt 4 kap., och
2. EG-försäkran om att pannorna överensstämmer med godkänd typ enligt 5 kap.

2 § För serietillverkade pannor som eldas med gasformiga bränslen ska vid bedömning av verkningsgradens överensstämmelse, samma förfarande användas som gäller vid bedömningen av säkerhetskrav enligt Sprängämnesinspektionens föreskrifter (SÄIFS 2000:6)¹.

3 § När brännare, eller pannor utan brännare, förs ut på marknaden separat ska de åtföljas av en EG-försäkran om överensstämmelse med godkänd typ. Denna ska dessutom ange de tekniska förutsättningar som efter hopmontering till panna gör att kombinationen uppnår den pannverkningsgrad som anges i 2 kap. 2 §.

Förfaranden för att bedöma, säkerställa och bekräfta överensstämmelse med kraven

4 Kap. EG-typkontroll genom anmälda organ (modul B)

1 § EG-typkontroll (modul B i bilaga 1) är den del av förfarandet då ett anmält organ förvissat sig om och intygar att ett för den planerade tillverkningen representativt provexemplar uppfyller tillämpliga bestämmelser i denna författning.

2 § Ansökan om EG-typkontroll ska lämnas in av tillverkaren till det anmälda organ som hon eller han väljer. Ansökan ska innehålla

1. tillverkarens namn och adress samt i förekommande fall namn och adress för tillverkarens representant inom den Europeiska unionen,
2. skriftlig försäkran att samma ansökan inte har givits in till något annat anmält organ, och
3. den tekniska dokumentationen enligt 3 §.

3 § Den tekniska dokumentationen ska göra det möjligt att bedöma hur produkten överensstämmer med kraven i dessa föreskrifter. Den ska omfatta produktens konstruktion, tillverkning och funktion i den mån det behövs för bedömningen. Den ska också, i den utsträckning det är av betydelse för bedömningen, innehålla

1. allmän typbeskrivning,
2. översiktliga konstruktions- och tillverkningsritningar samt scheman över exempelvis komponenter, delmonteringar och kretsar,

¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tagit över ansvaret för SÄIFS 2000:6.

3. beskrivningar och förklaringar som behövs för att förstå dessa ritningar och scheman och hur produkten fungerar,

4. en lista över de standarder som eventuellt följs eller beskrivningar av de lösningar som har valts för att uppfylla de väsentliga kraven enligt denna författning,

5. resultat av gjorda konstruktionsberäkningar och genomförda undersökningar, och

6. provningsrapporter.

4 § Sökanden ska till det anmälda organets förfogande ställa en typ (prov-exemplar) som är representativ för den planerade tillverkningen. Det anmälda organet får begära in ytterligare typer om så krävs för att genomföra provnings-programmet.

5 § Det anmälda organet ska

1. granska den tekniska dokumentationen och förvissa sig om att typen är tillverkad i överensstämmelse med denna samt identifiera vilka delar som är konstruerade enligt gällande tillämpliga harmoniserade standarder i den mån sådana finns utarbetade och vilka delar som är konstruerade utan tillämpning av sådana standarder,

2. utföra eller låta utföra vederbörliga undersökningar och nödvändiga provningar för att, när standarder inte har följts, kontrollera om de lösningar som tillverkaren har valt uppfyller de tekniska kraven i denna författning, och

3. utföra eller låta utföra vederbörliga undersökningar och nödvändiga prov för att, när tillverkaren valt att följa tillämpliga standarder, kontrollera om dessa verkligen har följts.

Det anmälda organet ska i samråd med sökanden bestämma var undersökningar och nödvändiga provningar ska utföras.

6 § Om typen uppfyller kraven, ska det anmälda organet utfärda ett EG-typintyg till sökanden. Intyget ska innehålla

1. tillverkarens namn och adress,

2. slutsatser av undersökningen, samt

3. de uppgifter som behövs för att identifiera den godkända typen.

Till intyget ska det bifogas en lista över de delar av den tekniska dokumentationen som är av betydelse. Det anmälda organet ska bevara en kopia av denna lista.

Tillverkaren ska tillsammans med den tekniska dokumentationen bevara kopior av EG-typintyg och tillägg till dessa under minst tio år efter det att tillverkningen av produkten har upphört. Om varken tillverkaren eller någon som representerar honom eller henne finns i den Europeiska unionen ska skyldig-

heten att hålla den tekniska dokumentationen tillgänglig vila på den som släpper ut produkten på marknaden (importören).

7 § Det anmälda organet ska utförligt motivera ett avslag på en ansökan om typintyg.

8 § Sökanden ska underrätta det anmälda organ som bevarar den tekniska dokumentationen för EG-typintyget om alla ändringar av den godkända produkten.

Det krävs ett nytt godkännande av produkten om ändringarna kan påverka överensstämmelsen med de tekniska krav och övriga villkor för att få använda produkten som framgår av 2 kap. Det nya godkännandet utfärdas i form av ett tillägg till det ursprungliga EG-typintyget.

9 § Varje anmält organ ska till övriga anmälda organ lämna information av betydelse om utfärdade eller återkallade EG-typintyg och tillägg till sådana. Övriga anmälda organ har rätt att få kopior av EG-typintyg och tillägg till dessa. Intygens bilagor ska stå till deras förfogande.

5 Kap. Tillverkarens säkerställande av överensstämmelse med typ och EG-försäkran om överensstämmelse med typ

1 § Tillverkaren ska säkerställa och försäkra att produkten

1. överensstämmer med typen enligt beskrivningen i EG-typintyget, och att
2. produkten uppfyller tillämpliga krav i denna författning.

Detta kallas bedömning av överensstämmelse med typ. Bedömningen kan ske på följande sätt

1. Enligt bestämmelserna i 3–5 §§ med stickprovskontroll (modul C, se bilaga 1),
2. med kvalitetssäkring av produktionen enligt 6–18 §§ (modul D, se bilagan), eller
3. med kvalitetssäkring av produkten enligt 19–31 §§ (modul E, se bilaga 1).

2 § Tillverkaren ska låta anbringa CE-märkningen på varje apparat samt upprätta en skriftlig försäkran om överensstämmelse. I försäkran ska tillverkaren även ange identifikationsnumret för det anmälda organ som ansvarar för kontroll enligt 13–15 §§ eller 26–28 §§.

Kontroll av produkten genom stickprov (modul C)

3 § Tillverkaren ska vidta alla de åtgärder som behövs för att det i tillverkningsprocessen ska säkerställas att de tillverkade produkterna överensstämmer

med typen enligt beskrivningen i EG-typintyget och med kraven på verkningsgrad enligt denna författning.

4 § Tillverkaren ska bevara en kopia av försäkran om överensstämmelse under minst 10 år efter det att tillverkningen av produkten har upphört. Om varken tillverkaren eller någon som representerar honom finns inom Europeiska unionen ska skyldigheten att hålla den tekniska dokumentationen tillgänglig vila på den som släpper ut produkten på marknaden (importören).

5 § Det anmälda organ som tillverkaren har valt ut, ska utföra eller låta utföra kontroll av produkten med slumpvisa mellanrum. Bland färdiga produkter ska det anmälda organet på plats ta ut ett tillräckligt antal provenheter, undersöka dessa och utföra de provningar som anges i eventuella standarder eller motsvarande provningar, för kontroll av om produkten överensstämmer med de tekniska kraven enligt denna författning.

Om en eller flera av de kontrollerade produkterna inte uppfyller dessa krav, ska det anmälda organet vidta lämpliga åtgärder såsom att underrätta Boverket som utövar marknadskontroll av dessa produkter enligt 8 kap. 3 § 3 plan- och byggförordningen (2011:338). Bestämmelser om åtgärder som marknadskontrollmyndigheten får vidta finns i 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900).

Kvalitetssäkring av produktionen (modul D)

6 § Tillverkaren ska ansöka om att få sitt kvalitetssystem för den berörda produktionen bedömt hos ett anmält organ som han eller hon väljer. Ansökan ska innehålla

1. alla upplysningar av betydelse för den planerade produktkategorin,
2. dokumentation om kvalitetssystemet,
3. den tekniska dokumentationen för den godkända typen, och
4. en kopia av EG-typintyget.

7 § Kvalitetssystemet ska säkerställa att produkterna överensstämmer med typen enligt beskrivningen i EG-typintyget och med de tillämpliga kraven i denna författning.

8 § Alla de faktorer, krav och bestämmelser som tillverkaren har tagit hänsyn till ska dokumenteras på ett systematiskt och överskådligt sätt i form av skriftliga riktlinjer, rutiner och anvisningar. Denna dokumentation av kvalitetssystemet ska möjliggöra en enhetlig tolkning av kvalitetssystemets program, planer, manualer och dokument.

Dokumentationen ska framför allt innehålla en fullgod beskrivning av

1. uppsatta kvalitetsmål samt ledningens organisatoriska struktur, ansvar och befogenheter när det gäller produktkvalitet,
2. tekniker, processer och systematiska förfaranden som ska användas vid tillverkning, kvalitetskontroll och kvalitetssäkring,
3. undersökningar och provningar som ska utföras före, under och efter tillverkningen och hur ofta dessa ska utföras,
4. kvalitetsdokumenten, såsom granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för berörd personals kvalifikationer osv., och
5. hur övervakning sker av att åsyftad produktkvalitet uppnås och att kvalitetssystemet fungerar effektivt.

9 § Det anmälda organet ska bedöma kvalitetssystemet för att avgöra om kraven i 7 och 8 §§ är uppfyllda. Överensstämmelse med dessa krav ska förutsättas för kvalitetssystem som följer tillämplig harmoniserad standard. Bland bedömnarna ska minst en ha erfarenhet av bedömning inom berörd produktteknologi. Ett besök i tillverkarens lokaler ska ingå i bedömningsförfarandet.

10 § Tillverkaren ska åta sig att fullgöra de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet och att vidmakthålla det så att det förblir ändamålsenligt och effektivt.

11 § Tillverkaren ska underrätta det anmälda organ som har godkänt kvalitetssystemet om alla ändringar som planeras i systemet. Det anmälda organet ska ta ställning till ändringsförslag samt avgöra om systemet med sådana ändringar fortfarande uppfyller kraven i 7 och 8 §§ eller om en ny bedömning är nödvändig.

12 § Organet ska meddela tillverkaren sitt beslut om kvalitetssystemet godkänns eller inte. Organet ska då redovisa slutsatserna av undersökningen samt motiven till bedömningen. Detsamma gäller vid provning av ändringar i systemet.

Det anmälda organets kontroll

13 § Det anmälda organet ska regelbundet genomföra kontroller för att försäkra sig om att tillverkaren fullgör de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet och tillämpar det på rätt sätt. Det anmälda organet ska ge tillverkaren rapporter om kontrollerna.

14 § Det anmälda organet får besöka tillverkaren utan förvarning. I samband med sådana besök får det anmälda organet, om så behövs, utföra eller låta utföra provningar för att kontrollera att kvalitetssystemet fungerar på riktigt sätt.

Det anmälda organet ska ge tillverkaren rapporter om genomförda besök och en provningsrapport över eventuella provningar.

15 § Tillverkaren ska för kontrollen ge det anmälda organet tillträde till lokaler för tillverkning, kontroll, provning och lagring och ska vidare tillhandahålla all nödvändig information, särskilt om

1. dokumentation av kvalitetssystemet, och
2. kvalitetsdokumenten, såsom granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för berörd personals kvalifikationer osv.

16 § Om kvalitetssystemet inte uppfyller kraven, får det anmälda organet återkalla godkännandet och då ska 12 § tillämpas.

17 § Tillverkaren ska under minst 10 år efter det att tillverkningen av produkten har upphört kunna visa upp följande för marknadskontrollmyndigheterna

1. dokumentation som avses i 6 § 2,
2. dokumentation av ändringar som avses i 11 §, och
3. sådana beslut och rapporter från det anmälda organet som avses i 12, 13 och 14 §§.

18 § Varje anmält organ ska till övriga anmälda organ lämna upplysningar av betydelse om utfärdade och återkallade godkännanden av kvalitetssystem.

Kvalitetssäkring av produkterna (modul E)

19 § Tillverkaren ska hos ett anmält organ, som han eller hon väljer ut, ansöka om att få kvalitetssystemet för sina pannor och anordningar bedömt. Ansökan ska innehålla

1. alla upplysningar av betydelse om den planerade kategorin av pannor eller anordningar,
2. dokumentation om kvalitetssystemet,
3. den tekniska dokumentationen för den godkända typen, och
4. en kopia av EG-typintyget.

20 § Inom ramen för kvalitetssystemet ska varje panna eller anordning undersökas och de provningar ska utföras som anges i eventuella standarder eller motsvarande provningar för kontroll av att produkten överensstämmer med de tekniska kraven i 2 kap.

21 § Alla de faktorer, krav och bestämmelser som tillverkaren har tagit hänsyn till ska dokumenteras på ett systematiskt och överskådligt sätt i form av skriftliga riktlinjer, rutiner och anvisningar. Denna dokumentation av kvalitetssystemet

ska säkerställa en enhetlig tolkning av kvalitetssystemets program, planer, manualer och dokument.

Dokumentationen ska framför allt innehålla en fullgod beskrivning av

1. uppsatta kvalitetsmål samt ledningens organisatoriska struktur, ansvar och befogenheter när det gäller produktkvalitet,
2. undersökningar och provningar som ska utföras efter tillverkningen,
3. hur övervakning ska ske av att kvalitetssystemet fungerar effektivt, och av
4. kvalitetsdokumenten, såsom granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för berörd personals kvalifikationer osv.

22 § Det anmälda organet ska bedöma kvalitetssystemet för att avgöra om kraven i 20 och 21 §§ är uppfyllda. Överensstämmelse med dessa krav ska förutsättas för kvalitetssystem som följer tillämplig harmoniserad standard.

Bland bedömarna ska minst en ha erfarenhet av bedömning inom berörd produktteknologi. Ett besök i tillverkarens lokaler ska ingå i bedömningsförfarandet.

23 § Tillverkaren ska åta sig att fullgöra de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet och att vidmakthålla det på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

24 § Tillverkaren eller den som representerar honom eller henne ska underrätta det anmälda organ som har godkänt kvalitetssystemet om alla ändringar som planeras i systemet.

Det anmälda organet ska ta ställning till ändringsförslag och avgöra om systemet med sådana ändringar fortfarande uppfyller kraven i 20 och 21 §§ eller om en ny bedömning är nödvändig.

25 § Organet ska meddela tillverkaren sitt beslut om kvalitetssystemet godkänns eller inte. Organet ska då redovisa slutsatserna av undersökningen samt motiven till bedömningen. Motsvarande gäller vid prövning av ändringar i systemet.

Det anmälda organets kontroll

26 § Det anmälda organet ska regelbundet genomföra kontroller för att försäkra sig om att tillverkaren vidmakthåller och tillämpar kvalitetssystemet och därmed fullgör de skyldigheter som är förenade med det godkända kvalitetssystemet. Tillverkaren ska få kontrollrapporter.

27 § Det anmälda organet får dessutom besöka tillverkaren utan förvarning. I samband med sådana besök får det anmälda organet, om så krävs, utföra eller låta utföra provningar för att kontrollera att kvalitetssystemet fungerar på ett riktigt sätt.

Det anmälda organet ska ge tillverkaren rapporter om genomförda besök med en provningsrapport över eventuella provningar.

28 § Tillverkaren ska för kontrollen ge det anmälda organet tillträde till lokaler för kontroll, provning och lagring och ska vidare tillhandahålla all nödvändig information, särskilt i följande avseenden

1. dokumentation av kvalitetssystemet,
2. teknisk dokumentation, och
3. kvalitetsdokumenten, såsom granskningsrapporter och provningsresultat, kalibreringsresultat, redogörelser för berörd personals kvalifikationer osv.

29 § Om kvalitetssystemet inte uppfyller kraven, får det anmälda organet återkalla godkännandet och då ska 25 § tillämpas.

30 § Tillverkaren ska under minst 10 år efter det att tillverkningen av pannan eller anordningen har upphört kunna visa upp följande för marknadskontrollmyndigheten

1. dokumentation som avses i 19 § 3,
2. dokumentation av ändringar som avses i 24 §, och
3. sådana beslut och rapporter från det anmälda organet som avses i 25–27 §§.

31 § Varje anmält organ ska till övriga anmälda organ lämna upplysningar av betydelse om utfärdade och återkallade godkännanden av kvalitetssystem.

6 Kap. Krav för att bli ett anmält organ

1 § Organet, dess chef eller den personal som har ansvaret för att utföra verifieringsprovning får inte vara konstruktör, tillverkare, leverantör eller installatör av de anordningar som de ska kontrollera och inte heller vara representant för någon sådan part. De får vare sig delta direkt i konstruktion, tillverkning, försäljning eller underhåll av dessa pannor och anordningar eller representera parter som är engagerade i sådana aktiviteter. Detta utesluter inte att tekniska upplysningar kan utväxlas mellan tillverkaren och organet.

2 § Personalen ska utföra verifikationsprovningarna med den största yrkesintegritet och tekniska kompetens och måste stå fria från all påtryckning och påverkan, särskilt av ekonomisk art, som kan inverka på deras bedömning eller

resultatet av kontrollen, speciellt från personer eller grupper av personer med intresse av verifieringsresultaten.

3 § Organet ska ha den personal och de hjälpmedel som behövs för att på ett riktigt sätt kunna utföra de administrativa och tekniska uppgifterna i samband med verifieringen. Det måste också ha tillgång till den utrustning som behövs för speciell verifiering.

4 § Den personal som genomför kontrollen ska ha

1. grundlig teknisk och yrkesmässig utbildning,
2. tillräcklig kunskap om kraven på de provningar de utför,
3. tillräcklig erfarenhet av sådana provningar, och
4. förmåga att upprätta de intyg, protokoll och rapporter som utgör bevis om provningen.

5 § Personalens opartiskhet ska garanteras. Personalens lön får inte vara beroende av antalet utförda provningar eller av resultaten av sådana provningar.

7 Kap. CE-märkning

CE-märkning om överensstämmelse med kraven

1 § CE-märkning anger att pannor eller anordningar överensstämmer med kraven i denna författning och med övriga bestämmelser som rör medgivande till CE-märkning. Generella bestämmelser om CE-märkning finns i artikel 30.1–30.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 393/932² samt i lagen (1992:1534) om CE-märkning.

2 § CE-märket ska fästas på pannorna på så sätt att märkningen är väl synlig, lättläst och inte kan utplånas.

Anordningar som avses säljas separat måste vara CE-märkta och åtföljas av en EG-försäkran om överensstämmelse med godkänd typ som anger de parametrar som efter montering gör att de uppnår den nyttoverkningsgrad som framgår 2 kap. 2 §.

Det är förbjudet att på pannor och anordningar fästa märkningar som kan vilseleda tredje man vad gäller CE-märkningens innebörd och utformning.

² EUT L218, 13.8.2008, s. 30 (Celex 2008R0765).

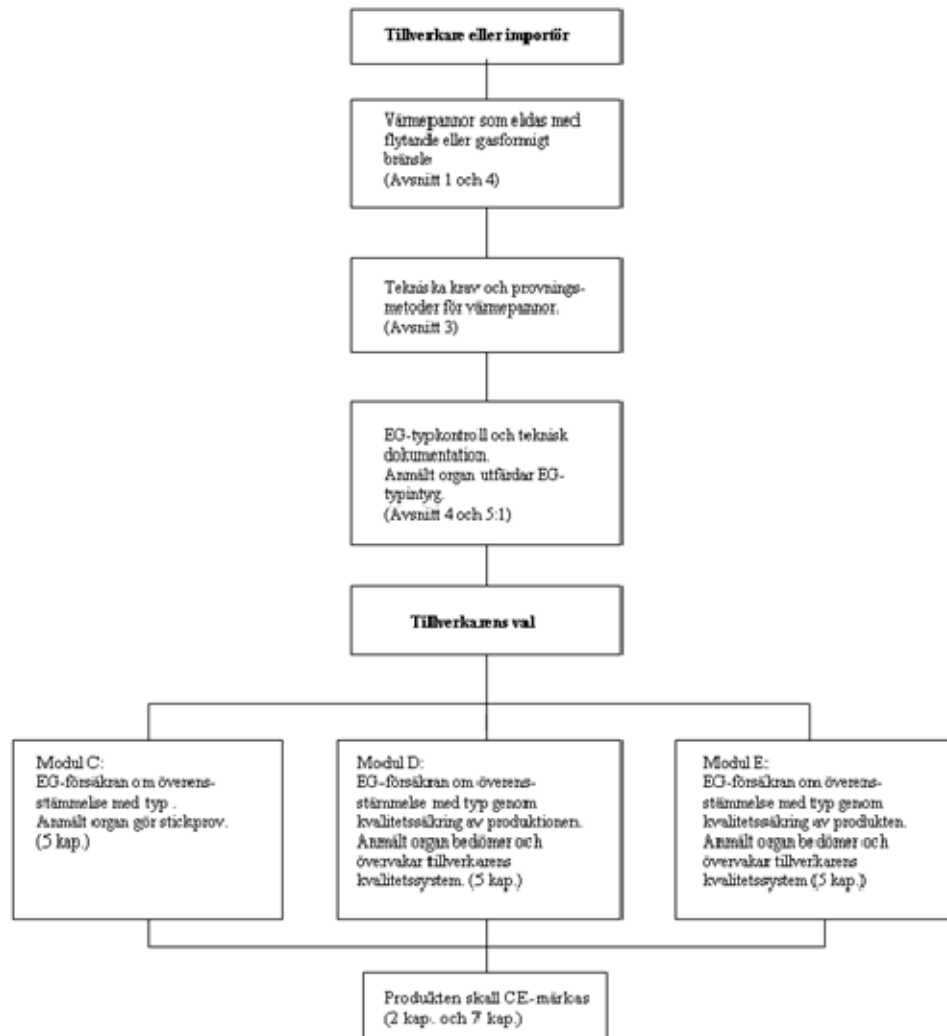
Andra märkningar får anbringas på pannor och anordningar förutsatt att detta inte minskar CE-märkningens synlighet eller läslighet.

1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011.
2. Genom författningen upphävs Boverkets föreskrifter (BFS 1997:58) om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle³.
3. CE-märkning som har skett före den 2 maj 2011 enligt den upphävda författningen har fortsatt giltighet under förutsättning att CE-märkningen överensstämmer med de då gällande kraven.

³ Senast ändrad (BFS 2006:5) EVP 2.

Bilaga 1

Principschema över Boverkets föreskrifter om effektivitetskrav för nya värmepannor som eldas med flytande eller gasformigt bränsle

Boverkets föreskrifter om CE-märkning av byggprodukter (BFS 2011:8 CE 2)

Bemyndigande: 10 kap. 12 § plan- och byggförordningen (2011:338)

1 § Denna författning innehåller föreskrifter om CE-märkning av byggprodukter enligt 1 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) som omfattas av rådets direktiv 89/106/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter¹.

Generella bestämmelser om CE-märkning finns i artikel 30.1–30.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 393/93² samt i lagen (1992:1534) om CE-märkning. Regler om CE-märkning av byggprodukter finns förutom i plan- och bygglagen även i plan- och byggförordningen.

2 § Tillverkaren, eller den som representerar honom inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet, ansvarar för att CE-märkning anbringas på själva produkten, på en etikett som är fästad vid produkten, på förpackningen eller på de medföljande handelsdokumenten.

3 § CE-märkningen ska åtföljas av

1. i förekommande fall identifikationsnumret för det organ som deltar i tillverkningskontrollen,
2. tillverkarens namn eller identifikationsmärke,
3. de två sista siffrorna i det årtal då märkningen skett,
4. förekommande fall numret på EG-intyget om överensstämmelse, samt
5. i tillämpliga fall, information för att ange produktens egenskaper på grundval av de tekniska specifikationerna.

Informationen ska vara skriven på svenska om produkten ska användas i Sverige.

4 § Av artikel 30.3 i förordning (EG) nr 765/2008 och av 4 kap. 2 § 2 plan- och byggförordningen följer att en CE-märkt byggprodukt även måste överens-

¹ EGT L 40, 11.2.1989, s. 12 (Celex 1989L0106), senast ändrat genom Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 1882/2003 av den 29 september 2003, EUT L 284, 31.10.2003, s.1 (Celex 32003R1882).

² EUT L 218, 13.8.2008, s. 30 (Celex 2008R0765), art. 16.1 i den svenska versionen rättad enligt EUT L 102, 23.4.2010, s 54.

stämma med alla tillämpliga krav som fastställs i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning som föreskriver om CE-märkning.

5 § Ett *EG-intyg om överensstämmelse* ska vara skrivet på svenska om produkten ska användas i Sverige och innehålla följande uppgifter

1. namn och adress till det utfärdande organet,
2. namn och adress till tillverkaren eller dennes representant inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet,
3. beskrivning av produkten (typ, identifiering, användning etc.),
4. de tekniska specifikationer som produkten överensstämmer med,
5. de särskilda villkor som gäller för användningen av produkten,
6. intygets nummer,
7. i tillämpliga fall, villkor och giltighetstiden för intyget, och
8. namn och tjänsteställning för behörig person som undertecknat intyget.

6 § En *EG-försäkran om överensstämmelse* ska vara skriven på svenska om produkten ska användas i Sverige och innehålla följande uppgifter

1. namn och adress till tillverkaren eller dennes representant inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller Turkiet,
2. beskrivning av produkten (typ, identifiering, användning etc.),
3. de tekniska specifikationer som produkten överensstämmer med,
4. de särskilda villkor som gäller för användningen av produkten,
5. i tillämpliga fall, namn och adress till det godkända organet, och
6. namn och tjänsteställning för behörig person som undertecknat försäkran på tillverkarens eller dennes representants uppdrag.

-
1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011.
 2. Genom författningen upphävs Boverkets föreskrifter (BFS 1997:29) om CE-märkning av byggprodukter, m.m.
 3. CE-märkning som har skett före den 2 maj 2011 enligt den upphävda författningen har fortsatt giltighet under förutsättning att CE-märkningen överensstämmer med de då gällande kraven.
 4. Ytterligare övergångsbestämmelser finns i förordning (EU) nr 305/2011 av den 9 mars 2011 om fastställande av harmoniserade villkor för saluföring av byggprodukter och om upphävande av rådets direktiv 89/106/EEG³.

³ EUT L 88, 4.4.2011, s. 5 (Celex 32011R0305).

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om typgodkännande och tillverkningskontroll (BFS 2011:19 TYP 5)

Bemyndigande: 10 kap. 14 § plan- och byggförordningen (2011:338) och 9 § andra stycket förordningen (2005:894) om teknisk kontroll

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om frivilligt typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll enligt bestämmelserna i 8 kap. 22 och 23 §§ plan- och bygglagen (2010:900) samt 4 kap. 9 och 10 §§ plan- och byggförordningen (2011:338).

2 § Typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll för olika slag av material, konstruktioner och anordningar ska ange *avsedd användning* (visst användningsområde och användningssätt) och meddelas enligt bestämmelserna i 5–15 §§ i denna författning.

Certifierings- och kontrollorgan, m.m.

3 § Certifieringsorgan som enligt 8 kap. 22 och 23 §§ plan- och bygglagen (2010:900) får meddela typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll samt kontrollorgan enligt 5 § första stycket b ska uppfylla kraven i föreskrifter från Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll om sådana certifierings- och kontrollorgan.

Certifieringsorganen ska certifiera produkter och ha ackrediterats för uppgiften.

Kontrollorganen ska vara av typ A och ha ackrediterats för uppgiften.

4 § Provning får utföras av ett organ som har ackrediterats för uppgiften enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Tillverkningskontroll

5 § Tillverkningskontroll kan utgöras av

a) fortlöpande *egenkontroll* av material, konstruktion eller anordning under tillverkningen, eller

b) fortlöpande egenkontroll av material, konstruktion eller anordning under tillverkningen kombinerad med *övervakning* av sådan kontroll utförd av ett kontrollorgan som har ackrediterats för uppgiften enligt 14 § lagen (1992:1119) om teknisk kontroll eller som uppfyller motsvarande krav enligt bestämmelser i ett annat land inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Allmänt råd

Om det finns särskilda skäl, bör i övervakningen av tillverkarens egenkontroll ingå revisionsprovning av stickprov som tagits i fabriken, på den öppna marknaden eller vid byggplatsen i den utsträckning som är nödvändig för att fastställa egenkontrollens kvalitet.

Tillverkningskontroll av material, konstruktion eller anordning som avser säkerhet i händelse av brand ska ske enligt första stycket b. Detsamma gäller för material, konstruktion eller anordning i andra avseenden som har stor betydelse för människors hälsa och säkerhet.

Ansökan

6 § Avsedd användning för materialet, konstruktionen eller anordningen ska anges i ansökan om typgodkännande och om beslut om tillverkningskontroll.

Den tekniska dokumentation som sökanden vill åberopa ska lämnas in tillsammans med ansökan.

Allmänt råd

I de fall sökanden anser att variationer vad avser exempelvis mått, laster eller materialval bör kunna tillåtas utan att materialets, konstruktionens eller anordningens funktion påverkas negativt, bör sökanden redovisa sådana variationer i ansökningshandlingarna.

Granskning och beslut

Verifiering av överensstämmelse

7 § Certifieringsorganet ska granska den tekniska dokumentationen och förvissa sig om att materialet, konstruktionen eller anordningen, om den är tillverkad i enlighet med handlingarna, vid avsedd användning uppfyller relevanta krav enligt 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900) och tillhörande föreskrifter.

Certifieringsorganet ska identifiera och redovisa i sitt beslut sådana delar av materialet, konstruktionen eller anordningen som är utförda i enlighet med tillämplig och åberopad svensk standard eller annan teknisk specifikation.

8 § Certifieringsorganet ska kontrollera att sådan provning eller annan undersökning har utförts som behövs för att verifiera att det material, den konstruktion eller anordning som ansökan avser uppfyller kraven i 7 § första stycket samt att kraven i tillämpliga och åberopade tekniska specifikationer har följts.

Provning som avser säkerhet i händelse av brand ska utföras av organ som uppfyller kraven enligt 4 §.

Provningen eller undersökningen ska ske med ledning av tillämpliga och gällande författningar och standarder.

Kontrollanvisningar

9 § Kontrollanvisningar som beskriver tillverkarens och/eller importörens/distributörens egenkontroll samt den övervakning av egenkontrollen som ska utföras av för uppgiften ackrediterat kontrollorgan, ska upprättas i den omfattning som behövs. Certifieringsorganet ska granska och besluta om kontrollanvisningarna. Kontrollanvisningarna ska fogas till typgodkännandet och beslutet om tillverkningskontroll.

Allmänt råd

Vid bedömning av kontrollbehovet bör certifieringsorganet väga in om tillverkningen omfattas av ett certifierat kvalitetssystem. Om samma kontroller görs i samband med den kvalitetssäkring som förutsätts enligt systemet i denna författning bör kontrollanvisningarna anpassas därefter.

Typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll

10 § Uppfyller materialet, konstruktionen eller anordningen tillämpliga krav ska certifieringsorganet meddela typgodkännande eller beslut om tillverkningskontroll.

11 § I typgodkännandet och i beslutet om tillverkningskontroll ska det finnas uppgifter om

1. innehavarens namn och adress,
2. materialets, konstruktionens eller anordningens avsedda användning,
3. i vilka avseenden och under vilka förutsättningar materialet, konstruktionen eller anordningen uppfyller kraven i 8 kap. 4 § plan- och bygglagen (2010:900),
4. provningsrapporter, beräkningar och liknande som utgjort bedömningsunderlag vid provningen,
5. upprättade kontrollanvisningar,
6. tillhörande handlingar,
7. beslutsdatum och giltighetstid enligt bestämmelserna i 13 §,

8. produktens märkning enligt bestämmelserna i 14–16 §§, och
9. tillverkarförsäkran enligt bestämmelserna i 17 §.

Allmänt råd

Tillhörande handlingar kan exempelvis vara

1. handlingar för tillverkningsplatsen med kontrollanvisningar,
2. handlingar för projektering,
3. handlingar för byggarbetsplatsen,
4. drift- och underhållsinstruktioner.

12 § Ett ackrediterat kontrollorgan som vid övervakning av en tillverkare eller importörs egenkontroll finner att kontrollen inte har utförts i enlighet med vad som anges i typgodkännandet eller beslutet om tillverkningskontroll ska rapportera detta till det certifieringsorgan som beslutat om kontrollen. Kontrollorganet ska även informera berörda tillverkare eller importörer.

Giltighetstider och förbud mot att typgodkänna och besluta om tillverkningskontroll

13 § Typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll får lämnas för en period av högst fem år.

Typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll för visst material, konstruktion eller anordning (produkt) får inte meddelas och upphör att gälla när det för den aktuella produkten har offentliggjorts en harmoniserad standard eller när ett europeiskt tekniskt godkännande har utfärdats¹ för produkten. Om standarden innehåller övergångstid som fastställts och publicerats i Europeiska unionens officiella tidning² får dock typgodkännande och beslut om tillverkningskontroll meddelas och gälla i enlighet med vad som anges där.

Allmänt råd

Det certifieringsorgan som meddelat ett typgodkännande eller ett beslut om tillverkningskontroll bör informera innehavaren av sådant godkännande eller beslut när det har upphört att gälla.

¹ För uppgifter om gällande Europeiska tekniska godkännanden se EOTA:s webbsida <http://www.eota.be> om Valid ETAs.

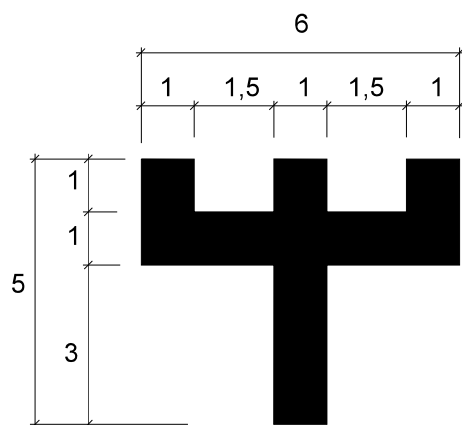
² För övergångstider hänvisar Europeiska unionens officiella tidning från och med nummer 2007/12 till webbsidan i Europeiska kommissionens databas NANDO <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/nando/index.cfm?fuseaction=cpd.hs>

Märkning

14 § För att säkerställa identifiering på byggarbetsplatsen ska typgodkända eller tillverkningskontrollerade material, konstruktioner och anordningar ha sådan märkning att de vid mottagningskontroll kan identifieras med ledning av typgodkännandet och beslutet om tillverkningskontroll. Märkningen ska göras på produkten eller, om det finns särskilda skäl, på förpackningen eller följesedeln.

Märkningens placering ska anges i typgodkännandet och i beslutet om tillverkningskontroll.

15 § Typgodkända eller tillverkningskontrollerade material, konstruktioner och anordningar ska märkas med Boverkets inregistrerade varumärke nr 241 217 samt ett till certifieringsorganet kopplat unikt identifikationsnummer. Varumärkets utformning framgår av nedanstående figur.

Varumärke nr 241 217

16 § Typgodkända eller tillverkningskontrollerade material, konstruktioner och anordningar ska utöver märkning enligt 14 och 15 §§ märkas med

1. namn eller inregistrerat varumärke för företaget som svarar för produkten (tillverkare, importör eller distributör),
2. tillverkningsställe, fabriksbeteckning eller motsvarande,
3. tillverkningsnummer, datum eller annan märkning som kan återfinnas i tillverkarens kontrolljournal, och
4. anlitat kontrollorgans namn eller inregistrerade varumärke, då tillverkarens egenkontroll ska övervakas av ett ackrediterat organ.

TYP

Tillverkarförsäkran

17 § Typgodkända eller tillverkningskontrollerade material, konstruktioner och anordningar ska vid leverans till byggarbetsplatsen åtföljas av ett intyg utfärdat av tillverkaren (*tillverkarförsäkran*).

Av tillverkarförsäkran ska det framgå att tillverkning skett i enlighet med typgodkännandet eller beslutet om tillverkningskontroll samt de handlingar som lagts till grund för typgodkännandet eller beslutet.

-
1. Denna författning träder i kraft den 2 maj 2011.
 2. Genom författningen upphävs
 - a) Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1995:6) om typgodkännande och tillverkningskontroll³,
 - b) Boverkets kungörande (BFS 1999:17) av tekniska specifikationer m.m. för att införliva rådets direktiv 89/106/EEG av den 21 december 1988 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om byggprodukter⁴ samt i förekommande fall allmänna råd om dess tillämpning⁵.
 3. Typgodkännandebevis och beslut om tillverkningskontroll som har meddelats före den 2 maj 2011 med stöd av Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 1995:6) om typgodkännande och tillverkningskontroll har fortsatt giltighet i enlighet med de bestämmelser som gäller enligt denna författning (BFS 2011:19).
 4. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för ärenden som har påbörjats före den 2 maj 2011.

³ Senast ändrad (BFS 2009:19), TYP 4.

⁴ EGT L 40, 11.2.1989, s.12 (Celex 31989L0106), ändrat genom rådets direktiv 93/68/EEG av den 22 juli 1993 (EGT L 220, 30.8.1993, s.1, (Celex 393L0068).

⁵ Senast ändrad (BFS 2008:9), TEK 11.

Regelsamlingen för hushållning, planering och byggande innehåller bestämmelser som är centrala för tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen. Vår förhoppning är att regelsamlingen ska bidra till en enhetlig rättstillämpning över hela landet.

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Tel: 0455-35 30 00. Fax: 0455-35 31 00
Webbplats: www.boverket.se